

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE A MOLDOVEI

Cu titlu de manuscris
CZU:336.221.264:663.2(478)(043)

BULGAC CORINA

**EFECTELE ECONOMICE ALE PRESIUNII FISCALE
ÎN SECTORUL VITIVINICOL**

522.01. FINANȚE

Teză de doctor în științe economice

Conducător științific:

**BOTNARI Nadejda,
Conferențiar universitar,
doctor în economie.**

Autor:

BULGAC Corina

CHIȘINĂU, 2019

© Bulgac Corina, 2019

CUPRINS

ADNOTARE (română, engleză, rusă)	7
LISTA ABREVIERILOR	10
INTRODUCERE	11
 1. ABORDĂRI CONCEPTUALE ALE PRESIUNII FISCALE ȘI METODOLOGIA DE DETERMINARE A ACESTEIA	18
1.1. Repere conceptuale privind „presiunea fiscală”	18
1.2. Analiza comparativă a metodelor de determinare a nivelului presiunii fiscale în cadrul entităților	29
1.3. Influența presiunii fiscale asupra creșterii economice a statului	41
1.4. Concluzii la capitolul 1	50
 2. DETERMINAREA ȘI RELAȚIONAREA OBLIGAȚIILOR FISCALE ALE ÎNTREPRINDERILOR PRIN PRISMA INDICATORILOR DE PERFORMANȚĂ FINANCIARĂ	53
2.1. Analiza situației actuale a sectorului vitivinicol din Republica Moldova și importanța acestuia	53
2.2. Analiza obligațiilor fiscale a întreprinderilor din cadrul sectorului vitivinicol din Republica Moldova și determinarea nivelului presiunii fiscale	67
2.3. Relaționarea dintre presiunea fiscală și performanța financiară a entităților din sectorul vitivinicol	94
2.4. Concluzii la capitolul 2	112
 3. RAȚIONALIZAREA SISTEMULUI DE IMPUNERE A AGENȚILOR ECONOMICI DIN CADRUL SECTORULUI VITIVINICOL ÎN VEDEREA ATENUĂRII PRESIUNII FISCALE	112
3.1. Metodologia de determinare a presiunii fiscale asupra subiectului economic – posibilități de modificare în vederea atenuării efectelor negative	115
3.2. Perfecționarea planificării fiscale prin prisma optimizării fiscale în vederea reducerii presiunii fiscale a entităților	130
3.3. Modelarea interdependenței dintre presiunea fiscală și stabilitatea financiară a întreprinderilor din cadrul sectorului vitivinicol	138
3.4. Concluzii la capitolul 3	149
 CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	153
BIBLIOGRAFIE	159
ANEXE	171
Anexa 1. Abordări conceptuale privind interpretarea termenului „presiune fiscală”	172
Anexa 2. Factorii care influențează asupra mărimii presiunii fiscale la nivel de entitate și la nivel de stat	174
Anexa 3. Factorii externi și interni care influențează nivelul presiunii fiscale	175
Anexa 4. Sumarul realizărilor din cadrul Programului „Filiera Vinului”	176
Anexa 5. Proiecte de asistență externă în sectorul vitivinicol	177
Anexa 6. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Societății pe Acțiuni IMPERIAL VIN în anii 2007-2016, acumulate și calculate	179
Anexa 7. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Societății pe Acțiuni IMPERIAL VIN în anii	181

2007-2016	
Anexa 8. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale ale Societății pe Acțiuni IMPERIAL VIN în anii 2007-2016	182
Anexa 9. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Societății pe Acțiuni de tip Deschis VINURI DE COMRAT în anii 2007-2016, acumulate și calculate	184
Anexa 10. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Societății pe Acțiuni de tip Deschis VINURI DE COMRAT în anii 2007-2016	186
Anexa 11. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale ale Societății pe Acțiuni de tip Deschis VINURI DE COMRAT în anii 2007-2016	187
Anexa 12. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Întreprinderii Mixte VINIA TRAIAN S.A. în anii 2007-2016, acumulate și calculate	188
Anexa 13. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Întreprinderii Mixte VINIA TRAIAN S.A. în anii 2007-2016	190
Anexa 14. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale ale Întreprinderii Mixte VINIA TRAIAN S.A. în anii 2007-2016	192
Anexa 15. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Întreprinderii Mixte VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L. în anii 2007-2016, acumulate și calculate	193
Anexa 16. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Întreprinderii Mixte VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L. în anii 2007-2016	195
Anexa 17. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale ale Întreprinderii Mixte VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L. în anii 2007-2016	197
Anexa 18. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Întreprinderii Mixte Moldo-Franceză KAZAYAK-VIN S.A. în anii 2007-2016, acumulate și calculate	199
Anexa 19. Evoluția structurii plăților obligatorii obligatorii ale Întreprinderii Mixte Moldo-Franceză KAZAYAK-VIN S.A. în anii 2007-2016	201
Anexa 20. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale obligatorii ale Întreprinderii Mixte Moldo-Franceză KAZAYAK-VIN S.A. în anii 2007-2016	202
Anexa 21. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Întreprinderii cu Capital Străin SUVOROV-VIN S.R.L. în anii 2007-2016, acumulate și calculate	204
Anexa 22. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Întreprinderii cu Capital Străin SUVOROV-VIN S.R.L. în anii 2007-2016	206
Anexa 23. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale ale Întreprinderii cu Capital Străin SUVOROV-VIN S.R.L. în anii 2007-2016	208
Anexa 24. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Societății Comerciale TOMAI-VINEX S.A. în anii 2007-2016, acumulate și calculate	210
Anexa 25. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Societății Comerciale TOMAI-VINEX S.A. pentru anii 2007-2016	212
Anexa 26. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale a Societății Comerciale TOMAI-VINEX S.A. în anii 2007-2016	213
Anexa 27. Calculul ratelor de rentabilitate ale Societății pe Acțiuni IMPERIAL VIN (2007-2016)	214
Anexa 28. Calculul indicatorilor lichidității ale Societății pe Acțiuni IMPERIAL VIN (2007-2016)	215
Anexa 29. Calculul ratelor de rentabilitate ale Societății pe Acțiuni VINURI DE COMRAT (2007-2016)	216
Anexa 30. Calculul indicatorilor lichidității ale Societății pe Acțiuni VINURI DE COMRAT (2007-2016)	217
Anexa 31. Calculul ratelor de rentabilitate ale Întreprinderii Mixte VINĂRIA TRAIAN S.A. (2007-2016)	218
Anexa 32. Calculul indicatorilor lichidității ale Întreprinderii Mixte VINĂRIA TRAIAN S.A.	219

(2007-2016)	
Anexa 33. Calculul ratelor de rentabilitate ale Întreprinderii Mixte VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L. (2007-2016)	220
Anexa 34. Calculul indicatorilor lichidității ale Întreprinderii Mixte VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L. (2007-2016)	221
Anexa 35. Calculul ratelor de rentabilitate ale Întreprinderii Mixte KAZAYAK-VIN S.A. (2007-2016)	222
Anexa 36. Calculul indicatorilor lichidității ale Întreprinderii Mixte KAZAYAK-VIN S.A. (2007-2016)	223
Anexa 37. Calculul ratelor de rentabilitate ale Întreprinderii cu Capital Străin SUVOROV-VIN S.R.L. în perioada anilor 2007-2016	224
Anexa 38. Calculul indicatorilor lichidității ale Întreprinderii cu Capital Străin SUVOROV-VIN S.R.L. în perioada anilor 2007-2016	225
Anexa 39. Calculul ratelor de rentabilitate ale Societății Comerciale TOMAI-VINEX S.A. în perioada anilor 2007-2016	226
Anexa 40. Calculul indicatorilor lichidității ale Societății Comerciale TOMAI-VINEX S.A. în perioada anilor 2007-2016	227
Anexa 41. Sistemul de determinare a presiunii fiscale la nivel de întreprindere după mai multe criterii	228
Anexa 42. Analiza comparativă a definițiilor pentru noțiunea „planificare fiscală”	229
Anexa 43. Prezentarea schematică a etapelor planificării fiscale la întreprinderi	230
Anexa 44. Metodologia de optimizare a fiscalității în cadrul entității	231
Anexa 45. Algoritmul de formare a modelului cu privire la optimizarea impozitării	232
Anexa 46. Utilizarea metodei-expert de evaluare pentru determinarea indicatorilor $X_1 \dots X_5$	233
Anexa 47. Dinamica evaluărilor experților pentru plățile fiscale de bază	234
Anexa 48. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Societatea pe Acțiuni IMPERIAL VIN)	235
Anexa 49. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Societatea pe Acțiuni de tip deschis VINURI DE COMRAT)	236
Anexa 50. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Întreprinderea Mixtă VINIA TRAIAN S.A.)	237
Anexa 51. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Întreprinderea Mixtă VINARIA BOSTAVAN S.R.L.)	238
Anexa 52. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Întreprinderea Mixtă Moldo-Franceză KAZAYAK-VIN S.A.)	239
Anexa 53. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Întreprinderea cu Capital Străin SUVOROV-VIN S.R.L.)	240
Anexa 54. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Societatea Comercială TOMAI-VINEX S.A.)	241
Anexa 55. Analiza presiunii fiscale a Societății pe Acțiuni IMPERIAL VIN	242
Anexa 56. Analiza presiunii fiscale a Societății pe Acțiuni de tip deschis VINURI DE COMRAT	243
Anexa 57. Analiza presiunii fiscale a Întreprinderii Mixte VINIA TRAIAN S.A.	244
Anexa 58. Analiza presiunii fiscale a Întreprinderii Mixte VINARIA BOSTAVAN S.R.L.	245
Anexa 59. Analiza presiunii fiscale a Întreprinderii Mixte Moldo-Franceze KAZAYAK-VIN S.A.	246
Anexa 60. Analiza presiunii fiscale a Întreprinderii cu Capital Străin SUVOROV-VIN S.R.L.	247
Anexa 61. Analiza presiunii fiscale a Societății Comerciale TOMAI-VINEX S.A.	248
Anexa 62. Aplicarea modelului indexului mediu vectorial al stabilității fiscale în sectorul	249

vitivinicol al Republicii Moldova	
Anexa 63. Tabelul A 63.1. Modelul factorial predicativ grafic integral cu privire la evaluarea stabilității financiare a întreprinderii X.	250
Anexa 63. Tabelul A 63.2. Modelul factorial predicativ grafic integral cu privire la evaluarea stabilității financiare a Societății pe Acțiuni VINURI DE COMRAT	251
Anexa 63. Tabelul A 63.3. Modelul factorial predicativ grafic integral cu privire la evaluarea stabilității financiare a întreprinderii SUVOROV-VIN S.R.L.	252
Anexa 63. Tabelul A 63.4. Modelul factorial predicativ grafic integral cu privire la evaluarea stabilității financiare a întreprinderii VINARIA BOSTAVAN S.R.L.	253
Anexa 64. Evoluția structurii plăților obligatorii în cadrul întreprinderilor din eșantion în perioada anilor 2007-2016	254
Anexa 65. Acte de implementare a rezultatelor cercetării	255
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	258
CURRICULUM VITAE	259

ADNOTARE

**la teza pentru obținerea gradului științific de doctor în științe economice
„Efectele economice ale presiunii fiscale în sectorul vitivinicol”, Bulgac Corina,
Chișinău, 2019, specialitatea 522.01 – Finanțe**

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 144 de surse, 65 anexe, 134 pagini de text de bază, 28 figuri, 54 tabele și 40 formule. Rezultatele obținute sunt publicate în 22 de lucrări științifice cu un volum total de 9,24 coli de autor.

Cuvinte-cheie: politică fiscală, presiune fiscală, impozite, instrumente fiscale, plăți fiscale, planificare fiscală, încasări fiscale, administrare fiscală, reglementare fiscală, entitate, eficiență fiscală, optimizare fiscală, coridor fiscal, stabilitate financiară a entității.

Scopul lucrării constă în dezvoltarea fundamentelor teoretice și metodologice ale conceptului de „presiune fiscală” și în evaluarea efectelor economice ale acesteia asupra entităților din sectorul vitivinicol din perspectiva elaborării propunerilor privind atenuarea impactului generat de sistemul fiscal asupra situației financiare a întreprinderilor din sectorul vitivinicol.

Obiectivele cercetării: dezvoltarea și aprofundarea conceptului presiune fiscală; elucidarea efectelor presiunii fiscale asupra economiei și a societății, stabilirea rolului politicii fiscale, în vederea stabilității financiare a entităților; identificarea efectelor economice ale presiunii fiscale asupra rezultatului financiar, asupra profitabilității și asupra stabilității financiare a întreprinderilor; reflectarea dependenței dintre nivelul presiunii fiscale și rezultatele financiare, rentabilitate, lichiditate și stabilitate financiară a entităților din sectorul vitivinicol; analiză comparativă a metodelor de determinare a presiunii fiscale, identificarea punctelor forte și punctelor slabe ale acestora, precum și propunerea metodologiei de determinare a presiunii fiscale, care ar prezenta nivelul real al presiunii fiscale asupra subiecților economici din sectorul vitivinicol; determinarea presiunii fiscale la un șir de întreprinderi din sectorul vitivinicol; justificarea necesității reglementării presiunii fiscale, cu scopul de a stimula activitatea de întreprinzător.

Noutatea și originalitatea științifică constau în: dezvoltarea conceptelor de „presiune fiscală” și „planificare fiscală” precum și elaborarea unor măsuri de menținere a echilibrului între reducerea nivelului presiunii fiscale și riscurile fiscale la întreprinderile din sectorul vitivinicol; recomandarea unor măsuri de diminuare a nivelului presiunii fiscale a întreprinderilor din cadrul sectorului vitivinicol; argumentarea necesității introducerii indicatorului „presiune fiscală” în raportarea financiară la nivelul întreprinderii; ajustarea etapelor de planificare fiscală la întreprinderile din sectorul vitivinicol; elaborarea unui sistem de determinare a nivelului presiunii fiscale a entităților economice din sectorul vitivinicol în baza mai multor criterii; elaborarea și validarea modelului econometric de evaluare a interdependenței dintre nivelul presiunii fiscale și cel al stabilității financiare a entităților din sectorul vitivinicol.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constau în fundamentarea, din punct de vedere științific și metodologic, a importanței presiunii fiscale și a efectelor acesteia asupra indicatorilor financiari și economici ai întreprinderilor din sectorul vitivinicol, fapt ce a confirmat necesitatea elaborării metodologiei de calcul a indicatorului respectiv, aprobarea la nivel normativ a acestei metodologii și a valorilor optime admise ale presiunii fiscale pentru sectorul respectiv, cu scopul de a reduce consecințele negative ale efectelor presiunii fiscale asupra entităților din sectorul viti vinicol.

Semnificația teoretică a lucrării rezidă în aprofundarea și dezvoltarea conceptelor privind *presiunea fiscală* și *planificarea fiscală*; sintetizarea metodelor de determinare a nivelului presiunii fiscale la nivel microeconomic utilizate în practica mondială; elaborarea metodologiei de determinare a nivelului optim al presiunii fiscale pentru entități în limitele coridorului fiscal; elaborarea pentru fiecare sector al economiei a „punctului critic” al presiunii fiscale optime, în scopul elaborării standardelor sectoriale privind presiunea fiscală marginală.

Valoarea aplicativă a lucrării. Prevederile teoretice, fundamentate în teză, pot fi folosite de către: ministerele și departamentele de resort; autoritățile fiscale; managerii entităților, în procesul instructiv, pentru predarea cursurilor universitare (precum: „Gestiunea fiscală”, „Planificare Fiscală”, „Fiscalitate și Administrare Fiscală”, „Evaluarea Afacerii”).

Implementarea rezultatelor științifice: Cele mai importante rezultate ale cercetării au fost acceptate spre implementare în cadrul Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și a Mediului, a entității „SUVOROV VIN” S.R.L. și în activitatea didactică din cadrul ASEM.

ANNOTATION

**to the thesis to obtain the scientific degree of doctor in economic sciences
„The economic effects of fiscal pressure in the wine sector”, Bulgac Corina,
Chişinău, 2019, speciality 522.01 – Finance**

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography from 144 sources, 65 annexes, 134 pages of main text, 28 figures, 54 tables and 40 formulas. The researchers are published in 22 scientific works, with a total volume of 9,24 sheet copyright.

Keywords: fiscal policy, tax burden, tax, fiscal instruments, tax payments, tax planning, tax revenue, tax administration, tax law, entity, tax efficiency, tax optimization, tax corridor, financial sustainability of the entity.

Purpose of this paper is to develop theoretical foundations, methodological and practical economic effects of the tax burden on wine-sector entities in terms proposals to mitigate impact of tax system on the financial situation of enterprises in the wine sector.

Research objectives: development and strengthening the concept "tax burden"; elucidating the effects of the tax burden on the economy and society, establishing the role of fiscal policy to financial sustainability entities; identify the economic effects of the tax burden on the financial result, the profitability and financial stability of companies; reflecting the dependence of the tax burden and financial results, profitability, liquidity and financial stability of the wine sector entities; comparative analysis of methods for determining the tax burden, identifying the strengths and weaknesses of these, and the proposed methodology for determining the tax burden pose real level of tax burden on business entities in the wine sector; determining the tax burden to a number of businesses in the wine sector; justify the need regulating tax burden in order to stimulate entrepreneurship.

Scientific novelty and originality consists of: developing the concepts of "tax burden" and "tax planning" and the development of measures to maintain a balance between lowering the tax burden on businesses and tax risks in the wine sector; recommending measures to curbing the tax burden of businesses in the wine sector; the rationale of using the indicator "tax burden" in financial reporting for the enterprise; determining the need for tax planning and proposal stages of the wine sector enterprises; develop a system for determining the level of tax burden of economic entities in the wine sector based on several criteria; development and validation of econometric evaluation model of interdependence between the tax burden and the financial stability of the wine sector entities.

The results which contribute to the settlement of a matter important scientific consist in foundation of scientific and methodological importance of fiscal pressure and the effects of this on financial indicators and economic indicators of businesses, which confirmed the need to develop methodology for calculating this indicator, the approval of a normative of this methodology and values optimal permissible tax burden for the wine sector in order to reduce the negative effects of tax burden on wine-sector entities.

The theoretical significance of the work lies in deepening the concepts of tax burden and tax planning; synthesizing methods of evaluations of tax burden microeconomic level used in world practice; developing the methodology for determining the optimal level of tax burden for fiscal entity within the corridor; development of each sector of the economy "critical point" of optimal tax burden in order to develop sectoral standards on the marginal tax burden.

The value of the work. Theoretical provisions, based in the thesis can be used by the ministries and departments; tax authorities; enterprises and entrepreneurs; entity managers in the educational process, for teaching in universities such topics as "Fiscal management", "Tax planning", "Taxation and Tax Administration", "Business valuation".

Implementation of scientific results: The most important results of the research were accepted for implementation within the Ministry of Agriculture, Regional Development and Environment, the entity "SUVOROV VIN" SRL and teaching staff of ASEM.

АННОТАЦИЯ

**к диссертации, „Экономические эффекты налоговой нагрузки в винодельческом секторе”,
Корина Булгак, Кишинев, 2019, специальность 522.01 – Финансы**

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография из 144 источников, 65 приложений, 134 страниц основного текста, 28 фигур, 54 таблиц и 40 формул. Результаты исследования опубликованы в 22 научных работах с общим объемом 9,24 авторских страниц.

Ключевые слова: налоговая политика, налоговая нагрузка, финансовые инструменты, налоговые платежи, налоговое планирование, налоговые поступления, налоговое администрирование, налоговое право, юридическое лицо, налоговая эффективность, оптимизация налогообложения, налоговый коридор, финансовая устойчивость предприятия.

Цель работы состоит в развитии основных теоретических и методологических принципов экономических эффектов налоговой нагрузки на хозяйствующие субъекты винодельческого сектора с целью разработки предложений, которые позволят смягчить воздействие налоговой системы на финансовую ситуацию предприятий из винодельческой отрасли.

Задачи исследования: разработка и углубление концепции «налоговая нагрузка»; выявление последствий налоговой нагрузки на экономику и общество, установление роли налоговой политики в целях обеспечения финансовой устойчивости субъектов; выявление экономических последствий налогового давления на финансовые результаты, рентабельность и финансовую устойчивость предприятий; отражение зависимости между уровнем налоговой нагрузки и финансовыми результатами, рентабельностью, ликвидностью и финансовой устойчивостью субъектов винодельческого сектора; сравнительный анализ методов определения налоговой нагрузки, выявление их сильных и слабых сторон, а также предложение методологии определения налоговой нагрузки, которое определит фактический уровень налоговой нагрузки на хозяйствующие субъекты винодельческого сектора; определение налоговой нагрузки на ряд предприятий из винодельческого сектора; обоснование необходимости регулирования налоговой нагрузки в целях стимулирования предпринимательской деятельности.

Научная новизна диссертации: разработка концепций «налоговой нагрузки» и «налогового планирования», а также разработка мер по поддержанию баланса между снижением налоговой нагрузки и налоговых рисков для предприятий винодельческого сектора; рекомендация мер по снижению уровня налоговой нагрузки предприятий винодельческого сектора; аргументация необходимости ввода показателя «налоговая нагрузка» в финансовой отчетности на уровне предприятия; регулировка этапов налогового планирования для предприятий винодельческого сектора; разработка системы определения уровня налоговой нагрузки хозяйствующих субъектов винодельческого сектора на основе нескольких критериев; разработка и рассмотрение эконометрической модели оценки взаимозависимости между уровнем налоговой нагрузки и финансовой устойчивостью субъектов винодельческого сектора.

Результаты, которые способствуют урегулированию важного научного вопроса состоят в обосновании научно-методологического значения налогового бремени и его влияния на финансовые и экономические показатели предприятий из винодельческого сектора, которые подтвердили необходимость разработки методики расчета этого показателя, нормативного утверждения этой методологии и оптимально допустимой налоговой нагрузки для винодельческой отрасли, в целях снижения негативного воздействия налоговой нагрузки на действующие субъекты винодельческого сектора.

Теоретическая значимость работы заключается в углублении и разработке концепции налоговой нагрузки и налогового планирования; синтезирование методов определения уровня налоговой нагрузки на микроэкономическом уровне, используемом в мировой практике; разработка методологии определения оптимального уровня налоговой нагрузки для субъектов в пределах налогового коридора; разработка для каждого сектора экономики «критической точки» оптимального налоговой нагрузки в целях разработки отраслевых стандартов по предельной налоговой нагрузке.

Практическая значимость работы. Теоретические положения, обоснованные в диссертации, могут быть использованы министерствами и ведомствами; налоговыми органами; предприятиями и предпринимателями; организациями и менеджерами, а также в учебном процессе, для изучения таких дисциплин как „Налоговое управление”, „Налоговое планирование”, „Налогообложение и налоговое администрирование”, „Оценка бизнеса”.

Внедрение научных результатов: Наиболее важные результаты исследования были приняты к реализации в рамках Министерства Сельского Хозяйства, Регионального Развития и Окружающей Среды, предприятия „СУВОРОВ VIN” SRL и в качестве дидактических материалов в преподавании в Молдавской Экономической Академии.

LISTA ABREVIERILOR

BNS	Biroul Național de Statistică
CSI	Comunitatea Statelor Independente
FAO	Organizația Națiunilor Unite pentru Agricultură și Alimentație
BEI	Banca Europeană de Investiții
PIB	Produsul Intern Brut
SUA	Statele Unite ale Americii
UE	Uniunea Europeană
IGP	Indicație Geografică Protejată
TVA	Taxa cu Valoare Adăugată
DOP	Denumirea de Origine Protejată
USD	Dolar American
EUR	Euro
CAEM	Clasificatorul Activităților Economice ale Moldovei
ONVV	Oficiul Național al Viei și Vinului
AIPA	Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură
USAID	Agentia Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională
MADRM	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și a Mediului
MIVSF	Modelul Indexului Vectorial al Stabilității Fiscale
MIMVSF	Modelul Indexului Mediu Vectorial al Stabilității Fiscale
IACDF	Indicatorul de Acoperire Cumulativă a Datoriilor Fiscale
Dal	decalitru
Ha	hectar
cca	circa
mil.	milioane
p.p.	puncte procentuale

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei abordate.

Impozitul reprezintă unul dintre cele mai eficiente instrumente ale politicii economice ale statului. Pe de o parte, impozitele și alte plăți obligatorii asigură formarea surselor de venit la bugetele de toate nivelele, iar, pe de altă parte, acestea nu trebuie să reducă stimulentele contribuabililor față de activitatea de antreprenor

Actualitatea temei de cercetare este condiționată de caracterul limitat al resurselor publice provenite din impozite și taxe și, în același timp, de efectele generate de plata acestora asupra activității entităților, creând premisele necesare pentru a lua în considerare indicatorul presiunii fiscale, fapt care ar permite atingerea echilibrului financiar atât la nivel microeconomic, cât și la nivel macroeconomic.

Fiind una din cele mai importante restrângeri externe asupra resurselor financiare ale entităților, plățile fiscale influențează relațiile economice ale acestora, precum și deciziile luate. La nivel microeconomic, factorii ce influențează eficiența activității întreprinderilor se manifestă, în principal, prin utilizarea tehnologiilor moderne de gestionare a businessului, inclusiv prin aplicarea instrumentelor științifice și practice ale managementului financiar. [25, 81, 82, 102].

Tehnicile și metodele de gestionare ale managementului financiar permit luarea deciziilor adecvate pentru atingerea nivelului satisfăcător al situației financiare a entității. Cu toate acestea, rămân aspecte insuficient examinate cu privire la impactul economic al presiunii fiscale asupra situației financiare a entităților din diferite sectoare.

Printre diversele tipuri de sisteme și indicatori economici, *presiunea fiscală* se evidențiază ca o modalitate de control și de planificare a mai multor parametri ai activității economice și financiare, care influențează mărimea obligațiilor fiscale ale entității. Cu toate acestea, gradul informativ al presiunii fiscale depinde, în mare măsură, de alegerea și fundamentarea tehnicilor și metodelor de determinare a acestora. Corectitudinea deciziilor luate depinde atât de modul în care indicatorul presiunii fiscale reflectă obiectiv esența fenomenelor analizate, cât și de modul în care au fost cercetați factorii ce cauzează nivelul presiunii fiscale la entitate. Pentru a asigura performanța de ordin financiar într-o entitate, trebuie să luăm în considerare indicatorul și nivelul presiunii fiscale, ceea ce ar permite crearea premiselor pentru sporirea eficienței activității economice a entității.

La etapa actuală, pentru a dezvolta economia Republicii Moldova, se impune, ca obiectiv necesar în politica fiscală, crearea condițiilor și asigurarea stabilității vărsămintelor la buget, aceasta fiind posibil doar prin minimizarea efectelor negative ale presiunii fiscale asupra situației financiare a întreprinderii.

Sectorul vitivinicol constituie una din ramurile strategice ale economiei naționale a Republicii Moldova. În acest sens, asigurarea unei dezvoltări dinamice și echilibrate a acestuia, sporirea competitivității și eficienței economice a produselor vitivinicole, majorarea potențialului de export al țării – toate acestea necesită a fi reglementate de un cadru legislativ și normativ eficient, ușor aplicabil.

Absența unei strategii coerente la nivel național în domeniul vinificației, în scopul pătrunderii produsului și promovării acestuia pe piața UE, conduce la necesitatea examinării impactului impozitelor asupra situației financiare a entităților din sectorul vitivinicol, la studierea proceselor de impunere a entităților în corelație cu diverși indicatori ce caracterizează activitatea economică și financiară. Toate deciziile în domeniul politicii economice a entității, a modificării gamei de produse, a înlocuirii pieței de desfacere și a desfășurării altor măsuri importante necesită previziunea aspectelor fiscale posibile. Subestimarea consecințelor fiscale așteptate poate duce la situații imprevizibile pentru întreprinderile din sectorul vitivinicol. Însă, pentru entitate este important nu doar să cunoască mărimea plăților fiscale viitoare, în cazul eventualelor modificări ale indicatorilor activității sale economice, ci și să întreprindă măsuri de obținere a unor indicatori economici ai activității ce ar asigura impunerea optimă a acesteia.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare

Baza teoretică și metodologică a tezei de doctor o constituie conceptul de „presiune fiscală”, precum și multiplele metode de măsurare a acestui indicator. Analizând literatura de specialitate în domeniul finanțelor publice și a fiscalității, am constatat că nu există o unică definiție în definirea conceptului de „presiune fiscală”. Totuși, există diferite păreri cu privire la denumirea indicatorului, fapt care induce dificultatea generată de sistemul fiscal asupra agenților economici, folosindu-se termenii de *presiune fiscală*, *povară fiscală*, *sarcină fiscală*, *greutate fiscală*.

Cercetarea s-a bazat pe studierea aprofundată a lucrărilor științifice ale autorilor: Adam Smith, David Ricardo, D.J. Keynes, A. Laffer, K. Mankiw, S. Bryu ș.a. În aceste studii, problemele gestiunii impozitelor sunt tratate, în principal, la nivel macroeconomic. În lucrările cunoscuților savanți occidentali (precum: Iu. Brigham și L. Gapenski, Van Horn), *impozitele* ocupă un loc deosebit, dar problemele gestiunii fiscale sunt mai puțin analizate. O contribuție semnificativă la studierea problematicei enunțate a fost adusă și de către savanți și practicieni autohtoni: Baurciulu A., Botnari N., Casian A., Chicu N., Cobzari L., Constandache Gh., Criclivaia D., Dandara V., Fuior E., Griciuc P., Hîncu R., Mihalachi R., Pârțachi I., Perciun R., Secieru A., Statulat O., Ulian G., Vostricov D. ș.a.

Subiectul cercetat a fost abordat și de către economiștii români, precum: Bistriceanu Gh.D., Brezeanu P., Cioponea M.-C., Corduneanu C., Dimișcă C. I., Hoanță N., Holt A. G., Nicolăescu E., Șuşnea F. ș.a.

Problemele impozitării și cele ale planificării fiscale au fost cercetate și în lucrările savanților ruși: Brîzgalin A., Barulin S., Ivleva O., Kirova E., Korostelkina I., Curocichin V., Basiev M., Litvin M., Rogojin A., Iurova M., Sidorova E. și alții.

Ca urmare a analizei situației în domeniul de cercetare, s-a constatat că raționalizarea procesului de impunere fiscală în domeniul vitivinicol devine tot mai necesară, având ca scop atingerea echilibrului dintre gradul de stingere a obligațiilor fiscale și gradul de dezvoltare a entității. Ținând cont de cele expuse, cercetarea efectelor nivelului presiunii fiscale a entităților din sectorul vitivinicol capătă o valoare importantă.

Scopul lucrării constă în dezvoltarea fundamentelor teoretice, metodologice și practice ale efectelor economice ale presiunii fiscale asupra entităților din sectorul vitivinicol din perspectiva elaborării propunerilor pentru atenuarea impactului generat de sistemul fiscal asupra situației financiare a întreprinderilor din sectorul vitivinicol.

În vederea realizării scopului propus, au fost stabilite următoarele **obiective de cercetare**:

- dezvoltarea și aprofundarea conceptului *presiune fiscală*;
- elucidarea efectelor presiunii fiscale asupra economiei și a societății, stabilirea rolului politicii fiscale, în vederea stabilității financiare a entităților;
- identificarea efectelor economice ale presiunii fiscale asupra rezultatului financiar, asupra profitabilității și asupra stabilității financiare a întreprinderilor;
- reflectarea dependenței dintre nivelul presiunii fiscale și rezultatele financiare, rentabilitate, lichiditate și stabilitate financiară a entităților din sectorul vitivinicol;
- analiza comparativă a metodelor de determinare a presiunii fiscale, identificarea punctelor forte și punctelor slabe ale acestora, precum și propunerea metodologiei de determinare a presiunii fiscale, care ar prezenta nivelul real al presiunii fiscale asupra subiecților economici din sectorul vitivinicol;
- determinarea presiunii fiscale la un șir de întreprinderi din sectorul vitivinicol;
- justificarea necesității reglementării presiunii fiscale, cu scopul de a stimula activitatea de întreprinzător.

Obiectul cercetării îl constituie presiunea fiscală suportată de agenții economici din sectorul vitivinicol prin prisma evaluării efectelor economice ale acesteia, a relațiilor economice apărute în procesul impozitării între stat și entități.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. **Metodologia cercetării științifice.** Drept bază teoretică și metodologică a cercetării servesc principalele prevederi ale teoriilor clasice și contemporane despre *finanțe* și *fiscalitate*, lucrările științifice ale cercetătorilor și economiștilor autohtoni și străini în domeniul managementului financiar,

a planificării fiscale și a metodelor de optimizare a presiunii fiscale.

Pentru a realiza obiectivele lucrării, au fost utilizate următoarele **metode de cercetare**:

- *metoda analitică*, prin intermediul căreia s-a ajuns la esența proceselor cercetate;
- *reprezentarea grafică* a evenimentelor și a fenomenelor investigate, care a permis să elaborăm concluzii privind corelarea între indicatori;
- *metoda dialectică*, ca metodă științifică generală de cunoaștere;
- *metodele și tehnicile de formalizare și sistematizare a informației*;
- *metoda cadrului logic*, utilizată la analiza indicatorilor de performanță;
- *metoda analizei comparative*, în cazul cercetării metodelor de determinare a presiunii fiscale, a calculării presiunii fiscale la diferite întreprinderi etc.;
- *metoda statică și dinamică*, în cazul analizei fiscale la întreprinderile din sectorul vitivinicol;
- *metode economico-matematice*, aplicate pentru elaborarea modelului econometric.

Suportul informațional al cercetării. Drept suport informațional pentru cercetarea în cauză au servit: materialele articolelor științifice, materialele conferințelor științifice naționale și internaționale, monografiile, situațiile financiare și dările de seamă fiscale ale întreprinderilor din sectorul vitivinicol din Republica Moldova, lucrările științifice, publicațiile și datele expuse pe paginile oficiale ale Biroului Național de Statistică, a Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, a Serviciului Fiscal de Stat, materialele centrelor și institutelor expert-analitice. Au fost efectuate cercetări în domeniul respectiv, și anume în cadrul următoarelor organizații: Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, Institutul Național de Cercetări Economice al Academiei de Științe a Moldovei, Academia de Studii Economice din Moldova, Academia de Studii Economice București, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Institutul de Economie al Academiei de Științe din Federația Rusă, Universitatea din Craiova. Cercetarea, de asemenea, s-a bazat pe studiile organizațiilor internaționale, o contribuție aparte la conceptualizarea noțiunilor și la evaluarea situației în domeniul de cercetare avându-le: Organizația Internațională a Viei și Vinului, USAID (Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională), Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO), Centrul de Cercetare Economică Europeană, Banca Mondială etc.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezidă în următoarele elemente:

- dezvoltarea conceptelor de „presiune fiscală” și „planificare fiscală” precum și elaborarea unor măsuri de menținere a echilibrului între reducerea nivelului presiunii fiscale și riscurile fiscale la întreprinderile din sectorul vitivinicol;
- recomandarea unor măsuri de diminuare a nivelului presiunii fiscale a întreprinderilor din cadrul sectorului vitivinicol;
- argumentarea necesității introducerii indicatorului „presiune fiscală” în raportarea financiară la

nivelul întreprinderii;

- ajustarea etapelor de planificare fiscală la întreprinderile din sectorul vitivinicol;
- elaborarea unui sistem de determinare a nivelului presiunii fiscale a entităților din sectorul vitivinicol în baza mai multor criterii;
- elaborarea și validarea modelului econometric de evaluare a interdependenței dintre nivelul presiunii fiscale și cel al stabilității financiare a entităților din sectorul vitivinicol.

Semnificația teoretică a lucrării rezidă în aprofundarea și dezvoltarea conceptelor privind *presiunea fiscală* și *planificarea fiscală*; sintetizarea metodelor de evaluare a nivelului presiunii fiscale la nivel microeconomic utilizate în practica mondială; elaborarea metodologiei de determinare a nivelului optim al presiunii fiscale pentru entități în limitele coridorului fiscal; elaborarea pentru fiecare sector al economiei a „punctului critic” al presiunii fiscale optime, în scopul elaborării standardelor sectoriale privind presiunea fiscală marginală.

Concluziile și recomandările prezentate în teză pot contribui la extinderea unor viziuni teoretice privind fundamentele evaluării și determinării nivelului optim al presiunii fiscale a entităților din sectorul vitivinicol, ceea ce ar permite menținerea stabilității financiare a acestora și a competitivității pe piața autohtonă și cea internațională.

Valoarea aplicativă a studiului. Prevederile teoretice, fundamentate în teză, inclusiv propunerile și recomandările, pot fi implementate de către:

- *ministerele și departamentele de resort*, cu scopul de a elabora măsuri complexe privind crearea sistemului fiscal eficient, de a perfecționa legislația fiscală și de a reduce presiunea fiscală asupra entităților/ businessului;
- *autoritățile fiscale*, pentru efectuarea analizei activității economico-financiare și identificarea factorilor care influențează nivelul presiunii fiscale și neîndeplinirea obligațiilor fiscale;
- *întreprinderile și antreprenorii* în domeniul planificării afacerii;
- *managerii entităților*, atât cu scop de control, cât și cu scop de previziune, la justificarea deciziilor privind reducerea impactului negativ al impozitelor asupra situației financiare a entității;
- *în procesul instructiv-didactic*, pentru predarea cursurilor: „Fiscalitate”, „Metode și Tehnici Fiscale”, „Gestiunea Fiscală a Întreprinderii”, „Gestiune fiscală”, „Planificare Fiscală”, „Fiscalitate și Administrare Fiscală”, „Evaluarea Afacerii”.

Problema științifică importantă soluționată în teza de doctorat constă în fundamentarea, din punct de vedere științific și metodologic, a importanței presiunii fiscale și a efectelor produse de aceasta asupra indicatorilor financiari și economici ai întreprinderilor, fapt care a confirmat necesitatea elaborării metodologiei de calculare a indicatorului respectiv, cu scopul de a reduce consecințele negative ale efectelor presiunii fiscale asupra entităților din sectorul vitivinicol.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Abordările teoretice, elaborările metodologice și recomandările practice menționate în teză au fost expuse de către autor în cadrul a 10 conferințe și simpozioane științifice naționale și internaționale, printre care: Simpozionul Internațional al Tinerilor Cercetători, ASEM (2010); „60 de ani de învățământ economic superior în Republica Moldova: prin inovare și competitivitate spre progres economic”, ASEM(2013); „Progrese în teoria deciziilor economice în condiții de risc și condiții de incertitudine: Sisteme fuzzy în economie”, Iași (2013); „Perspectivele și problemele integrării în Spațiul European al Învățământului superior”, Cahul (2014); „Potențialul de finanțare al pieței financiare nebankare și perspectivele dezvoltării acesteia”, Chișinău (2015); Scientific Symposium of Young Researchers, Chișinău(2015); „25 de ani de reformă economică în Republica Moldova: prin inovare și competitivitate spre progres economic”, Chișinău(2016); Modern issues of UE development and relations between UE and Moldova: EUREM, Chișinău (2016); „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”, ASEM(2017); „Creșterea economică sustenabilă în condițiile globalizării”, Chișinău (2017).

Conținutul tezei de doctorat a fost discutat și aprobat în cadrul ședinței catedrei „Finanțe și Asigurări” din 23.06.2017 și a Seminarului Științific de Profil din 28.08.2018 din cadrul ASEM.

Publicații. Conținutul de bază al tezei a fost expus în 22 de publicații științifice, inclusiv 2 în reviste specializate cu un volum total de 9,24 coli de autor.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării din cadrul tezei de doctor au fost acceptate spre impilmentare în activitatea Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și a Mediului, a entității „SUVOROV VIN” S.R.L. din sectorul vitivinicol și în activitatea didactică din cadrul ASEM, confirmate prin certificate de implimentare.

Sumarul compartimentelor tezei. Ținând cont de complexitatea temei, scopul și sarcinile urmărite au determinat următoarea structură logică a tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, anexe, bibliografie și alte elemente structurale, precum: lista abrevierilor, adnotările în limbile română, engleză și rusă, certificatele de implementare etc.

În **Introducere** sunt identificate, reflectate și argumentate: actualitatea și importanța temei investigate; scopul și obiectivele cercetării; suportul tehnico-științific și cel metodologic al tezei, elementele de noutate și originalitate științifică, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a cercetării, problema științifică importantă soluționată; aprobarea și implementarea rezultatelor cercetării; caracterizarea succintă a lucrării, noutatea științifică și valoarea ei aplicativă.

Capitolul I, **„Abordări conceptuale ale presiunii fiscale și metodologia de determinare a acesteia”**, abordează conceptele de bază și principalele teorii doctrinare cu privire la *politica fiscală*, *presiunea fiscală*, sunt identificați factorii interni și externi ce determină nivelul presiunii fiscale. Este efectuată cercetarea politicii fiscale a statului și impactul acesteia asupra presiunii fiscale la nivel

macroeconomic. Totodată, sunt analizate abordările metodologice existente în literatura economică de specialitate cu privire la determinarea presiunii fiscale la entitate, prin elucidarea avantajelor și dezavantajelor acestora. În final, sunt prezentate concluziile cu referire la analiza situației în domeniul de cercetare și formularea problemei științifice de soluționat, a scopului și obiectivelor tezei de doctorat.

Capitolul II, **„Determinarea și relaționarea obligațiilor fiscale ale întreprinderilor prin prisma indicatorilor de performanță financiară”**, descrie situația din industria vitivinicolă din Republica Moldova și aspectele gestionării entităților din cadrul acestui sector. Este efectuată analiza și determinarea obligațiilor fiscale suportate de către agenții economici care activează în sectorul vitivinicol. În plus, este determinată presiunea fiscală asupra întreprinderilor din sectorul vitivinicol din Republica Moldova, prin aplicarea diferitor metode de calcul a acesteia. Este identificată și relația dintre presiunea fiscală și anumiți indicatori ai activității economice a întreprinderilor din sectorul vitivinicol din Republica Moldova.

În Capitolul III, **„Raționalizarea sistemului de impunere a agenților economici din cadrul sectorului vitivinicol în vederea atenuării presiunii fiscale”**, este evaluată posibilitatea de optimizare a procesului de impozitare a entităților, precum și distribuirea presiunii fiscale conform etapelor ciclului productiv și comercial. De asemenea, este abordată *metoda autocontrolului intern pe etape a presiunii fiscale a subiecților economici* pe baza indicatorilor financiari și economici ai dezvoltării lor; sunt sistematizate direcțiile de optimizare a presiunii fiscale a entității în sistemul de administrare a ei. Pornind de la aceasta, este elaborat *modelul indexului mediu vectorial al stabilității fiscale cu ajutorul modelului factorial predicativ grafic integral* pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii, fapt care permite stabilirea legăturii dintre nivelul presiunii fiscale și sustenabilitatea financiară pentru întreprinderile din sectorul vitivinicol din Republica Moldova.

Fiecare capitol al lucrării se încheie cu expunerea concluziilor de bază și specificarea principalelor rezultate obținute.

Concluziile generale și recomandările sintetizează rezultatele finale ale cercetărilor legate de efectele economice generate de nivelul presiunii fiscale ale entităților din sectorul vitivinicol, precum și influența acesteia asupra gradului de stabilitate financiară a entităților, a concurenței acestora pe piața de desfacere și a nivelului de investiții pe termen mediu și lung în sectorul cercetat. Totodată, sunt înaintate *recomandări practice*, în vederea optimizării gestiunii fiscale, ceea ce va contribui la dezvoltarea durabilă a entităților din sectorul vitivinicol din Republica Moldova, favorizând astfel competitivitatea acestora pe piața națională și internațională.

1. ABORDĂRI CONCEPTUALE ALE PRESIUNII FISCALE ȘI METODOLOGIA DE DETERMINARE A ACESTEIA

1.1. Repere conceptuale privind „presiunea fiscală”

Prosperitatea statului și funcționalitatea lui depinde de sistemul fiscal existent. În acest sens, asigurarea unui cadru fiscal optim contribuie atât la crearea unui mediu stabil și transparent, cât și la creșterea gradului de suportabilitate a contribuabilului.

Experiența mai multor țări demonstrează că majoritatea politicilor de redresare economică utilizează instrumentele politicii de impunere, având consecințe favorabile asupra economiei reale a statului. [36]

Prin politica financiară statul trebuie să-și procure resursele financiare necesare realizării funcțiilor sale. Acest obiectiv poate fi realizat prin promovarea și respectarea principiilor fiscale. [20] Funcționalitatea statului se realizează prin colectarea veniturilor publice. Aceste venituri contribuie la finanțarea cheltuielilor publice, la realizarea politicii economice și sociale a puterii publice. Totodată, veniturile publice sunt utilizate ca instrument de influență directă asupra comportamentului persoanelor fizice și juridice și de intervenție în viața socială și economică a acestora. [14, p.195]

Sistemul fiscal reprezintă obiectivul de constituire a politicii fiscale aflat la dispoziția guvernului pentru realizarea politicii economice a statului. [13, p.97] Altfel spus, *sistemul fiscal* este rezultatul dezvoltării unui stat împreună cu societatea sa, care generează creșterea necesităților publice, cele din urmă fiind reglementate prin politica fiscală.

Politica fiscală servește drept instrument de influență a statului în economie. Prin politica fiscală statul tinde să distribuie rezultatele producției sociale între cetățenii săi într-un mod mai uniform spre deosebire de piață. Ea reglează producția și rezultatele financiare dintre întreprinzători, societate și stat și trebuie să asigure mobilizarea financiară necesară atât pentru formarea veniturilor bugetare și locale, cât și pentru susținerea financiară a activității agenților economici. [22]

Politica fiscală reprezintă o componentă esențială a politicii bugetare, constituind un ansamblu de măsuri inițiate și implementate de către guvern, cu scopul de a realiza menținerea echilibrului macroeconomic. [42]

Nivelul optim de impozitare reprezintă condiția sine qua non de creștere economică durabilă. Totodată, sunt necesare: studiul științific fundamental al rolului și a esenței presiunii fiscale ca factor de dezvoltare a producției și utilizarea acesteia în sistemul de reglementare de către stat a economiei; determinarea metodologiei de stabilire a presiunii fiscale și de realizare a calculelor și evaluărilor ei prin asociere cu cei mai importanți indicatori ai dezvoltării socio-economice; determinarea

metodologiei de elaborare a metodelor de reglementare a presiunii fiscale, cu scopul de a stimula aspectul investițional și inovațional al producției.

Actualmente, în viziunea noastră, nu se acordă suficientă atenție aspectelor ce țin de reglementarea presiunii fiscale, ca factor al dezvoltării producției pentru formarea unui mediu fiscal confortabil (destinat tranziției economiei spre dezvoltarea inovațională). Or, tocmai acest aspect și conferă relevanța corespunzătoare acestui studiu.

În literatura de specialitate, conceptul de *politică fiscală* cunoaște mai multe abordări.

Eugen Nicolăescu definește *politica fiscală* ca „*parte integrată a politicii economice a oricărui stat, ce cuprinde un ansamblu de idei, strategii, instrumente care asigură modalitățile cele mai eficiente de stabilire și de percepere a veniturilor bugetare, necesare funcționării statului, fiind, totodată, componenta principală a politicilor financiare a statului și care, împreună, sunt elaborate concomitent de autoritățile publice pentru a putea asigura un buget echilibrat și funcțional.*”[71 p.192]

Nicolae Hoanță menționează că „*atât politica bugetară, cât și cea fiscală sunt două componente importante ale politicii financiare a statului, prin care acesta din urmă folosește pârghia cheltuielilor bugetare și pe cea a fiscalității pentru a dirija o parte din fluxurile bănești din economie astfel încât activitatea economică la nivelul întregii societăți să fie sustenabilă într-un climat social cât mai stabil.*”[55, p.264]

Politica fiscală mai poate fi definită și ca „*un ansamblu concret de măsuri de ordin fiscal, luate atât pentru procurarea de către stat a veniturilor necesare acoperirii cheltuielilor publice, cât și pentru favorizarea, pe termen mediu și lung, a creșterii economice.*”

Măsurile de politică fiscală sunt adoptate de către stat cu privire la stabilirea categoriilor de impozite utilizate, la locul tuturor veniturilor în buget și la modul în care le utilizează ca pârghie pentru a stimula dezvoltarea economică și rezolvarea problemelor sociale și politice. Efectele politicii fiscale ar putea fi localizate, atât la nivel *macro*, cât și la nivel *micro*. La nivel *macro*, aceste efecte sunt localizate în redistribuirea socială a resurselor, iar la nivel *micro* astfel de efecte sunt reflectate în fluxurile de venituri și cheltuieli și în structura patrimoniului.

Între politica economică și cea fiscală există relații de interdependență, *politica fiscală* fiind implicată în rezolvarea cerințelor economiei naționale prin intervenția unor anumite instrumente fiscale, care să servească la încurajarea sau protejarea anumitor ramuri ale economiei naționale.[56]

Eficacitatea politicii fiscale se manifestă prin consecințele ei asupra activității economice. Astfel, prin intermediul impozitelor, atât directe, cât și indirecte, intervine în procesul de obținere și distribuire a veniturilor agenților economici și, respectiv, asupra rezultatelor financiare ale acestora. Economia autohtonă necesită perfecționarea instrumentelor de gestiune macroeconomică. În acest

context, considerăm ca fiind importantă și oportună analiza mecanismului fiscal și impactul acestuia asupra economiei reale din Republica Moldova, iar, în particular, asupra sectorului industrial.[36]

Ca orice politică economică, politica fiscală operează cu anumite instrumente, pentru a influența procesele economice și sociale. Instrumentele politicii fiscale sunt *impozitele*, ce nu trebuie concepute doar ca simple canale de procurare a veniturilor fiscale, ci ca pârghii, cu ajutorul cărora se intervine în economie.

În vederea promovării unei politici fiscale eficiente, Guvernul Republicii Moldova se ghidează de următoarele principii:

- uniformizarea sistemului fiscal prin simplificarea procedurilor fiscale;
- extinderea bazei impozabile prin anularea înlesnirilor fiscale nejustificate;
- asigurarea transparenței și caracterului stabil al politicii fiscale;
- ne admiterea modificărilor legislației fiscale și bugetare pe parcursul anului financiar în defavoarea contribuabililor. [20]

Toate aceste măsuri trebuie să permită realizarea obiectivelor politicii fiscale eficiente și să contribuie la stimularea activității întreprinderilor, la susținerea acelor întreprinderi ce creează locuri de muncă, implementează tehnologii noi, exportă mărfuri și servicii, creând astfel condiții favorabile pentru creșterea și dezvoltarea economică a statului. [22]

Pentru a reduce decalajul fiscal, Republica Moldova, ca și multe alte state, se luptă cu provocarea de a adopta măsuri politice bazate pe stimulente prin îmbunătățirea eficienței sistemului lor de colectare a impozitelor și prevenirea evaziunii fiscale.

Impozitul -pârghie a dezvoltării economice - trebuie folosit cu prudență și combinat cu celelalte pârghii financiare sau economice, în general. Asupra problemei intervenției statului în economie, prin intermediul impozitelor, pentru realizarea creșterii și relansării economice, literatura economică acordă un spațiu amplu. Astfel, nu ar trebui să ne surprindă faptul că politica fiscală trebuie să urmărească, în latura sa de influențare a activității economice a unei țări, în primul rând, stimularea creșterii economice.

Datorită complexității sale, *mechanismul fiscal*, în general, și noțiunea de *impozit*, în particular, au cunoscut largi dezbateri în cadrul diferitor școli și doctrine economice.

Doctrina mercantilistă consideră că statul trebuie să intervină cu *taxe* la produsele străine realizate în țară, dar să se manifeste ca liber-schimbist pentru produsele ce puteau fi fabricate doar în exterior.

Doctrina fiziocrată, în cadrul politicii fiscale, pune accentul pe *impozitul funciar unic*. *Impozitul funciar unic* propus de fiziocrați urmărea să nu stânjenească activitatea celorlalte două clase

active: fermierii și industriașii, deoarece ele nu dispuneau de alte resurse decât cele necesare reluării procesului de producție.

Doctrina liberalismului economic clasic stabilește principiile cu privire la *taxe și impozite*. Pe parcursul timpului, economiștii au fost preocupați de obținerea celei mai bune repartii a poverii fiscale între contribuabili, spre a finanța sectorul public.

Economistul William Petty consideră ca fiind necesară perceperea impozitelor, ele fiind un instrument necesar creșterii avuției. Petty intuiește și necesitatea repartizării „proportionale” a impozitelor asupra populației.

Doctrina naționalistă pledează pentru *politica protecționistă* - singura soluție recomandabilă pentru statele mai puțin dezvoltate economic. În viziunea lor, este necesară aplicarea unor *taxe vamale* suficient de mari, pentru a descuraja importul mărfurilor străine.

Doctrina naționalistă germană pledează pentru lichidarea barierelor vamale între cnezatele germane și protejarea pieței unificate împotriva invaziei mărfurilor engleze. Specificul protecționismului nord-american constă în promovarea unei politici protecționiste permanente, aplicate nu numai asupra produselor industriale, ci și asupra celor agricole.

Doctrina keynesistă are și ea în vizor problema politicii fiscale ca mecanism de reglare a activității economice. Keynesiștii sunt de părerea că piața nu este un sistem autoreglator, iar intervenția statului trebuie realizată în perioada creșterilor și a descreșterilor ciclice. În primul rând, prin intermediul politicii fiscale ce include un sistem impozitar corespunzător, fixarea normelor procentuale și alte metode. În viziunea lor, *politica fiscală* este o modalitate de stabilizare a economiei deoarece, cheltuielile publice pentru mărfuri și servicii constituie o parte componentă a cheltuielilor agregate, exercitând o influență nemijlocită asupra schimbării nivelului general de producere (PNB).

Încasările fiscale, - a doua parte a politicii fiscale - au o influență directă asupra venitului, fiind îndreptate spre consum și economii.

Doctrina monetaristă pune în evidență faptul că politica fiscală nu poate constitui un mijloc sigur de stabilizare a economiei, deoarece economia de piață, în condițiile utilizării integrale a resurselor, tinde, în mod automat, să mențină starea de echilibru, unde activează impecabil anumite „pârghii” și „stabilizatoare” existente de dezvoltare economică. Politica lor este fundamentată de „efectul de substituie”, conform căruia creșterea cheltuielilor publice cauzează deficitul bugetar, statul recurgând în această situație la împrumuturi bancare. Ca urmare, crește cererea pentru bani pe piețele financiare ce generează ridicarea ratei dobânzii. Respectiv, se produce o scădere a cererii pentru banii destinați investițiilor, scăderea acestora provocând reducerea cheltuielilor agregate și, în cele din urmă, micșorarea PNB. Rezultă că politica fiscală, realizată în vederea stabilizării economiei, nu-și atinge

scopul, deoarece statul, recurgând la împrumuturi pe piața financiară, substituie sau, mai exact, constrânge sfera businessului privat. [36]

În *teoriile contemporane*, impozitele trebuie astfel instituite încât să răspundă cerințelor de influențare a activităților economice, fie în sensul incitării la investiții, producție, economisire, amplasare în zone defavorizate etc., fie în sensul reducerii unor activități sau comportamente. Politica macroeconomică folosește instrumentul impozitului pentru atingerea unor obiective majore ca *reducerea inflației* și *reducerea șomajului*. De asemenea, printre *instrumentele de natură fiscală* se regăsesc și factorii de decizie a facilităților fiscale (reduceri, deduceri, scutiri de impozite), cu scopul de a atinge unele obiective precise în plan economic sau social.[27, p.368]

În funcție de etapa de dezvoltare economică, politica fiscală poate fi sau *stimulativă* sau *restrictivă*.

Politica fiscală stimulativă prevede micșorarea presiunii fiscale și se aplică în cazul declinului economic, iar cea *restrictivă* constă în majorarea presiunii fiscale în condițiile unei creșteri economice însoțite de presiuni inflaționiste.

O mărime excesivă a acestor impozite se repercutează în *presiune fiscală*. Este necesară analiza evoluției presiunii fiscale, prin determinarea tendințelor de manifestare, deoarece presiunea fiscală reflectă atât situația economică a țării, nivelul veniturilor fiscale încasate în bugetul național, cât și ponderea acestora în total produs intern brut pe economie.

Esența acestui fenomen a fost cunoscută încă din primele etape ale statalității. În teoriile economice clasice, în diferite perioade istorice, mai mulți oameni de vază din domeniul științific au accentuat impactul presiunii fiscale asupra dezvoltării statului și a individului.

Stabilirea unor limite ale presiunii fiscale este o problemă care i-a preocupat pe specialiști încă de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, când economiștii și juriștii afirmău că fiscalitatea trebuie să fie cât mai lejeră. Cum însă datorită diversificării acțiunilor și implicărilor statului în viața economică și socială, impozitele și cotizațiile sociale au avut o evoluție ascendentă, în fiecare etapă de dezvoltare, mărimea acestora era considerată ca fiind la limita maximă (aceea care, odată depășită, ar periclita bunul mers al economiei). Unii teoreticieni s-au hazardat chiar în avansarea unor valori considerate ca praguri maxime, dar fără a fi pe deplin fundamentate.[27, p.205]

Problema presiunii fiscale a fost cercetată de către A. Marshall în baza teoriei distribuției venitului național, dispozițiilor sale privind procentul în capital, profitul capitalului, privind renta funciară și utilizarea terenurilor, privind veniturile din muncă, privind problema relației dintre progres și calitatea vieții etc. Multe dintre întrebările, înaintate de A. Marshall, au fost dezvoltate în continuare în teoriile keynesiene și neo-keynesiene cu privire la impozite, care au vizat, pe lângă esența impozitelor, aspectele reglementării fiscale în țară.

Economistul britanic John Maynard Keynes (1883-1946), analizând sistemul reglementării economice de stat, a plasat întotdeauna impozitele pe o poziție centrală, fiind numite „stabilizatori încorporați”. Potrivit cercetătorilor contemporani în domeniul fiscal, J. M. Keynes „ (...)a parcurs ideea dependenței impozitelor de investițiile private și publice, pe de o parte, și economiile populației, pe de altă parte, considerând că reglementarea fiscală a economiei statului influențează asupra cererii agregate, asupra acumulărilor și economiilor, asupra creșterii economice investiționale prin intermediul „manipulării” impozitelor”. [142, p. 32; 61]

Teoria reglementării fiscale, analizată în baza studiilor școlii neo-keynesiene de către S.V. Barulin, se referă, pe de o parte, la anumite restricții determinate în cererea consumatorului în perioada boomului economic și la intensificarea proceselor inflaționiste. Pe de altă parte, teoria reglementării fiscale se referă și la manevrarea flexibilă a ratelor de impozitare, a facilităților fiscale, a sancțiunilor în perioada de redresare economică și extinderea înlesnirilor fiscale în condiții de depresiune.[108] Conform autorului, în primul caz sistemele fiscale încurajează investițiile, iar în cel de-al doilea caz(inclusiv cu efect negativ) sistemele influențează diferit asupra investițiilor și a consumului personal.

Modificările din economia țării, generate de fluctuația cererii agregate, vor influența prevederile politicii fiscale în sensul reducerii sau majorării scutirilor fiscale și, în consecință, vor conduce la creșterea sau reducerea presiunii fiscale la nivel macroeconomic.

În anul 1947, economistul englez A. Pigou afirma că „presiunea fiscală optimă este cea căreia îi corespunde egalitatea dintre utilitatea socială a cheltuielii publice marginale și inutilitatea socială a prelevării fiscale marginale”. [14, p.195]

Presiunea fiscală depinde de starea economică, politică și socială a unei țări. Astfel, este dificil de a stabili un plafon maxim al acesteia. Creșterea influenței statului a determinat creșterea poverii fiscale pe plan mondial, însă creșterea impozitelor nu poate dura la infinit, iar stabilirea limitei maxime a acestora este problema principală a unui stat. În acest context, pentru a preveni efectele negative și a menține un echilibru între veniturile și cheltuielile bugetare, se impune următoarea întrebare: „*Care este nivelul până la care poate crește o presiune fiscală fără a genera efecte negative?*”. [3, 24]

În opinia economiștilor liberali, o presiune fiscală prea accentuată descurajează contribuabilii să investească, să economisească, să producă și să muncească.

Arthur Laffer, un reprezentant de seamă al așa-numitei „politici de ofertă”, proiectează, în mod grafic, *Curba lui Laffer*, conform căreia scăderea taxelor și impozitelor aduce mai multe venituri fiscale la buget și stimulează economia. Această idee este exprimată și de predecesorii săi, și anume: ratele fiscalității prea ridicate distrug baza asupra căreia sunt așezate impozitele.[27, p. 205]

Conform graficului, A. Laffer transpune ideea de bază a teoriei sale. Astfel, modificarea ratei de impozitare are două efecte asupra venitului din impozitare:

- a) *efectul aritmetic*;
- b) *efectul economic*.

Efectul aritmetic este simplu: dacă rata de impozitare scade, veniturile din impozite scad.

Efectul economic rezultă în urma scăderii ratei de impozitare și are drept consecință stimularea activității economice, fapt care conduce la creșterea bazei impozabile.

În realitate, *efectul aritmetic* și cel *economic* se manifesta combinat.

În opinia lui A. Laffer, o creștere de la 0% la 100% conduce la creșterea venitului fiscal sau a încasărilor la bugetul statului. Însă există și o rată de impunere optimă. Astfel, în cazul depășirii acestei rate veniturile bugetare vor fi diminuate. Această descreștere se va efectua direct proporțional cu creșterea ratei de impunere.

Totuși, *curba Laffer* este o reprezentare doar teoretică. Dezavantajul ei constă în imposibilitatea determinării cu exactitate a valorii, dincolo de care presiunea fiscală devine excesivă. Trebuie să conștientizăm că aplicabilitatea acestei teorii este foarte greu de realizat. Or, pentru a determina nivelul optim al fiscalității, trebuie să luăm în considerare mai mulți factori de influență: nivelul produsului intern brut pe locuitor, care reflectă gradul de dezvoltare al economiei, structura resurselor publice și destinația acestora, reflectată în cheltuielile publice. Mulți economiști aprobă adevărata curbă a lui A. Laffer, cea care reflectă viața reală și are un vârf dincolo de care începe panta descendentă a curbei, aceasta înseamnând că, la un anumit punct al curbei, veniturile bugetare încep să scadă.

Dogma consta în faptul că vârful curbei apare în jurul unei rate de impozitare de 70%. Cu toate acestea, s-a demonstrat, prin calcule, că această afirmație este greșită. Soții ROMER, Cristina D. și David H., au publicat un studiu în „*American Economic Review*”¹, în care sugerează că „vârful curbei apare la un nivel de impozitare mult mai scăzut, aproximativ între 33% și 40%. Studiul examinează efectul produsului intern asupra ratei de impozitare. Conform calculelor, *vârful curbei Laffer* apare aproximativ cu rata de taxare de 33%, ceea ce este cu mult mai scăzut decât credeau economiștii anteriori. Astfel, indiferent de politica statului, ar trebui ca rata impozitării să nu depășească 33%. Or, în cazul în care taxele depășesc acest nivel, Guvernul va încasa, de fapt, mai puțini bani. Ideea de bază a teoriei soților ROMER, Cristina D. și David H., constă în faptul că, odată cu scăderea impozitelor și taxelor, veniturile guvernamentale vor crește.

Studierea succintă a cercetărilor savanților în domeniul științei economice și fiscale ne permite să constatăm faptul că „presiunea fiscală” poate fi interpretată în mod diferit. În acest sens, oferim o

¹ „*American Economic Review*” - jurnal de o aplicabilitate largă și respect mondial.

perspectivă critică asupra diferitelor conceptualizări ale presiunii fiscale.

De la apariția științei financiare, problema determinării nivelului de impozitare, în principal, se reduce la stabilirea unui raport economic justificat între venitul național și buget. Nu există o diferențiere clară în ceea ce privește nivelurile *macro-* și *micro-*. Totodată, orice economist interesat de problemele minimizării presiunii fiscale, a definit „presiunea fiscală” ori prin prisma nivelului *macro-*, ori prin prisma nivelului *micro-*. În prezent, există mai multe definiții ce caracterizează gradul de severitate a impozitării, precum și un număr mare de metode de calcul al impactului său asupra economiei. În opinia autorului, pentru examinarea în continuare a presiunii fiscale este necesară studierea arealului conceptual al acesteia.

Indicatorul „presiunea fiscală”, utilizat în mod tradițional și definit drept „raport dintre suma tuturor impozitelor și PIB”, permite estimarea mărimii ponderii PIB-ului țării, redistribuit prin intermediul impozitelor. Însă, în cazul problemelor metodologice nerezolvate, în circuitul științific și practic, persistă un șir de modificări ale acestui indicator, care nu oferă nici un răspuns cu privire la mărimea sarcinii fiscale reale în țară. O situație similară se atestă și la determinarea presiunii fiscale pentru economia sectoarelor, teritoriilor și entităților. Totodată, *presiunea fiscală* este un indicator al reglementării fiscale a proceselor de reproducere, iar caracterul adecvat al evaluării sale posedă valoare esențială în luarea deciziilor importante în domeniul reglementării economiei.

În cadrul analizei impactului fiscalității asupra economiei, știința financiară actuală diferențiază nivelurile *macro-* și *micro-*. În literatura economică de specialitate, pentru evaluarea unui astfel de impact, sunt frecvent utilizați termenii „povară fiscală” și „presiune fiscală”. Cercetarea bazelor teoretice de calcul a presiunii fiscale permite concluzionarea cu privire la ambiguitatea interpretării definițiilor oferite de diverși autori, precum și comparația cu conceptele „povară fiscală”, „asuprire fiscală”, „sarcină fiscală” și „presiune fiscală”. În efortul de a concretiza esența conceptului de „presiune fiscală”, evidențiem două puncte de vedere: în primul caz, termenii sunt analizați ca sinonime, iar, în cel de-al doilea caz, reprezintă categorii economice independente. [10]

Analiza celor mai importante contribuții științifice în domeniul fiscal au permis identificarea diferitor abordări a termenului „presiunea fiscală”. (Anexa 1).

În opinia noastră, abordarea diversificată și complexă a conceptului „**presiunea fiscală**” ne conduce la concluzia că acesta include:

- *impozitele și alte plăți obligatorii;*
- *structura impozitelor;*
- *mecanismul de colectare a impozitelor;*
- *indicatorul presiunii fiscale asupra întreprinderii.*

În literatura de specialitate românească, există mai multe definiții privind „presiunea fiscală”,

dar nu există nici una aprobată prin lege. O contribuție considerabilă în definirea conceptului „**presiune fiscală**” o are cercetătorul Gheorghe Trocin, care, în teza pentru conferirea titlului științific de doctor în științe economice (Chișinău, 1997), afirmă: „Presiunea fiscală, în ansamblu pe țară, poate fi definită ca raportul dintre suma totală a încasărilor fiscale și PIB, care arată că o parte din PIB se distribuie prin intermediul mecanismelor bugetare. La nivel micro-, PIB-ul corespunde aproximativ cu valoarea adăugată. Presiunea fiscală se estimează conform cotei integrale a impunerii fiscale, care arată că o parte a valorii adăugate trebuie percepută și este percepută efectiv de la întreprindere sub forma de impozite”. [84]

Mariana-Cristina Cioponea, în lucrarea „Finanțe publice și teorie fiscală”, definește „**presiunea fiscală**”, în sens strict, ca „raport dintre mărimea impozitelor încasate și produsul intern brut”. [27, p. 205]

Economistul român Gh.D.Bistriceanu consideră că „**presiunea fiscală**” exprimă „intensitatea cu care sunt prelevate veniturile de la persoane fizice și juridice, ori la nivelul întregii societăți prin intermediul impozitării”. [5, p. 89]

Presiunea fiscală reprezintă „gradul în care ansamblul contribuabililor dintr-o țară suportă, pe seama rezultatelor obținute din activitatea sau averea lor, impozitele, taxele și contribuțiile ca prelevări obligatorii instituite și percepute prin constrângere legală de către organele fiscale ale statului”, afirmă Carmen Corduneanu în lucrarea „Sistemul fiscal în știința finanțelor”. [33]

În diverse surse de origine engleză sunt expuse o serie de definiții privind „presiunea fiscală”, printre care: „valoarea impozitului pe venit”, „proprietate sau vânzări percepute de la un individ sau business” ș.a. [95]

Conform *Cambridge Dictionary*, „povara fiscală pe business / întreprindere / proprietate” este „valoarea totală a taxei plătite de către un anumit grup de oameni, o industrie etc., în special comparativ cu plățile altor grupuri, industriei etc.” [89]

Collins English Dictionary definește „presiunea fiscală” drept „valoarea taxei plătite de către o persoană, o companie sau o țară, într-o anumită perioadă de timp, considerată ca parte din venitul total în acea perioadă”. [90]

În *Programul de conformare a contribuabililor*, pentru anii 2018-2019, elaborat de Serviciul Fiscal de Stat al Republicii Moldova, noțiunea „povară fiscală” este abordată ca „grad pe care contribuabilii îl suportă, pe seama rezultatelor obținute din activitatea lor, impozitele și taxele, instituite și percepute de către stat.”

În contextul analizei definițiilor „povară fiscală” și „presiune fiscală”, conchidem că toți cercetătorii se referă la mărimea presiunii fiscale asupra economiei sau a presiunii fiscale a subiectului, și anume: nivelul prelevării unei părți din venitul subiecților economici.

Rezumând opiniile savanților contemporani cu privire la impozitarea și presiunea fiscală,

considerăm că este incorect de a defini „presiunea fiscală” ca „valoarea totală a impozitelor și taxelor plătite la buget și fonduri extrabugetare în termeni absoluți”. Cota prelevării unei părți din venitul entității este un indicator relativ, care nu permite caracterizarea pe deplin a impactului fiscal asupra economiei țării sau a entității. Pentru a evalua impactul impozitelor asupra economiei, propunem utilizarea *presiunii fiscale* - principalul indicator al reglementării fiscale a economiei naționale - ce reprezintă nivelul prelevării unei părți din veniturile entității la buget sub formă de impozite, taxe și alte tipuri de plăți de natură fiscală. Entitățile calculează indicatorul „presiunea fiscală” exclusiv în limitele mediului său intern.

Ținând cont de utilizarea deja existentă a definițiilor privind „presiunea fiscală”, pentru evaluarea impactului fiscal atât asupra economiei în general, cât și asupra subiectului economic, propunem, spre aplicare, ca fiind oportun, termenul „presiunea fiscală”. Și anume: **„*Presiunea fiscală*” la nivel *micro*- reprezintă cota prelevărilor unei părți din veniturile entității în bugetul public național sub forma impozitelor și taxelor, precum și a altor tipuri de cheltuieli de natură fiscală”**.

Sintetizând cele prezentate mai sus, în vederea realizării obiectivelor de cercetare destinate acestui subcapitol, am studiat și am sistematizat conceptul de „presiune fiscală”, evidențiind, în același timp, relația dintre *nivelul presiunii fiscale* și *dezvoltarea economică atât la nivelurile micro- și macro-*.

În contextul cercetărilor efectuate, *concluzionăm*:

- 1) pentru toate nivelurile administrării de stat, direcția prioritară a politicii fiscale a statului trebuie să fie reducerea presiunii fiscale asupra economiei țării;
- 2) în prezent, o direcție foarte importantă pentru optimizarea sistemului fiscal devine imperios de a legifera definiția cu privire la „presiunea fiscală” și metodele ei de calcul, inclusiv prin introducerea unor completări și modificări în Codul Fiscal.

Cu referire la *fenomenele și procesele la nivel microeconomic*, vom delimita conținutul acestora prin ***analiza factorilor care influențează mărimea presiunii fiscale la nivel de entitate și la nivel de stat*** (Anexa 2: Figura A.2.1. și Figura A.2.2.).

Cercetarea desfășurată a permis sistematizarea factorilor interni și externi care influențează nivelul presiunii fiscale asupra subiectului economic (Anexa 3: Figura A.3.1., Figura A.3.2).

Lista factorilor poate fi continuată, deoarece la baza definirii criteriilor de clasificare există mai multe abordări de delimitare a acestora. Un exemplu elocvent referitor la definirea criteriilor de clasificare poate servi abordarea clasică privind evidențierea factorilor de producție în teoria economică, unde categoriile *munca*, *pământul*, *capitalul* deja determină totalitatea proceselor de management al acestor categorii și dependența eficienței gestionării impozitelor calculate și plătite. În acest context, fiecare factor de producție va corespunde condițiilor de utilizare a acestora, însoțite de valoarea corespunzătoare a presiunii fiscale pentru stat și presiunea fiscală pentru subiectul economic.

Analizând definițiile conceptelor „sarcina fiscală” și „presiunea fiscală” și factorii care

influențează nivelul presiunii fiscale, constatăm că, la determinarea gradului presiunii fiscale asupra economiei sau presiunii fiscale a subiectului, toți economiștii menționează despre unul și același lucru: „nivelul prelevării unei părți din venitul entităților”.

Unica diferență o constituie nivelurile de evaluare: *macro-* sau *microeconomic*.

Presiunea fiscală reprezintă indicatorul principal al eficienței funcționării sistemului de impozitare. Este un indicator relativ și poate fi determinat la nivelurile:

- *macro-*, nivelul economiei naționale, ceea ce presupune studiul presiunii fiscale asupra întregii economii a țării, dar și asupra celor mai importante sectoare, a populației țării;
- *mezo-*, nivelul economiei regiunilor și teritoriilor separate, care reprezintă un element constitutiv important al economiei naționale, ceea ce presupune studiul presiunii fiscale asupra economiei unui teritoriu separat, sectoarele acestuia și populația;
- *micro-*, nivelul economiei unui subiect economic, a antreprenorilor privați și nivelul gospodăriilor individuale. [144, p. 10]

Spre deosebire de indicii presiunii fiscale la nivel *macro-* și *mezo-*, ce caracterizează nivelul mediu de prelevare a veniturilor subiecților economici în ansamblu pe țară, presiunea fiscală la nivel *micro-* caracterizează un nivel concret de prelevare a veniturilor unor contribuabili concreți pentru o anumită perioadă de timp, cu referire la un sector concret și pe un teritoriu concret.

Presiunea fiscală reprezintă, în același timp, și un indicator ce caracterizează impactul fiscal asupra condițiilor de dezvoltare socio-economică a societății și a comportamentului economic al subiecților economici. De asemenea, poate fi evidențiată direcția strategică și informațional-analitică de utilizare a acestui indicator (Tabelul 1.1):

Tabelul 1.1. Direcții de aplicare a indicatorului presiunii fiscale

Direcții strategice de utilizare a presiunii fiscale	Direcții informațional-analitice de utilizare a presiunii fiscale
▪ Elaborarea politicii fiscale la nivel <i>macro-</i> și <i>micro-</i>; ▪ Evaluarea impactului modificărilor legislației fiscale asupra potențialului fiscal al teritoriilor; ▪ Elaborarea mecanismelor de suprimare a infracțiunilor fiscale prin evaziune fiscală; ▪ Selectarea și evaluarea eficacității impactului instrumentelor de reglementare; ▪ Alegerea și luarea deciziilor privind repartizarea producției; ▪ Identificarea posibilităților și fezabilitatea utilizării privilegiilor și preferințelor fiscale.	▪ Evaluarea eficienței sistemului de impozitare, politicii fiscale și a managementului fiscal al instituției; ▪ Previziunea veniturilor fiscale ale bugetului și indicatori ai bugetului, plăților fiscale ale instituțiilor; ▪ Analiza comparativă între țări; ▪ Identificarea și reglementarea distribuirii presiunii fiscale între teritorii și sectoare; ▪ Organizarea și desfășurarea controlului fiscal intern.

Sursa: Preluată și adaptată pe baza [131, p. 9]

Ca urmare a examinării conceptelor și abordărilor teoretice, cu scopul de a utiliza indicatorul „presiunea fiscală” pentru soluționarea problemelor în domeniul reglementării economice, propunem de a introduce în „Codul Fiscal” conceptul de „presiune fiscală”, iar metodologia de calcul și scopul utilizării să fie stabilite la nivelul autorităților executive – Guvernul și Ministerul Finanțelor.

1.2. Analiza comparativă a metodelor de determinare a nivelului presiunii fiscale în cadrul entităților

Literatura de specialitate abordează diferite metode de determinare a presiunii fiscale pentru subiecții economici.

Nivelul presiunii fiscale influențează asupra situației financiare a fiecărui contribuabil. În această privință, respectivul indicator este foarte important pentru orice întreprindere, în special pentru organizațiile cu structuri corporative complexe sau nou create.

Calculul presiunii fiscale este necesar pentru elaborarea deciziilor alternative manageriale în cadrul proiectelor de investiții, investirea mai profitabilă a mijloacelor, amplasarea eficientă a producției, precum și la analiza rezultatelor activității în pregătirea planurilor de afaceri pe termen scurt și lung. În cazul unor modificări ale legislației fiscale, estimarea acestui indicator pentru calcularea posibilelor consecințe financiare este una decisivă [70].

În literatura economică, există diferite metode de calculare a presiunii fiscale la întreprindere. Totuși, *a priori* sunt metodele care, în opinia noastră, au o tangență mai mare cu tema cercetată. Principalele diferențe ale metodelor analizate constau în:

- determinarea structurii impozitelor incluse în calculul presiunii fiscale;
- identificarea situației impozitelor evaluate (plătite sau calculate);
- stabilirea indicelui integral, care este comparat cu suma impozitelor.[18]

Opiniile economiștilor sunt diferite în ceea ce privește definirea structurii scutirilor fiscale la entitate, incluse în calculul presiunii fiscale, în special cele care se referă la aspectul includerii în structura totală a impozitelor pentru care entitatea este agent fiscal. Unii cercetători propun excluderea unor impozite la calcularea presiunii fiscale, deoarece ele sunt în tranziție pentru entitate. În acest context, considerăm odată concentrându-ne asupra solvabilității companiilor, nu vor mai exista impozite neutre pentru entitatea care va plăti impozite în baza încasărilor curente de numerar.

O polemică aprinsă este generată de următoarea întrebare: „*La determinarea presiunii fiscale este necesar să se ia ca bază calcularea încasărilor reale ale impozitelor sau valoarea estimată (adică încasările acumulate)?*”. În opinia noastră, drept temei trebuie să servească impozitele acumulate, întrucât demonstrează sarcina reală a statului asupra contribuabililor. Cu toate acestea, în cazul în care vor

fi sesizate întârzieri ale plăților, vor urma penalități și amenzi, fapt care sporește presiunea fiscală.[18]

Astfel, dacă la calcularea presiunii fiscale se utilizează doar suma încasărilor reale ale impozitelor la bugetul de stat, atunci există riscul de a abandona sumele care sunt reținute de la consumator - la vânzarea de bunuri, sau de la angajat - la achitarea salariului, ca urmare a unor „justificări” strecurate în conturi („plăți în casă”) la anumiți intermediari. Acesta este principalul dezavantaj la calcularea presiunii fiscale conform cuantumului încasărilor. Totuși, la calcularea indicatorului în baza sumei încasărilor estimate există riscul de a atribui la presiunea fiscală suma care nu va fi plătită niciodată, deoarece contribuabilul o va ocoli. Astfel, utilizarea la calcul atât a impozitelor plătite, cât și a celor estimate (acumulate) are dreptul la existență, în scopul determinării indicatorului presiunii fiscale.

La calcularea presiunii fiscale, un rol important îl joacă alegerea corectă a indicelui integral, cu care se va compara cuantumul impozitelor.

Cercetătorii și economiștii practicieni propun spre utilizare în calitate de indicatori:

- venitul din vânzarea produselor;
- valoarea adăugată sau valoarea nou-creată;
- profitul brut;
- profitul net sau estimat.

Ținând cont de indicatorii integrali, *presiunea fiscală poate fi determinată prin aplicarea uneia din următoarele modalități:*

- ca raport dintre suma impozitelor și taxelor plătite (acumulate) și suma profitului net (estimat) al întreprinderii;
- ca raport dintre suma impozitelor și taxelor plătite (acumulate) și suma venitului din vânzări;
- ca raport dintre suma impozitelor și taxelor plătite (acumulate) și suma valorii adăugate (valoarea nou creată).[120, p. 45]

În rezultatul cercetării am deducem că, aplicarea unei sau altei modalități de calculare a presiunii fiscale la nivel de entitate nu ar reflecta cu precizie nivelul presiunii fiscale. Din acest motiv, considerăm oportună utilizarea concomitentă a mai multor metode de calcul a presiunii fiscale la nivel de entitate, iar rezultatele obținute ar permite o descriere mai completă a situației curente și de retrospectivă cu privire la plățile fiscale ale entității.

Declarațiile cu privire la plățile fiscale exorbitante sunt foarte frecvente. Mai puține încercări sunt la determinarea greutății presiunii fiscale din punct de vedere numeric. Totodată, este necesar să se determine modul în care schimbarea numărului de impozite, taxe și scutiri fiscale vor influența asupra activității subiectului economic. Însă, în acest caz, indicele presiunii fiscale capătă valoare practică.

În prezent multe țări, inclusiv Republica Moldova, în calculul presiunii fiscale la nivel macroeconomic utilizează metoda calculului presiunii fiscale nete, ceea ce permite oferirea imaginii fiscale din punct de vedere contabil [73, 79]:

I. Presiune fiscală generală:

$$PF = \frac{I+CAS+CAM}{PIB} * 100\% \quad (1.1)$$

II. Presiune fiscală absolută:

$$PF = \frac{I}{PIB} * 100\% \quad (1.2)$$

unde,

PF este presiunea fiscală;

I – suma totală de impozite și taxe;

CAM – contribuții de asigurare medicală;

CAS – contribuții de asigurări sociale;

PIB – Produsul Intern Brut.

III. Presiunea fiscală a unui impozit sau taxă

$$PF_j = \frac{I_j}{PIB} * 100 \% \quad (1.3)$$

$$PF_j = \frac{I_j}{I} * 100\% \quad (1.4)$$

$$PF_j = \frac{I_j}{B_{imp}} * 100\% \quad (1.5)$$

unde,

PF_j este presiunea fiscală a unui impozit sau taxă *j* considerat;

I_j – impozitul sau taxa considerată;

B_{imp} – baza impozabilă sau taxabilă considerată;

IV. Presiunea fiscală la nivelul economiei naționale poate fi redată astfel: [40]

$$PF = \frac{\sum_{j=1}^n I_j (FS)}{VV} \times 100\% \quad (1.6)$$

$$PF = \frac{\sum_{j=1}^n I_j}{VV} \times 100\% \quad (1.7)$$

$$PF = \frac{I_j}{VV} \times 100\% \quad (1.8)$$

unde, VV este venitul din vânzări.

Aceste modalități de calculare a presiunii fiscale nu permit compararea rezultatelor obținute de agenții economici din diferite ramuri ale economiei naționale. În schimb, aplicarea acestora favorizează analiza evoluției nivelului presiunii fiscale sub aspect *macroeconomic*.

Presiunea fiscală este un indicator ce urmează să fie aplicat cu precauție, deoarece calculul nu furnizează informații cu privire la gestionarea presiunii fiscale. Astfel, cu un număr foarte mare de contribuabili care fac obiectul, economia formală sprijină pe deplin o rată de impozitare reală a presiunii fiscale mult mai mare decât raportul de presiune medie a întregii economii.

Pentru descrierea completă a situației curente, precum și a evoluției acesteia cu privire la plățile fiscale ale entității, în practica economică se recomandă utilizarea mai multor metode de determinare a presiunii fiscale, iar rezultatele obținute permit o precizie în stabilirea nivelului presiunii fiscale a subiectului economic.

La nivelul întreprinderii, indicatorul de presiune fiscală poate fi calculat, pe de o parte, ca raport între sumele plătite statului (eventual, diminuate cu subvenții primite și cu taxe de consumație transferate asupra consumatorilor) și veniturile brute sau valoarea adăugată, pe de altă parte. Pentru ca acest „tablou de bord” al presiunii fiscale, la nivelul întreprinderii, să fie reprezentativ, în condiții de inflație, putem calcula și raportul dintre sumele plătite (ori *de plătit*) cu titlu de impozite și taxe, pe de o parte, și fluxurile de intrări de trezorerie, pe de altă parte (pe aceeași linie, putem stabili și ponderea plăților la diferite bugete în totalul plăților efectuate de entitate în cursul unei perioade). Calea principală prin care se manifestă presiunea fiscală la nivelul entității o reprezintă impozitul pe profit, deoarece profitul rămâne elementul principal de autofinanțare. Cu cât rata de impozitare al profitului este mai mare, cu atât capacitatea de autofinanțare este mai redusă.[44, p. 34-35]

Pentru a aprecia intensitatea impunerii, urmează să admitem ideea cuantificării mărimii obligației fiscale în raport cu sursele de acoperire. De vreme ce nu există o metodă aprobată de calcul al indicatorului sumar, care să caracterizeze această sarcină, discuțiile cu privire la presiunea fiscală asupra entității sunt inutile.

Pentru un singur plătitor, indicatorul presiunii fiscale poate fi calculat ca raportul dintre suma impozitelor calculate și plătite față de suma mijloacelor financiare utilizate pentru plata impozitelor. Lista impozitelor calculate (plătite) conține, fără excepție, toate impozitele și plățile obligatorii ale entității în buget și în fondurile extrabugetare.

În literatură de specialitate românească, pentru estimarea nivelului presiunii fiscale la nivel de entitate sunt propuse trei metode.

Prima și cea mai simplă metodă de calcul a presiunii fiscale este compararea cotelor fiscale stabilite de legislație pentru anumite ramuri economice, la anumite perioade de timp.

De exemplu, compararea cotelor impozitului pe venit, obținut din activitatea de întreprinzător, în RM ar fi: 32% (1998), 28% (1999-2001), 25% (2002), 22% (2003), 20% (2004), 18% (2005), 15% (2006-2007), 0% (2008-2011), 12% (2012-2018).

Dezavantajul acestei metode constă în faptul că studiul este efectuat pentru fiecare impozit în parte, deci nu se poate calcula un indicator general, care ar genera o informație integrală.

La fel, presiunea fiscală poate crește nu doar prin majorarea cotelor, ciși prin majorarea bazei impozabile, limitarea unor cheltuieli etc.

A doua metodă constă în determinarea presiunii fiscale după următoarea formulă: [69]

$$PFF = \frac{\text{Impozite plătite de firmă}}{\text{Valoarea totală a firmei}} * 100\% \quad (1.9)$$

unde, PFF este presiunea fiscală a firmei.

Această metodă de analiză este semnificativă la nivel *microeconomic* și cel mai des utilizată de entitățile din Republica Moldova. Altfel spus, ea reflectă presiunea fiscală resimțită de contribuabili - persoane juridice ce activează în diferite domenii. Acest indicator este și unul din cei mai importanți pentru economie, deoarece agenții economici sunt cei care formează produsul intern brut, un indicator de nivel macroeconomic de importanță națională, dar și internațională, utilizat pentru efectuarea unor comparații între state.

În general, contribuabilul consideră presiunea fiscală ca fiind echitabilă până la 30%. Este dificil percepută presiunea fiscală de 40% și nu o acceptă atunci când aceasta depășește 50%.

Un alt *indicator de măsurare a presiunii fiscale a entității* este interpretat de grupul de autori Catana, O., Culeabina, N., Ganciucova, A., în articolul „Direcții de determinare și modalități de reducere a presiunii fiscale” după cum urmează: [26, p. 67]

$$PFF = \frac{\text{Impozite plătite de entitate}}{\text{Valoarea produsă de entitate}} * 100\% \quad (1.10)$$

unde, PFF este presiunea fiscală suportată de entitate;

$$PIPP = \frac{\text{Impozite plătite de entitate}}{\text{Producția de mărfuri la prețuri curente}} * 100 \% \quad (1.11)$$

unde, PIPP este ponderea impozitelor în prețul producției.

A treia metodă este cea mai eficientă. Astfel, presiunea fiscală se va calcula după formula:

$$PFF = \frac{\text{Impozite+Taxele achitate de entitate}}{\text{Vinzări Nete}} * 100\% \quad (1.12)$$

Să abordăm o altă exemplificare de determinare a presiunii fiscale a companiilor, egală cu suma taxelor plătite de către o societate împărțită la valoarea adăugată la prețul de piață (inclusiv TVA), pentru a măsura greutatea impozitului pe fiecare entitate. Această pondere este resimțită de către întreprindere ca „o privare”, „un sacrificiu” și poate provoca fondul ei de trezorerie atunci când presiunea fiscală depășește un anumit prag, un fenomen de rezistență. În acest caz, presiunea fiscală a entităților este dată de următorul raport:

$$P = \frac{I}{V} \quad (1.13)$$

unde,

P - este presiunea fiscală;

I – toate impozitele/taxele plătite;

V – valoarea totală a vânzărilor la prețurile de piață.

Stabilirea presiunii fiscale după această metodă este mai complicată, necesită mai multe calcule, surse de informare. Cu toate acestea, metoda în cauză implică și *avantaje*:

- poate fi calculată presiunea fiscală pentru fiecare leu investit, constituită din totalitatea impozitelor și taxelor;
- poate fi stabilită presiunea constituită de fiecare impozit sau taxă aparte;
- poate fi estimată presiunea fiscală pe diferite perioade de timp (ani, trimestre, luni);
- permite compararea presiunii fiscale proprii cu presiunea fiscală din alte state.

Presiunea fiscală a entității depinde, pe de o parte, de ponderea fiecărui tip de prelevare în totalul prelevărilor și, respectiv, în valoarea adăugată, iar, pe de altă parte, de mărimea ratei fiecărui tip de prelevare fiscală.[44, p. 34-35]

Totuși, presiunea fiscală își face simțită existența și este foarte dificil de a o fixa între anumite limite cu precizie atâta timp cât ea rămâne tributară unor elemente aleatorii care țin de: diversitatea prelevărilor caracterul, adesea ocult, al încorporării lor în prețuri; volumul de servicii pe care contribuabilul îl primește din partea colectivității, fiind dificil de evaluat de elementele subiective și de intențiile tehnice de încasare, ce anihilează sensibilitatea fiscală a subiectului impozabil.[105, p. 58]

Presiunea fiscală individuală nu trebuie analizată numai într-un mod rigid matematic, ca raport între veniturile prelevate de la contribuabili și veniturile primare obținute de aceștia, ci și ca presiune fiscală individuală în strânsă legătura cu puterea de cumpărare a veniturilor monetare nete (rămase după impozitare), adică gradul în care veniturile individuale după impozitare satisfac nevoile de subzistență, de gestionare a timpului liber și de economisire sau investire. [42, p. 33-34]

Ca urmare a celor relatate de Filiga Michael Sawadogo și Salifou Dembele, în lucrarea „Précis de droit fiscal burkinabé”, în care autorii analizează presiunea fiscală al unui grup, putem afirma că

aceasta din urmă are aceleași caracteristici ca și presiunea fiscală individuală, doar că prin prisma acestei teorii putem observa manifestările presiunii fiscale la nivel de un grup mai restrâns (la nivel de familie) sau mai larg (la nivel de o clasă socială). [107]

Analiza indicatorului presiunii fiscale, calculat la nivel de grup, arăta mai bine care va fi reacția unei sau altei clase sociale în cazul creșterii sau diminuării presiunii fiscale.

Mai mulți savanți exemplifică metodele de determinare a presiunii fiscale.

Pentru stabilirea presiunii fiscale la întreprinderi, Ministerul Finanțelor al Federației Ruse a elaborat propria metodologie.

În calitate de sarcină fiscală se consideră *calcularea raportului tuturor impozitelor achitate față de venitul provenit din vânzări, inclusiv venitul provenit din alte vânzări, exprimat procentual*. Fiind de acord cu faptul că acest indice scoate în evidență cota impozitelor în suma venitului provenit din vânzări, vom menționa, cu referință la indicele în cauză, că este puțin probabil ca acesta să caracterizeze, fie chiar și într-o măsură infimă, influența impozitelor asupra situației financiare a întreprinderii, deoarece nu ține cont de structura impozitelor în suma venitului.

În opinia lui A.V. Troșin, pentru o analiză economică eficientă, este nevoie de un indice care ar îmbina nivelul sarcinii fiscale și indicele activității economice a întreprinderii. [140, p. 44] Cu regret, metoda respectivă nu permite stabilirea influenței modificării structurii impozitelor asupra indicelui presiunii fiscale. Presiunea fiscală calculată conform acestei metode caracterizează numai capacitatea fiscală a producției (lucrărilor sau serviciilor) realizate de către contribuabil, fără să ofere un tablou real referitor la sarcina fiscală a acestuia.

Conform metodei respective, în cazul depășirii indicelui presiunii fiscale cu 20%, apare necesitatea planificării fiscale din partea entității, în cadrul sistemului general de administrare și control a activității acesteia, iar în cazul depășirii presiunii fiscale până la 60%, unica soluție posibilă pentru entitate o va constitui schimbarea jurisdicției fiscale a acesteia sau a sferei sale de activitate. Dacă, însă, presiunea fiscală nu depășește 15%, atunci necesitatea exercitării influenței asupra mediului intern al întreprinderii este minimă.[109, p. 14]

O altă metodă este propusă de către M. N. Kreinin. La baza acestei abordări se află compararea impozitului cu sursa de plată a acestuia. În dependență de sursa din contul căreia este achitat, fiecare grup de impozite își are propriul criteriu de estimare a poverii fiscale. O astfel de abordare neagă și opinia comună, potrivit căreia impozitele incluse în costul inițial sunt avantajoase pentru întreprindere, deoarece reduc profitul și, respectiv, suma impozitului pe venit. Acest lucru se argumentează prin faptul că, pentru reducerea profitului, achită și entitatea (care obține mai puține mijloace libere), și bugetul (care beneficiază de sume reduse de impozite).

Conform abordării respective, numitorul comun la care poate fi adusă suma tuturor impozitelor

îl constituie *profitul entității*. Deci, vom reieși din situația când întreprinderea nu achită deloc impozite și se compara situația dată cu cea reală. În acest fel, se stabilește presiunea fiscală.

Presiunea fiscală se calculează conform formulei:[140, p. 45]

$$PF = \frac{V - Ch - Pf}{V - ChPf} \times 100\% \quad (1.14)$$

unde,

V este venitul din vânzări;

Ch – cheltuielile de producere a producției realizate, fără luarea în calcul a impozitelor indirecte;

Pf – profitul de facto/real, care rămâne la dispoziția întreprinderii după calcularea impozitelor achitate de aceasta.

Formula în cauză indică de câte ori mărimea totală a impozitelor achitate diferă de profitul care rămâne la dispoziția entității.[140, p. 45]

Dispozițiile de bază ale acestei abordări sunt următoarele: TVA și accizele nu sunt examinate drept impozite care influențează asupra mărimii profitului întreprinderii.

Pentru estimarea presiunii fiscale, este necesară corelarea TVA și a accizelor fie cu datoria creditară, fie cu valuta bilanțului. Suma impozitelor urmează a fi corelată cu sursele de achitare. Numitorul comun care marchează toate impozitele reprezintă *profitul întreprinderii*.

Metoda în cauză reprezintă un mijloc eficient de analiză a influenței impozitelor directe asupra situației financiare a întreprinderii, fiind, totuși, evidentă subestimarea influenței impozitelor indirecte. TVA și accizele influențează asupra mărimii profitului întreprinderii, dar nivelul influenței acestora nu este foarte evident. Din aceste considerente, este necesară o altă metodă.

Metoda propusă permite estimarea impozitelor în ceea ce privește sursa lor de plată și eficiența utilizării metodelor de planificare fiscală în stabilirea dinamicii unui anumit impozit.

Totuși, metoda dată se utilizează numai cu referire la impozitul pe venit și nu este aplicabilă în cazul activității neprofitabile a entității.

Specificul acestei abordări rezidă în faptul că impozitele indirecte nu se iau în calcul și nu sunt examinate ca impozite ce influențează asupra profitului agentului economic. Metoda în cauză reprezintă un mijloc eficient de analiză a influenței impozitelor directe asupra situației financiare a subiectului economic. În același timp, ea subestimează nivelul de influență a impozitelor indirecte asupra situației financiare, deși, indiscutabil, chiar și într-o măsură mai mică, aceste impozite influențează asupra mărimii profitului entității, asupra cererii, deci și asupra menținerii nivelului prețurilor și reducerii profitului.[109, p. 14]

O altă metodă de determinare cantitativă a sarcinii fiscale asupra entității este propusă de către A. Kadușin și N. Mihailova. Potrivit opiniei acestora, *sarcina fiscală trebuie stabilită drept cota valorii*

adăugate, creată la o anumită întreprindere și achitată statului. În viziunea autorilor, *valoarea adăugată* reprezintă sursa de venit a entității și, respectiv, sursa de achitare a impozitelor. În felul acesta, impozitul este comparat cu sursa de achitare. Acest indice permite stabilirea unei medii a evaluării presiunii fiscale pentru diverse tipuri de întreprinderi producătoare, adică asigură comparabilitatea sarcinii fiscale pentru diverse structuri economice.

Luând în considerare faptul că, în cadrul diferitor entități, distribuirea elementelor componente prezentate este diferită, se impune introducerea, spre examinare, a următorilor coeficienți structurali:

$$K_o = \frac{VA}{VB} \quad (1.15)$$

K_o – cota valorii adăugate în venitul brut

K_{cm} – cota cheltuielilor de remunerare a muncii în valoarea adăugată (salariul cu taxele):

$$K_{cm} = \frac{CR_m}{VA} \text{ (coeficientul care stabilește intensitatea producerii)} \quad (1.16)$$

K_{am} – cota costurilor de amortizare în valoarea adăugată:

$$K_{am} = \frac{AM}{VA} \text{ – coeficientul care stabilește capitalul entității [140, p. 45].} \quad (1.17)$$

În felul acesta, *cota valorii adăugate* pe care, conform sistemului de impozitare în vigoare, entitatea este obligată să o achite statului sub formă de impozite și plăți obligatorii, reprezintă o funcție a tipului întreprinderii corespunzător criteriului cotei cheltuielilor materiale, de muncă sau de amortizare în componența venitului brut.

În baza formulei propuse, modificând variabilele (consumul de materiale, capitalul, capacitatea de muncă), poate fi obținută cota impozitelor în valoarea adăugată a entității. Apare posibilitatea calculării influenței creșterii (scăderii) ratelor de impozitare sau a aplicării înlesnirilor asupra ritmului de dezvoltare a entității.

Dezavantajul metodei constă în calculul cotei totale a impozitelor în valoarea adăugată. Astfel, este inclus impozitul pe venit încasat de la persoanele fizice, deoarece entitatea nu-l achită, ci doar îl transferă în buget, figurând în calitate de collector fiscal.

Avantajul metodei: permite examinarea cotei impozitelor separate (impozitul pe venit, TVA) în cadrul sursei din care sunt achitate acestea.

O abordare originală se conține în lucrările cercetătoarei Kirova E.A. În opinia autorului, este corect să delimităm presiunea fiscală absolută de cea relativă. Presiunea fiscală absolută este constituită din impozitele și contribuțiile de asigurări, care urmează a fi transferate în buget și în fondurile speciale extrabugetare, adică reprezintă mărimea absolută a obligațiilor fiscale a entităților economice.

În raportul statistic, în indicele respectiv ar trebui incluse plățile fiscale achitate la buget și contribuțiile de asigurări achitate către fondurile extrabugetare, precum și arieratele conform plăților respective. În calculul mărimii presiunii fiscale nu trebuie inclus, însă, impozitul pe venit și contribuțiile

obligatorii de asigurări sociale și de sănătate, achitate de către angajați, deoarece în calitate de plătitori ai acestor contribuții figurează persoanele fizice, iar entitatea doar le transferă.

Sarcina fiscală absolută nu reflectă tensiunea obligațiilor fiscale. Indicele în cauză nu compară mărimea plăților fiscale cu sursa de achitare a acestora. În acest sens, propunem utilizarea termenului „presiune fiscală relativă”. Prin *sarcină fiscală relativă* se înțelege raportul mărimii absolute a acesteia față de valoarea nou creată, adică față de cota impozitelor și contribuțiilor de asigurări, inclusiv față de arieratele conform valorii nou create. În procesul comparării sarcinii fiscale relative pentru diverse entități, este propusă utilizarea valorii nou create și nu a celei adăugate, adică excluderea din obiectul analizei economice a amortizării ca parte componentă a produsului intern brut.

Avantajele metodei în cauză rezidă în faptul că aceasta permite stabilirea sarcinii fiscale relative la nivel *macro-și microeconomic*.

În primul rând, plățile fiscale corelează numai cu valoarea nou creată. Or, sarcina fiscală se stabilește conform sursei de achitare a impozitelor. Atât bunăstarea entității, cât și a angajaților ei depinde de cota impozitelor în valoarea nou creată.

În al doilea rând, asupra formării mărimii valorii nou create nu influențează impozitele achitate. Sarcina fiscală nu este formată de factori, precum: consumul de materiale al entității, numărul de angajați, suma impozitelor în prețul producției.

În al treilea rând, la calcularea sarcinii fiscale se iau în considerare impozitele achitate nemijlocit de către entitate.

În al patrulea rând, metoda respectivă este suficient de comodă și simplă, permițând efectuarea calculului presiunii fiscale asupra unor entități concrete. În plus, nu prezintă dificultăți stabilirea, în mod analogic, a presiunii fiscale asupra întreprinzătorilor individuali.[18]

La nivel de entitate (ramură/grup de întreprinderi), valoarea nou creată este calculată astfel: [117]

$$VNC = V - CM - A + VN - CN \quad (1.18)$$

Prin urmare,

$$VNC = RM + CO + V + VN \quad (1.19)$$

unde, VNC este valoarea nou creată;

VR – venitul în urma realizării mărfurilor, producției, lucrărilor și serviciilor;

CM – cheltuielile materiale;

A – amortizarea;

VN – Veniturile ne operaționale;

BP – cheltuielile ne operaționale cu excepția plăților fiscale;

RM – remunerarea muncii;

DS – deducerile pentru asigurările sociale;

V – venitul întreprinderii până la impozitare;

PF – plățile fiscale.

Presiunea fiscală relativă poate fi stabilită conform următoarei formule: [109, p. 14]

$$\text{Presiunea fiscală relativă} = \frac{PF+DS}{VNC} = \frac{PF+DS}{RM+DS+V+PF} \times 100\% \quad (1.20)$$

Avantajul acestei metode rezidă în faptul că aceasta permite compararea presiunii fiscale asupra unor entități, precum și asupra întreprinzătorilor individuali, indiferent de apartenența ramurală a lor.

În primul rând, plățile fiscale sunt corelate cu valoarea nou creată, iar momentul cel mai important constă în faptul că presiunea fiscală este evaluată cu referire la sursa de achitare a impozitelor.

În al doilea rând, asupra formării mărimii valorii nou create nu influențează impozitele achitate. Însă, cu ajutorul acestui indice, nu este posibilă pronosticarea modificării activității economice a entității în dependență de schimbarea numărului de impozite, rate și înlesniri.

Aspectele pozitive ale metodei scot în evidență următoarele momente:

- a) permite examinarea impozitelor în corelație cu sursa de achitare a acestora;
- b) examinează costurile de amortizare ca pe un element de formare a costului de producție al mărfii, și nu ca pe o sursă de achitare a impozitelor.

Aspectele negative ale metodei:

- a) aceasta nu examinează costurile de amortizare ca pe o sursă de achitare a impozitelor, fapt care nu permite examinarea presiunilor ramurale ale întreprinderilor;
- b) metoda în cauză nu ia în considerare influența impozitului pe venit al persoanelor fizice.

În situația dată, nu se ia în calcul influența unor indici, precum: capitalul, rentabilitatea, viteza de rotație a activelor circulante, ceea ce nu permite pronosticarea modificărilor în activitatea economică a entității în dependență de schimbarea numărului de impozite, a ratelor de impozitare și a înlesnirilor.

În opinia noastră, acest lucru prezintă un dezavantaj.

Totodată, indicele presiunii fiscale absolute nu reflectă tensiunea obligațiilor fiscale ale entității economice și nu poate evalua real nivelul de influență a impozitelor asupra stabilității financiare a organizației.

Ostrovenko T. K. a divizat *indicii presiunii fiscale* în *privați* și *generalizatori*.

Din **categoria indicilor generalizatori** fac parte:

- presiunea fiscală pentru veniturile entității (SFV);
- presiunea fiscală pentru capitalul propriu (SFCP);

- presiunea fiscală pentru venitul până la impozitare (SFI).

Indicii sus menționați se calculează prin intermediul împărțirii reținerilor fiscale (sau a mărimii impozitelor achitabile către buget) la indicii corespunzători.

De exemplu:

$$SFV = \frac{RF}{V} \quad (1.21)$$

unde,

RF este rețineri fiscale;

V – venitul din vânzări.

$$SFCP = \frac{RF}{SC_{med}} \quad (1.22)$$

unde,

SC_{med} este suma medie anuală a capitalului propriu. [109, p. 14]

În ceea ce privește indicii privați, aceștia se calculează conform surselor de rambursare: costul de producție, venitul în urma realizării, venitul net, rezultatele financiare. Presiunea fiscală este stabilită drept raportul reținerilor fiscale către sursa respectivă de acoperire.

În caz de necesitate, conform metodei în cauză, poate fi calculată presiunea fiscală pentru un angajat. Acest indice permite stabilirea aportului unui angajat concret în formarea venitului întreprinderii din volumul reținerilor fiscale către buget.

Avantajele metodei respective constau în faptul că aceasta permite un nivel diferit de detaliere, în dependență de scopul administrativ propus de calculare a presiunii fiscale și poate fi aplicată în cazul subiecților oricăror ramuri ale economiei naționale. Însă, această metodă nu ține cont pe deplin de disponibilitatea propriilor mijloace circulante ale entității economice necesare pentru formarea surselor de stingere a obligațiilor fiscale.

Oricare din metodele examinate poate fi utilizată în practică.

Cu toate acestea, înainte de a trece la selectarea metodei, este necesar să se înțeleagă faptul că, pentru o analiză exhaustivă, este nevoie de un indice care ar corela mărimea sarcinii fiscale a entității cu posibilitățile de dezvoltare a acesteia pe bază de autofinanțare.

În continuare, fiecare ramură a economiei naționale trebuie să se ocupe de identificarea „punctului critic” al presiunii fiscale. Căutarea „punctului critic” al presiunii fiscale optime poate fi orientată spre elaborarea normativelor ramurale privind sarcina fiscală marginală, prin intermediul justificării ponderii salariilor, amortizării și venitului net în valoarea adăugată. Normativele presiunii fiscale pot avea valoare maximă și minimă. În cazul depășirii acestora, ar exista motive obiective pentru cereri de amânare sau anulare a plăților fiscale. În mod evident, indicii presiunii fiscale trebuie să se regăsească în rapoartele întreprinderilor.

Pentru ramurile *industriei, agriculturii și sectorului financiar* este necesară stabilirea nivelului presiunii care ar permite dezvoltarea eficientă și, totodată, ar asigura veniturile stabile în buget. În acest sens, considerăm ca fiind oportun, în calitate de bază pentru analiză, un material vast și real. Astfel, odată fiind stabilite limitele presiunii impozitelor conform ramurilor economiei naționale, va putea fi creat un model de distribuire optimă a sarcinii fiscale după sectoarele economiei, având în vedere influența economică a impozitelor asupra tempoului de dezvoltare.

Cu certitudine, nivelul presiunii fiscale poate influența deciziile contribuabililor atât negativ, cât și pozitiv. Totodată, acesta poate fi perceput și suportat de contribuabili în mod diferit, în funcție de apartenența socială, preferințele și cultura contribuabililor.

În felul acesta, fiecare organizație își va alege, în mod independent, modalitatea de calculare a presiunii fiscale. În scopul evaluării sumei optime a sarcinii fiscale, este oportună calcularea sumei presiunii fiscale prin aplicarea diverselor metode.

Calcularea presiunii fiscale ar permite efectuarea evaluării influenței plăților fiscale asupra situației financiare a întreprinderii.

Analiza diverselor metode de calculare a presiunii fiscale a instituției a permis evidențierea următoarelor *momente generatoare de controverse*:

- oportunitatea utilizării impozitului pe venit al persoanelor fizice în calcularea presiunii fiscale a întreprinderii; majoritatea autorilor nu recomandă luarea în calcul a acestui impozit în cadrul sarcinii fiscale, deoarece în calitate de contribuabil figurează angajatul, iar organizația apare în calitate de agent fiscal;
- luarea în calcul a impozitelor indirecte;
- examinarea costurilor de amortizare drept sursă de achitare a impozitelor.[143, p. 79]

1.3. Influența presiunii fiscale asupra creșterii economice a statului

Analiza politicii fiscale a Republicii Moldova și a efectelor acesteia a permis depistarea problemei principale a acesteia, care constă în identificarea echilibrului între necesitatea majorării veniturilor ca sursă principală a cheltuielilor, direcționate spre reducerea sărăciei, precum și necesitatea susținerii mediului de afaceri, care este factorul principal de creștere economică.[20].

Nu orice stat poate fi caracterizat prin existența unei politici raționale fiscale și a unui mecanism eficient de realizare a acesteia. Unul din indicatorii, care permit evaluarea eficacității realizării politicii fiscale la nivel *macro*- este indicele presiunii fiscale.

În prezent, o componentă importantă al managementului financiar eficient în cadrul instituțiilor este planificarea fiscală și gestiunea eficientă a presiunii fiscale.

Politica fiscală deține un rol deosebit în stimularea activității social-economice prin influența semnificativă asupra procesului de atragere a investițiilor, în special în țările în curs de dezvoltare, din care face parte și Republica Moldova, care acordă investitorilor străini numeroase facilități fiscale, cum sunt: scutiri de impozit pentru primii ani și reduceri proporționale în anii următori; reduceri la impozitele pe consum dacă bunurile rezultate sunt vândute pe piața internă; regim avantajos de amortizare etc.

Prin urmare, este important ca schimbările ce urmează a fi implementate în politica fiscală a statului să nu afecteze negativ bugetul, contribuabilii privați și cei corporativi. [20]

Problema-cheie a administrării presiunii fiscale, în opinia noastră, constă în determinarea valorii optime a plăților fiscale. Or, scopul statului rezidă în colectarea impozitelor într-o cantitate suficientă pentru asigurarea executării tuturor funcțiilor sale. În același timp, presiunea fiscală nu trebuie să fie excesivă și să suprimă activitatea economică a agenților economici.

Din perspectiva statului, indicatorul „nivelul presiunii fiscale” este utilizat pentru determinarea dimensiunii optime a prelevărilor fiscale întru asigurarea creșterii economice și completarea bugetului în ansamblu. Paralel cu aceasta, valoarea prelevărilor fiscale influențează asupra activității financiare și economice a subiecților economici. În acest sens, este necesar să se asigure un echilibru între *obiectivele fiscale ale statului* și obiectivele instituțiilor în ceea ce privește optimizarea plăților fiscale și crearea unui astfel de mecanism fiscal care ar permite realizarea principiului echitabilității impozitării și care ar țină cont de posibilitatea contribuabilului privind achitarea plăților obligatorii și posibilitatea de a-și dezvolta producția.

În această ordine de idei, vom desfășura o analiză standard a presiunii fiscale în Republica Moldova în dinamică pentru ultimii cincisprezece ani.

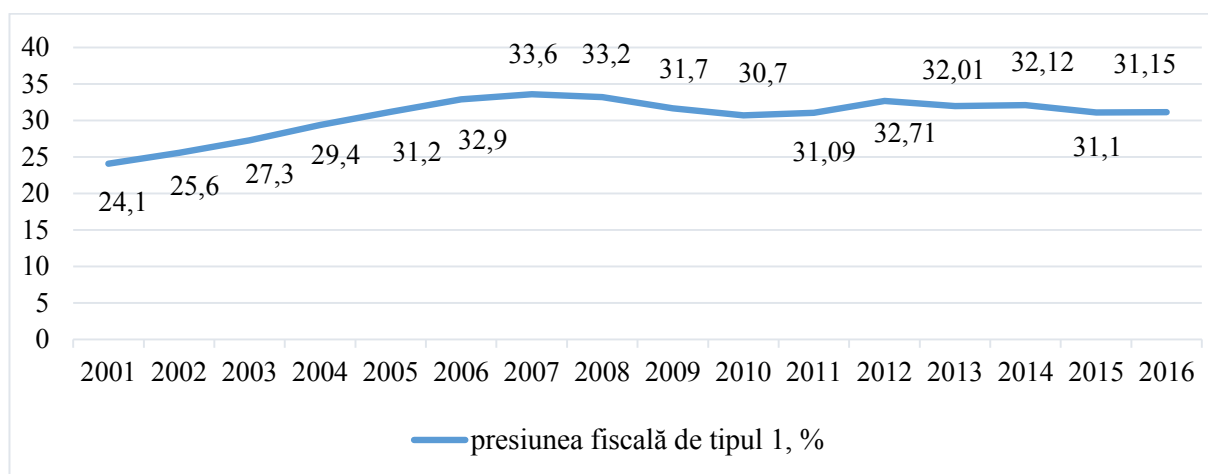


Fig. 1.1. Evoluția presiunii fiscale în Republica Moldova în anii 2001-2016, %

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor de pe siteul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova

Luând în considerare presiunea fiscală (ca pondere a veniturilor fiscale în PIB-ul Republicii Moldova) în dinamică, pentru anii 2001-2016, (Figura 1.1), constatăm că, în anii 2001-2007, presiunea fiscală crește constant și atinge valoarea sa maximă în anul 2007, apoi variază în câțiva ani, dar se reduce nesemnificativ în anul 2016.

Cercetătorul rus Rogojin A.N. a elaborat metoda complexă de estimare a presiunii fiscale la nivel *macroeconomic*, în baza calculului indicatorilor, a căror componență variază în funcție de scopul utilizării propuse: la efectuarea comparațiilor transnaționale și interregionale, la alegerea instrumentelor politicii fiscale. Această metodă include calcularea a doi indicatori: capacitatea fiscală a economiei și reglementarea fiscală. (Tabelul 1.2.)

Tabelul 1.2. Mecanismul de determinare a presiunii fiscale

Indicatorul	Scopul utilizării	Formula de calcul
Presiunea fiscală de tipul 1 (capacitatea fiscală a economiei) – PFE (presiunea fiscală a economiei).	Comparația transnațională și interregională.	$PFE = \frac{\hat{IFR}}{PIB} * 100\%$ unde, $\hat{IFR}$ – încasările fiscale reale la buget
Presiunea fiscală de tipul 2 (reglementarea fiscală) – PFR (presiunea fiscală reglementată).	Alegerea instrumentelor de reglementare a politicii fiscale, a comparațiilor sectoriale.	$PFR = \frac{\hat{IFR}}{VAB} * 100\%$ unde, VAB – valoarea adăugată brută

Sursa: Preluat și adaptat după [131, p. 12]

Ambii indicatori ai presiunii fiscale (tabelul 1.2.) se bazează pe calcularea încasărilor fiscale reale în sistemul bugetar al țării. Indicatorul presiunii fiscale de tipul 1 (capacitatea impozitară a economiei) se calculează în raport cu PIB și este convenabil în scopul desfășurării analizei comparative internaționale și inter teritoriale a presiunii fiscale. Indicatorul presiunii fiscale de tipul 2 (reglementarea fiscală) se calculează în raport cu valoarea adăugată și este eficient pentru evaluarea nivelului de echilibrare a intereselor statului și businessului, oportunităților de aplicare a instrumentelor de reglementare a politicii fiscale.

Astfel, vom efectua calculul coeficienților conform datelor pentru Republica Moldova pentru ultimii cinci ani. (Tabelul 1.3.) Ambii coeficienți din tabelul 1.3. prezintă o tendință evidentă de creștere în anul 2012, comparativ cu 2011, urmată de o reducere treptată în următorii ani. Din punctul de vedere al contribuabilului, chiar și o ușoară reducere a presiunii fiscale constituie un rezultat pozitiv. Indicatorul presiunii fiscale la nivel macroeconomic, calculat ca raport dintre volumul impozitelor și taxelor plătite în sistemul bugetar și PIB-ul produs, nu reprezintă, cu regret, nivelul real al scutirilor fiscale în temeiul evaluării PIB-ului țării, care constă în ajustarea datelor oficiale ale volumului producției la valoarea PIB-ului, produs în sectorul informal al economiei.

Tabelul 1.3. Presiunea fiscală asupra economiei Republicii Moldova, calculată prin diferite metode

Indicatorii	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>PIB, mil. lei.</i>	82 348,703	88 227,753	100 510,471	112 049,578	122 562,742	135 396,791
<i>Valoarea adăugată brută, mil. lei.</i>	68 390	73 686	83 719	94 504	103 873	115 470
<i>Încasările fiscale în BPN, mil. lei.</i>	25 599,5	28 863,2	32 173,2	35 993,1	38 111,0	42 168,7
<i>Coeficientul 1. Raportul veniturilor fiscale ale bugetului public național față de PIB, %.</i>	31,09	32,71	32,01	32,12	31,10	31,15
<i>Coeficientul 2. Raportul veniturilor fiscale față de valoarea adăugată brută, %.</i>	37,43	39,17	38,43	38,09	36,69	36,52

Sursa: Calcule efectuate de autor în MF al RM și [4]

Nu se ia în considerare nici gradul de influență asupra nivelului presiunii fiscale a prezenței datoriei privind impozitele și taxele. Conform situației din 31.12.2016, în sistemul informațional al Serviciului Fiscal de Stat se înregistrează restanță la plățile de bază în bugetul public național cu suma totală de 948,5 mil. lei sau 2,23% din volumul total de venituri fiscale ale bugetului public național.

Pe parcursul ultimilor cinci ani, acest indicator a scăzut, schimbare reflectată în figura 1.2.

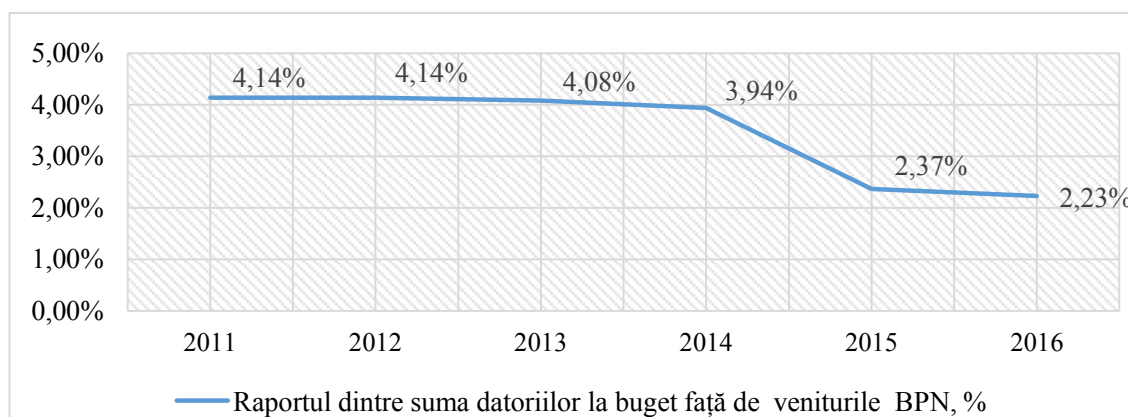


Fig. 1.2. Evoluția raportului dintre suma datoriilor totale la buget față de suma veniturilor primite la bugetul public național al Republicii Moldova, în %

Sursa: Calcule efectuate în baza datelor SFS și a Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova

Conform acestei figuri, indicatorul datoriei se reduce (la început treptat, iar în anul 2015 – brusc), ceea ce prezintă, cu siguranță, o tendință pozitivă privind disciplina fiscală și acumularea resurselor financiare publice.

Ponderea impozitelor și taxelor ca procent din PIB nu reflectă mărimea reală a presiunii fiscale curente pentru un anumit contribuabil care își îndeplinește conștiincios datoriile și poate fi explicat prin

următoarele fapte. În primul rând, trebuie să se ia în considerare problemele grave ce vizează disciplina fiscală. Prezența acestei probleme este confirmată de indicatorii ce caracterizează mărimea datoriilor la buget. Practica demonstrează că obligațiile fiscale calculate și executarea efectivă a acestora nu este același lucru, iar indicatorul „presiunea fiscală” este determinat reieșind din taxele plătite efectiv la buget sau planificate pentru anul fiscal următor.

Nivelul de încasare a impozitelor pune sub semnul întrebării obiectivitatea indicatorului menționat anterior. Astfel, indicatorul cumulativ al presiunii fiscale trebuie ajustat, ținând cont de coeficientul de colectare, și anume: la suma sporului anual sau a reducerii arieratelor² la plățile către toate tipurile de fonduri bugetare și speciale.

Un alt factor care influențează obiectivitatea evaluării sarcinii fiscale este denaturarea PIB-ului din cauza erorilor semnificative ale măsurărilor. Această situație se explică prin faptul că organele statistice, la indicatorul PIB, format conform datelor din rapoartele statistice, adaugă suplimentar datele sale oficiale la valoarea PIB-ului produs în așa-numita economie subterană.

Alt factor important la determinarea indicatorului „presiunea fiscală” sunt condițiile socio-economice, în care contribuabilii sunt nevoiți să-și desfășoare activitatea financiară și economică și trebuie să achite impozitele. Există, totodată, un șir de factori importanți care „împovărează” sarcina fiscală a contribuabilului, ca: dezvoltarea insuficientă a relațiilor de piață, sistemul fiscal imperfect al țării și în continuă modificare, fără a influența mărimea indicatorului absolut al presiunii fiscale.[17]

Este primordial să reținem că sistemul fiscal al Republicii Moldova mai prevede posibilitatea oferirii contribuabililor a scutiri semnificative și preferințe fiscale, inclusiv sub formă de scutiri de impozite, amânări de impozite, indiferent de nivelul veniturilor obținute. Adesea, astfel de preferințe primesc doar entitățile care au un venit relativ ridicat. În cazul în care statul își exprimă inițiativa de a susține întreprinzătorul, putem confirma un comportament corect, însă în scopul distribuirii uniforme a presiunii fiscale – dimpotrivă. De aceea, se impune ajustarea indicatorului agregat al presiunii fiscale.

Astfel, contribuabilii care nu au condiții privilegiate de impozitare, plătesc la buget mai mult decât valoarea calculată medie a contribuabilului. Desfășurarea activităților privind reducerea presiunii fiscale, scot în evidență necesitatea îmbunătățirii administrării fiscale, precum și a nivelului calitativ nou al relațiilor dintre autoritățile fiscale și contribuabili.

Potrivit experților, la apariția unei valori rezonabile a indicatorului presiunii fiscale medii în procent față de PIB, valoarea reală pentru anumiți contribuabili poate varia aproximativ cu zece puncte procentuale. Acest fapt relevă faptul că problema reducerii presiunii fiscale își păstrează actualitatea.

Indicatorul presiunii fiscale are o valoare esențială pentru soluționarea unui șir de sarcini, la

² Arierat, arierate (s.n.)- obligație financiară neonorată la scadență din contracte, recunoscută de regulă și de debitori. Din fr. „arriéré”.

care se referă:

- elaborarea politicii fiscale;
- desfășurarea analizei comparative a presiunii fiscale în diferite țări;
- formarea politicii sociale a statului;
- prognozarea comportamentului economic al subiectului economic.

Așadar, problema definirii, stabilirii și menținerii presiunii fiscale optime asupra economiei joacă un rol important în construirea și perfecționarea sistemului fiscal al oricărui stat. Practica mondială demonstrează că prelevarea de la contribuabil până la o treime din venit condiționează procesul de reducere a economiilor și, respectiv, a investițiilor în economie. În cazul în care de la contribuabil s-a prelevat peste 40% din venit, acest fapt îl privează de inițiativa antreprenorială și de creșterea volumului producției.

Pentru analiza comparativă a presiunii fiscale în diferite țări, se utilizează indicatorul ce caracterizează ponderea impozitelor în procente din PIB (Tabelul 1.4.):

Tabelul 1.4. Presiunea fiscală în PIB în diferite țări în 2015, %

Țara	Greutatea specifică a impozitelor în PIB, %
Suedia	42.8
Franța	45.0
Italia	42.6
Rusia	34.8
Germania	36.7
Spania	32.6
SUA	25.4
Japonia	30.3
Republica Moldova	31.5

Sursa: Tax Burden % of GDP Data for All Countries. Economic Statistics By Country
Economic Indicator Listing in Year 2015. http://www.economywatch.com/economic-statistics/economic-indicators/Tax_Burden_Percentage_GDP/ (citată 2.04.2019)

Conform datelor din tabel, nivelul presiunii fiscale în RM este mai mic decât presiunea fiscală din statele dezvoltate. [43, 60, 85, 130] În același timp, limitele specifice pentru indicatorii presiunii fiscale (la nivel *macro-* și *micro-*) sunt determinate diferit de altele, care nu sunt direct legate de factorii de impozitare în diverse țări. Astfel, nivelul presiunii fiscale poate depinde de cota de implicare a statului în cheltuielile publice (plățile pentru sănătate, educație, utilități publice și alte servicii), dar și în cercetare și dezvoltare, investiții și alte programe. De exemplu, sistemul fiscal suedez este structurat în așa fel încât contribuabilul plătește mai mult de 40% din veniturile sale, iar aceasta nu reduce stimulentele sale pentru activitatea de întreprinzător. Acest lucru nu este un paradox, deoarece statul, din încasările fiscale,

rezolvă, la nivel centralizat, multe din problemele economice și sociale. Spre deosebire de alte țări, contribuabilul trebuie singur să le soluționeze din venitul propriu, rămas după impozitare.

Indicatorul presiunea fiscală asupra economiei țării caracterizează, de sine stătător, ponderea PIB-ului, redistribuită prin intermediul impozitelor și taxelor. Dar numai în asociere cu alți indicatori importanți ai dezvoltării socio-economice a țării poate fi evaluată gravitatea impozitării în țară și eficiența de funcționare a sistemului fiscal.

Concluzionăm: cea mai mare capacitate fiscală a unei țări se regăsește în țara în care:

- productivitatea muncii este în creștere rapidă;
- producția PIB crește mai rapid decât numărul populației în țară;
- PIB-ul este distribuit mai uniform;
- cea mai mare parte din suma impozitelor cheltuită servește intereselor majorității, în special păturilor social vulnerabile;
- politica statului prevede echilibrarea nivelului de dezvoltare a sectoarelor, a teritoriilor, a nivelului de trai al diferitor pături sociale.[17]

În continuare, vom examina analiza cross-country a indicatorilor macroeconomici. Potrivit calculelor, presiunea fiscală în Republica Moldova a constituit 31,15%. Având un eșantion de țări cu indicatorul similar al presiunii fiscale, am obținut următoarele date: (Tabelul 1.5.)

Tabelul 1.5. Analiza cross-country a indicatorilor macroeconomici în unele țări , anul 2016

Țara	Presiunea fiscală, %	Rata impozitului pe venit	Rata impozitului pe profit	PIB, mlrd dolari	Creșterea economică, %	PIB-ul pe cap de locuitor, USD	Ponderea cheltuielilor de stat în PIB, %
<i>Israel</i>	30,5	48	26,5	318,7	2,8	37 293	41,3
<i>Argentina</i>	30,6	35	35	947,6	0,5	12 429	40,3
<i>Canada</i>	30,6	29	15	1 531,6	2,5	42158	40,7
<i>Botswana</i>	31,3	25	22	15,27	4,9	6788	32,4
<i>Republica Moldova</i>	31,15	18	12	6,75	4,1	1900	39,5
<i>Cipru</i>	31,8	35	12,5	19,8	-2,3	23324	41,9
<i>Estonia</i>	31,8	20	20	23,14	2,1	17575	38,8
<i>Noua Zeelandă</i>	32,1	33	28	185,0	3,2	39426	42,4
<i>Namibia</i>	32,1	37	34	10,27	5,3	4140	41,3

Sursa: Elaborat de autor în baza [104, 130]

Conform datelor din tabelul 1.5, observăm că, în pofida aplicării celor mai mici rate de impozitare pe venit (atât pentru cetățeni, cât și pentru companii), în Republica Moldova este cel mai mic volum de PIB și PIB pe cap de locuitor (cel puțin de 2 ori mai mic decât în alte țări din eșantion).[17]

Analizând un eșantion de țări similare cu Republica Moldova în ceea ce privește volumul PIB,

(Tabelul 1.6.), concluzionăm că, în grupul de țări similare cu Republica Moldova, în ceea ce privește volumul PIB, Moldova prezintă o presiune fiscală foarte ridicată, ceea ce se asociază cu nivelul scăzut al PIB-ului și al PIB-ului pe cap de locuitor în comparație cu alte țări.

Tabelul 1.6. Informația privind PIB și presiunea fiscală în unele țări în anul 2016

Țara	PIB, miliarde dolari	Presiunea fiscală, %
Kosovo	6,65	21,0
Republica Moldova	6,75	31,15
Niger	7,51	15,8
Haiti	8,02	12,2
Rwanda	8,38	13,9
Kârgâzstan	6,55	20,8
Benin	8,58	16,3

Sursa: Elaborat de autor în baza [104]

Rezumând studiul datelor din tabelele 1.5. și 1.6., conchidem că presiunea fiscală înaltă în Republica Moldova nu contribuie la creșterea PIB-ului, ci, dimpotrivă, împiedică creșterea acestuia.

Deși presiunea fiscală în Republica Moldova este similară cu cea din țările europene, ea se impune prin tentă confiscatoare pentru contribuabilul moldovean, în condițiile unei puteri de cumpărare scăzute a monedei naționale, a unei inflații active și a unor venituri mici, obținute de majoritatea populației. Din acest considerent, similitudinea și compararea ratei fiscalității din Republica Moldova cu ratele țărilor europene ar fi o eroare economică gravă.

Cauzele nivelului înalt al presiunii fiscale în Republica Moldova sunt multiple:

- existența unui sistem fiscal neadaptat situației reale și neadaptat perspectivelor țării;
- reformarea continuă a aparatului fiscal al Republicii Moldova (ultimele modificări s-au produs în structura organizatorică a SFS în luna aprilie 2017), fapt care s-a soldat cu un număr redus de specialiști, ce necesită instruire continuă și în țară, și în străinătate;
- nivelul crescând al evaziunii fiscale, în special în economia subterană, ca urmare a complexității sale, dar și a lacunelor legislației fiscale;
- creșterea numărului persoanelor fizice care nu plătesc impozite, prin scăderea numărului salariaților și creșterea numărului pensionarilor, a șomerilor și a celor cu plăți compensatorii ș.a.

Totodată, atunci când presiunea fiscală depășește anumite limite, randamentul impozitelor și taxelor se poate micșora, deoarece contribuabilii pot manifesta o anumită rezistență presiunii fiscale prin intermediul unor modalități, precum: fraudă și evaziunea fiscală, riscul de dimensionare a efortului productiv, rezistența politică ș.a. Deci, această dependență dintre rata presiunii fiscale și nivelul de rezistență a contribuabililor formează un cerc vicios.

În același timp, această abordare a presiunii fiscale depinde și de nivelul de dezvoltare a economiei analizate. O economie în care puterea de cumpărare a monedei naționale este destul de

mare, permite contribuabililor să-și satisfacă nevoile, să investească și să economisească chiar și cu un nivel foarte ridicat al presiunii fiscale, pe când într-o economie în tranziție precum este Republica Moldova, nivelul presiunii fiscale care este echivalent cu cel din economiile dezvoltate, nu permite contribuabilului să-și satisfacă nevoile personale, să investească și, mai ales, să facă economii. În acest context, presiunea fiscală este percepută ca un factor obiectiv din punct de vedere al statului, dar subiectiv din punctul de vedere al contribuabilii.

Presiunea fiscală afectează, în general, economia unei țări. Ea generează rezultate nefavorabile atât la nivel social, cât și la nivel psihologic.

Deși cea mai mare parte din veniturile acumulate la bugetul statului se reîntorc în economie prin intermediul cheltuielilor publice, oricum presiunea fiscală creează tensiuni în rândul contribuabililor.

Presiunea fiscală ridicată determină o încetinire a activității economice și conduce la diminuarea bazei de impozitare, respectiv, a veniturilor publice. Astfel, investițiile și economisirea nu mai sunt stimulate, fapt care poate conduce la crize economico-sociale.

La nivel global, menționăm că presiunea fiscală este o problema cu care se confruntă marea majoritate a țărilor. Or, fiind un ecou al secolului XXI, sistemele fiscale tind să se modernizeze, să se perfecționeze. Criza economică și momentele dificile traversate de economia mondială a pus problema „relansării”. Guvernele s-au orientat spre reforme menite să diminueze din intensitatea presiunii fiscale. Un exemplu elocvent îl reprezintă și prima reformă a lui Ronald Reagan din 1991. Administrația Reagan a redus masiv rata maximă a impozitului pe venit de la 70% la 33%, iar cea pe profit de la 48% la 34%, în condițiile unui nivel de trai din cele mai ridicate din lume. Ceea ce s-a reușit să se demonstreze este faptul că tocmai majorarea impozitelor este acel flagel care provoacă, de la un anumit procent, o scădere a veniturilor fiscale. Astfel, o rată micșorată de impozitare poate atrage la buget venituri cel puțin egale cu o rată mai ridicată prin efectul de antrenare pe care l-ar avea asupra activității economice.

Pentru a diminua nivelul presiunii fiscale atât la nivel național, cât și la nivel internațional, este necesară efectuarea unei munci asidue, elaborarea unor noi reforme, dar și perfecționarea permanentă a sistemului de impunere, în conformitate cu obiectivele și necesitățile economiei, prin studierea minuțioasă a efectelor ca urmare a adoptării unei anumite direcții a reformei asupra societății în general. [19, 111]

Prin urmare, considerăm că, pentru atingerea obiectivului de integrare în Uniunea Europeană, Republica Moldova trebuie să-și focalizeze atenția pe o administrare fiscală cât mai reușită, pe relansarea economiei și ghidarea acesteia spre creștere, evitând criza economică (de exemplu, reducerea presiunii fiscale, cu scopul de a stimula agenții economici și de a atrage investițiile străine directe).

Spre deosebire de analiza celorlalți indicatori macroeconomici, analiza indicatorului presiunii fiscale a statului, reprezintă o valoare foarte abstractă, indicând valoarea medie a presiunii fiscale

asupra tuturor contribuabililor, în general. În opinia noastră, acest indicator este informativ în două cazuri:

- în realizarea și analiza politicii fiscale a statului, când este esențial să analizăm, în dinamică, indicatorul presiunii fiscale a țării, pentru a identifica tendințele comune (de creștere sau de scădere a presiunii sistemului de impozitare asupra societății în ansamblu);
- în compararea sistemelor de impozitare și a climatului de afaceri în diferite țări, însă numai dacă este absolut identic modul de determinare a acestui indicator în toate țările comparate.

1.4. Concluzii la capitolul 1

Nivelul presiunii fiscale este condiționat, în mare măsură, de obiectivele politicii fiscale ale statului. De aceea, conchidem că o politică fiscală dură, restrictivă are ca efect imediat creșterea nivelului presiunii fiscale asupra subiecților economici, descurajând în acest fel dorința și nivelând posibilitatea acestora de a face investiții, economii, de a produce și de a munci. Eficacitatea politicii fiscale se manifestă prin consecințele ei asupra activității economice.

Analizând reperele doctrinare ale diferitor școli și generalizând opiniile savanților contemporani cu privire la fenomenul *impozitării* și a *presiunii fiscale*, menționăm următorii savanți ce au contribuit semnificativ la dezvoltarea conceptului de „presiune fiscală”: A. Smith, W. Petty, F. List, A. Marshall, J. Keynes, A. Pigou, A. Laffer, F. Justi, A. Bifeld, C. Goc, Gh. Trocin, soții Romer, Cristina și David, V.G. Panskov, A. N. Țîghiciko, D.V. Lazutina, I.A. Maiburova, M.-C. Cioponea, Gh.D. Bistriceanu, C. Corduneanu ș.a.

În contextul celor expuse, concluzionăm că toți cercetătorii se referă la același lucru atunci când vizează mărimea presiunii fiscale la nivel microeconomic și anume: nivelul prelevării unei părți din venitul subiecților economici. Concepția propusă de autor în ceea ce privește presiunea fiscală la nivel microeconomic, este mai largă decât înțelesul obișnuit al acestui termen, deoarece presupune prelevarea unei părți din veniturile subiectului economic în sistemul bugetar sub formă de impozite și taxe, **precum și alte plăți cu caracter fiscal**. Cu alte cuvinte, în afară de valoarea totală a impozitelor și taxelor plătite la buget și fonduri extrabugetare în termeni absoluți, presiunea fiscală include și alte cheltuieli legate de îndeplinirea obligațiilor fiscale, precum: amenzi și penalități de întârziere, cheltuieli de timp, cât și cheltuieli de înlăturare a efectelor negative propulsate de nivelul înalt al presiunii fiscale asupra stabilității financiare a agenților economici.

Deși există studii referitoare la presiunea fiscală și efectele produse de acest fenomen, în prezent, pentru optimizarea politicii fiscale, este necesar de a legisla definiția „presiunea fiscală” și metodele ei de calcul, inclusiv prin introducerea unor completări și modificări în Codul Fiscal.

Diversele metode de calcul al presiunii fiscale la nivel *micro*-demonstrează că cercetătorii au căutat un astfel de indicator al presiunii fiscale care ar fi universal și ar permite compararea nivelului de impozitare în diferitele sectoare ale economiei. Totuși, principalele probleme sunt schimbările frecvente ale legislației fiscale și abordările diferite cu privire la metoda de determinare a presiunii fiscale. În opinia noastră, calculul indicelui presiunii fiscale la întreprindere trebuie să se desfășoare în cadrul unei metodologii complexe de analiză fiscală. Astfel, metoda de calcul al indicelui presiunii fiscale trebuie să ofere o prezentare cât mai completă posibilă despre presiunea fiscală absolută și relativă asupra întreprinderilor.

Prin urmare, calculul indicelui presiunii fiscale nu trebuie să se efectueze doar în baza unei singure formule. Cele menționate au conturat *problema științifică importantă* care necesită a fi soluționată în teză și care rezidă în: fundamentarea, din punct de vedere științific și metodologic, a importanței presiunii fiscale și a efectelor produse de aceasta asupra indicatorilor financiari și economici ai întreprinderilor din sectorul vitivinicol, fapt ce a confirmat necesitatea elaborării metodologiei de calcul a indicatorului respectiv, aprobarea la nivel normativ a acestei metodologii și a valorilor optime admise ale presiunii fiscale pentru sectorul respectiv, cu scopul de a reduce consecințele negative ale efectelor presiunii fiscale asupra entităților din sectorul vitivinicol.

În această ordine de idei, propunem, ca *scop* al cercetării, de a dezvolta fundamentele teoretice, metodologice și practice ale efectelor economice ale presiunii fiscale asupra entităților din sectorul vitivinicol din perspectiva elaborării propunerilor pentru atenuarea impactului generat de sistemul fiscal asupra situației financiare a întreprinderilor din sectorul vitivinicol.

Scopul propus a determinat selectarea următoarelor *obiective*: argumentarea necesității dezvoltării și abordarea detaliată a conceptului „presiune fiscală”; evaluarea influenței impozitării asupra indicatorilor macroeconomici din Republica Moldova; reliefaarea efectelor presiunii fiscale asupra economiei; evaluarea efectelor economice ale presiunii fiscale asupra rezultatului financiar, asupra profitabilității, cu scop de reinvestire, și asupra sustenabilității financiare a entităților din sectorul vitivinicol; efectuarea și reflectarea analizei comparative a metodelor de determinare a presiunii fiscale pentru întreprinderile din sectorul vitivinicol; elaborarea metodologiei de determinare a presiunii fiscale care ar prezenta nivelul real al presiunii fiscale asupra subiecților economici din cadrul sectorului vitivinicol; evaluarea presiunii fiscale în cadrul unor întreprinderi din sectorul vitivinicol; justificarea necesității reglementării presiunii fiscale, în vederea stimulării activității de întreprinzător; fundamentarea necesității utilizării indicatorului presiune fiscală în procesul de gestionare financiară a entității din sectorul vitivinicol; studierea și investigarea conceptului de „planificare fiscală” la nivelul entităților din sectorul vitivinicol.

Generalizând numeroasele aspecte, concluzionăm că un sistem fiscal eficient este unul din cei mai importanți factori ai dezvoltării dinamice a economiei naționale. Eficacitatea sistemului fiscal este determinată de influența instrumentelor sale asupra dezvoltării economiei entităților, sectoarelor și teritoriilor. Un sistem fiscal rațional ține cont atât de interesele statului, cât și de interesele contribuabililor, și anume: de capacitatea acestora de a plăti concomitent impozitele stabilite prin lege și de a extinde și moderniza procesul de producere. Elaborarea unui sistem fiscal optim nu este posibilă fără analiza situației sistemului fiscal actual, dar și fără o analiză a presiunii fiscale asupra mediului de afaceri.

În acest sens, s-a desfășurat o analiză a indicatorului „presiunea fiscală” asupra economiei țării, care, de sine stătător, caracterizează doar ponderea PIB-ului redistribuită prin intermediul impozitelor și taxelor, iar în asociere cu alți indicatori importanți ai dezvoltării socio-economice a țării putem estima gravitatea fiscalității în țară și eficiența funcționării sistemului fiscal. În Republica Moldova, presiunea fiscală înaltă este similară cu nivelul scăzut al PIB-ului și al PIB-ului pe cap de locuitor în comparație cu alte țări. Prin urmare, presiunea fiscală înaltă în Republica Moldova nu contribuie la creșterea PIB-ului, ci, mai curând, afectează creșterea respectivă.

Totodată, agenții economici sunt participanți la formarea PIB-ului unei țări, dar continuitatea activității lor depinde, în mare parte, de rezultatele financiare pe care ei le obțin și, în special, de profitul net obținut la sfârșitul anului financiar. Aspectul fiscal este unul foarte important, deoarece influențează asupra tuturor laturilor activității unui subiect economic, posedând calități atât stimulative, cât și restrictive. Fiecare agent economic urmărește, în activitatea sa, minimizarea presiunii fiscale, dar și majorarea venitului din vânzări și a profitului realizat.

Prin urmare, pentru a determina un nivel optim al presiunii fiscale și a evalua corect efectele economice generate de acesta, este necesară o analiză complexă a situației, precum și identificarea condițiilor necesare în vederea asigurării stabilității financiare a întreprinderilor din industria vitivinicolă din Republica Moldova - una din ramurile principale ale economiei țării și o sursă importantă de venit pentru bugetul de stat. Or, crearea unui sector vitivinicol eficient și competitiv în Republica Moldova presupune susținerea agenților economici din acest sector prin diferite instrumente și pârghii economico-financiare.

2. DETERMINAREA ȘI RELAȚIONAREA OBLIGAȚIILOR FISCALE ALE ÎNTREPRINDERILOR PRIN PRISMA INDICATORILOR DE PERFORMANȚĂ FINANCIARĂ

2.1. Analiza situației actuale a sectorului vitivinicol din Republica Moldova și importanța acestuia

Având forma unui strugure pe harta mondială, Republica Moldova este recunoscută pentru tradițiile sale milenare în vinificație. Pe parcursul timpului, sectorul vitivinicol și vinurile Moldovei, produs al mândriei naționale, s-au remarcat la nivel mondial, ajungând chiar și în cartea recordurilor Guinness. Vinul este pentru Moldova și moldoveni o legendă vie de mii de ani și ne reprezintă poporul ca istorie, cultură și stil de viață.

Istoria Vinului Moldovei inițiază cu anul 3000 î.e.n., vița-de-vie fiind atestată aici în anul 7000 î.e.n. Vinul a fost o monedă de schimb și trofeu al luptelor, devenind produsul național al Moldovei.

Pentru Republica Moldova, vinul reprezintă, mai întâi, o carte de vizită, care a creat imaginea țării prin prisma unui potențial mare de export pe piața internațională. Industria vinului joacă un rol important în economia Moldovei, fiind considerată coloana vertebrală a sectorului agricol.

Vinul moldovenesc a fost dintotdeauna un produs legendar legat de tradițiile locale. Fiind înalt apreciat, vinul a atins un potențial enorm de producere în anii 1980-1985, când, de pe o suprafață de peste 220 mii ha, se produceau circa 42 mil. decalitri de vin.

Cultura viței-de-vie necesită multă forță de muncă (aproximativ 100 zile muncă/ha). În plus, sectorul pepinieristic, prelucrarea strugurilor și îmbutelierea strugurilor necesită și ele forță de muncă semnificativă, fapt consemnat și de numărul considerabil al populației implicate în producerea vinurilor și industriile conexe. Locurilor de muncă permanente din gospodăriile viticole li se mai adaugă munca sezonieră pentru strângerea recoltei și locurile de muncă din domeniul vinificației. În anul 2017, peste 300.000 de oameni (circa 15% din populația activă) muncesc în acest domeniu. Cea mai mare concentrație a întreprinderilor vinicole este în centrul și sudul Moldovei.

În Republica Moldova, 70 de mii de familii dețin propriile podgorii și produc vinuri. La nivel mondial, țara noastră are cea mai mare densitate a viilor, iar la nivel european, după suprafața plantațiilor viticole, țara noastră se situează pe cea de-a șasea poziție. Vița-de-vie ocupă 3,8% din teritoriul țării sau 7% din pământurile agricole. Podgoriile au o suprafață de 140.000 de hectare, dintre care pe 30.000 de hectare cresc plantații noi. [32]

Comparând situația din sectorul vitivinicol autohton cu cel din Franța, constatăm că, în anul 2016, 85.000 de producători independenți, concentrați în 9 zone principale, reprezintă industria vitivinicolă franceză. În total, în acest sector sunt antrenați circa 250.000 de lucrători. Vinul reprezintă, de asemenea, o cotă parte considerabilă în totalul exporturilor din Franța, ocupând locul al șaptesprezecelea în topul produselor exportate cu o pondere de 1,7% din totalul exportului, fiind totodată unul din cele mai exportate produse din sectorul agricol.

Numărul micilor producători de vin din Republica Moldova s-a triplat în ultimii ani, fiind susținuți de reforma vitivinicolă prin care au fost eliminate barierele în lansarea afacerii (precum obținerea licenței). În 2016, Proiectul de Competitivitate a oferit asistență unui număr de 22 de producători de vin pentru a se lansa și a crește, aducând o valoare adăugată plantațiilor lor de vii (un proprietar, în medie, deține 5 hectare de vii).

În anul 2016, în industria prelucrătoare activau 4232 de entități, printre cele mai importante produse fiind vinul, fructele și legumele prelucrate, precum și produsele din carne și lapte. Numărul de întreprinderi ce fabricau vin din struguri era de 94. Valoarea producției de vinuri din struguri în anul 2016 a atins cifra de 2761 milioane de lei, prețuri curente, ceea ce constituie 6% din valoarea producției industriale fabricate.

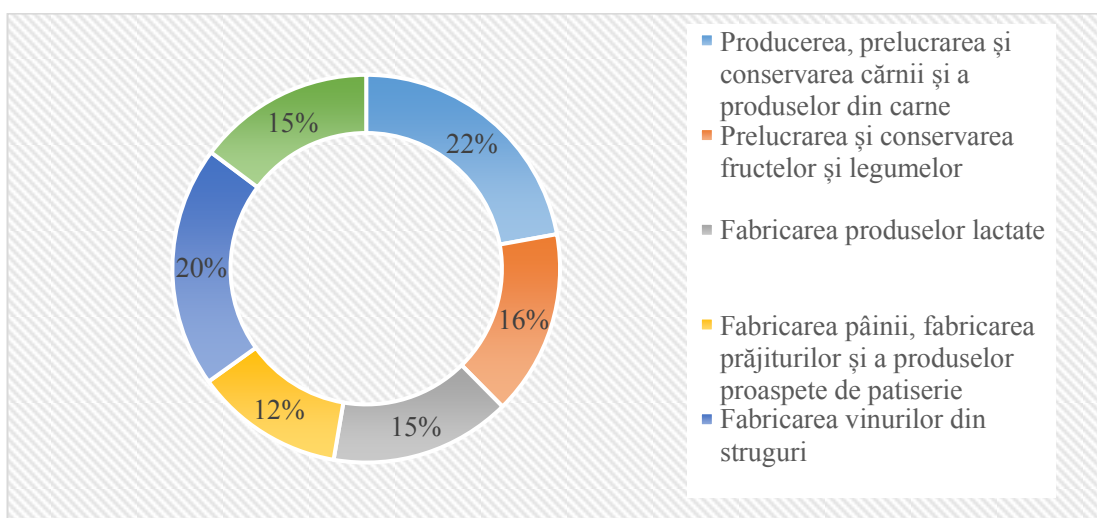


Fig. 2.1. Structura producției industriei alimentare pe tipuri de activități în anul 2016, %
Sursa: Elaborată de autor în baza [4,]

Pe baza datelor din figură constatăm că, în anul 2016, vinurile din struguri reprezentau 20% din volumul producției industriei alimentare, aceasta accentuând faptul că producția sectorului vitivinicol aduce un aport semnificativ în volumul producției industriei alimentare.

Sectorul vitivinicol cuprinde producători de vinuri specializați în producerea vinului liniștit, vinului spumos și a altor băuturi. La începutul anului 2017, în Republică Moldova sunt înregistrate deja 173 de întreprinderi ce activează în sectorul vitivinicol, inclusiv 124 de întreprinderi cu vinificație

primară. În ultimii ani, au fost reutilate 18 întreprinderi vinicole cu utilaj modern, inclusiv 9 în baza creditelor oferite de instituțiile bancare internaționale și 9 din surse proprii.

Baza tehnico-materială a celorlalte întreprinderi necesită modernizare și reutilare. Astfel, 25 de întreprinderi de vinificație primară și secundară (de îmbuteliere a vinurilor) corespund cerințelor standardelor europene din domeniul vinificației.

Astfel, industria vinicolă deține un rol esențial în economia țării. Aproximativ 10-12% din bugetul anual național este format din veniturile generate din viticultură. Contribuția industriei vinicole la veniturile publice a fost organizată în *trei tipuri de impozite*:

- 1) impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător
- 2) taxa pe valoarea adăugată (TVA);
- 3) accizele.

La moment, Guvernul impune 8% TVA pentru strugurii produși în țară, precum și 20% pentru sticla importată. Accizele pentru diferite tipuri de vin variază de la 2,50 lei/litru la 12,96 lei/litru. Teoretic, toate accizele sunt restituite și, deși multe vinării întârzie să-și restituie impozitul, nici un agent economic nu reclamă o problemă serioasă în procesul de producție . [64, 65].

Principalele zone producătoare de vin sunt situate între latitudinile 46°-48°, care sunt similare cu regiunile franceze Bordeaux și Burgundia, renumite pentru cultivarea viței de vie. În prezent, sectorul vitivinicol atrage investiții străine semnificative. Republica Moldova este inclusă în lista primelor 10 țări producătoare și exportatoare de vinuri din lume și produce, anual, 20-25 milioane de decalitre de vinuri în vrac.

Fiind un produs competitiv, vinul a ocupat în ultimii 5 ani poziția 2 sau 3 din topul grupelor de produse exportate de Republica Moldova (5,2% din exportul total în 2016), iar până în anul 2010, în general, ocupa, în permanență, prima poziție din produsele autohtone destinate exportului. Pe cele 112 mii ha de viță de vie, 73% din soiuri sunt de origine europeană, iar 10% – de origine locală.

Depășind embargourile rusești impuse exporturilor de băuturi moldovenești, în anii 2006 și 2013, sectorul vinicol s-a redresat și este, actualmente, un exemplu foarte bun de reorientare a pieței, în special de dezvoltare a capacităților de producție, de modernizare și adoptare a celor mai bune practici în producerea unui vin de calitate.

Mileștii Mici, Cricova sau Purcari sunt nume (re)cunoscute pentru ceea ce reprezintă în lumea vinificației locale și mondiale, punând recorduri internaționale privind mărimea de colecții de vinuri, concursuri câștigate ș.a. În ultimii 7-8 ani, și o serie de vinificatori mici s-au regăsit în lista companiilor competitive, dezvoltând afaceri internaționale prin produse foarte calitative, din soiuri preponderent locale. Producerea și exportul de vinuri sunt susținute de diverse programe de suport (în prezent 4 la număr), sprijinite de strategii naționale și eforturi ale partenerilor de dezvoltare.

Pe lângă potențialul „tehnic” dezvăluit la maxim în perioada sovietică (220 mii ha și 42 mil. decalitri de vin), sectorul vitivinicol are și un important potențial cultural-turistic.

Cele 30 mii ha de plantații noi, din ultimii 8 ani, și cele peste 330 mil. EUR investiți în plantații, echipamente și tehnologii în ultimii 10 ani sunt argumente în plus pentru un sector în creștere.

Calitatea înaltă a vinului moldovenesc este apreciată pe piețele europene, asiatice și americane. În aceste condiții, peste 76% din vinul produs în țară este exportat.

În conformitate cu datele actuale (august 2017), sectorul vitivinicol reprezintă 3% din PIB-ul țării. În ultimii ani, pentru dezvoltarea sectorului vitivinicol, dar și pentru asigurarea calității Vinului Moldovei au fost făcute investiții în valoare de 600 de milioane de dolari.

Producerea vinului moldovenesc va avea continuitate din următoarele considerente:

- cu excepția europei de est (România și Republica Moldova), sunt înregistrate scăderi importante ale producției de vin pe întregul glob, din cauza condițiilor meteo extreme;
- Moldova face parte din topul celor mai mari producători de vinuri din lume, cu valori de cca 17 milioane decalitri de vin anual³;
- sectorul vinicol formează 3,2% din PIB-ul Moldovei și angajează peste 250 mii de lucrători în mai mult de 140 de vinării;
- Moldova are cea mai mare densitate de vinării din lume, ocupând 3,8% din suprafața țării;
- 60% din vinurile exportate sunt în vrac, 40% – în sticle (cca 67 mil. sticle anual);
- 55% din vinurile moldovenești exportate sunt vinuri roșii;
- lungimea totală a galeriilor subterane vinicole este de 250 km;
- 4 regiuni fezabile cultivării viței-de-vie, cu acoperire importantă în centrul, sudul, vestul și estul teritoriului țării;
- condiții pedoclimatice favorabile producerii vinului de calitate;
- cultura vinului are o bogată tradiție locală și evenimente dedicate acesteia, iar potențialul turismului viticol este în creștere.

Industria vitivinicolă în Republica Moldova reprezintă una din ramurile principale ale economiei țării, constituind, totodată, și o sursă importantă de venit pentru bugetul de stat. *Viticultura* și *vinificația* reprezintă domenii de importanță strategică, fapt pentru care Republica Moldova a inițiat un proces complex de reformare și modernizare a acestui domeniu. Totodată, potrivit ultimelor estimări ale MADRM, o parte importantă din numărul întreprinderilor de producere a viței-de-vie și a vinului nu sunt active, de aceea necesită investiții masive în modernizare.

³Republica Moldova s-a clasat pe locul 20 în clasamentul celor mai mari producători de vin din lume, potrivit datelor preliminare publicate de Organizația Internațională a Viei și Vinului (OIV). În 2017 țara noastră a produs 1,8 milioane de hectolitri, cu 20% mai mult față de 2016. [<https://bani.md/topul-celor-mai-mari-producatori-de-vin-din-lume-ce-loc-ocupa-r-moldova-in-2017---99607.html>]

Dezvoltarea complexului vitivinicol se realizează în baza „Programului de restabilire și dezvoltare a viticulturii și vinificației în anii 2002-2020”, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr.1313 din 24 octombrie 2002*. În primii ani de implementare a programului nominalizat s-au înregistrat tendințe pozitive de dezvoltare a pepinieritului viticol, viticulturii și vinificației.

În acest scop, sunt lansate și implementate un șir de acțiuni. Una din măsurile care vizează revitalizarea și dezvoltarea sectorului vitivinicol este crearea Oficiului Național al Viei și Vinului (ONVV), aprobată la finele anului 2014 prin *Legea nr.262*. Această agenție a fost creată cu scopul de a asigura gestionarea eficientă a sectorului vitivinicol și de a promova exportul producției viticole.

Principalele funcții care sunt atribuite instituției vizează: promovarea exportului și consumul pe piața internă a producției vinicole; elaborarea strategiilor, programelor și planurilor de acțiuni pentru dezvoltarea și perfecționarea cadrului legal și instituțional al sectorului; gestionarea produselor vitivinicole cu indicație geografică protejată (IGP) și cu denumirea de origine protejată (DOP).

La nivel național, arealul viticol al Republicii Moldova este repartizat în 4 regiuni vitivinicole cu Indicație Geografică Protejată (IGP), recunoscute (înregistrate) la nivelul Uniunii Europene:

- Regiunea IGP „Codru”, situată în centrul țării, s-a remarcat, de-a lungul timpului, prin producerea vinurilor albe, având o calitate excepțională;
- Regiunea IGP „Ștefan Vodă”, amplasată în sud-estul țării, este cunoscută încă din cele mai vechi timpuri pentru vinurile sale roșii – de soi și de cupaj;
- Regiunea IGP „Valul lui Traian”, situată în sud-vestul țării, se face cunoscută prin producerea vinurilor licoroase și a vinurilor roșii de o calitate excepțională;
- Regiunea IGP „Divin”, cunoscută prin producerea rachiurilor distilate de vin, maturate în butoiuri de stejar, se extinde pe tot teritoriul geografic al Republicii Moldova.

Un sprijin important pentru sector este acordat prin intermediul „Programului de Restructurare a Sectorului Vitivinicol”, elaborat de către Guvernul Republicii Moldova și Banca Europeană de Investiții (BEI), pentru a soluționa vulnerabilitățile structurale din industria vitivinicolă a Moldovei.

Conform Contractului de Finanțare, semnat la 23 noiembrie 2010, BEI a acordat Republicii Moldova un împrumut în mărime de 75 milioane EUR, destinat realizării Programului. Acest împrumut asigură îmbunătățirea calității și consistenței vinului produs pe întreaga filieră a industriei vitivinicole, mijloacele fiind direcționate pentru investiții în infrastructură și echipament. Aproximativ 20 de companii vinicole moldovenești au participat la proiect și au obținut peste 21 milioane de EUR pentru modernizarea producției de vin și îmbunătățirea calității acestuia. În vederea asigurării achiziționării strugurilor din recolta anului 2015, prin intermediul proiectului „Filiera Vinului”, întreprinderilor de procesare li s-au acordat credite speciale până la 600 mii de EUR per agent economic.

În total, în anul 2015, pentru asigurarea campaniei de recoltare și achiziție a strugurilor, de acordarea creditelor au beneficiat 14 întreprinderi vinicole, cu suma totală de 5,15 mil. EUR. Totodată, din sursele Programului nominalizat, au fost efectuate investiții pentru modernizarea și tehnologizarea laboratoarelor și sălilor de studii specializate din cadrul instituțiilor de învățământ (**Anexa 4**).

Tabelul 2.1. Raportul privind proiectele aprobate în cadrul Programului „Filiera Vinului” în 2015, pe componenta „Laboratoare, instruire și dezvoltarea siguranței alimentelor”, EUR

Nr. crt.	Instituțiile de învățământ aprobate pentru participare în proiect	Valoarea totală a proiectelor investiționale	Valoarea contribuției proprii a beneficiarului	Valoarea finanțării, aprobată de BEI
1.	Universitatea Tehnică din Moldova	1 115 000	565 000	550 000
2.	Școala profesională Leova	593 250	296 625	296 625
3.	Școala profesională Nisporeni	1 500 474	750 237	750 237
4.	Întreprinderea de Stat „Centrul Național de Verificare a Calității Producției Alcoolice” (CNVCPA)	996 727	498 632	498 095
	Total	4 205 451	2 110 494	2 094 957

Sursa: Elaborat de autor în baza [15]

Conform datelor prezentate în tabelul 2.1, constatăm că la realizarea proiectelor investiționale și-au adus contribuție atât BEI, cu aproximativ 50%, cât și beneficiarii, aproximativ 50%.

Cincisprezece dintre cei mai mari operatori de pe piață concentrează între 80-90% din totalul producției și vânzărilor anuale. Conform datelor preliminare, prezentate de unitățile vinicole, în anul 2015, prelucrarea strugurilor a constituit circa 242 mii tone, fiind obținute cca 16,5 mil. dal. de vinuri materie primă.

Se observă o tendință sporită la companiile vitivinicole de producere a vinurilor de calitate înaltă, a vinurilor cu indicație geografică, acestea fiind solicitate tot mai frecvent pe piața Uniunii Europene. Întreprinderile vinicole se bazează, în general, pe materia primă autohtonă, ceea ce constituie un avantaj în menținerea unui control mai strict și adecvat asupra calității producției finite.

O altă formă de susținere a domeniului viticulturii este subvenționarea sectorului agricol care, prin măsuri specifice, vine să stimuleze investițiile pentru înființarea plantațiilor multianuale și promovarea producției vitivinicole.

Sectorul asociativ în domeniul vitivinicol este reprezentat de 10 organizații neguvernamentale, principalele fiind: Asociația Patronală a Viței-de-Vie și Vinului, Uniunea Oenologilor din Republica Moldova, Asociația Producătorilor și Exportatorilor de Vinuri din Moldova. Majoritatea producătorilor vinicoli (peste 70%) sunt membri ai unei asociații sau uniuni. Aceste organizații au ca scop principal identificarea și promovarea sistematică și unitară a intereselor profesionale specifice viticulturii și industriei producătoare de vinuri din Republica Moldova.

Recent au fost fondate asociații care vor promova interesele viticulturilor în funcție de regiuni specifice de producere a vinului: Asociația Vitivinicolă a Regiunii Geografice Delimitate „Codru”, Asociația Producătorilor de Vinuri cu Indicație Geografică Protejată „Ștefan Vodă” și Uniunea vitivinicolă a Regiunii Geografice Delimitate „Valul lui Traian”.

Sectorul vitivinicol reprezintă o prioritate strategică pentru economia Republicii Moldova. Acest sector este susținut printr-o serie de proiecte care vin să motiveze atât marii vinificatori cu renume, cât și micii sau noii antreprenori intrați pe această filieră (**Anexa 5**).

În urma implementării acestor proiecte, în Republica Moldova se preconizează:

- restructurarea podgoriilor prin implementarea unor noi tehnologii;
- atragerea investițiilor autohtone și străine;
- creșterea productivității și competitivității sectorului vitivinicol;
- stimularea transferului tehnologic și a serviciilor de extensiune;
- sporirea veniturilor producătorilor de viță-de-vie;
- atragerea pe larg a tinerilor agricultori în inițierea și dezvoltarea activităților;
- utilizarea eficientă a resurselor naturale și conservarea mediului ambiant;
- extinderea/diversificarea accesului pe piețele externe, inclusiv pe cele ale Comunității Europene.

Industria vitivinicolă necesită reforme structurale și moderne de organizare, administrare, dezvoltare și promovare a vinurilor sub un brand național vinicol. În acest scop, sunt lansate și implementate un șir de acțiuni. [8, 86]

Printre cele mai semnificative este considerat a fi „Programul de Restructurare a Sectorului Vitivinicol”, acordat sub formă de credite de către Banca Europeană de Investiții. Mărimea acestui proiect constituie 75 milioane EUR, iar perioada de implementare – anii 2011-2017. Această sumă de mijloace financiare urma să fie utilizată în vederea redresării industriei vinicole a țării și a promovării vinului cu denumirea de origine protejată (D.O.P.) și indicație geografică protejată (I.G.P.).

Obiectivele generale ale Programului au constat în:

- restructurarea și înființarea plantațiilor de viță-de-vie (soiuri tehnice);
- mecanizarea și tehnologizarea proceselor viticole;
- reutilizarea și modernizarea fabricilor de prelucrare a strugurilor și de producere a vinului;
- reutilizarea industriilor conexe (producerea sticlei, ambalaje din carton etc.);
- reutilizarea, echiparea și modernizarea laboratoarelor pentru testarea calității vinului și a laboratoarelor universitare din cadrul instituțiilor de învățământ care pregătesc cadre pentru sectorul vitivinicol.

Oficiul Național al Viei și Vinului (ONVV), în colaborare cu partenerul său strategic, „Proiectul de Competitivitate din Moldova”, finanțat de Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională și Guvernul

Suediei, implementează tehnologii avansate și practici internaționale și investește în inovație, cu scopul de a asigura dezvoltarea durabilă, sustenabilă și calitatea plantațiilor de viță-de-vie și de struguri.

Astfel, în anul 2017, sunt în proces de implementare trei proiecte noi, care preconizează ameliorarea produselor vitivinicole moldovenesti.

Vom preciza aceste 3 proiecte după cum urmează:

- 1) „*Struguri de Calitate*” – scopul principal al acestui proiect constă în diseminarea bunelor practici în viticultură.
- 2) „*FlaveDor*” – proiectul în cauză își propune de a depista, de a preveni și de a combate bolile în plantațiile viticole, în special îngălbenirea aurie în plantațiile viticole din Republica Moldova.
- 3) „*Terroir*” – scopul acestui proiect vizează trasabilitatea vinurilor și înregistrarea Asociației cu Denumire de Origine Protejată (DOP) în regiunea Purcari, Leova, prin sensibilizarea sectorului dat cu privire la beneficiile microzonării viței-de-vie și a trecerii vinărilor din Republica Moldova la producerea produselor vitivinicole cu DOP.

Aceste trei proiecte vin să aducă o inovație în sectorul vitivinicol, pentru a spori nivelul de calitate al producției tot mai solicitată pe piețele „netradiționale”, precum: China, Japonia, Singapore, Chile etc.

Proiectele menționate vor garanta sustenabilitatea sectorului. Or, în timpul apropiat, acest sector va corespunde solicitărilor piețelor - țintă de desfacere ale Vinului Moldovei.

Grație eforturilor depuse de autoritățile statului, de producătorii de vinuri, precum și de către donatorii externi, calitatea vinului moldovenesc a crescut considerabil în ultimii ani.

În anul 2016, Republica Moldova a exportat peste 133 mii tone de vin în 63 de țări, în valoare de peste 107 mil. USD, ceea ce constituie cu 10,2 mil. USD mai mult decât în 2015, dar cu 3,9 mil. USD mai puțin decât în 2014. Aceste rezultate au clasificat Republica Moldova pe locul 22 în lume în ceea ce privește exportul de vinuri, având o pondere de 0,3% din exportul mondial de vinuri.

În 2016, din Topul celor 10 parteneri la export au făcut parte 4 state UE (Cehia, România, Polonia și Germania). Astfel, în anul 2011, Moldova exporta vin în doar 47 de state (63 de țări în 2016), iar ponderea pieței Uniunii Europene în exportul de vinuri și divinuri moldovenesti a ajuns în trimestrul III al anului 2016 la peste 32,2%.

Topul celor 10 consumatori de vin moldovenesc, în 2016, au însumat mai mult de 85% din valoarea exportului. În ceea ce privește cantitățile exportate, topul rămâne a fi dominat de statele non-UE, precum: Belarus, Ucraina și Federația Rusă, care însumează peste 57,7% din cantitatea vinului moldovenesc exportat (Figura 2.4.).

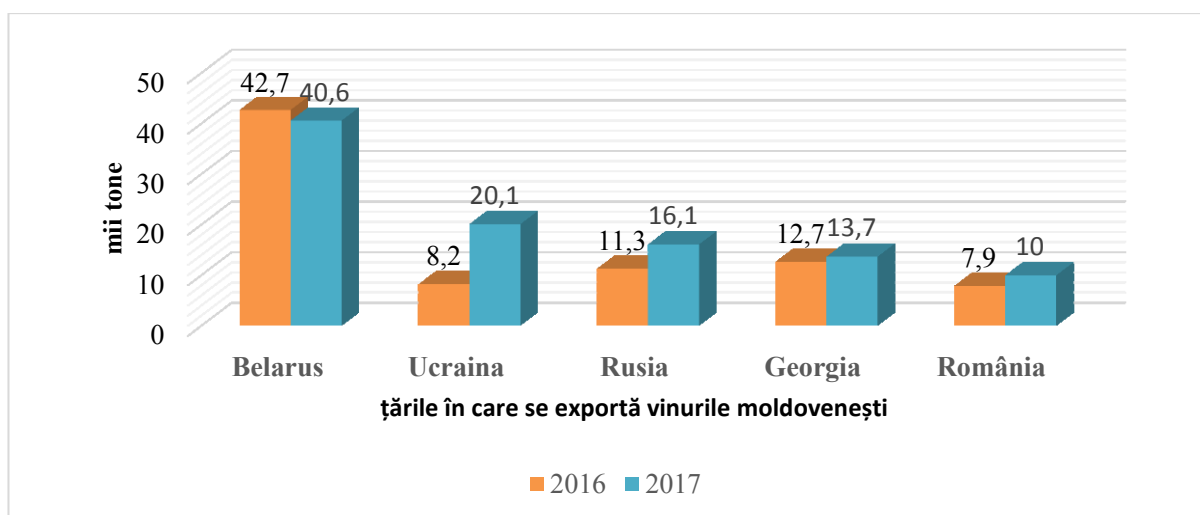


Fig. 2.2. Top 5 destinații de export pentru vinul moldovenesc, în perioada 2016-2017, mii tone
Sursa: Elaborat de autor în baza [4]

Dintre destinațiile importante de export ale vinului moldovenesc, în anul 2017, piețele cele mai concentrate cu produse vinicole s-au dovedit a fi Belarus, China, Georgia, România și Rusia. Cele mai puțin concentrate au fost Polonia, Ucraina, Slovacia și Cehia.

Conform datelor prezentate de FAOSTAT, Trade Database Franța ocupă poziția de lider, clasându-se pe locul trei, după Italia și Spania, volumul de vinuri exportate alcătuind o cotă de piață de circa 14%. În pofida unui export efectiv de vinuri, acesta este în descreștere cu 10%, în 2000-2010, înregistrând, în 2000, valori de la 15 milioane de hectolitri (hl) până la 13,5 milioane de hectolitri (hl) în 2010. În plus, cota Franței pe piața de export ca volum a scăzut în această perioadă cu 46% de la 25% la 13%. În timp ce exporturile au scăzut în volum, valoarea exporturilor de vinuri franceze, în aceeași perioadă, dimpotrivă, au crescut cu 20%, de la 7,0 miliarde dolari la 8,4 miliarde dolari.

Deși ținta predilectă a vinificatorilor autohtoni sunt piețele de export, în ultimul timp piața locală a devenit o prioritate pentru mai multe companii.

Lipsa piețelor sigure de desfacere a producției vinicole condiționează: apariția stocurilor, diminuarea volumelor de prelucrare a strugurilor, reducerea prețurilor de achiziționare, crearea datoriilor față de furnizori, agravarea situației financiare a companiilor viticole și stoparea activității.

Stocuri de producție alcoolică

În conformitate cu cerințele actelor legislative în vigoare, agenții economici care activează în domeniul vitivinicol, urmează să întocmească și să depună până la 15 august (conform situației de la 31 iulie) a anului curent declarația de stocuri. La data de 21.08.2015, din 182 de întreprinderi înregistrate în „Registrul vitivinicol” au prezentat declarația respectivă 84 de companii. [62].

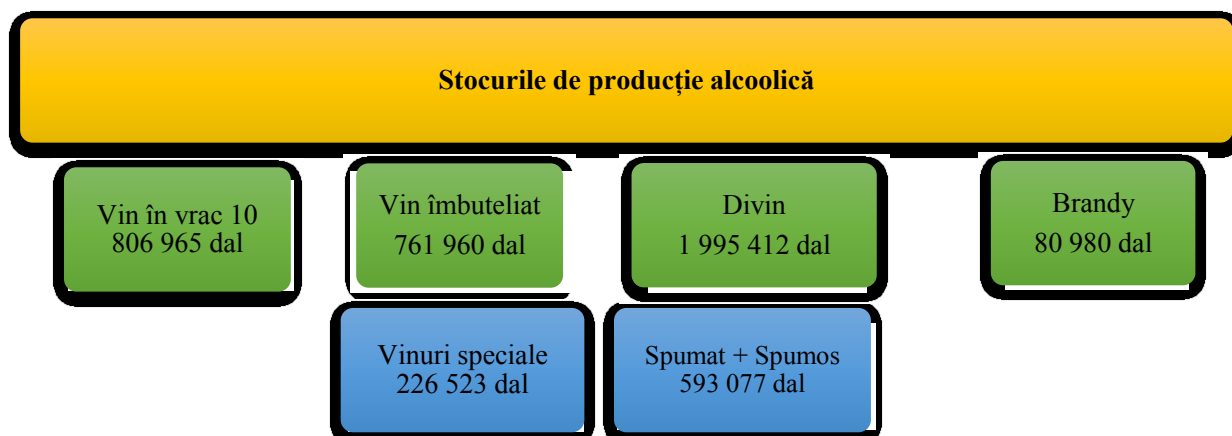


Fig. 2.3. Stocurile de producție alcoolică, dal

Sursa: Elaborată de autor în baza [15]

În prezent, companiile vitivinicole se confruntă cu anumite dificultăți: active depășite, lipsa investițiilor, lipsa de diversificare a pieței de export, cantitatea insuficientă de vin de calitate marketing și management inefficient. [23, 38]

Prețul plătit pentru vinul moldovenesc diferă în funcție de țările consumatoare (Figura 2.4):

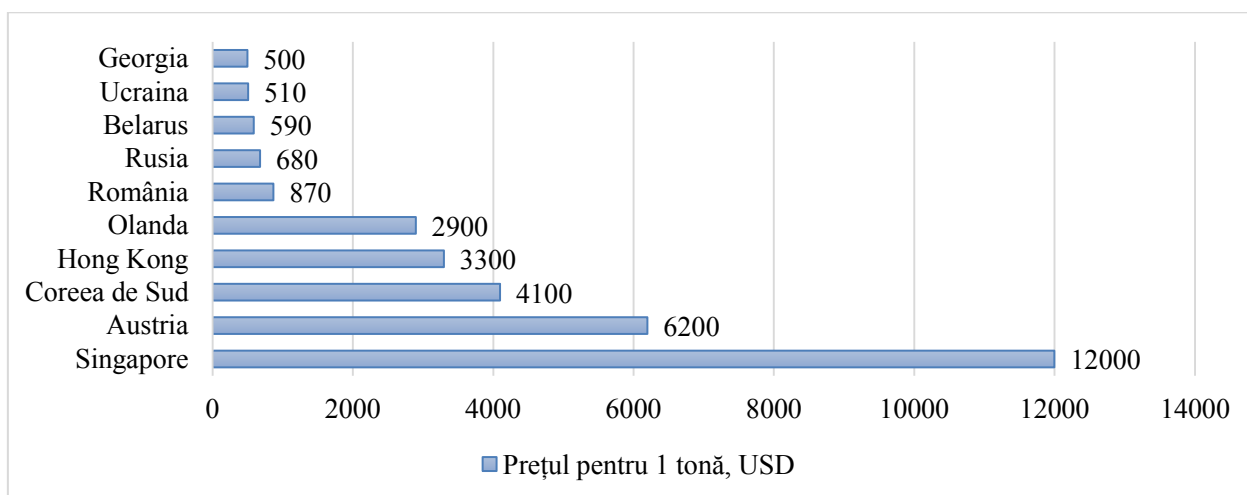


Fig. 2.4. Nivelul prețurilor vinului moldovenesc pe piețele externe

Sursa: Elaborat de autor în baza [4]

Spre deosebire de concurenți, vinul moldovenesc a fost achiziționat de Singapore aproximativ la același nivel de preț ca și cel din Japonia sau Austria. Coreea de Sud a importat vin moldovenesc la același preț cu care l-a cumpărat din Japonia sau România, iar Belarus a remunerat vinificatorii la cel mai jos nivel, plătind triplu pentru vinul din Bulgaria și de 5 ori mai mult pentru cel din Chile.

Conform Figurii 2.4, constatăm că cel mai mic preț pentru vinurile moldovenești este plătit de țările CSI, ceea ce demonstrează că Republica Moldova trebuie să-și reorienteze exportul spre alte piețe, în care ar înregistra o profitabilitate mai mare.

Tabelul 2.2. Analiza indicatorilor privind exportul de produse vitivinicole

Produsul exportat	Volumul exportului, mil. USD					Ponderea în total export (anul 2016), %	Gradul de influență la modificarea (+/-) exportului, p.p	Anul 2016 față de 2015, %
	2012	2013	2014	2015	2016			
<i>Struguri proaspeți sau uscați</i>	14,50	17,02	20,13	16,82	20,39	1,40	0,20	121,20
<i>Vinuri din struguri proaspeți</i>	142,07	148,15	110,46	96,46	106,14	7,10	0,70	110,00

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei [1]

În ultima perioadă, situația privind exportul produselor vitivinicole a început să se amelioreze pe seama reorientării marilor vinificatori spre piețele: Europeană, SUA, Singapore, Japonia și China. Cel mai mare imbold a fost provocat de embargourile instituite de către Federația Rusă în 2006 și 2013.

Exportul de struguri proaspeți sau uscați își fortifică poziția pe an ce trece, având un trend crescător, iar în 2016 a constituit 1,4% din totalul exportului Republicii Moldova. În același timp, creșterea volumului exportului acestui produs în 2016, comparativ cu 2015, cu circa 21 p.p., influențând modificarea exportului total, în sens pozitiv, cu 0,2 p.p.

Pe parcursul a 5 ani, exportul de vinuri din struguri proaspeți s-a micșorat de la 142 mil. USD, în 2012, până la 106,14 mil. USD, în 2016. Totuși, comparativ cu anul 2015, s-a înregistrat o creștere de 10 p.p. Ponderea acestui articol în totalul exportului este mai impunătoare decât cea la struguri, constituind 7,1%, contribuind, în același timp, la majorarea exportului cu 0,7 p.p. Analiza evoluției fabricării vinului este în concordanță cu analiza ritmului de dezvoltare a întregii industrii per total, precum și a industriei prelucrătoare, în a cărei componență se include și industria fabricării vinurilor.

Tabelul 2.3. Indicii volumului producției industriale pe tipuri de activități

	2012	2013	2014	2015	2016
Industrie – total	113,4	110,7	120,2	129,0	129,9
Indicii volumului producției industriale, pe tipuri de activități Industrie – total / față de anul precedent	113,4	97,6	108,6	107,3	100,6
Industria prelucrătoare	113,9	113,2	125,2	135,9	139,0
Indicii volumului producției industriale, pe tipuri de activități Industria prelucrătoare față de anul precedent	113,9	99,4	110,7	108,5	102,3
Fabricarea vinurilor din struguri	103,4	104,2	96,5	82,2	94,5
Indicii volumului producției industriale, pe tipuri de activități Fabricarea vinurilor din struguri față de anul precedent	103,4	100,9	92,6	85,2	102,9

Sursa: Elaborat de autor în baza [4]

Conform datelor din Tabelul 2.3., atât indicii producției industriale, per total, cât și indicii

industrii prelucrătoare, în particular, au valori supraunitare pe parcursul întregii perioade analizate. În schimb, fabricarea vinurilor din struguri înregistrează o fluctuație și valori subunitare.

Așadar, indicele producției industriale nu caracterizează eficiența sectorului vitivinicol și nici nu evidențiază principalii factori care au contribuit asupra metamorfozării acestuia. Vom face referire la indicatori absoluți, precum: *valoarea producției fabricate și numărul de întreprinderi producătoare*. [57, 59]

Este de menționat că numărul total de întreprinderi de fabricare a vinului se diminuează pe parcursul perioadei analizate: de la 98 de întreprinderi, în 2014, până la 94 de întreprinderi, în 2016, reprezentând o descreștere nesemnificativă. În schimb, valoarea producției industriale crește de la 2 680 mil. lei, în 2014, până la 2 761 mil. lei, în 2016. În același timp, numărul întreprinderilor din industria prelucrătoare, pe parcursul perioadei analizate, înregistrează o descreștere de la 4340 de întreprinderi, în 2014, la 4 223 de entități, în 2015, pentru ca, ulterior, în 2016, acestea să înregistreze un număr de cca 4 232. Volumul producției fabricate în industria prelucrătoare a înregistrat în anul 2014 o valoare de 31 707,3 mil. lei, în 2015 – 35 452,3 mil. lei, iar în 2016 – cca 37 706,6 mil. lei.

Tabelul 2.4. Numărul de întreprinderi și valoarea producției fabricate pe tipuri de industrii pe parcursul perioadei 2014-2016

Tipul industriei	Numărul de întreprinderi și unități de producție			Valoarea producției fabricate, mil. lei; prețuri curente		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Industrie – total	4 998	4 850	4 834	39 403,3	43 548,0	45 654,9
Industria prelucrătoare	4 340	4 223	4 232	31 707,3	35 452,3	37 706,6
din care:						
Publică	104	97	98	998,1	1 139,4	927,8
Privată	3 863	3 761	3 789	17 024,9	18 823,6	20 367,1
Mixtă (publică și privată), fără participare străină	43	37	34	1 099,8	1 029,2	956,3
Străină	129	128	132	5 006,0	6 301,4	6 620,0
A întreprinderilor mixte	201	200	179	7 578,5	8 158,7	8 835,4
Fabricarea vinurilor din struguri	98	93	94	2 680,0	2 404,9	2 761,0
Distilarea, rafinarea și mixarea băuturilor alcoolice	19	20	20	1 072,3	999,8	788,6

Sursa: Elaborat de autor în baza [4]

Ponderea și eficiența sectorului vitivinicol (prin prisma indicatorilor „numărul de întreprinderi” și „valoarea producției industriale în sectorul vitivinicol”) pot fi analizate în tabelul 2.5.

În rezultatul analizei, conchidem că aportul industriei vinicole, în totalul industriei, conform indicatorului „volumul producției fabricate”, înregistrează, în 2016, o pondere de cca 6,05%, fiind în descreștere cu 0,75 p.p. în comparație cu 2014, și în creștere cu cca 0,53 p.p. în comparație cu 2015.

Această pondere este reprezentată de cota parte a întreprinderilor și unităților de producție din sectorul vitivinicol în totalul întreprinderilor din industrie de numai 1,94%, în 2016, cu o deviere de -

0,02 p.p., în comparație cu 2014, și de +0,02 p.p. în comparație cu 2015.

Tabelul 2.5. Aportul sectorului vitivinicol în totalul de producție industrială

Nr. crt.	Indicatori	Anii				
		2014	2015	2016	2014	2015
1.	Numărul de întreprinderi în industrie – total, unități	4.998	4.850	4.834	96,72	99,67
2.	Numărul de întreprinderi din sectorul vitivinicol, unități	98	93	94	95,92	101,08
3.	Ponderea întreprinderilor vitivinicole în totalul întreprinderilor industriale, %	1,96	1,92	1,94	-0,02	+0,02
4.	Volumul Producției Fabricate – Industrie, mil. lei	39.403,3	43.548,0	45.654,9	115,87	104,84
5.	Volumul Producției Fabricate în sectorul vitivinicol, mil. lei	2.680,0	2.404,9	2.761,0	103,02	114,81
6.	Ponderea VPF din sectorul vitivinicol în total VPF industrie, %	6,80	5,52	6,05	-0,75	+0,53
7.	Productivitatea medie a întreprinderilor industriale – total (rd. 3/rd.1)	7,88	8,98	9,44	119,80	105,12
8.	Productivitatea medie a întreprinderilor din sectorul vitivinicol (rd. 4/rd.2)	27,35	25,86	29,37	107,39	113,57

Sursa: Elaborat de autor în baza [Tabelului 2.4]

În aceste condiții, putem afirma că sectorul vitivinicol are o eficiență relativ sporită din perspectiva volumului producției fabricate în totalul întreprinderilor din industrie.

Volumul producției fabricate în industria vitivinicolă din punct de vedere cantitativ poate fi reflectat în tabelul următor:

Tabelul 2.6. Volumul producției fabricate în etaloane naturale

Tipuri de vinuri fabricate	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Vinuri spumante, mii dal</i>	402,0	541,0	572,0	500,0	556,0	686,0	654,0	596,0	514,0	502,0	629,2
<i>Vinuri naturale din struguri, mil. dal</i>	19,3	12,3	15,4	12,5	12,7	12,5	14,1	15,3	13,9	13,4	13,3
<i>Vinuri de Porto, Madeira, Sheary, Tokay și altele, mii dal</i>	1 336,9	752,6	921,8	692,5	1 051,1	1 111,6	528,2	651,1	348,3	370,9	470,3

Sursa: Elaborat de autor în baza [4]

Concluzionăm: conform datelor din tabel, există o fluctuație destul de volatilă a volumului producției de vinuri spumante în dinamică.

Comparând volumul producției fabricate în 2006 – cu 402,0 mii dal și VPF în 2016 – cu 629,2 mii dal, constatăm o creștere, ceea ce nu poate fi menționat despre vinurile *Porto, Madeira, Sheary, Tokay* ș.a., care au înregistrat în 2006 un volum de producție fabricată de 1336,9 mii dal, iar în 2016 – doar 470 mii dal.

În ceea ce privește vinurile naturale din struguri, valoarea producției fabricate pentru întreaga perioadă analizată are o pondere mică. În același timp, înregistrează o descreștere: de la 19,3 mii dal în 2006, până la 13,3 mii dal în 2016.

Prin urmare, în condițiile contemporane, unde cele mai importante industrii se orientează pe cerere, și nu pe producție, considerăm ca fiind necesară o analiză a indicilor prețurilor de consum la fabricarea vinurilor din struguri.

Pe întreaga perioadă analizată, prețurile la vinuri au crescut atât pe piața internă, cât și pe piața externă, cu excepția anului 2014, când indicele prețurilor a scăzut cu 2,9%.

Ritmul evoluției prețurilor la vinuri poate fi urmărit pe tipuri de piețe (Figura 2.8).

În dinamică, analiza datelor reflectă evoluția vizibilă a prețurilor atât pe piața internă, cât și pe cea externă, înregistrând o creștere anuală. Prin urmare, una din particularitățile de bază ale acestui tablou constă în faptul că ritmul de creștere a prețurilor pe piața externă este mai mare decât ritmul de creștere a prețurilor pe piața internă.

În opinia noastră, acest fapt poate fi apreciat pozitiv, întrucât producătorii sunt stimulați în acest fel să se orienteze spre export. Totodată, creșterea prețurilor la vinurile moldovenești peste hotare reflectă menținerea și, mai ales, creșterea cererii față de vinurile noastre.

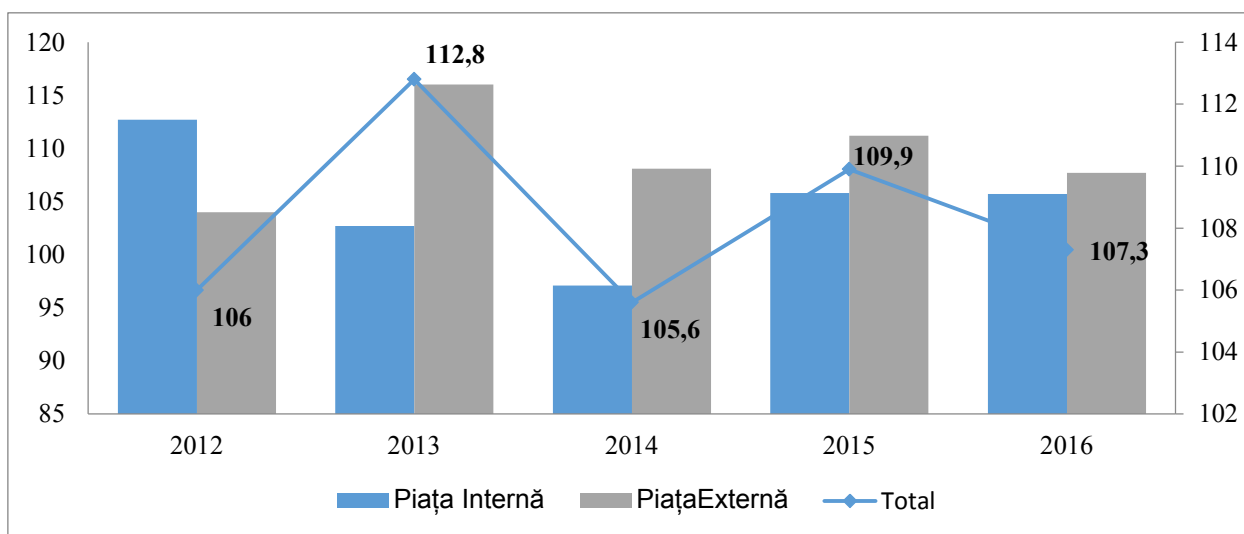


Fig. 2.8. Dinamica indicilor prețurilor la vinuri în perioada 2012-2016, %

Sursa: Elaborat de autor în baza baza [4]

Este important să menționăm că, odată cu implementarea acordului de liber schimb dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova, vinurile moldovenești sunt livrate pe piața europeană, unde puterea de cumpărare și prețurile sunt superioare în comparație cu piața tradițională din CSI.

Volumele de vin produse sporesc în fiecare an. Astfel, din totalul băuturilor, 90% sunt exportate, fapt care denotă un potențial important pentru creșterea cantităților de produse exportate.

Deci, în Republica Moldova există mai multe elemente de bază necesare pentru construcția unui sector vinicol de succes.

În viziunea noastră, crearea unui sector vitivinicol eficient și competitiv în Republica Moldova presupune susținerea agenților economici din acest sector prin diferite instrumente și pârghii economico-financiare. Succesul unui sector se datorează, în mare parte, activității reușite a majorității întreprinderilor de producere din această ramură. [9, 47]

Tendința de creștere a prețurilor la producția vinicolă din Republica Moldova va conduce la majorarea venitului din vânzări realizat de entitățile respective. Drept rezultat, va spori profitul obținut de ele, iar creșterea profitului va genera majorarea obligației fiscale a contribuabilului. Respectiv, în urma majorării prețurilor va crește nivelul presiunii fiscale asupra agenților economici ce activează în sectorul vitivinicol.

La rândul său, orice creștere a preluărilor obligatorii suportată de agenții economici se repercutează în nivelul prețului practicat la produsele lor, diminuând capacitatea de autofinanțare, de investiții și modernizare, având un impact negativ asupra competitivității întreprinderii respective în relațiile cu exteriorul.[27, p.212]. Creșterea presiunii fiscale, peste limita admisibilă, generează rezistențe la impozite din ce în ce mai mari. Totodată, concurența internațională provoacă dificultăți agenților economici. De aici reiese o legătură reciprocă între prețul produselor și nivelul presiunii fiscale.

Cercetările efectuate în subcapitolul respectiv dictează necesitatea evaluării nivelului presiunii fiscale ale entităților ce activează în cadrul sectorului vitivinicol- activitate indispensabilă atât pentru managementul întreprinderii, cât și pentru managementul sectorului.

În concluzie, putem afirma, cu certitudine, că indicatorul „presiunea fiscală” ar oferi un suport informațional relevant pentru identificarea locului pe care îl ocupă entitatea în cadrul economiei în ansamblu, în cadrul ramurii de activitate, având un impact major și asupra deciziilor luate ulterior, decizii care vor favoriza performanța indicatorilor financiari la nivel *micro- și macroeconomic*.

2.2. Analiza obligațiilor fiscale a întreprinderilor din cadrul sectorului vitivinicol din Republica Moldova și determinarea nivelului presiunii fiscale

Analiza și determinarea obligațiilor reprezintă un element esențial în sistemul de gestiune fiscală. Conținutul ei constă în examinarea impactului impozitelor asupra situației financiare a entității, studiul proceselor de impozitare a acestora în corelație și interdependență cu diverși indicatori ai activității economice și financiare.

Toate deciziile în activitatea întreprinderii, modificările gamei de produse, înlocuirea pieței de desfacere și desfășurarea altor măsuri necesită previziunea consecințelor presiunii fiscale posibile. Subestimarea presiunii fiscale poate duce la situații imprevizibile. Însă, entitatea trebuie să cunoască

mărima plăților fiscale viitoare în cazul eventualelor modificări ale indicatorilor activității sale economice. De asemenea, să întreprindă acțiunile necesare pentru a obține astfel de indicatori economici ai activității care să asigure impozitarea optimă a ei.

În cadrul sistemului de gestionare fiscală a entității, *analiza fiscală* este strâns legată de calcule și de luarea deciziilor manageriale, având un rol important în pregătirea informațiilor pentru planificarea fiscală.

Rezultatele analizei fiscale sunt necesare pentru beneficiarii externi și interni. Analiza fiscală oferă proprietarilor de întreprinderi informații cu privire la impactul general al impozitelor asupra dinamicii veniturilor proprii, facilitând în felul acesta evaluarea eficacității gestiunii fiscale la entitate.

Potențialii investitori trebuie să evalueze rentabilitatea pentru capitalul investit după deducerea impozitelor. Autoritățile statului, responsabile de formarea politicii fiscale, trebuie să determine oportunitatea introducerii modificărilor în sistemul fiscal al țării. Din aceste considerente, acestea desfășoară un studiu al contribuabililor, analizează impactul procesului de impozitare asupra rezultatelor activității entității.

Principalele funcții ale analizei fiscale sunt:

- monitorizarea sistematică a respectării legislației fiscale, a corectitudinii calculării și a achitării impozitelor;
- determinarea consecințelor financiare posibile în cazul introducerii modificărilor de către stat în sistemul fiscal (a creșterii sau descreșterii numărului de impozite, aratelor de impozitare și a scutirilor);
- identificarea factorilor ce influențează obținerea valorii optime a mărimii obligațiunilor fiscale ale entității;
- pregătirea și justificarea deciziilor luate în domeniul planificării fiscale la întreprinderi.

Asigurarea informațională a analizei fiscale include o bază de date (informații), creată conform regulilor calculelor contabile și fiscale.

În continuare, vom efectua o analiză pe baza unei metode disponibile de ***analiză fiscală a activității întreprinderilor***.

Vom lua în considerare etapele de bază ale desfășurării analizei fiscale comparative (Tabelul 2.7). Observăm că, la prima etapă, *criteriul 1.1*, este determinată *evoluția sumelor impozitelor și taxelor pentru perioada de studiu*, se calculează ritmurile de lanț și de bază ale creșterii plăților pentru fiecare poziție, se identifică impozitele care au produs în dinamică schimbări mai semnificative. Anticipat, se determină și cauzele apariției.

Conform *criteriului 1.2*, la prima etapă, se calculează structura sumelor impozitelor și taxelor pentru fiecare an din perioada de studiu, fiind identificate plățile cu cea mai mare pondere în totalul

impozitelor. Este prezentată caracteristica modificărilor produse în raport cu ponderea impozitelor și determinate, anticipat, cauzele dinamicii structurii impozitare.

Tabelul 2.7. Etapele principale ale desfășurării analizei fiscale

Prima etapă:	1.1. Analiza temporală a impozitelor și taxelor, achitate de întreprindere pentru perioada cercetată.
<i>Analiza cantitativă a impozitelor și taxelor</i>	1.2. Analiza verticală a impozitelor și taxelor, achitate de întreprindere pentru perioada cercetată.
	1.3. Analiza factorială a dinamicii și structurii plăților fiscale.
A doua etapă:	2.1. Analiza structurală a impozitelor și taxelor plătite de întreprindere.
<i>Analiza presiunii fiscale relative</i>	2.2. Analiza indicatorului <i>presiune fiscală</i> .
	2.3. Analiza coeficienților presiunii fiscale, specifici anumitor sectoare ale economiei
A treia etapă:	3.1. Analiza arieratelor - restanțelor entității cu referire la impozite și taxe .
<i>Analiza arieratelor entității cu referire la impozite și taxe</i>	3.2. Analiza raportului dintre suma arieratelor și suma impozitelor și taxelor achitate de entitate.
	3.3. Analiza factorială a arieratelor apărute la entitate.

Sursa: Preluat și adaptat de autor în baza [116, p.17]

Conform *criteriului 1.3*, sunt identificați factorii sub influența cărora s-au produs cele mai semnificative schimbări în *evoluția și structura impozitelor și taxelor*.

Astfel, *cele trei criterii*, din *prima etapă*, caracterizează, în mod complex, suma absolută a impozitelor și taxelor, plătite de către entitate. Cu toate acestea, suma lor nu oferă o imagine complexă despre impactul tuturor impozitelor și taxelor asupra rezultatelor activității entității.

Presiunea fiscală relativă reprezintă nu doar o caracteristică cantitativă, ci și una calitativă a impactului sistemului fiscal asupra subiectului economic.

Însă, dat fiind faptul că impozitele și taxele diferă din punct de vedere al indicatorilor obiectului de evaluare și a sursei de plată, la determinarea nivelului presiunii fiscale relative este necesar să se ia în considerare această diferență și să se introducă sistemul de indicatori relativi calculați – *coeficientul analitic al presiunii fiscale asupra diferitor indicatori ai activității entității*. Ei sunt calculați și analizați în *cea de-a doua etapă* a metodologiei.

Acești coeficienți caracterizează gradul de presiune fiscală asupra principalilor indicatori ai entității: încasările din vânzarea produselor, profitul brut și net, costurile de producție și de distribuție.

Conform *criteriului 2.1*, *cea de-a doua etapă* din metodologie vizează calculul structurii impozitelor și taxelor, achitate de întreprindere, după care toate plățile sunt grupate în funcție de

criteriul sursei de plată a impozitului (Tabelul 2.8.):

În continuare, vom aborda *coeficienții analitici generali ai presiunii fiscale relative*, notați prin mențiunile „Grupul A, grupul B, Grupul C” (Tabelul 2.9.).

Tabelul 2.8. Structura presiunii fiscale în funcție de sursa de plată a impozitelor și taxelor

Greutatea specifică a impozitelor și taxelor conform tipurilor de surse de plată	
1.	Impozitele indirecte: TVA, accize, taxe vamale .
2.	Impozitele și taxele, incluse în componența costului vânzărilor: taxele pentru resursele naturale, impozitele pe bunuri imobiliare, taxele locale, taxele rutiere, cotizații sociale și medicale și altele impozitele, taxele și plățile obligatorii, care se includ în suma costului vânzărilor.
3.	Impozitele și taxele plătite din rezultatul financiar .
4.	Impozitul pe venitul întreprinderii .
5.	Impozitele și taxele plătite din venitul net .
6.	Total: valoarea totală a impozitelor și taxelor achitate de întreprindere.

Sursa: Preluat și adaptat de autor în baza [116, p.19]

Grupul A reflectă *coeficienții presiunii fiscale asupra venitului din vânzări*. Acești coeficienți caracterizează gradul de influență asupra venitului din vânzări, respectiv, impozitarea indirectă, impozitarea directă, impozitul pe venit și impozitul pe proprietate.

Grupul B presupune coeficienții ce caracterizează *nivelul de influență a fiscalității asupra venitului entității și impozitarea proprietății acesteia*.

Grupul C include coeficienții ce caracterizează *sarcina fiscală asupra mărimii costului vânzărilor entității*. Acești coeficienți sunt calculați prin raportul dintre suma impozitelor și taxelor, care sunt incluse în costul vânzărilor, față de mărimea costului vânzărilor.

Tabelul 2.9. Coeficienții analitici ai presiunii fiscale pentru indicatorii individuali ai activității entității

Grupul A Coeficienții presiunii fiscale pentru venitul din vânzări	Raportul valorii tuturor impozitelor indirecte față de valoarea venitului din vânzări.
	Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea venitului din vânzări.
	Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea venitului din vânzări.
Grupul B Coeficienții presiunii fiscale pentru veniturile entității	Raportul impozitului pe venit și impozitului pe bunurile imobiliare față de valoarea profitului până la impozitare.
	Raportul valorii impozitelor și taxelor, încasate din rezultatul financiar, față de profitul până la impozitare.
	Raportul valorii impozitelor și taxelor, încasate din profitul net față de valoarea profitului net .
Grupul C Coeficienții presiunii fiscale pentru costul vânzărilor	Raportul valorii impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli față de suma costurilor și cheltuielilor.

Sursa: Preluat și adaptat de autor în baza [115, p.20]

Acești coeficienții reprezintă caracteristici cantitative stabile, evoluția dată oferindu-ne posibilitatea de a formula anumite concluzii cu privire la tendințele predominante în sistemul de impozitare a întreprinderii și cu privire la nivelul impactului său asupra obiectului de studiu pentru perioada analizată.

Următorul pas al analizei fiscale constă în studierea *datoriei entității* privind plățile la buget, fondurile și structurile speciale ale acestei datorii pe ani. Apoi, se calculează raportul dintre suma datoriilor întreprinderii față de suma totală a impozitelor și taxelor pe ani în perioada de studiu, dar și pe tipurile de plăți, în baza cărora s-a format cea mai mare valoare a datoriilor.

Rezultatele calculelor, efectuate în *etapa a treia a metodologiei*, trebuie evaluate în întregime.

Tendențele identificate în evoluția și structura datoriei pe impozitele și taxele individuale și în raport cu suma de plată permit soluționarea următoarelor probleme:

- stabilirea impozitelor care au format cea mai mare datorie;
- evidențierea, în perioada de studiu, a anilor în care entitatea nu a reușit să-și achite plățile obligatorii la buget și fondurile speciale;
- identificarea tipurilor de plăți obligatorii, ce cauzează plătitorilor cele mai multe probleme referitor la plată, adică cele mai împovărătoare pentru subiectul economic;
- determinarea anticipată, conform rezultatelor analizei, a posibilitilor factori sau cauze ale apariției datoriilor studiate privind impozitele și taxele;
- stabilirea cauzelor de încălcare a disciplinei fiscale, adică posibilitatea de a finaliza analiza factorială a datoriilor prin utilizarea datelor contabile și a rapoartelor financiare cu privire la activitatea entității.

Această metodologie permite desfășurarea analizei complexe a tuturor impozitelor și taxelor, achitate de o entitate concretă în diferiți ani, identificarea celor mai importanți factorii care au provocat schimbări în evoluția și structura agregatului fiscal.

Legislația fiscală și antreprenorială din Republica Moldova este în continuă schimbare. Or, în perioada analizată, se puteau produce modificări semnificative în structura entității ca obiect de cercetare. De aceea, în anii analizați, nu toți indicatorii sunt comparabili.

Analiza situației în sectorul vitivinicol, efectuată în paragraful precedent, solicită realizarea unei analize fiscale a entităților din acest sector. Astfel, din cele 94 de entități ce se ocupă cu fabricarea vinurilor din struguri, au fost supuse analizei 7 întreprinderi, fiind grupate după volumul veniturilor din vânzări, și anume:

- ✓ *întreprinderi mari:* „Vinăria Bostavan” Î.C.S., „Suvorov-Vin” S.R.L.;
- ✓ *întreprinderi mijlocii:* „Imperial Vin” S.A., Î.M. „Vinia Traian” S.A., SC „Tomai-Vinex” S.A.;

✓ *întreprinderi mici:* „Vinuri de Comrat” S.A., „Kazayak-Vin” S.A.

Din figura 2.9, observăm că ponderea întreprinderilor incluse în analiză este impunătoare: pe parcursul perioadei analizate ponderea veniturilor din vânzări a acestor întreprinderi în totalul venitului din vânzări a sectorului vitivinicol a crescut de la 13% în anul 2007 până la 24% în anul 2016, fapt ce confirmă importanța și valoarea acestui grup de întreprinderi, în general, în sector.

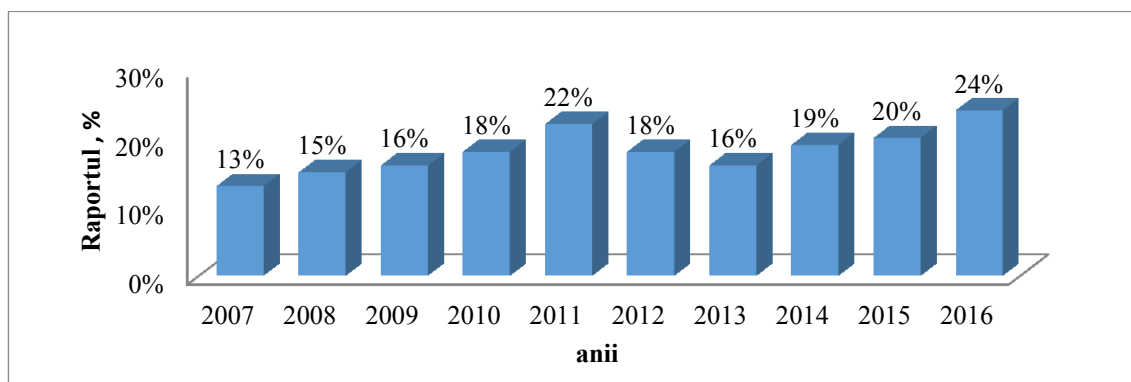


Fig. 2.9. Ponderea veniturilor din vânzări a celor șapte întreprinderi în suma totală a veniturilor din vânzări a întreprinderilor ce se ocupă cu fabricarea vinului, %

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor din rapoartele financiare ale entităților și [4]

Este semnificativă și contribuția lor la formarea profitului brut. În continuare, vom analiza *ponderea profitului brut* a entităților menționate, în suma totală a profitului brut înregistrat pe sectorul vitivinicol (Figura 2.10):

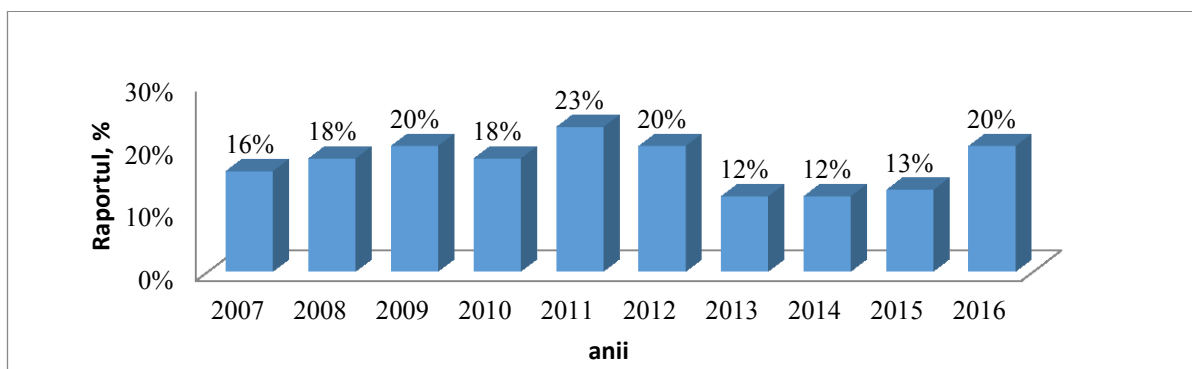


Fig. 2.10. Ponderea profitului brut a celor șapte întreprinderi în suma totală a profitului brut a întreprinderilor ce se ocupă cu fabricarea vinului, %

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor din rapoartele financiare ale entităților și [4]

Pe parcursul întregii perioade, ponderea profitului brut a entităților analizate în suma totală a profitului brut înregistrat pe sectorul vitivinicol (Figura 2.10.), a înregistrat valori între 12% minim și 23%

maxim, ceea ce reprezintă o dovadă certă a relevanței acestor întreprinderi atât pentru sectorul vitivinicol, cât și pentru economia Republicii Moldova în ansamblu.

Analizând, prin comparație, datele din Figura 2.9. și Figura 2.10., constatăm următorul fapt: până în anul 2012 inclusiv, ponderea profitului brut a entităților în profitul brut înregistrat pe sectorul vitivinicol a fost mai mare, comparativ cu ponderea veniturilor din vânzările acestor întreprinderi, în totalul venitului din vânzări a sectorului vitivinicol.

Începând cu anul 2013, situația se inversează și odată înregistrată creșterea volumului de vânzări, observăm și o descreștere în ceea ce privește profitul brut realizat de aceste întreprinderi.

În cele ce urmează, vom realiza o ***analiză fiscală*** similară pentru ***șapte întreprinderi din industria vitivinicolă din Republica Moldova.***

❖ *Prima întreprindere:*

S. A. IMPERIAL VIN

Anul fondării: 1995.

Adresa juridică: r. Cantemir, s. Pleșeni.

❖ *A doua întreprindere:*

S.A.VINURI DE COMRAT

Anul fondării - 1995.

Sediul: UTA Găgăuzia, Comrat.

❖ *A treia întreprindere:*

Î.M. VINIA TRAIAN S.A.

Anul fondării: 1975.

Sediul: Republica Moldova, s. Găvănoasa, r. Cahul

Republica Moldova

❖ *A patra întreprindere:*

Î.M.VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L.

Anul fondării - 2002.

Sediul: UTA Găgăuzia, Etulia

❖ *A cincea întreprindere:*

❖ Î.M. KAZAYAK-VIN S.A. (întreprindere moldo-franceză)

Anul fondării - 1997.

Sediul: UTA Găgăuzia, Comrat

❖ *A șasea întreprindere:*

Î.C.S. SUVOROV-VIN S.R.L.

Anul fondării: 1998.

Sediul: Republica Moldova, Chișinău.

❖ *A șaptea întreprindere:*

S.C. TOMAI-VINEX S.A

Anul fondării: 1996.

Sediul: UTA Găgăuzia, Comrat.

La prima etapă a cercetării, au fost analizate sumele absolute a impozitelor și a taxelor plătite de către întreprindere. Datele cu privire la sumele absolute ale impozitelor, ale taxelor și ale diferitor plăți obligatorii la buget, calculate și achitate de către aceste întreprinderi, sunt prezentate în anexele de rigoare [Anexele 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24].

Pe baza datelor din anexele menționate, prezentăm următorul tablou:

Conform datelor prezentate în Anexa 6, deducem că, în cadrul S.A. IMPERIAL VIN nu au fost atestate tendințe clare cu referire la sumele plăților calculate și achitate pentru anii de referință. În pofida faptului că entitatea a plătit un număr foarte mare de impozite și alte plăți obligatorii la buget (cel puțin 10 unități) în perioada studiată, totuși lista de plăți diferă de la un an la altul.

În anul 2008, comparativ cu anul 2007, s-a redus drastic suma totală a plăților la buget, iar în ultimul an analizat plățile au fost cu mult sub nivelul anului 2007, deși în perioada anilor 2009-2015 sumele au crescut în mod semnificativ. Situația respectivă, în special cea din anii 2008-2009, a fost cauzată de *tendințele negative* la nivel *macroeconomic*, ca urmare a crizei financiare, dar și a reducerii bazei impozabile, inclusiv prin majorarea scutirilor și restituirilor. O diferență mare este sesizată la toate plățile, în perioada anilor 2007-2016, între calculările și achitățile impozitelor, precum și a altor plăți obligatorii. Una din cauze ar consta în nerespectarea de către entitate a obligațiunilor prevăzute privind executarea venitului în aspect bugetar.

Conform datelor din Anexa 9, constatăm că numărul total al impozitelor și al altor plăți obligatorii, achitate de Societatea pe Acțiuni de tip Deschis VINURI DE COMRAT, variază, în diferiți ani, de la 8 până la 12 unități, ceea ce este caracteristic pentru majoritatea entităților incluse în studiu. După o scădere, înregistrată în 2008, comparativ cu 2007, volumul obligațiunilor fiscale crește, depășind cu mult nivelul anului 2007. O tendință clară de creștere graduală a plăților obligatorii este atestată începând cu anul 2009. În același timp, suma impozitelor plătite pentru toți anii analizați este cu mult mai mică decât suma totală a plăților obligatorii la buget.

Numărul plăților obligatorii achitate de către Î.M. VINIA TRAIAN S.A., în perioada analizată, variază de la 9 până la 13 [Anexa 12]. Totodată, nu există tendințe clare nici în evoluția sumelor, nici la plățile individuale, nici la sumele totale. În același timp, există discrepanțe între sumele plăților obligatorii calculate și achitate, care coincid doar în anumite perioade luate în calcul.

Conform datelor din Anexa 15, concluzionăm că nu există tendințe clare și stabile în evoluția

sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii calculate și achitate în Î.M. VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L. În perioada supusă analizei, sumele la toate plățile înregistrează și creșteri, și descreșteri.

Suma totală a tuturor plăților obligatorii este redusă drastic în anul 2009, ca urmare a reducerii sumei TVA cu mai mult de 10 ori. Apoi, pe parcursul următorilor ani, oscilează în intervalul 7-10 milioane, cu excepția anului 2014, când suma crește brusc până la 22 milioane lei.

Se înregistrează o instabilitate în numărul de impozite și alte plăți obligatorii la buget (peste 12, maximum 16 unități) plătite de către întreprindere. Prin urmare, pentru toate plățile, pe parcursul anilor menționați, există o diferență mare între impozitele calculate și achitate.

Conform datelor din Anexa 18, conchidem că nu există tendințe evidente în ceea ce privește sumele plăților calculate și achitate de către Î.M.KAZAYAK-VIN S.A. pentru perioada analizată.

Pe parcursul anilor respectivi, întreprinderea Î.M.KAZAYAK-VIN S.A. a plătit un număr impunător de impozite și alte plăți obligatorii la buget (de la 8 până la 12 unități). Dacă, inițial, suma totală a plăților către buget a scăzut în anii 2008-2010, atunci, ulterior, a înregistrat fluctuații, însă nu a reușit să atingă nivelul anului 2007, deși în unii ani sumele au crescut în mod semnificativ.

Așadar, pentru toate plățile, în perioadele menționate, există o diferență semnificativă între impozitele calculate și achitate, în timp ce suma plăților achitate pentru toți anii este mult mai mică decât cele calculate, cu excepția anului 2016.

Datele reflectate în Anexa 21 denotă fluctuații în ceea ce privește sumele plăților calculate și achitate de Î.C.S. SUVOROV-VIN S.R.L. pentru perioada cercetată. Sumele achitate ale plăților obligatorii variază între 700 mii până la 43 mil. fără TVA și până la 71 mil. cu TVA, dar sumele calculate sunt mult mai mici.

În toată perioada analizată, întreprinderea a plătit un număr de impozite suficient de mare și alte plăți obligatorii la buget (de la 8 până la 16 unități). În același timp, TVA prezintă o caracteristică interesantă: sumele plătite în cazul calculărilor destul de semnificative ale acestui impozit aproape lipsesc, fapt explicat prin prezența sumelor de restituire.

Conform datelor din Anexa 24, conchidem că nu se atestă tendințe clare și constante în *evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii* calculate și achitate în cadrul S.C.TOMAI-VINEX S.A.

Aceeași tendință se atestă și la suma totală a tuturor plăților obligatorii, care crește în perioada anilor 2007-2009, apoi, scade în perioada 2010-2013. În același timp, sumele fluctuează între 900 mii lei și 2,5 mil. lei. Chiar dacă lista plăților a fost în continuă schimbare, pe parcursul acestor ani întreprinderea a plătit un număr destul de mare de impozite și alte plăți obligatorii la buget (13-14 unități). Un aspect pozitiv îl constituie faptul că pentru toate plățile și în toți anii se atestă numai o mică diferență între impozitele calculate și achitate.

În continuare, vom realiza **analiza verticală a impozitelor și taxelor** calculate de entitățile supuse

analizei, conform tuturor plăților obligatorii, cu excepția TVA [Anexele 7, 10, 13, 16, 19, 22 și 25].

Conform datelor reflectate în Anexa 7, constatăm că cele mai mari fluctuații în structura plăților obligatorii a S.A. IMPERIAL VIN au loc la capitolele „impozitul pe venit”, drept urmare a fluctuației rezultatelor financiare înregistrate de către entitatea economică și „taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii”, care a ocupat, în 2011-2012, o parte importantă de 41 și, respectiv, 26%, cea din urmă fiind în corelație directă cu volumele producției vinicole importate. Cele mai semnificative cote sunt conferite: contribuțiilor de asigurări sociale, care predomină în toată perioada analizată (de la 43 până la 65%), taxei de eliberare și licență pentru folosirea mărcilor - proprietate de stat (37 și, respectiv, 19%) și accizelor, care ocupă o parte importantă (de la 2 până la 26%). Celelalte plăți privind impozitele și taxele înregistrează o evoluție relativ stabilă și ponderi neînsemnate în volumul total al plăților obligatorii.

În ceea ce privește **structura impozitelor și taxelor** calculate de întreprinderea S.A. VINURI DE COMRAT pentru perioada studiată, ponderea majoritară a plăților obligatorii, în toți anii analizați, este ocupată de contribuțiile de asigurări sociale (de la 47 până la 78%). [Anexa 10]

După greutatea specifică pe care o au în volumul total al obligațiunilor, contribuțiile de asigurări sociale sunt precedate de accize, care ocupă de la 1 până la 21% în ani diferiți. Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii evidențiază o proporție semnificativă în anii în care trebuia să fie plătită (de la 5 până la 16%), paralel cu contribuțiile de asigurări medicale, care ocupă ponderi de la 3 până la 11%. Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător indică o evoluție spectaculoasă, ajungând să ocupe un loc important în volumul obligațiunilor fiscale către sfârșitul perioadei studiate, și anume: 25%, în 2016.

Datele din Anexa 13 scot în evidență cota importantă, în toată perioada analizată, a contribuțiilor de asigurări sociale (de la 11 până la 66%) în cadrul Î.M. VINIA TRAIAN S.A. Un loc important în volumul total al plăților obligatorii la această entitate îl au și *accizele, taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii*, care în unii ani a constituit 34%. O cotă impunătoare se observă și la impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, care, până în 2014, nu s-a remarcat, iar, începând cu anul 2014, păstrează un nivel de peste 20%. În ceea ce privește alte încasări, acestea ating valori foarte înalte în anii 2010-2011, după care revin la valori ne semnificative până la sfârșitul perioadei analizate.

Pe parcursul întregii perioade analizate la întreprinderea VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L., contribuțiile de asigurări sociale înregistrează ponderi de la 5% la 70%. [Anexa 16]

În același context, se înscriu și contribuțiile de asigurări medicale, ce variază de la 0,3 până la 12%. Este de menționat că o pondere înaltă ocupă *taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii* în anii când a fost achitată (de la 26% până la 48%). Ca și în cazul celorlalte întreprinderi incluse în studiu, impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător este absent în toți anii, cu excepția anilor 2007 și

2012, ocupând o parte foarte nesemnificativă - 0,09% și, respectiv, 2,29%. În ceea ce privește celelalte încasări, acestea atestă o pondere semnificativă pe parcursul mai multor ani: de la 1% până la 48%.

La Întreprinderea Mixtă Moldo-Franceza KAZAYAK-VIN S.A., accizele ocupă o cotă semnificativă în perioada 2008-2012 (de la 38% până la 74%), paralel cu contribuțiile de asigurări sociale, care, la fel, ocupă o pondere înaltă (de la 41% până la 75%). [Anexa 19].

Contribuțiile de asigurări medicale variază de la 1% până la 13%. În anii în care se calculează impozitul pe venit, ponderea lui este semnificativă – până la 25%. Toate celelalte plăți sunt nesemnificative, cu excepția indicatorului „alte încasări” în anul 2010 și 2015.

Datele din Anexa 22 ne permit să constatăm următoarele: în cadrul Î.C.S. SUVOROV-VIN S.R.L., contribuțiile de asigurări sociale rămân a fi cele mai importante ca pondere și, în perioada 2007-2008, înregistrează valori înalte, până la 89%.

Urmează *accizele*, care în anumiți ani, ocupă o pondere semnificativă (până la 45%) și taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii, care, în anii 2011-2012, constituie o proporție semnificativă de 5% și, respectiv, 31%.

Totodată, în anii 2010-2011, o cotă semnificativă a fost ocupată de indicatorul „venituri silvice” (28% și, respectiv, 40%). La polul opus, se situează *contribuțiile de asigurare medicală*, care variază de la 0,6% până la 10%.

Analizând structura plăților S. C. TOMAI-VINEX S.A., prezentată în Anexa 25, constatăm că, pe parcursul anilor, *contribuțiile de asigurări sociale* au ocupat o cotă destul de mare (de la 36% până la 59%). În aceeași categorie după greutatea specifică se înscrie și indicatorul „taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii”, care a ocupat în anii în care a fost plătită de la 22% până la 44%.

Aceste plăți sunt precedate de *taxa de eliberare a licenței* pentru folosirea mărcilor - proprietate de stat, care a crescut doar în anii 2007-2009, însă a ocupat o pondere semnificativă în suma plăților obligatorii (33%-37%). Mai puțin semnificative - ca pondere - sunt contribuțiile de asigurări medicale, care variază de la 3% până la 8%.

Tabelul generalizat al ***plăților fiscale și parafiscale de bază din punct de vedere al greutății specifice a unui impozit*** este reprezentată în Anexa 64.

Structura plăților obligatorii pentru toate companiile pe întreaga perioadă a analizei ne permite să concluzionăm că cea mai mare parte a plăților fiscale (fără TVA) la toate întreprinderile este ocupată de contribuțiile de asigurări sociale (de la 3% până la 89%).

În anii în care ponderea acestor contribuții nu este semnificativă, locul lor este preluat de accize (până la 78%). Contribuțiile de asigurări medicale la aproape toate entitățile analizate variază de la 1% până la 13%. Impozitul pe venit la mai multe întreprinderi este absent și, rareori, ocupă o pondere semnificativă (valoarea maximă a fost înregistrată la Î.M. VINIA TRAIAN S.A. - circa 30%).

Tabelul 2.10.Evoluția principalilor indicatori în perioada anilor 2007-2016

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
IMPERIAL VIN										
Venitul din vânzări	136 000 000	62 725 861	30 422 914	55 981 048	68 368 012	77 359 437	53 649 518	72 704 418	82 288 882	42 497 878
Costul vânzărilor	111 000 000	52 496 872	25 481 092	49 088 948	60 710 792	62 023 133	45 114 966	60 503 084	59 924 744	26 312 635
Profitul brut	25 749 798	10 228 989	4 941 822	6 892 100	7 657 220	15 336 304	8 534 552	12 201 334	22 364 138	16 185 243
Profitul până la impozitare	6 557 134	-4 969 332	3 420 699	1 998 803	38 403 554	75 189 578	19 555 613	4 562 572	6 311 959	3 921 541
VINURI DE COMRAT										
Venitul din vânzări	14 646 371	3 389 290	2 937 012	2 743 675	3 408 749	19 327 147	16 212 595	24 935 471	25 483 664	22 685 307
Costul vânzărilor	12 972 409	2 983 261	2 714 464	2 589 122	3 160 728	15 799 193	13 095 558	21 255 089	20 596 772	14 975 333
Profitul brut	1 673 962	406 029	222 548	154 553	248 021	3 527 954	3 117 037	3 680 382	4 886 892	7 709 974
Profitul până la impozitare	380 541	-301 791	317 523	-667915	-276 436	449 622	638 261	582 544	1 198 157	3 209 363
VINIA TRAIAN										
Venitul din vânzări	54 496 576	33 642 520	43 999 165	51 777 435	36 967 142	43 400 972	28 676 695	49 427 430	57 126 613	46 232 128
Costul vânzărilor	34 619 090	24 657 994	35 684 603	36 701 546	22 533 906	26 480 755	20 116 408	37 730 085	47 646 960	35 650 003
Profitul brut	19 877 486	8 984 526	8 314 562	15 075 889	14 433 236	16 920 217	8 560 287	11 697 345	9 479 653	10 582 125
Profitul până la impozitare	8 645 218	4 755 427	-5 424 861	2 271 811	3 613 979	15 581 662	3 016 139	4 480 957	3 987 361	3 601 384
VINĂRIA BOSTAVAN										
Venitul din vânzări	131 000 000	100 000 000	96 368 784	128 000 000	110 000 000	112 000 000	104 000 000	137 000 000	132 000 000	139 000 000
Costul vânzărilor	111 000 000	75 934 558	69 432 751	102 000 000	73 357 216	78 154 790	85 440 044	122 000 000	121 000 000	109 000 000
Profitul brut	20 551 124	24 167 380	26 936 033	26 079 776	36 534 548	33 841 117	18 762 417	14 688 874	11 725 465	29 506 384
Profitul până la impozitare	-12 000 000	-9 698 920	-4 111 338	-1 080 410	13 994 817	4 452 882	-5 452 340	-140 000 000	-2 000 000	-6 873 075
KAZAYAK-VIN										
Venitul din vânzări	41 811 368	37 778 488	19 322 047	11 308 522	14 944 382	9 272 423	10 095 000	16 008 890	31 409 977	99 720 204
Costul vânzărilor	34 264 476	27 904 797	15 686 916	8 329 518	10671301	6 238 345	8 279 633	14 514 924	29 569 859	84 382 848
Profitul brut	7 546 892	9 873 691	3 635 131	2 979 004	4 273 081	3 034 078	1 815 367	1 493 966	18 40 118	15 337 356
Profitul până la impozitare	404 927	340 713	56 845	371 351	1 477 913	2 010	954 495	-381 658	2 380 32	119 491
SUVOROV-VIN										
Venitul din vânzări	105 000000	77 120 197	70 037 811	106 000 000	132 000 000	144 000 000	142 000 000	166 000 000	206 000 000	152 000 000
Costul vânzărilor	81 065 331	55 094 346	50 785 648	81 354 319	90 302 561	86 569 918	113 000 000	146 000 000	177000 000	106000 000
Profitul brut	23 742 312	22 025 851	19 252 163	24 613 291	41 772 548	57 336 267	28 984 056	19 839 950	28 266 993	46 013 555
Profitul până la impozitare	1 341 191	898 014	4 430 804	7 802 651	15 362 105	33 594 297	14 749 318	181 920	1 587 519	1 279 715
TOMAI-VINEX										
Venitul din vânzări	63 791 551	56 301 684	45 352 345	53 458 948	41 488186	30 528 452	31 397 717	52 029 917	62 646 604	55 597 733
Costul vânzărilor	34 655 545	30 893 911	26 183 575	32 690 683	22 435 431	20 003 407	24 075 194	41 415 152	52 186 389	41 849 634
Profitul brut	29 136 006	25 407 773	19 168 770	20 768 265	19 052 755	10 525 045	7 322 523	10 614 765	10 460 215	13 748 099
Profitul până la impozitare	1 510 959	1 066 222	106 919	3 839 255	37 000 922	828496	6 464430	2 933542	2 391322	2 401987

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare ale întreprinderilor

Urmează să calculăm *presiunea fiscală relativă* în conformitate cu diverși indicatori. Pentru

început, vom grupa diferiți indicatori necesari pentru calcule [Anexele 6 ,8, 12, 15, 18, 21], (Tabelul 2.10).

Conform datelor din tabelul 2.10, menționăm că la toate întreprinderile analizate nu au fost atestate tendințe clare privind evoluția indicatorilor financiari. La mai mulți agenți economici, în 2008, a fost înregistrată o scădere accentuată a tuturor indicatorilor principali.

Apoi, indicatorul venitului crește pe parcursul mai multor ani și aproape la toate întreprinderile fără a atinge nivelul înregistrat în 2007.

Rezultatele înregistrate în anul 2008 au fost influențate, în mare parte, de embargoul rusesc, care a afectat întreaga industrie vitivinicolă din Republica Moldova, dar și de declanșarea crizei financiare globale, cauzând astfel falimentul mai multor entități economice din această industrie.

Profitul, până la impozitare, în mai mulți ani, la mai multe întreprinderi, prezintă valori negative. Pentru a trasa legătura dintre unii indicatori, vom analiza figurile de mai jos.

În continuare, să prezentăm *evoluția principalilor indicatori fiscali și financiari* (Figura 2.11):

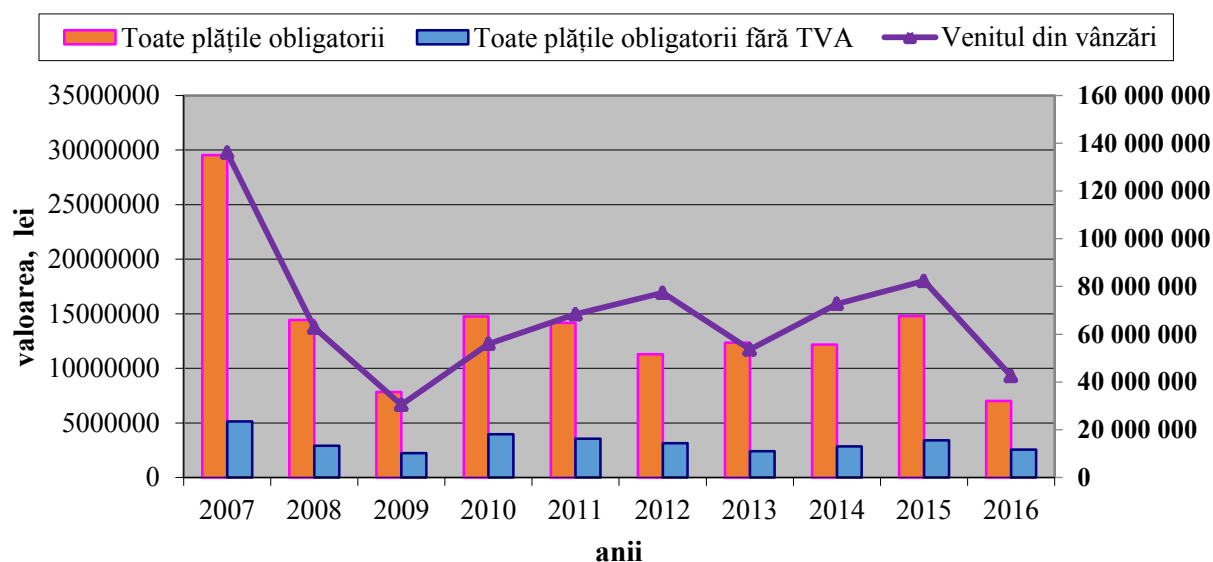


Fig.2.11. Evoluția principalilor indicatori ai IMPERIAL VIN S.A., anii 2007-2016

*Sursa:*Elaborat de autor în baza[Tabelul 2.10., Anexa 6]

Pe baza Figurii 2.11.,este evidentă generalitatea tendințelor în schimbarea unor astfel de indicatori, precum:*suma tuturor plăților obligatorii* și a *venitului din vânzări*.

Să prezentăm *evoluția principalilor indicatori fiscali și financiari ai S.A. VINURI DE COMRAT* (Figura 2.12). Așadar, constatăm că la întreprinderea S.A. VINURI DE COMRAT se atestă o tendință apropiată în evoluția unor astfel de indicatori ca *suma tuturor plăților obligatorii* și *venitul din vânzări*.

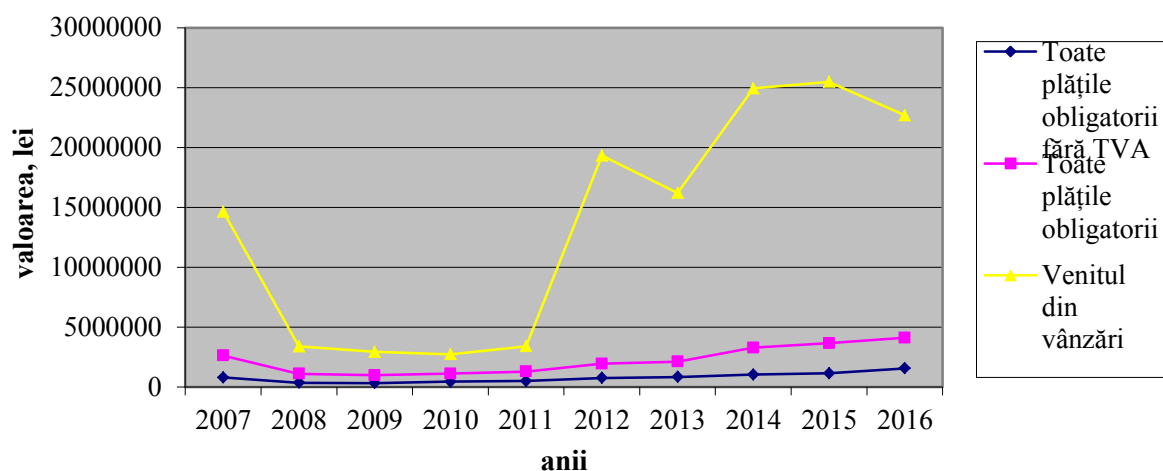


Fig. 2.12. Evoluția principalilor indicatori ai S.A. VINURI DE COMRAT, anii 2007-2016

*Sursa:*Elaborat de autor în baza [Tabelul 2.10., Anexa 9]

Să prezentăm *evoluția principalilor indicatori fiscali și financiari în cadrul Î.M. VINIA TRAIAN S.A.*(Figura 2.13):

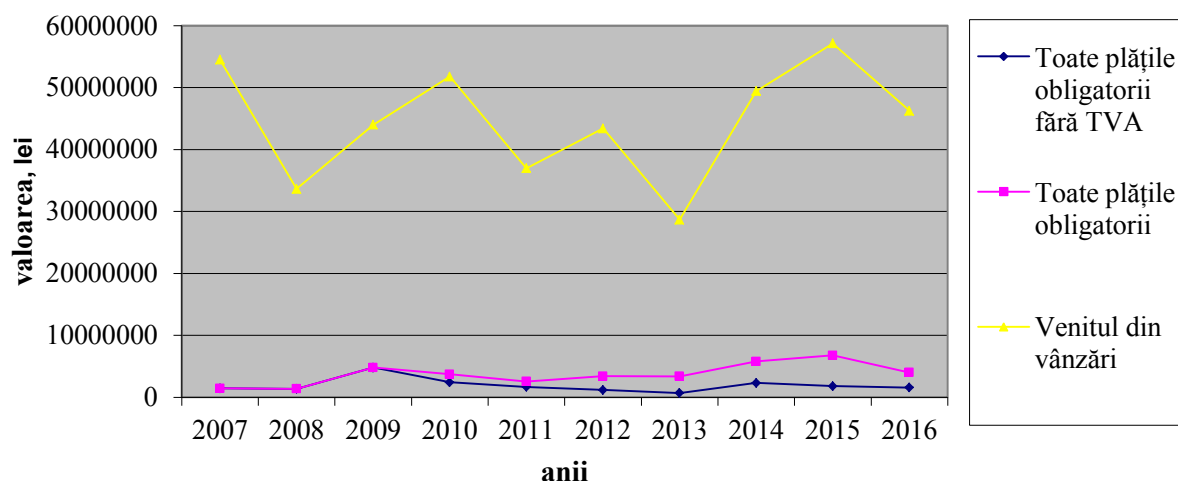


Fig. 2.13. Evoluția principalilor indicatori ai Î.M.VINIA TRAIAN” S.A., anii 2007-2016

*Sursa:*Elaborat de autor în baza [Tabelul 2.10., Anexa 12]

Constatăm, în Figura 2.13, generalitatea tendințelor în schimbarea sumei tuturor plăților obligatorii și a venitului din vânzări. În toate cazurile se păstrează aceeași tendință în evoluția indicatorilor, cu mențiunea că cele mai mari fluctuații au loc în cazul venitului din vânzări.

Analizând evoluția celor mai importanți indicatori fiscali și financiari înregistrați în cadrul întreprinderii VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L., conform datelor din Figura 2.14, observăm că se conturează tendința asemănătoare a indicatorilor „suma tuturor plăților obligatorii și a venitului din vânzări” aproape pe parcursul întregii perioade supuse analizei (crește venitul din vânzări și, în același ritm, cresc toate plățile obligatorii la buget, și invers).

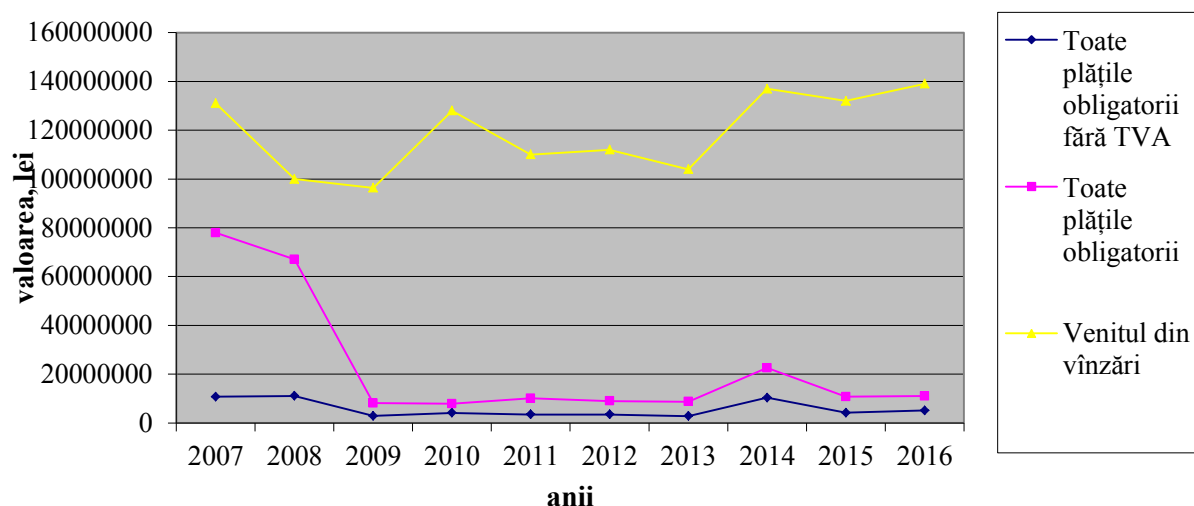


Figura 2.14. Evoluția principalilor indicatori ai VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L.,anii 2007-2016

*Sursa:*Elaborat de autor în baza [Tabelul 2.10., Anexa 15]

Cercetarea *evoluției principalilor indicatori fiscali și financiari din cadrul întreprinderii moldo-franceză KAZAYAK-VIN S.A.* este prezentată în Figura 2.15:

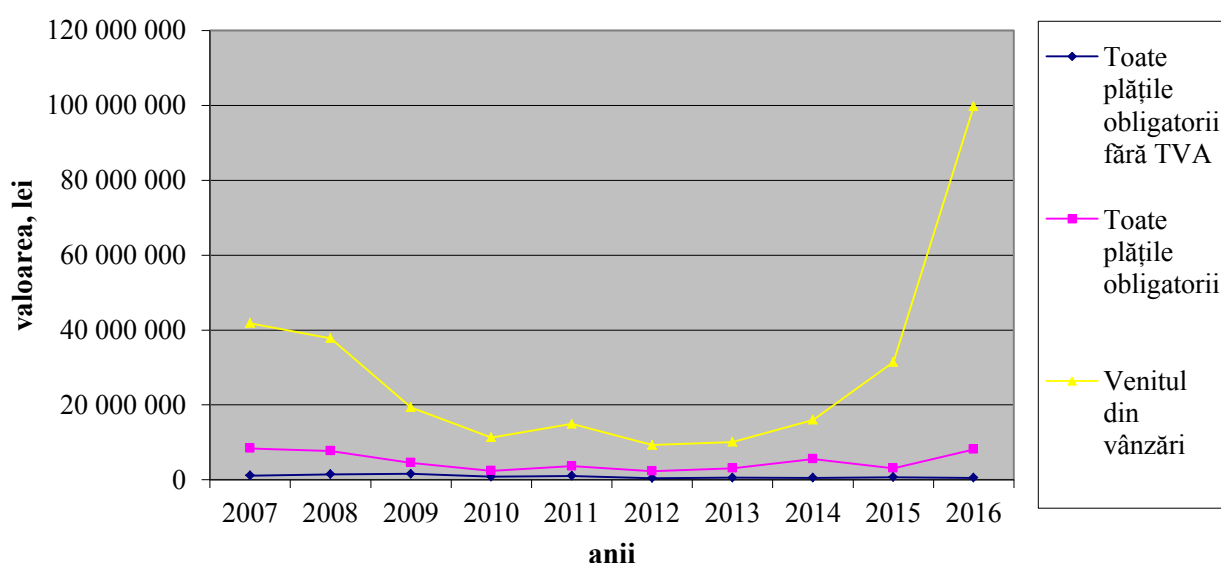


Fig. 2.15. Evoluția principalilor indicatori ai KAZAYAK-VIN S.A., anii 2005-2016

*Sursa:*Elaborat de autor în baza [Tabelul 2.10., Anexa 18]

Conform datelor din Figura 2.15., în perioada analizată, se atestă o tendință analogică în schimbarea unor astfel de indicatori precum: *suma tuturor plăților obligatorii și venitul din vânzări.*

Evoluția principalilor indicatori fiscali și financiari în cadrul Î.C.S. SUVOROV-VIN S.R.L. este prezentată în Figura 2.16.

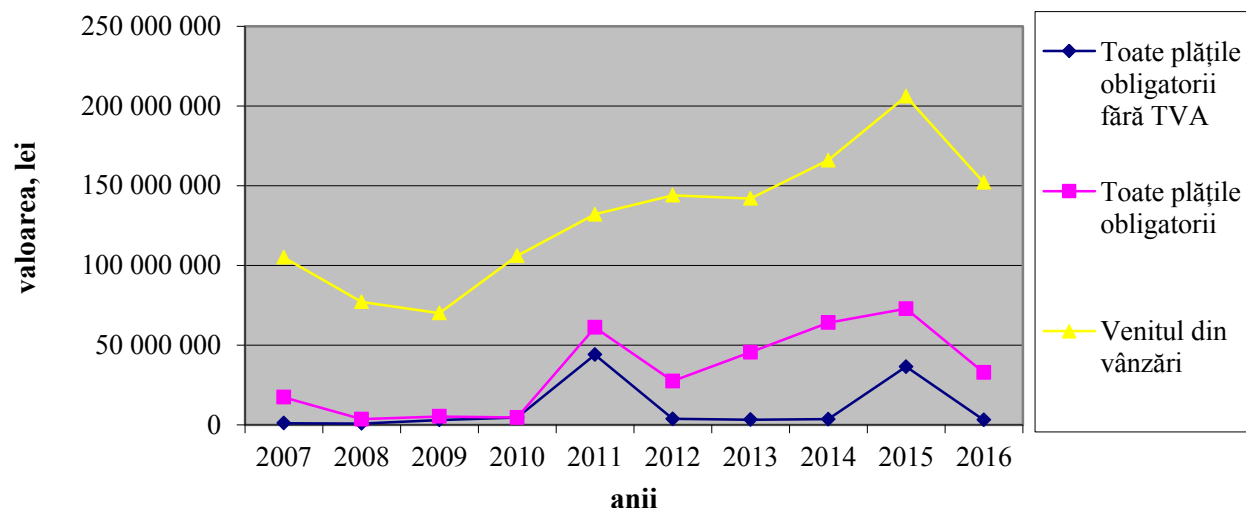


Fig. 2.16. Evoluția principalilor indicatori ai Î.C.S. SUVOROV-VIN S.R.L., anii 2007-2016

Sursa: Elaborat de autor în baza [Tabelul 2.10., Anexa 21]

Datele din Figura 2.16. prezintă tendințe în schimbarea indicatorilor, precum: *suma tuturor plăților obligatorii și a veniturilor din vânzări* în toată perioada analizată.

Evoluția principalilor indicatori fiscali și financiari în cadrul S.C. TOMAI-VINEX S.A. indică o traiectorie cu fluctuații (Figura 2.17). Astfel, indicatorii, precum: *suma tuturor plăților obligatorii și venitul din vânzări*, pe parcursul mai multor ani, dar nu în toți anii, prezintă tendințe similare de evoluție.

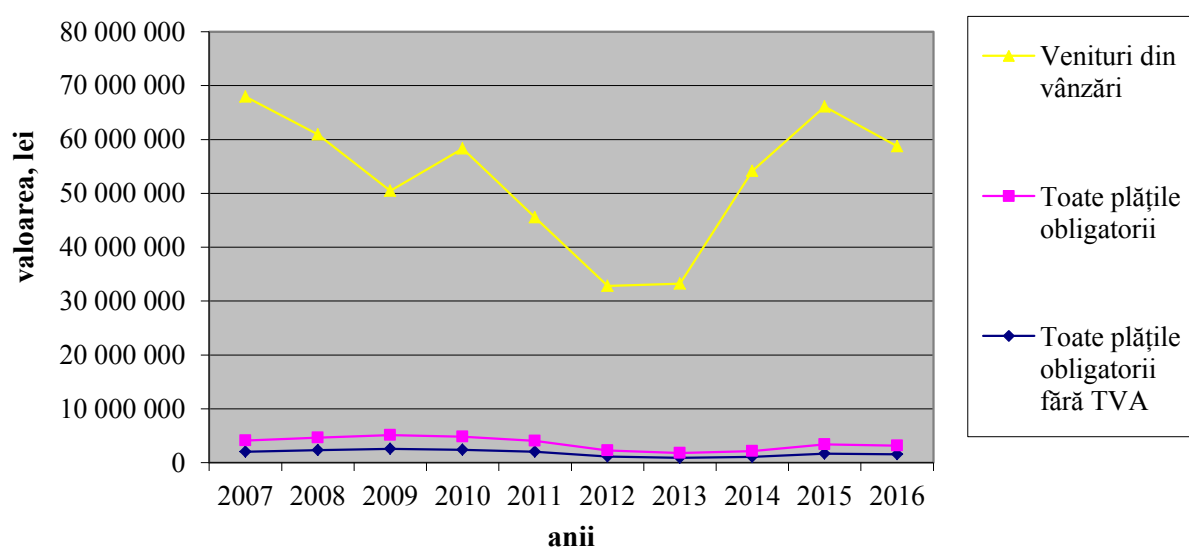


Fig. 2.17. Evoluția principalilor indicatori ai SC TOMAI-VINEX S.A., anii 2007-2016

Sursa: Elaborat de autor în baza [Tabelul 2.10., Anexa 24]

În continuare, analiza presupune determinarea **indicatorului presiunea fiscală pentru întreprinderile incluse în eșantion, calculată** ca raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii și valoarea veniturii din vânzări (Tabelul 2.11, Figura 2.18).

Tabelul 2.11. Analiza presiunii fiscale generate de suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea veniturii din vânzări, %

Anii	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea veniturii din vânzări, %</i>										
IMPERIAL VIN	21,73	23,03	25,74	26,36	20,71	14,61	23,05	16,76	17,98	16,54
VINURI DE COMRAT	17,97	32,50	33,55	40,66	38,07	10,11	13,11	13,16	14,34	18,13
VINIA TRAIAN	2,64	4,05	10,92	7,17	6,89	7,81	11,78	11,73	11,83	8,65
VINĂRIA BOSTOVAN	59,51	67,02	8,41	6,14	9,18	7,99	8,38	16,48	8,13	7,91
KAZAYAK-VIN	20,13	20,40	23,48	21,47	24,57	25,27	30,56	34,95	9,91	8,16
SUVOROV-VIN	16,45	4,57	7,43	4,30	46,25	19,04	32,01	38,57	35,32	21,52
TOMAI-VINEX	3,25	4,12	5,66	4,53	4,87	3,73	2,90	2,06	2,73	2,83

Sursa: Elaborat de autor în baza [Anexele 8, 11, 14, 17, 20, 23, 26]

Situația privind **nivelul presiunii fiscale**, calculat în Tabelul 2.11, se conturează în Figura 2.18. Conform datelor din Tabelul 2.11, Figura 2.18., observăm că la întreprinderile analizate **nivelul presiunii fiscale generat de suma tuturor plăților obligatorii în totalul veniturii din vânzări** atestă o fluctuație de la nivelul minim de circa 2% în cadrul întreprinderii S.C.TOMAI-VINEX S.A. în 2016 până la valori maxime de circa 67% la întreprinderea VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L. în 2008.

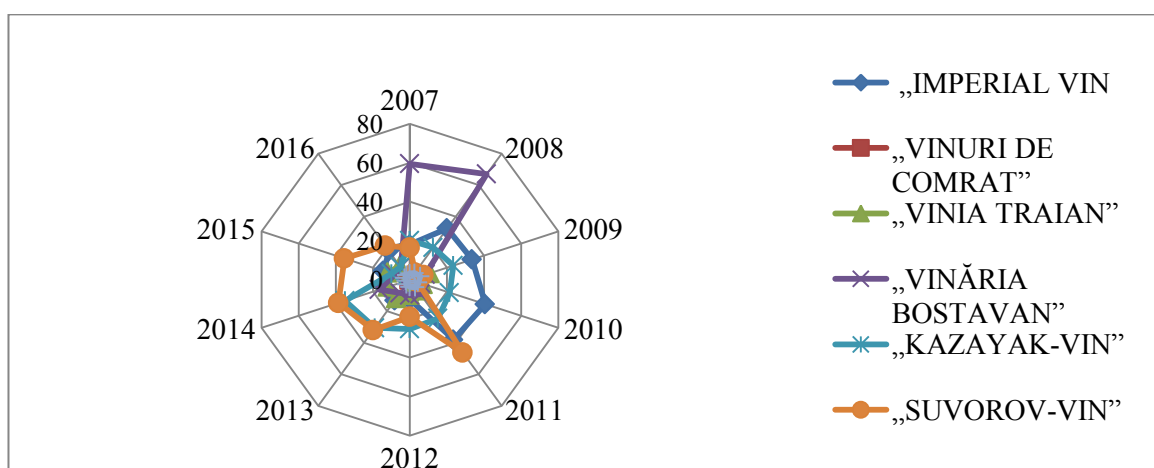


Fig. 2.18. Evoluția presiunii fiscale ca raport dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea veniturii din vânzări (%), anii 2007-2016

Sursa: elaborat de autor în baza [Tabelului 2.11]

Analizând, comparativ, *nivelul presiunii fiscale* la întreprinderile din eșantion, observăm o tendință stabilă în cadrul entităților KAZAYAK-VIN S.A., IMPERIAL VIN S.A., Î.M. VINIA TRAIAN S.A. și S.C. TOMAI-VINEX S.A., deși se înregistrează valori diferite de la o întreprindere la alta. Este vizibilă tendința fluctuațiilor acestui indicator în cadrul întreprinderii VINĂRIA BOSTAVAN cu valori minime între 6% și maxim de 67%, și în cadrul entității VINURI DE COMRAT nivelul presiunii fiscale asupra venitului din vânzări este semnificativ și variază de la 10% până la 40%.

Dacă analizăm tendința în cadrul tuturor entităților incluse în eșantion, cu referire la *valorile maxime și minime ale presiunii fiscale*, nu se constată o relație de interdependență între întreprinderile analizate de-a lungul anilor (de exemplu, presiunea fiscală maximă și minimă la fiecare entitate în diferiți ani). Așadar, presiunea fiscală este influențată, în cea mai mare parte, de anumiți factori interni, și nu de politica fiscală generală, care are aceleași prevederi fiscale pentru toate întreprinderile din sectorul vitivinicol.

Pornind de la rezultatele analizei fiscale a entităților din cadrul sectorului vitivinicol, autorul propune, în primul rând analiza presiunii fiscale calculată ca raport dintre toate plățile obligatorii și valoarea venitului din vânzări pe grupuri de întreprinderi *mici*, *medii* și *mari*, după criteriul nivelului venitului din vânzări. În urma analizei efectuate cu privire la nivelul presiunii prelevărilor obligatorii pe intervalul de timp 2007-2016 am evidențiat următoarele:

- 1) *Nivelurile cele mai reduse ale acestui indicator (sub 10%) se înregistrează, în special, la întreprinderile mici:* VINIA TRAIAN, TOMAI-VINEX ;
- 2) *Un nivel al presiunii prelevărilor obligatorii cuprins între 16%-21% se regăsește în următoarele întreprinderi:* IMPERIAL VIN S.A, VINURI DE COMRAT și SUVOROV-VIN;
- 3) *Entitățile din categoria întreprinderilor mari:* VINĂRIA BOSTAVAN și SUVOROV-VIN au înregistrat un nivel înalt al presiunii prelevărilor obligatorii pe intervalul de timp cuprins între 2007 și 2016: (VINĂRIA BOSTOVAN 67,02%, în anul 2007, cu tendință de reducere în următorii ani și SUVOROV-VIN cu 46,25% în anul 2011).

Astfel, constatăm o tendință clară a unei fluctuații mari a nivelului presiunii fiscale asupra întreprinderilor *mici* și *mari*, dar mult mai mici sunt fluctuațiile nivelului presiunii fiscale asupra venitului din vânzări la întreprinderile *mijlocii*.

Să calculăm nivelul presiunii fiscale ca raport dintre valoarea impozitelor indirecte față de valoarea venitului din vânzări (Tabelul 2.12).

Tabelul 2.12. Analiza presiunii fiscale generate de impozitele indirecte față de valoarea venitului din vânzări, %

Anii	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Raportul valorii impozitelor indirecte față de valoarea venitului din vânzări, %</i>										
IMPERIAL VIN	18,24	19,14	19,07	19,85	15,65	11,12	19,47	13,86	13,85	10,54
VINURI DE COMRAT	12,84	22,39	22,50	25,53	24,53	6,37	9,03	9,08	9,95	11,24
VINIA TRAIAN	0,25	1,03	3,77	2,85	2,54	6,12	9,84	9,58	8,68	5,29
VINĂRIA BOSTAVAN	56,76	64,20	6,02	3,57	6,67	5,79	6,83	14,19	4,96	4,24
KAZAYAK-VIN	17,42	18,00	19,36	18,54	22,83	22,80	27,95	32,86	7,73	7,64
SUVOROV-VIN	15,50	3,55	5,19	1,43	26,91	16,50	29,82	19,47	17,89	19,76
TOMAI-VINEX	0,08	0,21	0,64	0,21	0,22	0,50	0,75	0,03	0,003	0,004

Sursa: Elaborat de autor în baza [Anexele 8, 11,14,17, 20,23, 26]

La majoritatea întreprinderilor *impozitele indirecte* includ TVA și accizele. Din eșantionul de întreprinderi analizate, sunt întreprinderi care nu au plăti TVA și, din acest motiv, indicatorul respectiv este destul de mic. Însă, la alte întreprinderi acest indicator înregistrează valori considerabile – până la 64%. Nici o întreprindere nu înregistrează o tendință clară și permanentă în evoluția acestui indicator.

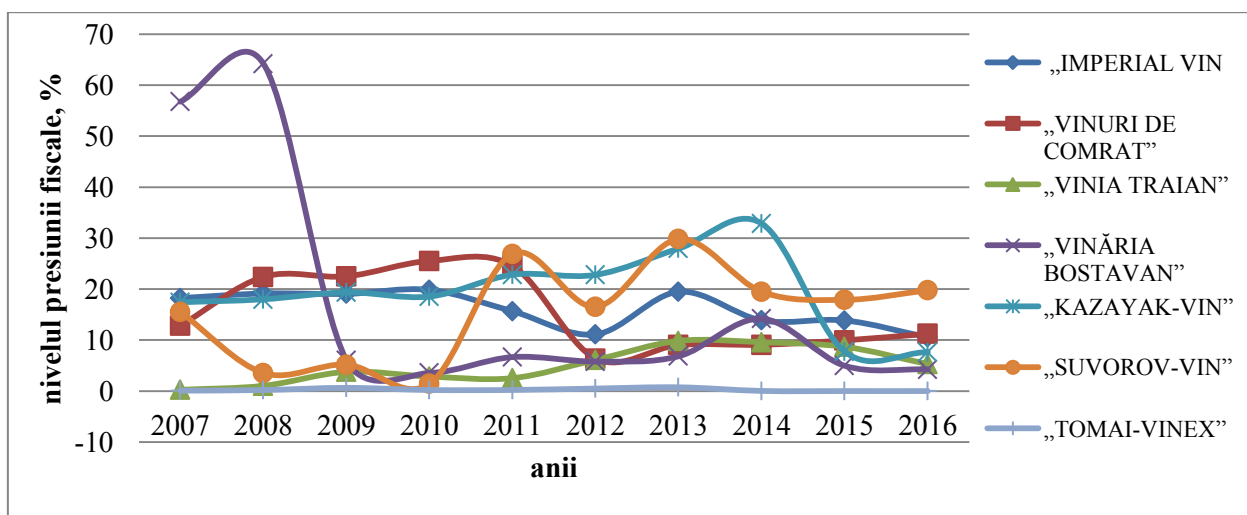


Fig. 2.19. Evoluția presiunii fiscale ca raport dintre valoarea impozitelor indirecte față de valoarea venitului din vânzări (%), anii 2007-2016

Sursa: Elaborat de autor în baza [Tabelului 2.12]

Analiza presiunii fiscale (Figura 2.19), generată de impozitele indirecte în raport cu valoarea venitului din vânzări, pe grupe de întreprinderi, ne conduce la concluzia că întreprinderile *mici* și *mijlocii* indică valori mai mari ale acestui indicator față de întreprinderile medii.

Astfel, la întreprinderile din categoria celor *mici* - VINURI DE COMRAT și KAZAYAK-VIN - presiunea fiscală înregistrează valori minime de 6% și 7%, iar maxime de 25% și 32% respectiv.

În același timp, la întreprinderile *mijlocii* nivelul minim este înregistrat în cadrul entității TOMAI-VINEX de 0,003 %, în 2015, iar valoarea maximă se înregistrează în cadrul întreprinderii IMPERIAL

VIN - de 19,85%, în 2010. Din categoria întreprinderilor *mari*, cel mai înalt nivel al presiunii fiscale generat de impozitele indirecte se conturează în cadrul entității VINĂRIA BOSTAVAN, în 2008, iar cealaltă întreprindere din același grup a atins nivelul maxim în 2013 - de 29,82%.

La următoarea etapă, vom analiza *nivelul presiunii fiscale generat de impozitele directe în raport cu valoarea venitului din vânzări*, care este mult mai redus față de cel generat de cele indirecte și variază de la 0,62% până la 14,2%.

Tabelul 2.13 ne oferă datele cu privire la cele șapte întreprinderi analizate, și anume: presiunea fiscală calculată ca raport dintre suma tuturor impozitelor directe față de valoarea venitului din vânzări înregistrată la aceste întreprinderi.

Tabelul 2.13. Analiza presiunii fiscale generate de impozitele directe față de valoarea venitului din vânzări, %

Anii	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea venitului din vânzări, %</i>										
IMPERIAL VIN	2,04	2,92	6,33	4,71	2,88	2,35	3,41	2,84	3,18	5,50
VINURI DE COMRAT	3,84	9,50	9,90	14,20	13,01	3,04	3,96	3,58	3,42	5,75
VINIA TRAIAN	1,99	1,86	2,37	1,38	1,84	1,49	1,90	2,12	2,02	2,37
VINĂRIA BOSTAVAN	0,62	0,78	0,92	0,96	1,03	1,32	1,51	2,12	2,67	3,16
KAZAYAK-VIN	2,61	2,34	1,21	2,55	1,70	2,41	2,53	2,04	1,41	0,51
SUVOROV-VIN	0,94	1,01	2,23	1,64	1,52	1,26	1,49	1,30	1,37	1,58
TOMAI-VINEX	2,02	2,32	2,94	2,61	2,84	2,33	2,09	1,99	1,48	1,55

Sursa: Elaborat de autor în baza [Anexele 8, 11, 14,17, 20 ,23, 26]

În urma acestei analize referitoare la *presiunea fiscală generată de impozitele directe* (Figura 2.20), putem constata că nivelul acesteia, pe grupuri de întreprinderi, este după cum urmează:

- 1) la întreprinderile *mici*: VINURI DE COMRAT - de la 3%până la 14%; KAZAYAK-VIN - de la 0,5% până la 2,6%;
- 2) la întreprinderile *mijlocii*: IMPERIAL VIN - între 2 și 6 %; VINIA TRAIAN- între 1,3% și 2,3% ; TOMAI-VINEX - de la 1,5% până la 2,9%;
- 3) la întreprinderile *mari*: VINĂRIA BOSTAVAN- 0,6% și 3,2%; SUVOROV-VIN - de la 0,9% până la 2,2%.

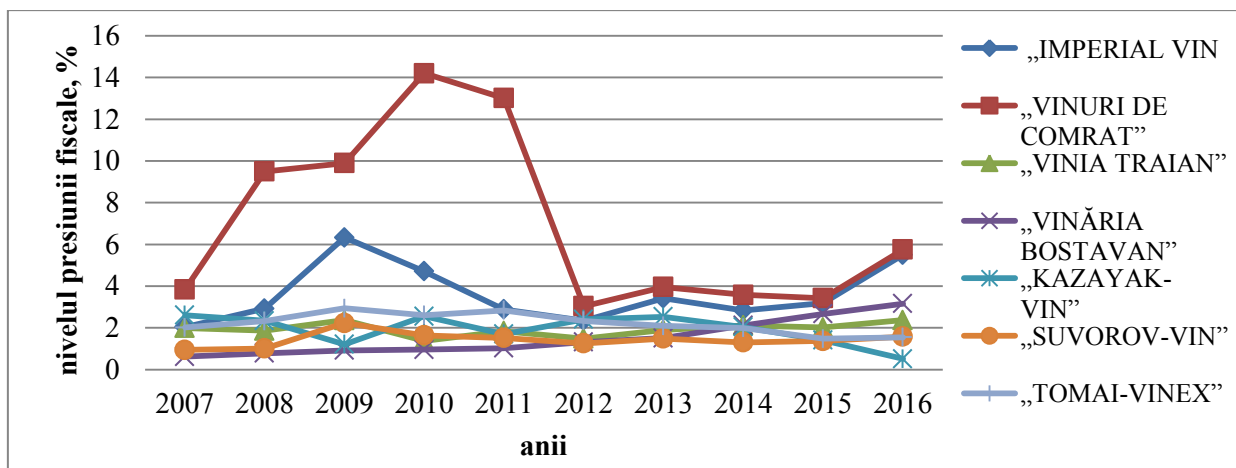


Fig. 2.20. Evoluția presiunii fiscale ca raport dintre valoarea impozitelor directe față de valoarea veniturii din vânzări (%), anii 2007-2016

Sursa: Elaborat de autor în baza [Tabelului 2.13]

Concluzionăm: conform indicatorului respectiv, nu se evidențiază o legătură clară între mărirea întreprinderii și nivelul presiunii fiscale.

Alți doi coeficienți analitici generali ai presiunii fiscale relative sunt indicatorii ce caracterizează *gradul de influență asupra venitului din vânzări a impozitului pe venit și a impozitului pe proprietate.*

Tabelul 2.14. Analiza presiunii fiscale generate de impozitul pe venit față de valoarea venitului din vânzări, %

Anii	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea venitului din vânzări, %</i>										
IMPERIAL VIN	0,22	0,02	0	0,98	0	0	0,01	0	0,39	0,81
VINURI DE COMRAT	0,60	0,10	0,02	-	-	-	0,16	0,39	0,23	1,78
VINIA TRAIAN	0,80	0,06	0,90	-	-	-	-	0,97	0,84	0,93
VINĂRIA BOSTAVAN	0,01	0	0	0	0	0,07	0	0	0	0
KAZAYAK-VIN	0,62	0,98	0,03	0,18	0	0	0	0,06	0,36	0,05
SUVOROV-VIN	0	0	0,79	0	0,001	0	0	0	0,25	0,12
TOMAI-VINEX	0	0,21	0,50	0	0,59	0	0	0,61	0,20	0,26

Sursa: Elaborat de autor în baza [Anexele 8, 11, 14,17, 20 ,23, 26]

În tabelul 2.14, s-a efectuat *analiza fiscală prin calcularea presiunii fiscale generate de valoarea impozitului pe venit față de valoarea venitul din vânzări.*

Dat fiind faptul că, în perioada analizată, au existat mai mulți factori care au influențat puternic nivelul profitului și a impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător (cota de 0% pentru profitul reinvestit, precum și efectele embargoului sub forma unor activități generatoare de pierderi), indicatorul *presiunii fiscale generate de impozitul pe venit* nu este deloc informativ, deoarece lipsește pe parcursul

mai multor ani. Nici la o întreprindere nu se atestă tendința de disponibilitate continuă a impozitului pe venit. Prin urmare, nu generează nici existența coeficienților.

În continuare, am calculat *indicatorul presiunii fiscale ca raport dintre impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător și profitul până la impozitare* (Tabelul 2.15):

Tabelul 2.15. Analiza presiunii fiscale generate de impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul până la impozitare, %

Anii	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul până la impozitare, %</i>										
IMPERIAL VIN	4,59	0	0	27,34	0	0	0,02	0	5,05	8,81
VINURI DE COMRAT	23,14	-	0,21	-	-	-	4,11	16,92	4,75	12,59
VINIA TRAIAN	5,04	0,46	-	-	-	-	-	10,67	12,00	12,00
VINĂRIA BOSTAVAN	0	0	0	0	0	1,79	0	0	0	0
KAZAYAK-VIN	64,20	109,17	9,73	5,55	0	0	0	0	47,43	38,34
SUVOROV-VIN	0	0	12,51	0	0,01	0	0	0	32,79	14,63
TOMAI-VINEX	0	11,00	213,10	0	0,66	0	0	10,77	5,11	6,02

Sursa: Elaborat de autor în baza [Anexele 8, 11, 14,17, 20 ,23, 26]

Valoarea indicatorului presiunii fiscale generate de impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul până la impozitare arată că acest indicator nu necesită calculare. Cu alte cuvinte, acest indicator nu este reprezentativ, întrucât atinge valori de peste 100%.

La următoarea etapă, calculăm *presiunea fiscală generată de impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut* (Tabelul 2.16).

Relaționarea impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător și a profitului brut este puțin mai informativă, față de precedentul indicator, dar se înregistrează o fluctuație mare a acestuia - valori între 0% și 7% la diferite entități. Astfel, la întreprinderile *mici*, se înregistrează cele mai mari valori ale acestui indicator, iar la cele *mijlocii* valorile sunt destul de înalte. În schimb, la întreprinderile *mari* valorile presiunii fiscale sunt cele mai joase.

Tabelul 2.16. Analiza presiunii fiscale generate de impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %

Anii	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %</i>										
IMPERIAL VIN	1,17	0,10	0	7,93	0	0	0,05	0	1,43	2,14
VINURI DE COMRAT	5,26	0,80	0,30	-	-	-	0,84	2,68	1,16	5,24
VINIA TRAIAN	2,19	0,24	4,78	-	-	-	-	4,09	5,05	4,08
VINĂRIA BOSTAVAN	0,05	0	0	0	0	0,24	0	0	0	0
KAZAYAK-VIN	3,44	3,77	0,15	0,69	0	0	0	0,68	6,13	0,30
SUVOROV-VIN	0	0	2,88	0	0,04	0	0	0	1,84	0,41
TOMAI-VINEX	0	0,46	1,19	0	1,28	0	0	2,98	1,17	1,05

Sursa: Elaborat de autor în baza [Anexele 8, 11, 14,17, 20 ,23, 26]

Ultimul indicator, calculat în cadrul acestei analize, este **presiunea fiscală generată de suma tuturor impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli față de costul vânzărilor** (Tabelul 2.17).

Tabelul 2.17. Analiza presiunii fiscale generate de suma impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de costul vânzărilor, %

Anii	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Raportul sumei impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de costul vânzărilor, %</i>										
IMPERIAL VIN	3,99	4,60	7,92	4,41	5,72	4,34	4,21	3,46	5,10	8,26
VINURI DE COMRAT	5,14	11,87	12,10	17,27	15,82	4,84	6,21	4,29	5,29	7,75
VINIA TRAIAN	4,16	5,53	8,68	6,59	7,35	4,46	3,35	6,15	3,78	4,36
VINĂRIA BOSTAVAN	0,77	1,08	1,31	3,18	3,76	3,13	1,88	2,41	2,95	4,07
KAZAYAK-VIN	2,48	3,96	10,13	9,69	9,66	7,10	6,72	3,54	1,97	0,56
SUVOROV-VIN	1,23	1,43	2,00	3,74	28,27	3,49	2,74	21,70	19,98	2,35
TOMAI-VINEX	5,83	6,75	7,83	7,06	7,50	4,94	2,80	1,79	3,04	3,41

Sursa: Elaborat de autor în baza [Anexele 8, 11, 14, 17, 20, 23, 26]

Din figura 2.21, observăm că acest indicator înregistrează, de asemenea, fluctuații mari în cadrul întreprinderilor analizate, și anume: valori minime de 0,56 % la întreprinderea KAZAYAK-VIN și maxime de 28,3% în cadrul SUVOROV-VIN.

În cadrul tuturor entităților se evidențiază oscilații puternice de la an la an, deși nu se înregistrează tendințe comune pe ani, ceea ce ne demonstrează că suma plăților fiscale și nivelul presiunii fiscale depind, în mare măsură, de factorii interni și mai puțin de politica fiscală a statului.

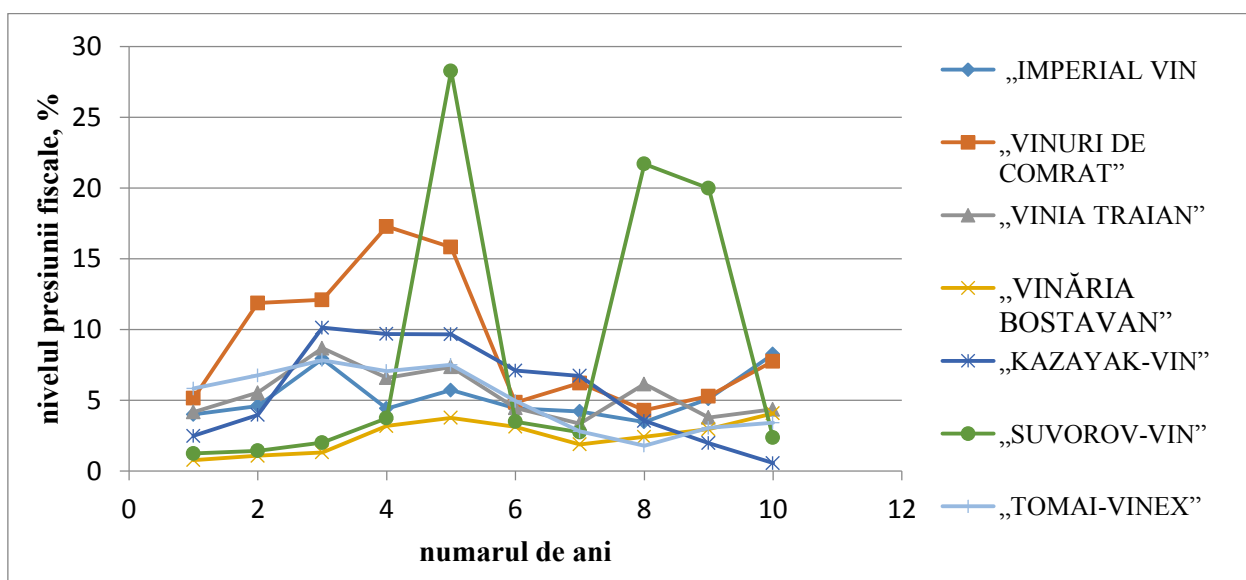


Fig.2.21. Evoluția presiunii fiscale ca raport dintre suma impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de costul vânzărilor (%), anii 2007-2016

Sursa: Elaborat de autor în baza [Tabelului 2.17]

Interdependența dintre nivelul acestui indicator și tipul entității este următoarea:

- 1) *la întreprinderile mici:* de la 0,6% până la 17%;
- 2) *la întreprinderile medii:* de la 1,8% până la 8%;
- 3) *la întreprinderile mari:* de la 0,8 până la 28%.

Deci, un nivel mediu al presiunii fiscale se înregistrează în cadrul întreprinderilor *medii*, pe când la cele *mari* și *mici* se înregistrează valori mari ai indicatorului presiunii fiscale. Cu toate acestea, aceste valori nu vor fi absolut viabile fără o verificare coerentă a acestora, prin intermediul analizei datoriilor entității privind impozitele și taxele și impactul lor asupra indicatorilor financiari ale entității.

Să prezentăm *evoluția datoriilor întreprinderilor la buget, pentru 2007-2016*. Din datele tabelului 2.18. observăm, că nu se atestă tendințe clare în evoluția sumelor datorate bugetului. Valorile maxime sunt foarte diferite la diferite întreprinderi: 136 mii lei la IMPERIAL VIN, în 2009, și până la 6 mln. la VINĂRIA BOSTAVAN, în 2014. Analiza sumelor absolute nu ne oferă posibilitatea de a trage concluzii corecte despre influența datoriilor față de buget asupra presiunii fiscale ale întreprinderilor. [45]

Tabelul 2.18. Evoluția datoriilor întreprinderilor din sectorul vitivinicol la buget pentru anii 2007-2016

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Datorii privind decontările la buget	IMPERIAL VIN									
	0	22058	136 154	32770	54 953	9058	52 718	90	2937	17126
	VINURI DE COMRAT									
	185 110	132 167	136 451	100 127	8 427	77 538	31 956	159 173	328 555	891 718
	VINIA TRAIAN									
	79 926	147 726	168 761	0	1 688	0	0	32 822	170 012	175 807
	VINĂRIA BOSTAVAN									
	329 810	442 441	685	280	26 774	31 844	35 843	6 000 062	387 494	481 022
	KAZAYAK-VIN									
	94 995	506 314	525 771	4 624	22 089	1 065	62 848	2 100	143 607	2 458
	SUVOROV-VIN									
	16 314	12 738	263 585	14 759	565 850	8 413	56 031	5 252	291 413	8 548
	TOMAI-VINEX									
	101 533	187 830	14 220	512	721	0	253	0	606 075	164 310

Sursa: Elaborat de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderilor pentru anii 2007-2016

Raportul dintre sumele datoriilor la buget față de mărimea tuturor plăților obligatorii este calculat în cele ce urmează. Reieșind din calculele efectuate în Tabelul 2.19, observăm că ponderea datoriei la buget în suma tuturor plăților obligatorii variază în funcție de întreprinderi, valoarea maximă atingând nivelul de 1,74% în cadrul entității IMPERIAL VIN și de 35,38% în cadrul entității TOMAI-

VINEX.

Tabelul 2.19. Raportul dintre sumele datoriilor la buget față de mărimea tuturor plăților obligatorii

Anii	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Raportul dintre sumele datoriilor la buget față de mărimea tuturor plăților obligatorii</i>										
IMPERIAL VIN	0	0,15	1,74	0,22	0,39	0,08	0,43	0,001	0,02	0,24
VINURI DE COMRAT	7,03	12,00	13,85	8,98	0,65	3,97	1,50	4,85	8,99	21,68
VINIA TRAIAN	5,55	10,84	3,51	0	0,07	0	0	0,57	2,51	4,39
VINĂRIA BOSTAVAN	0,42	0,66	0,01	0,004	0,27	0,36	0,41	26,57	3,61	4,38
KAZAYAK-VIN	1,13	6,57	11,59	0,19	0,60	0,05	2,04	0,04	4,61	0,03
SUVOROV-VIN	0,09	0,36	5,06	0,32	0,93	0,03	0,12	0,01	0,40	0,03
TOMAI-VINEX	4,90	8,09	0,55	0,02	0,04	0	0,03	0	35,38	10,45

Sursa: Elaborat de autor în baza [Tabelul 2.18, Anexele 6, 9,12,15,18,21]

Să calculăm raportul dintre sumele datoriilor la buget față de venitul din vânzări (Tabelul 2.20.):

Tabelul 2.20. Raportul dintre sumele datoriilor la buget față de venitul din vânzări

Anii	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Raportul dintre sumele datoriilor la buget față de Venitul din vânzări</i>										
IMPERIAL VIN	0	0,04	0,45	0,06	0,08	0,01	0,10	0,0001	0,004	0,04
VINURI DE COMRAT	1,26	3,90	4,65	3,65	0,25	0,40	0,20	0,64	1,29	3,93
VINIA TRAIAN	0,15	0,44	0,38	0	0,01	0	0	0,07	0,30	0,38
VINĂRIA BOSTAVAN	0,25	0,44	0,001	0	0,02	0,03	0,03	4,38	0,29	0,35
KAZAYAK-VIN	0,23	1,34	2,72	0,04	0,15	0,01	0,62	0,01	0,46	0,002
SUVOROV-VIN	0,02	0,02	0,38	0,14	0,43	0,01	0,04	0,003	0,14	0,01
TOMAI-VINEX	0,16	0,33	0,03	0,001	0,002	0	0,001	0	0,97	0,30

Sursa: Elaborat de autor în baza [Tabelele 2.10, 2.18]

Sintetizând rezultatele analizei fiscale detaliate a acestor companii, **conchidem:**

- ✓ toate entitățile supuse analizei achită un număr mare de plăți obligatorii (de la 8 la 16 unități);
- ✓ în cadrul tuturor entităților analizate se observă o diferență între obligațiile calculate și plățile efectiv vărsate la buget sub formă de impozite și taxe;
- ✓ cea mai mare pondere în structura plăților obligatorii (fără TVA) ocupă contribuțiile obligatorii de asigurări sociale;
- ✓ la majoritatea entităților, o pondere mare în totalul plăților suportate o ocupă taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii;
- ✓ în cadrul tuturor entităților se conturează o tendință comună în fluctuația indicatorilor, cum ar fi: valoarea plăților obligatorii și venitul din vânzări pe perioada tuturor anilor incluși în analiză;

- ✓ în opinia noastră, indicatorul cel mai informativ al presiunii fiscale este cel calculat ca raport dintre valoarea plăților obligatorii și veniturile din vânzări. În același timp, în analiza și compararea acestui indicator se identifică o oscilație puternică a valorii acestuia, atât în cadrul entității (de la 2 până la 10 ori), cât și între companii. Valoarea minimă a acestui indicator indică 2%, cea maximală fiind de 67%.

Rezultatele acestei analize sunt utile pentru:

- a) *Managerii entităților*: aceștia vor putea opta pentru luarea deciziilor corecte de gestionare și administrare eficientă a obligațiilor fiscale în cadrul întreprinderii;
- b) *Guvern*, în scopul ajustării politicii fiscale a statului.

Un lucru este cert: este necesară analiza factorială mai aprofundată a entității, pentru a identifica legătura dintre *presiunea fiscală* și *activitatea economico-financiară* a acesteia.

O metodă propusă în vederea diminuării presiunii fiscale la nivel microeconomic ar fi ***scutirea întreprinderilor de la calcularea, reținerea și virarea la buget a obligațiilor fiscale și sociale ale angajaților săi***. Această metodă prevede ca salariații, în mod independent, să-și asume obligația de a-și achita, pornind de la salariul primit, impozitul pe venit din salariu, contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii și primele de asigurare de asistență medicală.

Totodată, această metodă este *unidirecțională* și vizează doar nivelul *microeconomic*, având consecințe nefavorabile asupra nivelului individual în ceea ce privește *presiunea fiscală*. Însă, combinând această metodă cu cea propusă, Belgia ar compensa într-o oarecare măsură consecințele acesteia.

De fapt, *metoda belgiană* ar conduce la majorarea impozitelor indirecte suportate de agenții economici prin intermediul relațiilor de comerț și perspectiva negocierilor unui *Acord de Asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană*, care presupune armonizarea *Legislației Fiscale a Republicii Moldova* cu cea a *Uniunii Europene* referitoare la impozitarea indirectă, având în vedere diminuarea efectelor negative a metodei propuse în Belgia.[19]

Actualmente, politica fiscală trebuie să constituie cel mai important instrument folosit de autorități, pentru a stabili economia și a stimula funcționalitatea acesteia. În Republica Moldova, însă, marja de manevră a instrumentelor fiscale a fost sever limitată.[46, p.25] Pârghiile fiscale folosite de stat trebuie utilizate în vederea susținerii dezvoltării economice.

În acest context, problema stimulării declarării venitului real în rapoartele financiare este una stringentă. În acest scop, este necesară prevederea unui mecanism de impozitare, care ar stipula dreptul exclusiv al subiecților economici, asigurându-se prin această acțiune sporirea bazei fiscale, adică a venitului, la utilizarea unei cote reduse.

Așadar, nivelul real al prelevărilor fiscale poate servi drept criteriu de stabilire a eficienței funcționării întreprinderii.[49, p.341]

În ce mod obligațiile fiscale influențează asupra activității subiectului economic?

Răspunsul la această întrebare urmează să-l examinăm în continuare.

Eficacitatea politicii fiscale se manifestă prin consecințele ei asupra activității economice. Prin intermediul impozitelor, atât directe, cât și indirecte, ea intervine în procesul de obținere și distribuire a veniturilor agenților economici și, respectiv, asupra rezultatelor financiare ale acestora.[37, p.113]

Aspectul fiscal este foarte important, deoarece influențează asupra tuturor laturilor activității unui subiect economic, posedând atât calități stimulative, cât și restrictive. În activitatea sa, fiecare agent economic urmărește minimizarea presiunii fiscale, dar și majorarea venitului din vânzări și a profitului realizat.

În ceea ce privește presiunea fiscală ce cade în sarcina agenților economici, aceștia se confruntă cu o situație dificilă: nu se încurajează procesul investițional și nu este stimulat interesul întreprinzătorilor. Astfel, ansamblul obligațiilor fiscale datorate reprezintă, pentru agentul economic, o adevărată povară fiscală, interesul său aflându-se într-o permanentă opoziție cu interesul statului.

Gradul de fiscalitate (situația în care agentul economic înregistrează o situație economico - financiară stabilă și dispune de un volum de disponibilități bănești optim) reprezintă gradul de fiscalitate firesc. Situația total opusă celei prezentate anterior, în care agentul economic se confruntă cu o situație financiară nefavorabilă și cu o lipsă considerabilă de disponibilități bănești și datorii neplătite, reprezintă „gradul de fiscalitate drept înrobitor”. [12]

Astfel, indicatorul *presiunii fiscale* este un indicator de bază, prin intermediul căruia se estimează calitatea sistemului fiscal. Deci, una din condițiile de bază ale consolidării economiei naționale constă în instituirea unui sistem fiscal bine determinat, în cadrul căruia politica fiscală are o influență esențială asupra amplificării anumitor categorii de raporturi. [49, p.342]

În funcția politicii fiscale intră determinarea nivelului optim al presiunii fiscale, ce ar favoriza activitatea economică și ar asigura veniturile bugetare suficiente, stimulând, totodată, sporirea eficienței producției autohtone. Pentru constituirea unui sistem economic, apt să medieze eficient interesele statului și a contribuabililor, este necesar de a micșora presiunea fiscală asupra agenților economici. În acest caz, perfecționarea politicii fiscale a Republicii Moldova va fi în strânsă corelație cu diminuarea presiunii fiscale și reducerea evaziunii fiscale.

Considerăm că politica fiscală, în actuala sa structură, nu poate fi considerată stimulativă pentru activitatea întreprinderilor din industria prelucrătoare. În orice domeniu de activitate, pentru o dezvoltare corespunzătoare, sunt necesare investiții, care reprezintă suportul financiar al dezvoltării.

Pentru a stimula procesul investițional și a eficientiza capitalul investit, pentru a lărgi potențialul de export al țării noastre, Guvernul trebuie să ia măsuri în vederea diminuării presiunii fiscale în această ramură prin [39, 54]:

- ✓ introducerea unor subvenții;
- ✓ introducerea unor credite bancare la rate reduse;
- ✓ introducerea unor facilități fiscale;
- ✓ micșorarea numărului de plăți obligatorii datorate de agenții economici;
- ✓ transpunerea presiunii fiscale generate de contribuțiile sociale și medicale de pe seama agenților economici în sarcina persoanelor fizice.

2.3. Relaționarea dintre presiunea fiscală și performanța financiară a entităților din sectorul vitivinicol

Agenții economici sunt participanții la formarea produsului intern brut al unei țări cu economie de piață, dar continuitatea activității lor depinde de rezultatele financiare pe care ei le obțin și, în special, de profitul net obținut la sfârșitul anului financiar. Acest indicator reprezintă, de obicei, principalul stimulent pentru întreprindere în demersul său de a-și continua și de a-și dezvolta activitatea, deci de a crește produsul intern brut al țării.

Un aspect foarte important al analizei fiscale în cadrul întreprinderii este *determinarea nivelului presiunii fiscale* a acesteia. Rezultatele obținute ca urmare a calculelor sunt necesare atât pentru administrator, în luarea deciziilor manageriale, cât și pentru organele de stat, pentru a interveni cu modificări în politica fiscală a statului.

Deși indicatorul presiunii fiscale oferă o imagine despre povara plăților fiscale la entitate și ne permite să comparăm nivelul presiunii fiscale la diferite întreprinderi (din aceeași ramură, din diferite ramuri naționale și chiar la nivel internațional), cu toate acestea, indicatorul respectiv nu indică, de unul singur, modul în care sistemul fiscal afectează sistemul financiar și indicatorii de performanță financiară a agentului economic. Pentru creșterea performanțelor, întreprinderea supusă impozitării trebuie să-și optimizeze sarcina bugetară (în sens restrâns, fiscală), iar pentru aceasta este necesar ca managerii să cunoască și să implementeze *metode și tehnici fiscale* adecvate, accesibile, pentru a acționa în conformitate cu legislația în vigoare. [74, p.128]

Merită a fi subliniat și alt aspect important: este imposibil să se determine exact modul în care presiunea fiscală influențează performanța financiară a unei întreprinderi fără a elabora un model matematic, deoarece, pe lângă plățile fiscale, indicatorii financiari sunt influențați de mulți alți factori.

Așadar, considerăm că este posibilă identificarea relației dintre presiunea fiscală și anumiți indicatori ai activității întreprinderii. În opinia noastră, acești indicatori sunt *lichiditatea și rentabilitatea întreprinderii*. Impozitele, taxele și vărsămintele asimilate se regăsesc în valoarea adăugată, respectiv valoarea adăugată este sursa de finanțare ale acestora. În condițiile în care agenții economici

înregistrează un rezultat net nefavorabil, pentru plata impozitelor și taxelor, ei trebuie să apeleze la surse atrase sau la rezerve. Achitarea plăților obligatorii, într-un final, este legată de ieșirea resurselor financiare din trezoreria entității, afectând, în primul rând, lichiditatea întreprinderii.

Referitor la indicatorul *rentabilității*, relația nu este atât de directă. Oricum, se conturează clar. Orice creștere a prelevărilor obligatorii suportată de agenții economici se repercutează în nivelul prețului practicat la produsele lor, respectiv, influențează volumul vânzărilor și valoarea profitului. Prin urmare, nivelul presiunii fiscale afectează profitabilitatea întreprinderii în ansamblu.

Ratele presiunii fiscale au o influență negativă sau pozitivă asupra performanței, asupra echilibrului financiar și ratingului întreprinderilor, în funcție de poziția adoptată pe piață (agresivă sau prietenoasă).

❖ S.A. IMPERIAL VIN

Să prezentăm *valorile indicatorilor de lichiditate* pentru S.A. IMPERIAL VIN:

Tabelul 2.21. Dinamica indicatorilor de lichiditate S.A. IMPERIAL VIN

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rata lichidității absolute</i>	0,035	0,020	0,012	0,037	0,155	0,290	0,050	0,328	0,896	1,125
<i>Rata lichidității intermediare</i>	0,51	0,39	0,33	0,63	1,11	2,90	0,98	1,95	3,26	5,88
<i>Rata lichidității curente</i>	1,11	0,95	0,92	2,22	2,77	5,97	2,88	5,04	7,80	13,16

Sursa: Calcule elaborate de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderii [Anexa 28]

Analiza ratelor de lichiditate constituie o metodă rapidă și ușor de utilizat pentru aprecierea gradului în care întreprinderea face față obligațiilor pe termen scurt.

Analiza indicatorilor de lichiditate a scos în evidență nu doar dificultățile cu care se confruntă entitatea în ceea ce privește capacitatea de plată, dar și calitatea managementului activelor și surselor de finanțare ale acestora. [2, 6, 7] Rata lichidității curente este un indicator des utilizat în diagnosticul financiar al întreprinderii. Totodată, rata lichidității curente este cel mai utilizat mod de apreciere a solvabilității pe termen scurt. Lichiditatea curentă în cadrul S.A. IMPERIAL VIN înregistrează o tendință de majorare pentru perioada anilor 2007-2016. Nivelul cel mai mic a fost atins în anul 2009 și a constituit 0,92, ceea ce este inferior nivelului minim recomandat conform practicii internaționale (2,0). Totodată, nivelul acestui indicator crește semnificativ, începând cu 2014, reușind să atingă nivelul de 5,04 și 13,16 în anii 2014 și, respectiv, 2016, ceea ce este mult peste nivelul maxim recomandat de 2,5.

În cazul dat, intensitatea ritmului de creștere a lichidității curente este ca urmare a reducerii soldului datoriilor pe termen scurt - de la 98,5 mil. lei, în anul 2007, la 5,6 mil. lei, în anul 2016 sau - 94,3%, în condițiile unei stabilități relative ale soldului activelor circulante. O astfel de situație denotă

un management slab în contextul în care entitatea S.A. „Imperial Vin” nu reușește să profite din plin de capacitatea sa de îndatorare pe termen scurt. În plus, utilizarea în proporții exagerate a finanțării pe termen lung afectează și rentabilitatea afacerii. Rata lichidității curente s-a situat în intervalul recomandat doar în anul 2007, atunci când a atins cota de 1,11.

Aceeași evoluție se constată și la indicatorul *lichiditatea intermediară* - sau testul acid – care, la fel, înregistrează o tendință de creștere pe parcursul anilor analizați. Astfel, în perioada anilor 2007-2010, se află sub nivelul optim de 0,8, iar, pe parcursul anilor 2011-2016, nivelul acestui indicator depășește nivelul recomandat de 1,0, excepție fiind anul 2013, în care lichiditatea intermediară a atins cota de 0,98. În 2016, nivelul acestui indicator atinge valori maxime - 5,88. Creșterea acestui indicator apare ca urmare a sporirii semnificative a soldului de mijloace bănești pe parcursul perioadei studiate, iar entitatea S.A. „Imperial Vin” ar trebui să investească o parte din excedentul de mijloace bănești în alte active, în scopul generării unor profituri suplimentare pe viitor.

Lichiditatea absolută, sau imediată, caracterizează cota datoriilor pe termen scurt pe care entitatea este capabilă să le achite imediat, utilizând doar cantitatea de mijloace bănești de care dispune în acel moment. Atât majorarea soldului de mijloace bănești, precum și reducerea concomitentă a datoriilor curente au avut impact pozitiv asupra creșterii indicatorului cercetat. [11, 28, 29] Astfel, doar pe parcursul anilor 2012 și 2014, lichiditatea absolută a reușit să se încadreze în limitele recomandate de 0,2-0,3, reușind să atingă cotele de 0,29 și, respectiv, 0,32. Nivelul maxim a fost înregistrat în anul 2016 și a constituit 1,125. Creșterea considerabilă a acestui indicator semnalează lipsa unei concordanțe clare a intrărilor și ieșirilor de numerar în cadrul entității și, prin urmare, un management operațional defectuos în cadrul entității analizate.

Un alt grup de indicatori, nivelul cărora poate fi afectat de nivelul presiunii fiscale, sunt indicatorii de rentabilitate (Tabelul 2.22):

Tabelul 2.22. Dinamica indicatorilor de rentabilitate S.A. IMPERIAL VIN

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rentabilitatea financiară</i>	18,04	-24,46	12,60	18,91	59,07	53,63	12,29	2,79	3,53	2,06
<i>Rentabilitatea economică</i>	2,76	-2,39	1,67	0,96	18,17	38,45	9,37	2,19	2,90	1,83

Sursa: Calcule elaborate de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderii [Anexa 27]

Importanța acestui indicator rezidă în rentabilitatea sa, care exprimă eficiența economică a activității, și anume: o formă sintetică realizată cu ajutorul categoriilor valorice. Una din metodele cele mai răspândite de studiere a rentabilității constă în analiza diagnostică pe baza ratelor de rentabilitate.

Rentabilitatea financiară exprimă eficiența cu care au fost folosite sursele de natură proprie,

fiind bază pentru determinarea ratelor de remunerare către acționarii firmei. Pe parcursul anilor 2007-2016, S.A. IMPERIAL VIN reușește să genereze o rentabilitate financiară pozitivă, excepție fiind anul 2008, atunci când criza financiară a afectat rezultatele financiare a mai multor companii din industria vitivinicolă și nu doar. Vom menționa că ponderea redusă a capitalului propriu în totalul pasivelor a permis producerea *efectului de levier*, astfel generând un nivel de rentabilitate mai ridicat pe parcursul anilor 2007-2011, spre deosebire de perioada ulterioară. Așadar, nivelul maximal este atins în anul 2011, constituind 59,07 bani profit la fiecare leu investit. Efectul invers se produce în perioada următoare: când ponderea capitalului propriu în totalul pasivelor crește semnificativ, respectiv generează un nivel redus al rentabilității financiare. Totuși, acest fapt nu este apreciat ca fiind negativ, deoarece majorarea în cauză a fost determinată de creșterea profitului nerepartizat obținut de entitate.

Rata rentabilității economice reflectă capacitatea capitalului total de a genera profit înainte de impozitare. Pe perioada anilor studiați, rentabilitatea economică a fost determinată de o evoluție cu caracter instabil. Astfel, nivelul maxim a fost atins în anul 2012 și a înregistrat 38,45%, pe când pierderea până la impozitare de 4,97 mil. lei. Din anul 2008 a exercitat o influență nefavorabilă asupra rentabilității economice, generând o pierdere de 2,4 bani la fiecare leu din capitalul total deținut de către entitate. Importanța acestui indicator rezidă în interesul manifestat de către utilizatorii interni ai informației, în vederea luării unor decizii manageriale, dar și de către utilizatorii externi, precum creditorii, în vederea luării deciziei de creditare.

Pentru o viziune mai amplă privind corelația *indicatorii de performanță - presiunea fiscală*, vom prezenta, în dinamică, *indicatorii de lichiditate, de rentabilitate și presiunea fiscală* (Figura 2.19):

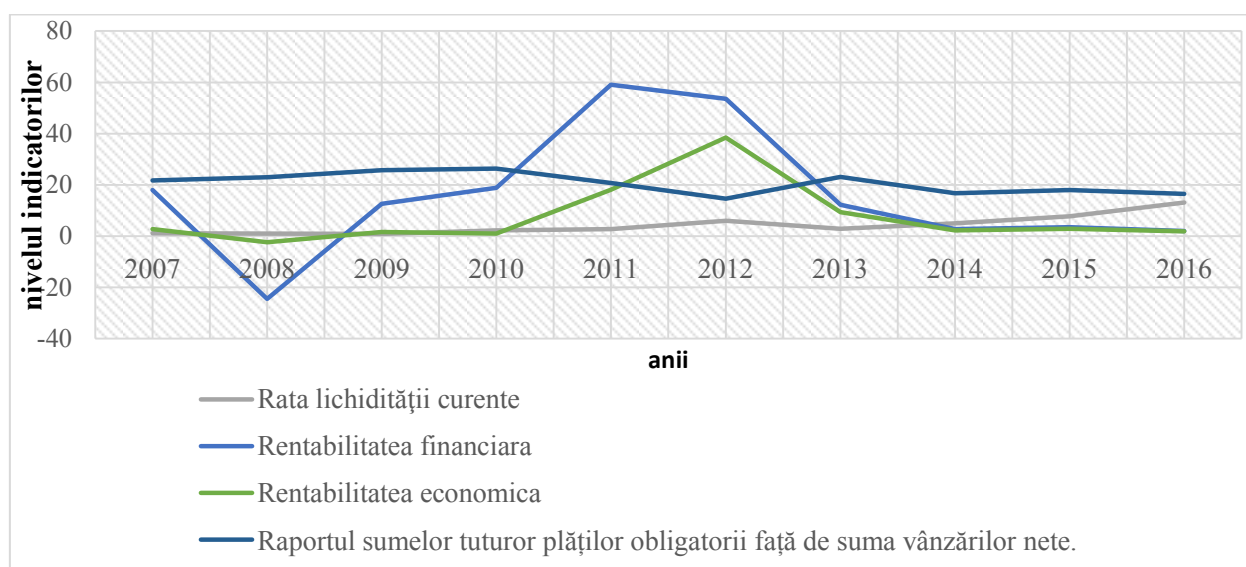


Fig. 2.19. Dinamica indicatorilor de lichiditate, rentabilitate și presiunea fiscală în S.A. IMPERIAL VIN

Sursa: Elaborată de autor în baza [Tabelele 2.21, 2.22, Anexele 8, 27, 28]

Datele din Figura 2.19. descriu o relație inversă între indicatorul presiunea fiscală, pe de o parte, și lichiditate, pe de altă parte. Referitor la ceilalți indicatori, nu se evidențiază o corelație clară între presiunea fiscală și rentabilitate. Cert este că presiunea fiscală are impact asupra indicatorilor de performanță. Așadar, este evidențiată o relație inversă între indicatorul presiunea fiscală, pe de o parte, și indicatorii rentabilității, pe de altă parte, dar și o relație directă nesemnificativă în unele perioade.

❖ S.A. VINURI DE COMRAT

Pentru a face comparabile situațiile financiare, vom analiza, în dinamică, indicatorii de lichiditate și rentabilitate pentru Societatea pe Acțiuni de tip Deschis VINURI DE COMRAT.

Să urmărim *valorile indicatorilor de lichiditate* ale acestei entități (Tabelul 2.23).

Studiind indicatorii ratelor de lichiditate curentă pentru anii 2007-2016 în cadrul S.A. „Vinuri de Comrat” se constată o reducere lentă a acestora, excepție fiind ultimul an. Sporirea datoriilor curente într-un ritm superior majorării activelor circulante, pe parcursul anilor 2007-2015, a determinat reducerea lichidității generale de la 3,14 la 1,26, respectiv cu 59,9%. În acest caz, reducerea a avut influență pozitivă doar până în anul 2011, atunci când nivelul indicatorului studiat s-a încadrat în limitele recomandate și a constituit 2,12. Pe parcursul anului 2016, nivelul indicatorului studiat sporește cu 7,5%, atingând cota de 1,34. În pofida faptului că această creștere este apreciată pozitiv, majorarea dată nu este suficientă pentru siguranța întreprinderii sub aspectul suficienței trezoreriei pentru rambursarea datoriilor sale.

Tabelul 2.23. Dinamica indicatorilor de lichiditate S.A. VINURI DE COMRAT

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rata lichidității absolute</i>	0,015	0,006	0,031	0,035	0,004	0,027	0,001	0,008	0,033	0,023
<i>Rata lichidității intermediare</i>	1,30	0,93	0,81	0,44	0,27	0,54	0,36	0,43	0,36	0,39
<i>Rata lichidității curente</i>	3,14	2,74	2,58	3,22	2,12	1,31	1,30	1,29	1,26	1,34

Sursa: Calcule elaborate de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderii [Anexa 30]

Lichiditatea intermediară este determinată de o evoluție curbilinie pe parcursul anilor studiați. Astfel, nivelul maxim a fost atins în anul 2007 și a constituit 1,3, ceea ce este peste nivelul optim recomandat de practica analizei economice. Doar în perioada anilor 2008-2009 nivelul acestui indicator reușește să se încadreze în limitele sigure, înregistrând 0,93 și 0,81 pentru anii respectivi. Pe parcursul următorilor ani studiați, lichiditatea intermediară rămâne sub nivelul optim recomandat - de 0,8, iar punctul critic minimal este atins în anul 2011 și constituie 0,27. În concluzie, entitatea întâmpină dificultăți cu privire la capacitatea de a-și onora obligațiunile sale curente.

Rata lichidității imediate realizează corespondența dintre elementele cele mai lichide cu

obligățiile imediat exigibile. În cadrul S.A. VINURI DE COMRAT se constată un nivel extrem de mic al acestui indicator pe toată perioada studiată.

Din aceste considerente, studierea evoluției acestui indicator nu are vreo relevanță majoră. Prin urmare, managementul întreprinderii trebuie să revizuiască calendarul încasărilor și plăților prin corelarea termenilor de plată a obligațiunilor sale cu cele de încasare a creanțelor, în vederea menținerii capacității sale de plată.

În tabelul ce urmează, vom prezenta *indicatorii de rentabilitate*:

Tabelul 2.24. Dinamica indicatorilor de rentabilitate S.A. VINURI DE COMRAT

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rentabilitatea financiară</i>	1,58	-2,51	2,38	-6,27	-2,69	4,25	5,69	4,08	8,42	18,43
<i>Rentabilitatea economică</i>	2,47	-1,92	2,15	-5,18	-1,84	1,90	2,28	2,01	3,52	8,09

Sursa: Calcule elaborate de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderii [Anexa 29]

Rentabilitatea financiară se determină ca raportul dintre profitul net obținut și valoarea capitalului propriu. În cadrul analizei, observăm o tendință de creștere a acestui indicator, cu o intensitate pronunțată către anii 2013-2015. Fiind în strictă dependență de nivelul profitului net obținut, rentabilitatea financiară obține valori negative în anii când entitatea suferă pierderi. Astfel, nivelul minim este de -6,32% și se înregistrează concomitent cu pierderea netă de 662,9 mii lei din anul 2008.

La polul opus, eficiența maximă, atinsă în 2015, a asigurat un profit de 23,65 bani la fiecare leu investit, rezultat care se datorează creșterii relative a profitului net, superior sporirii capitalului propriu. Pentru ca entitatea să devină atractivă din punct de vedere investițional, rentabilitatea financiară trebuie să fie superioară ratei dobânzii. Dacă managementul S.A. VINURI DE COMRAT va înregistra și în continuare astfel de rezultate, cu siguranță, va avea capacitatea de a atrage surse de finanțare din exterior.

Rentabilitatea economică reprezintă un indicator ce nu este influențat de gradul de îndatorare, politica fiscală și elementele excepționale. Ca și ceilalți indicatori analizați în cadrul S.A. VINURI DE COMRAT, această rată este determinată de o evoluție cu caracter instabil. Pe parcursul anilor 2007-2011, rentabilitatea economică înregistrează valori negative, excepție constituind anii 2007 și 2009, atunci când entitatea reușește să genereze 2,47 și 2,15 bani profit la fiecare leu investit în activele totale.

În perioada 2012-2016, randamentul activelor totale crește proporțional rezultatului obținut până la impozitare, iar nivelul maximal este atins spre sfârșitul perioadei examinate și valorează 11,30%. Ritmul de creștere a rentabilității economice trebuie să continue și în perioadele următoare, deoarece entitatea mai dispune de rezerve de majorare a acestei rate, prin mărirea vitezei de rotație a activelor sale.

Să prezentăm, grafic, dinamica unor indicatori, precum: *lichiditatea, rentabilitatea și presiunea fiscală* (Figura 2.20). Conform datelor din figură, dinamica indicatorilor de *lichiditate, rentabilitate și presiune fiscală* denotă o relație inversă între indicatorul *presiunii fiscale* și rentabilitate, dar nu se înregistrează o corelație clară între *presiunea fiscală* și *lichiditate*. Dificultatea practică în stabilirea corelației constă în faptul că indicatorul lichidității curente, deși înregistrează o scădere lentă, valorile acesteia sunt apropiate pe parcursul întregii perioade analizate.

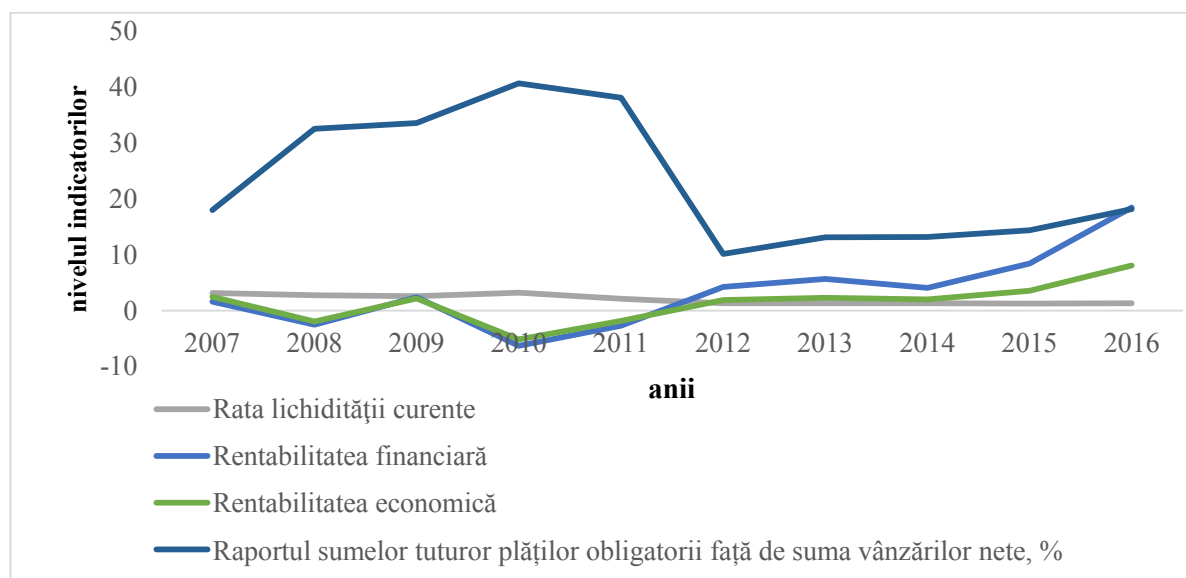


Fig. 2.20. Dinamica indicatorilor de lichiditate, rentabilitate și presiune fiscală S.A. VINURI DE COMRAT

Sursa: Elaborată de autor în baza [Tabelele 2.23, 2.24, Anexele 11, 29, 30]

❖ Î.M. VINIA TRAIAN S.A.

Vom calcula *indicii lichidității* și a *rentabilității* obținuți de această entitate în perioada anilor 2007-2016. Iată *valorile indicatorilor de lichiditate* (Tabelul 2.25):

Tabelul 2.25. Dinamica indicatorilor de lichiditate Î.M. VINIA TRAIAN S.A.

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rata lichidității absolute</i>	0,028	0,104	0,067	0,037	0,041	0,141	0,164	0,167	0,094	0,36
<i>Rata lichidității intermediare</i>	1,42	1,01	1,16	1,06	0,95	1,87	1,63	1,77	1,76	2,68
<i>Rata lichidității curente</i>	3,41	2,59	2,72	2,69	2,29	3,71	3,80	4,75	3,90	4,58

Sursa: Calcule elaborate de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderii [Anexa 32]

Studiind evoluția acestui indicator în cadrul Î.M. VINIA TRAIAN S.A., se constată o depășire a valorii acestora asupra nivelului recomandat pe parcursul întregii perioade examinate. În cazul dat, valoarea crescută a acestui indicator este determinată de excedentul semnificativ al activelor circulante

față de datoriile curente și semnaleză un surplus de stocuri, în care sunt imobilizate nejustificat o mare parte din resursele financiare ale întreprinderii. Lichiditatea curentă atinge cota maximă în anul 2014 și are o valoare de 4,75, ceea ce reprezintă un spor de 83,4% față de anul 2009, perioadă în care a fost înregistrată valoarea minimală a acestei rate.

Lichiditatea intermediară este determinată de o evoluție peste limita unitară recomandată de practica economică. Astfel, în anul 2009, nivelul acestui indicator se încadrează în limitele optime, iar acest fapt se datorează creșterii valorii obligațiilor curente într-un ritm superior sporului creanțelor curente și disponibilităților bănești. Valoarea maximală de 2,68, înregistrată în 2016, a fost determinată de reducerea considerabilă a obligațiilor curente, în condițiile sporirii semnificative a creanțelor pe termen scurt.

La polul opus se află *rata lichidității absolute*, în cadrul Î.M. VINIA TRAIAN S.A., care, pe parcursul anilor 2007-2016, a fost inferioară nivelului de 0,2, nivel considerat optim. În anul 2016, nivelul acestui indicator depășește nesemnificativ limitele recomandate, reușind să atingă cota de 0,36, reprezentând o creștere absolută de 0,33 față de 2007, anul în care a fost înregistrată cea mai redusă cotă. Faptul că doar nivelul lichidității absolute se află sub nivelul optim, în comparație cu celelalte rate examinate, reflectă necesitatea urgentă a reevaluării stocurilor, în scopul determinării capacității acestora de a genera venituri reale, precum și desfășurarea unor măsuri de încasare a creanțelor comerciale. În asemenea caz, există riscul ca entitatea să înregistreze o incapacitate de plată a obligațiilor sale, chiar dacă dispune de stocuri impunătoare, al cărui sold se majorează pe parcursul întregii perioade analizate. Să urmărim indicatorii de rentabilitate (Tabelul 2.26):

Tabelul 2.26. Dinamica indicatorilor de rentabilitate Î.M. VINIA TRAIAN S.A.

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rentabilitatea financiară</i>	11,46	6,55	-7,98	7,82	4,68	16,80	3,15	4,01	3,40	2,98
<i>Rentabilitatea economică</i>	9,41	4,32	-5,47	2,18	3,18	13,35	2,50	3,72	3,03	2,77

Sursa: Calcule elaborate de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderii [Anexa 31]

Analiza *rentabilității financiare* scoate în evidență caracterul curbiliniu de dezvoltare al acestui indicator, cu o eficiență mai pronunțată între anii 2010-2012. Nivelul maxim de eficiență financiară este atins în anul 2012 și înregistrează 16,80%, iar aceasta se datorează sporirii profitului net în ritm superior creșterii relative a capitalului propriu. În același timp, nivelul minim înregistrat este de -7,98% și este determinat de obținerea, în anul 2009, a unei pierderi nete în valoare de 5,4 mil. lei. Odată rentabilitatea financiară reușind să depășească nesemnificativ rata dobânzii, entitatea nu poate fi

considerată, totuși, atractivă din punct de vedere investițional. O rezervă de mărire a ratei rentabilității financiare constă în modificarea structurii surselor de finanțare a entității, prin majorarea ponderii datoriilor pe termen lung.

Rentabilitatea economică reprezintă un indicator ce este analizat de către utilizatorii interni de informație din cadrul întreprinderii. La fel ca și rentabilitatea financiară, această rată este determinată de o evoluție curbă linie.

Pe parcursul anilor 2007-2009, rentabilitatea economică este în descreștere, urmând o perioadă de creștere între anii 2010-2013, iar, ulterior, înregistrând o evoluție stabilă, în care rentabilitatea, în medie, valorează 3,0%. În anul 2012, randamentul activelor totale crește proporțional profitului obținut până la impozitare și valorează 13,35%. Entitatea trebuie să ia măsuri de majorare a rentabilității economice, iar pentru determinarea rezervelor este necesar de studiat evoluția randamentului mijloacelor fixe, precum și viteza de rotație a activelor circulante.

Să prezentăm dinamica indicatorilor: *lichiditatea, rentabilitatea, presiunea fiscală* (Figura 2.21):

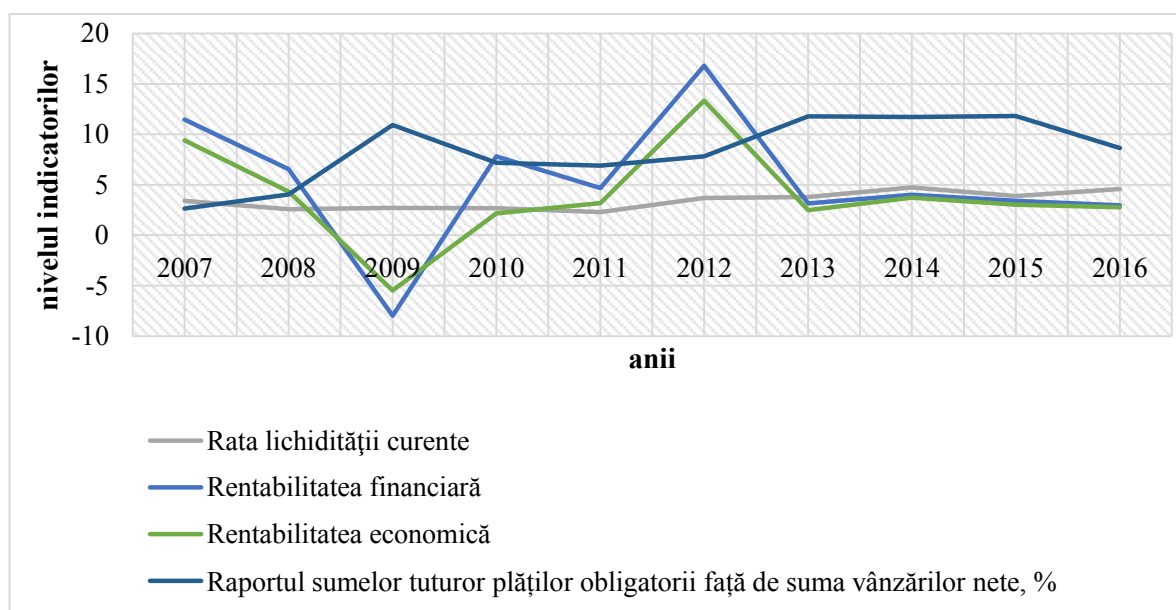


Fig. 2.21. Dinamica indicatorilor de lichiditate, rentabilitate și presiune fiscală în Î.M. VINIA TRAIAN S.A.

*Sursa:*Elaborată de autor în baza [Tabelele 2.25, 2.26, Anexele 14, 31, 32]

Pe baza datelor din Figura 2.21, observăm o relație inversă între indicatorul presiunii fiscale și rentabilitate. Cu toate acestea, nu se atestă o corelație clară între presiunea fiscală și lichiditate.

❖ Î.M. VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L.

Să prezentăm *valorile indicatorilor de lichiditate* pentru Î.M. VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L., cea de-a patra întreprindere inclusă în analiză (Tabelul 2.27).

Rata lichidității curente, sau generale, se determină prin raportarea valorii activelor circulante

la valoarea pasivelor curente. În cadrul Î.M. VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L., evoluția acestui indicator are un caracter instabil, dar cu tendință de creștere pe parcursul perioadei studiate. Astfel, pe parcursul anilor 2007-2011, nivelul lichidității curente este sub nivelul optim, înregistrând valoarea minimală de 1,62 în 2007. Mărimea acestei rate este direct influențată de valoarea majorată a datoriilor pe termen scurt. Pe parcursul anilor 2011-2016, lichiditatea generală atinge valori ce depășesc nivelul maxim recomandat de 2,5, iar acest fapt este determinat de diminuarea obligațiilor întreprinderii concomitent cu majorarea soldului activelor circulante. Către sfârșitul perioadei studiate, nivelul acestui indicator înregistrează o valoare de 3,58, ceea ce reprezintă o diminuare relativă de 5,3% față de nivelul maxim determinat în 2013.

Tabelul 2.27. Dinamica indicatorilor de lichiditate în Î.M. VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L.

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rata lichidității absolute</i>	0,007	0,013	0,001	0,028	0,018	0,001	0,054	0,026	0,015	0,017
<i>Rata lichidității intermediare</i>	0,75	0,94	0,98	0,90	1,32	1,84	2,06	1,39	1,20	1,32
<i>Rata lichidității curente</i>	1,62	1,83	2,03	1,67	2,08	3,37	3,78	2,83	2,70	3,58

Sursa: Calcule elaborate de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderii [Anexa 34]

Pe parcursul anilor 2008-2010, rata lichidității intermediare înregistrează valori optime în contextul analizei capacității de plată a entității. Pe parcursul următorilor ani studiați, evoluția acestui indicator arată o tendință instabilă de dezvoltare, însă se constată valori ce depășesc nivelul unitar. Creșterea acestui indicator este determinată de diminuarea datoriilor pe termen scurt cu 44,4 mil. lei în valoare absolută pe parcursul anilor 2011-2016, iar acest fapt denotă incapacitatea entității de a profita din plin de capacitatea sa de îndatorare pe termen scurt.

În teoria economică, *rata lichidității imediate* este numită și *trezoreria la vedere*.

În cadrul Î.M. VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L nivelul acestui indicator este atât de redus încât devine irelevantă studiarea evoluției pe parcursul întregii perioade. Evident, această situație este determinată de existența unui sold redus de disponibilități bănești în comparație cu cerințele și obligațiile curente pe care le are entitatea față de creditorii săi.

O asemenea situație devine alarmantă în contextul stabilității financiare, deoarece entitatea întâmpină dificultăți în onorarea obligațiilor sale, chiar dacă pe parcursul perioadei studiate soldul datoriilor pe termen scurt s-a diminuat semnificativ. În acest context, entitatea trebuie să întreprindă măsuri complexe în vederea corelării termenilor de plată a datoriilor cu cele de încasare a creanțelor.

Să prezentăm indicatorii de rentabilitate după cum urmează în Tabelul 2.28. Rezultatele

analizei efectuate demonstrează o evoluție cu caracter negativ a indicatorului „rentabilitate financiară”, excepție constituind anii 2010-2012.

Tabelul 2.28. Dinamica indicatorilor de rentabilitate Î.M. VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L.

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Rentabilitatea financiară	-53,84	-81,19	-50,08	2,03	19,01	8,55	-5,29	-15,24	-27,54	-9,04
Rentabilitatea economică	-5,09	-4,04	-1,66	-0,36	4,44	1,56	-1,91	-4,84	-6,67	-2,44

Sursa: Calcule elaborate de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderii [Anexa 33]

Nivelul maxim de eficiență financiară este atins în anul 2011 și înregistrează 19,01 bani profit net la fiecare leu investit. În același timp, nivelul minim înregistrat este de -81,19%, fiind determinat de obținerea, în 2009, a unei pierderi nete în valoare de 9,6 mil. lei. Un nivel atât de redus al rentabilității financiare este determinat, în primul rând, de gradul de îndatorare ce depășește substanțial limita recomandată de 0,5, pe parcursul întregii perioade analizate.

Tendința de majorare a soldului datoriiilor pe termen lung nu pare să aducă vreun beneficiu economic substanțial entității Î.M. VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L. În cazul în care entitatea nu reușește să-și mărească intensitatea utilizării resurselor pe care le deține actualmente, riscă să ajungă în prag de insolvabilitate în cel mai scurt timp.

Aceeași tendință se atestă și la indicatorul rentabilitate economică, ca și celelalte rate de rentabilitate, și anume: o evoluție cu caracter negativ în perioada examinată. Pe parcursul anilor 2007-2016, entitatea înregistrează o rată medie a rentabilității economice în valoare de -2,07%.

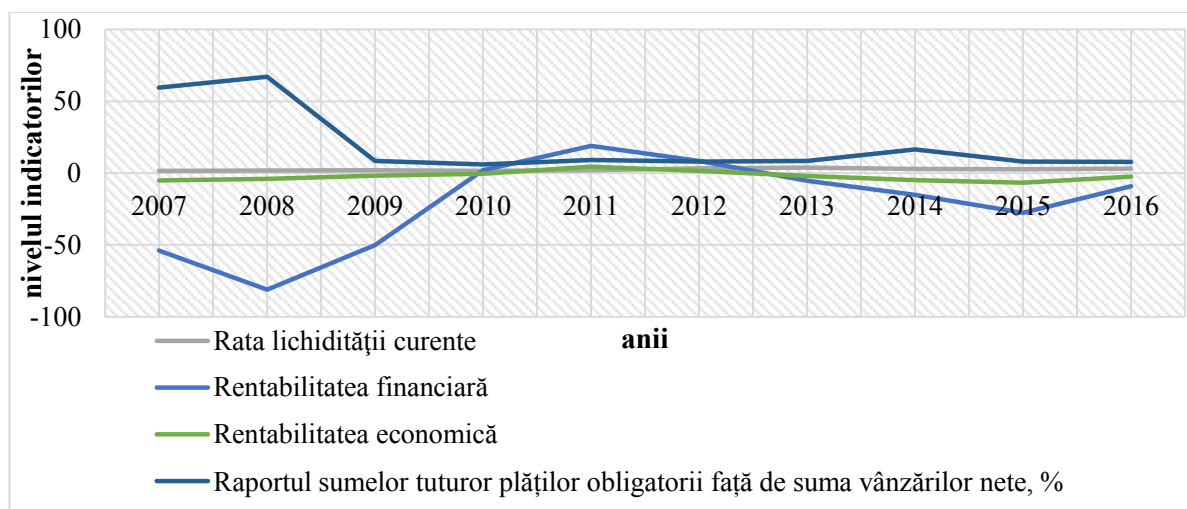


Fig. 2.22. Dinamica indicatorilor de lichiditate, rentabilitate și presiune fiscală în Î.M. VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L.

Sursa: Elaborată de autor în baza [Tabelele 2.27, 2.28, Anexele 17, 33, 34]

De aceea, considerăm că entitatea trebuie să întreprindă măsuri urgente de majorare a eficienței utilizării activelor sale, dar și de optimizare a cheltuielilor ce nu țin de activitatea de bază, astfel încât profitul brut să acopere cheltuielile cu privire la activitatea financiară și de investiții a entității.

Mai sus, în figura 2.22, am prezentat dinamica următorilor indicatori: **lichiditatea, rentabilitatea și presiunea fiscală**.

Conform datelor din figura ce urmează, constatăm că între indicatorul presiunii fiscale și rentabilitate există o relație inversă. Totuși, în cazul acestei entități la fel nu se atestă un raport clar între presiunea fiscală și lichiditate, din cauza nivelului constant al acestui indicator.

❖ Î.M. KAZAYAK-VIN S.A

Să calculăm **indicatorii de lichiditate și rentabilitate** pentru Î.M. KAZAYAK-VIN S.A., iar în tabelul de mai jos vom specifica **valorile indicatorilor de lichiditate** (Tabelul 2.29):

Tabelul 2.29. Dinamica indicatorilor de lichiditate Î.M. KAZAYAK-VIN S.A.

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rata lichidității absolute</i>	0,021	0,010	0,001	0,001	0,069	0,545	0,042	0,018	0,014	0,001
<i>Rata lichidității intermediare</i>	0,22	0,32	0,37	0,36	1,26	3,26	5,50	4,14	4,51	1,18
<i>Rata lichidității curente</i>	1,02	1,07	1,33	1,62	2,65	12,08	13,95	6,85	5,93	1,54

Sursa: Calcule elaborate de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderii [Anexa 36]

În cadrul Î.M. KAZAYAK-VIN S.A, lichiditatea curentă înregistrează o evoluție curbilinie. Astfel, pe parcursul anilor 2007-2013, valoarea acestui indicator crește spectaculos de la 1,02 până la 13,95, iar, spre sfârșitul anului 2016, se reduce până la 1,54. Această situație este materializată de o structură haotică a datoriilor curente, precum și a activelor circulante. Indicatorul examinat pe parcursul anilor 2011-2015 înregistrează valori ce depășesc limita recomandată, atingând cota maximă de 13,95 în 2013, iar pe parcursul celorlalți ani se situează sub limita optimă de 2,0 și ating valoarea minimă în anul 2007 (1,02). Analizând indicatorii cu influență directă asupra ratei de lichiditate curentă, se poate concluziona că entitatea studiată nu dispune de vreun plan de dezvoltare, ceea ce împiedică obținerea unor rezultate durabile.

Rata lichidității intermediare poate fi considerată ca fiind un „test acid” pentru măsurarea capacității întreprinderii de a-și onora obligațiile pe termen scurt. Ca și rata lichidității curente, evoluția acestui indicator este sub formă de curbă, înregistrând o creștere pe parcursul anilor 2007-2011, apoi, o diminuare în perioada următoare. Totuși, pe parcursul întregii perioade analizate, nivelul acestui indicator nu reușește să se încadreze în limitele recomandate de practica economică internațională,

minimul fiind înregistrat cu valoarea de 0,22 în anul 2007, iar către anul 2013 sporind până la 5,5, ceea ce reprezintă o creștere absolută.

În cadrul Î.M. KAZAYAK-VIN S.A., nivelul lichidității absolute se află la un nivel mult mai inferior decât normele recomandate și, pe parcursul întregii perioade analizate, a reușit să înregistreze, în 2012, o cotă de 0,55, în rezultatul micșorării relative cu 82,30% sau 4,52 mil. lei în valoare absolută a soldului datoriilor pe termen scurt. Pe parcursul celorlalți ani, soldul de mijloace bănești nu reușește să acopere obligațiile curente ale entității studiate, iar nivelul lichidității absolute este atât de mic încât devine irelevantă examinarea evoluției acesteia. Evident, entitatea trebuie să-și consolideze solvabilitatea sa prin elaborarea unei politici mai stricte de încasare a creanțelor și mărirea vitezei de rotație a stocurilor. În caz contrar, riscul de a intra în incapacitate de plată este considerabil.

Să prezentăm **indicatorii de rentabilitate** (Tabelul 2.30):

Tabelul 2.30. Dinamica indicatorilor de rentabilitate Î.M. KAZAYAK-VIN S.A.

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rentabilitatea financiară</i>	1,05	0,66	0,27	0,42	5,80	3,35	3,53	0,25	0,79	0,73
<i>Rentabilitatea economică</i>	0,62	0,60	0,15	1,08	4,77	3,23	3,41	-1,35	0,80	0,12

Sursa: Calcule elaborate de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderii [Anexa 35]

Rentabilitatea financiară în cadrul Î.M. KAZAYAK-VIN S.A. este determinată de un nivel redus al acesteia, însă cu caracter stabil pe parcursul întregii perioade examinate. Pe parcursul anilor, entitatea generează, în medie, 1,85 bani profit la fiecare leu investit.

Rentabilitatea economică este determinată de o evoluție stabilă, înregistrând un nivel mediu de 1,28% pe parcursul întregii perioade examinate. Chiar dacă nivelul rentabilității economice, cu excepția anului 2014, nu atinge valori negative, nivelul obținut nu este suficient nici pentru acoperirea inflației anuale, aceasta însemnând o devalorizare permanentă a resurselor deținute de entitate. De exemplu, în anul 2016, profitul net a constituit doar 0,6% din mărimea absolută a veniturii din vânzări obținut de către entitate, fapt care rezultă din suportarea unor cheltuieli comerciale și general - administrative exagerate.

Să prezentăm dinamica indicatorilor: **lichiditatea**, **rentabilitatea** și **presiunea fiscală** după cum urmează (Figura 2.23):

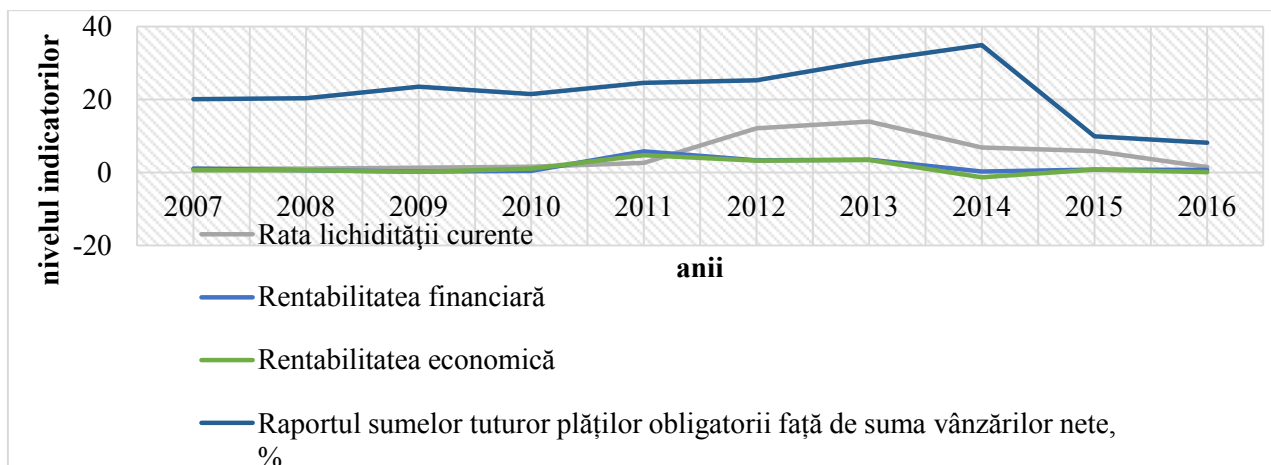


Fig.2.23. Dinamica indicatorilor de lichiditate, rentabilitate și presiune fiscală în Î.M. KAZAYAK-VIN S.A.

Sursa: Elaborată de autor în baza [Tabelele 2.29, 2.30, Anexele 20, 35, 36]

Astfel, observăm o relație inversă între indicatorul presiunii fiscale și rentabilitate. Totodată, se înregistrează o dependență directă între presiunea fiscală și lichiditate în unele perioade.

❖ Î.C.S. SUVOROV-VIN S.R.L.

Să descriem *corelația între presiunea fiscală și indicatorii financiari* ai Î.C.S. SUVOROV-VIN S.R.L., precum și *valorile indicatorilor de lichiditate* (Tabelul 2.31):

Tabelul 2.31. Dinamica indicatorilor de lichiditate în Î.C.S. SUVOROV-VIN S.R.L.

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rata lichidității absolute</i>	0,001	0,001	0,002	0,006	0,007	0,023	0,001	0,001	0,096	0,020
<i>Rata lichidității intermediare</i>	0,16	0,57	0,49	0,48	0,59	1,22	0,97	0,67	1,56	1,65
<i>Rata lichidității curente</i>	1,03	1,07	1,05	1,04	1,28	1,90	1,58	1,38	3,14	2,52

Sursa: Calcule elaborate de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderii [Anexa 38]

Conform datelor din tabel, se înregistrează o evoluție ascendentă a lichidității curente în cadrul Î.C.S. SUVOROV-VIN S.R.L. În anii 2007-2014, chiar dacă indicatorul analizat sporește, oricum nivelul acestuia este sub limita recomandată (de 2,0), iar nivelul minim înregistrat, în anul 2007, a constituit 1,03. În perioada 2015-2016, constatăm o majorare semnificativă a indicatorului menționat, astfel nivelul maxim de 3,14 este atins către anul 2015. În contextul unei stabilități relative a soldului activelor circulante, această situație este justificată printr-o micșorare semnificativă a datoriilor curente. Situația creată devine una favorabilă din punct de vedere al stabilității financiare a întreprinderii, însă managementul entității trebuie să adopte o politică echilibrată astfel încât să reușească să profite din

plin de capacitatea sa de îndatorare pe termen scurt.

Lichiditatea intermediară se determină prin raportarea sumei creanțelor și a disponibilităților la datoriile pe termen scurt, iar nivelul optim al acestei rate se încadrează în intervalul 0,8-1,0. Analizând evoluția acestui indicator, putem constata o tendință de creștere, apreciată drept pozitiv în contextul suficienței trezoreriei. În pofida faptului că, în perioada 2007-2011, nivelul lichidității intermediare este sub nivelul recomandat, în 2013 acesta atinge cota de 0,97, fapt carele conferă creditorilor mai multă siguranță în ceea ce privește acordarea unor noi împrumuturi. Nivelul maxim de 1,65 a fost atins către sfârșitul anului 2016, acesta fiind influențat, în mod direct, de diminuarea în mărime absolută cu 23,3 mil. lei a soldului datoriilor curente. Mărirea lichidității imediate în cadrul întreprinderii analizate este mult sub nivelul optim recomandat.

Astfel, devine irelevantă studierea evoluției pe parcursul perioadei analizate. Indiscutabil, această situație este determinată de existența unui sold redus de disponibilități bănești în comparație cu obligațiile curente pe care le are întreprinderea față de creditorii săi. De aceea, pentru stabilirea rezervelor de consolidare a echilibrului financiar, se impune o analiză aprofundată a stocurilor entității, în vederea stabilirii grupurilor de produse care nu sunt vandabile, precum și înlăturarea cauzelor ce au dus la crearea situației respective.

Să prezentăm *indicatorii de rentabilitate* (Tabelul 2.32):

Tabelul 2.32. Dinamica indicatorilor de rentabilitate Î.C.S. SUVOROV-VIN S.R.L.

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rentabilitatea financiară</i>	26,74	18,00	29,48	40,51	37,78	45,12	16,53	-0,51	1,45	1,22
<i>Rentabilitatea economică</i>	1,39	0,92	4,47	6,31	11,92	22,24	7,45	0,09	0,78	0,62

Sursa: Calcule elaborate de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderii [Anexa 37]

Rentabilitatea financiară este determinată de o evoluție pozitivă în perioada 2007-2013, urmată de o perioadă de reducere bruscă a acestui indicator și o stagnare până la sfârșitul anului 2016. Nivelul maxim de eficiență financiară este atins în anul 2012 și înregistrează 45,12 bani profit net la fiecare leu investit. În același timp, nivelul minim înregistrat este de -0,51%, fiind determinat de obținerea, în anul 2009, a unei pierderi nete în valoare de 449,9 mii lei. Pe parcursul anilor 2007-2013, entitatea este poziționată foarte favorabil din punct de vedere al climatului investițional, deoarece nivelul rentabilității financiare obținute depășește cu desăvârșire rata dobânzii pentru anii nominalizați. Totuși, pe parcursul anilor 2014-2016, rata medie studiată este de numai 1,41%, fapt cauzat de reducerea bruscă a nivelului profiturilor nete obținute. Reducerea nivelului rentabilității financiare este determinată de creșterea semnificativă a cheltuielilor comerciale, precum și a altor cheltuieli operaționale, însă în cazul când volumul vânzărilor nu sporește considerabil, aceste cheltuieli nu pot fi justificate din punct de vedere al

raționalității economice.

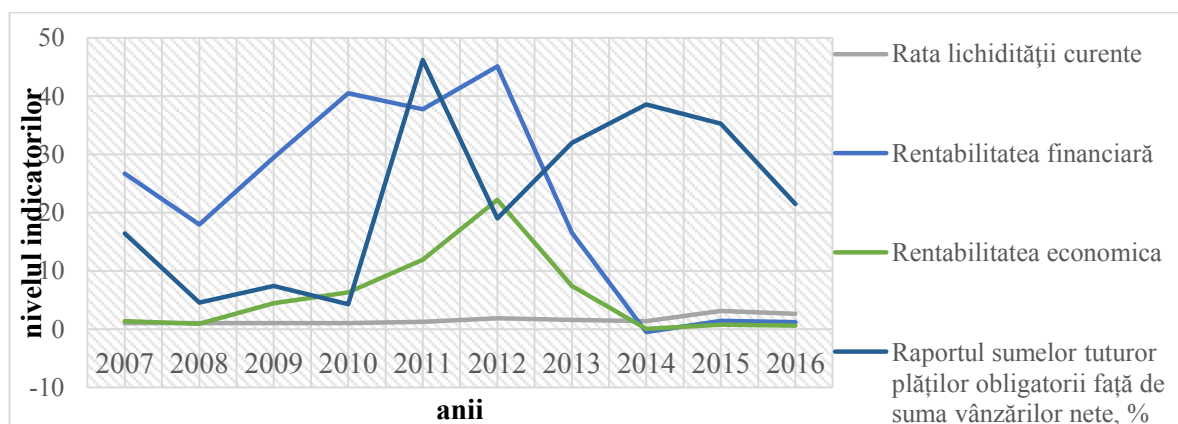


Fig. 2.24. Dinamica indicatorilor de lichiditate, rentabilitate și presiune fiscală în Î.C.S. SUVOROV-VIN S.R.L.

Sursa: Elaborată de autor în baza [Tabelele 2.31, 2.32, Anexele 23, 37, 38]

Rentabilitatea economică este determinată de o evoluție cu caracter curbiliniu, în perioada anilor 2007-2016. Ca și în cazul rentabilității capitalului propriu, rentabilitatea economică atinge nivelul maxim în anul 2012 și valorează 22,24%, iar, pe parcursul a doi ani, nivelul acesteia se diminuează până la valoarea minimă de 0,09 bani profit la fiecare leu investit în active. Deși mărirea vitezei de rotație a stocurilor reprezintă o condiție sine qua non pentru sporirea rentabilității economice, în cazul entității examinate, o rezervă semnificativă de creștere a eficienței economice constă în optimizarea cheltuielilor.

Dinamica indicatorilor: *lichiditate, rentabilitate și presiune fiscală este prezentată mai sus* (Figura 2.24):

Prin urmare, există un raport atât direct, cât și invers între indicatorul presiunii fiscale și rentabilitate în unele intervale de timp, dar nu se înregistrează o corelație clară între presiunea fiscală și lichiditate.

❖ S.C. TOMAI-VINEX S.A.

Să prezentăm *valorile indicatorilor de lichiditate* ale întreprinderii (Tabelul 2.33):

Tabelul 2.33. Dinamica indicatorilor de lichiditate în S.C. TOMAI-VINEX S.A.

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rata lichidității absolute</i>	0,018	0,001	0,004	0,012	0,003	0,004	0,003	0,004	0,003	0,023
<i>Rata lichidității intermediare</i>	0,46	0,50	1,21	0,89	0,92	1,31	1,52	0,74	0,57	0,98
<i>Rata lichidității curente</i>	1,31	1,12	2,79	2,29	2,94	3,60	5,29	2,60	2,16	2,36

Sursa: Calcule elaborate de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderii [Anexa 40]

Lichiditatea curentă în cadrul S.C. TOMAI-VINEX S.A., pe parcursul perioadei 2007-2016, este

caracterizată de o evoluție instabilă. Nivelul maxim al indicatorului studiat a atins cota de 5,29 în anul 2013, ceea ce reprezintă o creștere relativă de 372,3% față de minimul înregistrat în anul 2008, și anume: 1,12. Deși în anul 2013, nivelul lichidității generale se încadrează mult peste limitele optime recomandate, în perioada ulterioară se constată o situație pozitivă de reducere a nivelului acestui indicator. Astfel, pe parcursul anilor 2015-2016, lichiditatea curentă se diminuează până la 2,16 și, respectiv, 2,36, fapt care denotă o gestiune rațională a activității entității din punct de vedere al trezoreriei.

Cursul lichidității intermediare este relativ stabil în perioada examinată. Pe parcursul a trei ani, nivelul acestuia se situează perfect în limitele recomandate de practica economică, și anume: în anul 2010 – 0,89; în anul 2011 – 0,92 și în anul 2016 – 0,98. Pe parcursul celorlalți ani, excepție fiind începutul perioadei analizate, valoarea acestei rate este aproape de nivelul optim, iar în cazul dat putem deduce o situație favorabilă, în care entitatea are capacitatea de a-și onora datoriile pe termen scurt, practic, doar din creanțele sale. Totuși, luând în considerare că ponderea creanțelor constituie, în medie, 98%, se impune analiza exigibilității creanțelor acumulate, pentru a putea justifica concluziile obținute cu referire la această lichiditate.

În urma examinării structurii creanțelor și disponibilităților în cadrul întreprinderii, anticipăm un nivel insuficient al lichidității absolute. Evident, pe parcursul întregii perioade studiate, lichiditatea imediată se află la nivel inferior, spre deosebire de normele recomandate, iar nivelul maximal a fost atins doar în anul 2016, constituind 0,02, ceea ce reprezintă doar 10% din mărimea minimă recomandată. Soldul de disponibilități bănești nu este suficient pentru a acoperi obligațiile curente ale entității studiate, iar entitatea trebuie să-și consolideze capacitatea sa de plată prin mărirea vitezei de rotație a capitalurilor sale. În acest sens, primul pas recomandat vizează încasarea creanțelor sale.

Să prezentăm *indicatorii de rentabilitate* (Tabelul 2.34):

Tabelul 2.34. Dinamica indicatorilor de rentabilitate S.C. TOMAI-VINEX S.A.

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rentabilitatea financiară</i>	11,87	8,94	-0,98	30,30	69,13	1,51	10,63	1,97	3,55	3,42
<i>Rentabilitatea economică</i>	1,85	1,31	0,13	3,96	39,95	0,92	7,67	2,68	1,87	1,89

Sursa: Calcule elaborate de autor în baza Rapoartelor financiare ale întreprinderii [Anexa 39]

Rentabilitatea financiară este determinată de o evoluție cu caracter haotic pe parcursul perioadei studiate. Nivelul maxim de eficiență financiară este atins în anul 2011 și înregistrează 69,13 bani profit net la fiecare leu investit. În același timp, nivelul minim înregistrat în 2009 valorează -0,98% și este determinat de obținerea unei pierderi nete în valoare de 111,9 mii lei.

Pe parcursul anilor 2012-2016, nivelul mediu al rentabilității financiare este de 4,26%, iar aceasta nu este suficient din punct de vedere al atragerii unor eventuale investiții. Reducerea nivelului

rentabilității financiare este determinată de creșterea semnificativă a cheltuielilor comerciale, însă aceste cheltuieli urmau să genereze beneficii, în vederea majorării profitului net.

Aceeași tendință se conturează și la capitolul *rentabilitatea economică*, care este determinată de o evoluție cu caracter instabil pe parcursul anilor 2007-2016. Astfel, rentabilitatea economică atinge nivelul maxim în anul 2011, și anume 39,95%, pe când în anul 2009 nivelul acesteia a determinat obținerea de doar 0,13 bani profit la fiecare leu investit în active. Rezervele de majorare a nivelului rentabilității economice constau în accelerarea vitezei de rotație a activului total, precum și optimizarea cheltuielilor ce nu sunt antrenate direct în procesul de producere.

Să prezentăm dinamica indicatorilor: *lichiditatea, rentabilitatea și presiunea fiscală* (Figura 2.25):

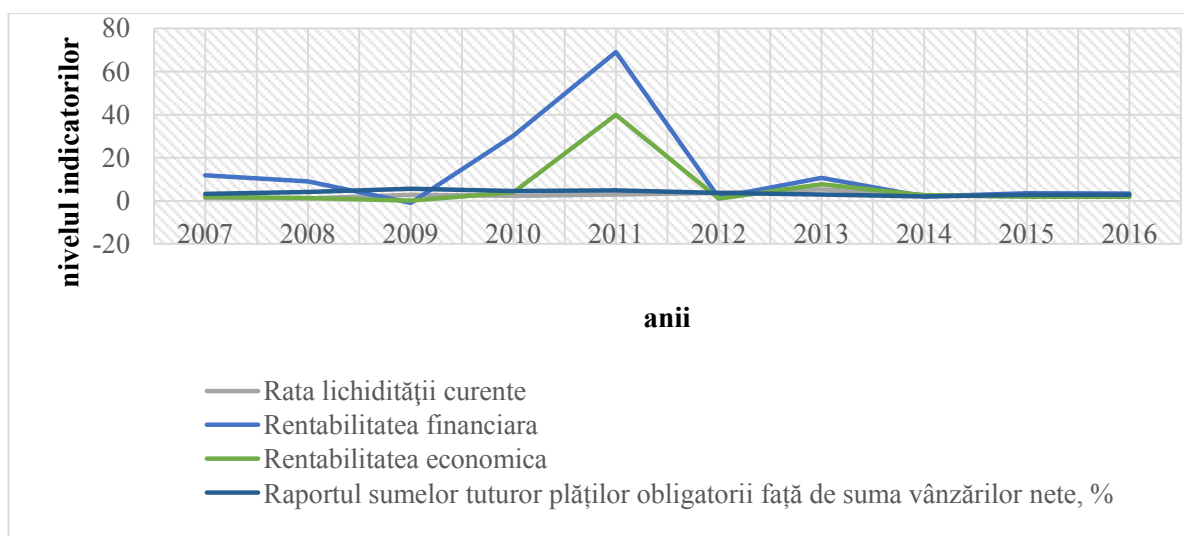


Fig.2.25. Dinamica indicatorilor de lichiditate, rentabilitate și presiunea fiscală în S.C. TOMAI-VINEX S.A.

Sursa: Elaborată de autor în baza [Tabelele 2.33, 2.34, Anexele 26, 39, 40]

Prin urmare, acești indicatori descriu existența unei relații inverse între indicatorul presiunii fiscale și rentabilitate în unele perioade. În același timp nu se atestă o corelație clară între presiunea fiscală și lichiditate.

Sintetizând rezultatele obținute în urma analizei indicatorilor de lichiditate și rentabilitate, a tuturor entităților supuse analizei, precum și compararea, în dinamică, a indicatorului presiunii fiscale (în acest caz, cel calculat ca raport dintre valoarea plăților obligatorii vărsate la buget și veniturile din vânzări) și datele rezumate cu privire la toate entitățile, observăm o relație inversă între *nivelul presiunii fiscale* și *rentabilitate*.

În concluzie, există o corelație strânsă între presiunea fiscală și situația financiară a entităților, pe care managerii financiari ar trebui să le conceapă drept instrument de stimularea acțiunilor privind folosirea rațională a tuturor resurselor de care dispune entitatea.

Din punct de vedere teoretic, identificarea relației dintre *impozitare* și *situația financiară a întreprinderii* oferă motive pentru justificarea utilizării impozitelor ca instrument al politicii economice a statului. În același timp, nu numai organele de stat, ci și entitățile comerciale se pot ghida de această axiomă, pentru a justifica necesitatea reformelor în sistemul fiscal al statului, în cazul în care majorarea nivelului presiunii fiscale va influența negativ asupra situației financiare a entităților. Însă, pentru a aplica acest postulat, este necesar să se evidențieze dependența matematică dintre *impozitare* și *indicatorii financiari ai întreprinderilor*, care urmează să fie abordat în următorul capitol.

2.4. Concluzii la capitolul 2

În urma analizei efectuate, constatăm că industria vinicolă deține un rol esențial în economia Republicii Moldova. În conformitate cu datele statistice actuale, sectorul vitivinicol a constituit 3% din PIB-ul țării în anul 2017. Aproximativ 10-12% din bugetul național public este format din veniturile generate din viticultură. Republica Moldova este inclusă în lista primelor 10 țări producătoare și exportatoare de vinuri din lume și produce anual 20-25 milioane de decalitri de vinuri în vrac.

În anul 2016, Republica Moldova a exportat peste 133 mii tone de vin în 63 de țări în valoare de peste 107 mil. USD, ceea ce constituie cu 10,2 mil. USD mai mult decât în 2015. Aceste rezultate au clasificat Republica Moldova pe locul 22 în lume în exportul de vinuri, având o pondere de 0,3% din exportul mondial de vinuri.

Este de subliniat că, actualmente, sectorul se confruntă cu diverse dificultăți. Companiile vitivinicole se confruntă cu anumite dificultăți: activele depășite, necesitatea acută de investiții, lipsa de diversificare a pieței de export, cantitatea insuficientă de vin de calitate, lipsa de abilități financiare, de marketing și de management corporativ.

Un factor important, de multe ori cu efect negativ asupra activității oricărei întreprinderi, este sistemul de impunere prin intermediul indicatorului „presiunea fiscală”. Pentru a identifica efectul negativ al acestui indicator asupra activității agenților economici, se recomandă, *a priori*, de a efectua analiza fiscală a activității întreprinderii. În acest scop, s-a efectuat o analiză fiscală detaliată la șapte întreprinderi vitivinicole din Republica Moldova, pe o perioadă de zece ani, fapt care a determinat formularea următoarelor **concluzii**:

- Entitățile din sectorul vitivinicol achită un număr impunător de plăți obligatorii, iar unele din ele, sub aspect juridic, nici nu reprezintă plăți fiscale (nu sunt stipulate în „Codul Fiscal al Republicii Moldova”), fiind un dezavantaj semnificativ pentru sistemul fiscal din Republica Moldova;
- La majoritatea entităților supuse analizei, cea mai mare parte a plăților obligatorii le revine contribuțiilor de asigurări sociale;

- Există o tendință comună în dinamica indicatorilor: suma tuturor plăților obligatorii și venitul din vânzări, fapt care ne permite să admitem existența unei relații directe între acești indicatori;
- Rezultatele obținute, în urma realizării calculelor indicatorului presiunii fiscale, prin aplicarea diferitor metode de determinare a acestuia, ne-a condus la ideea că cele mai multe dintre aceste rezultate nu sunt informative din diverse motive;
- Cel mai reprezentativ indicator al presiunii fiscale este cel determinat ca raport dintre valoarea plăților obligatorii și veniturile din vânzări;
- Modul de calculare a indicatorului „presiunea fiscală” ne permite să determinăm presiunea fiscală atât pentru orice unitate economică individuală, cât și pentru o ramură;
- Se înregistrează o fluctuație foarte puternică a valorii indicatorului presiunii fiscale atât *în cadrul* entității, cât și *între* entități (de la 2 până 10 ori). Prin urmare, valoarea minimă înregistrată a presiunii fiscale este de 2%, iar maximă - 67%.

Cercetarea efectuată servește drept argument în sprijinul creșterii durabile a entităților din sectorul vitivinicol, pentru a le atribui statutul de întreprinderi competitive, care generează valoare adăugată. Or, nu este suficient să sistematizăm viziunile cu privire la performanța financiară a entităților, ci și să evidențiem relația dintre performanța financiară și nivelul presiunii fiscale generat de rezultatele activității economice, și invers, relația dintre nivelul de impozitare și rezultatele financiare generate de aceasta. Mai ales că se conturează oportunitatea de a introduce în metodologia fiscală termenul de „punct critic” al presiunii fiscale optime pentru fiecare ramură, ceea ce ar facilita rezolvarea unui spectru larg de probleme cu care se confruntă entitățile din sectorul real al economiei în Republica Moldova. Normele presiunii fiscale pot atinge valori minime și maxime. Însă, în cazul depășirii, poate interveni un demers obiectiv pentru cererea de amânare sau anulare a plăților fiscale. Indiscutabil, indicatorul presiunii fiscale trebuie să fie reflectat în rapoartele financiare ale întreprinderii.

Adițional, s-a efectuat analiza indicatorilor de *lichiditate* și *rentabilitate* al activității entităților, precum și compararea, în dinamică, a indicatorului presiunii fiscale. Datele rezumate cu privire la entitățile supuse analizei, ne permit să deducem o relație inversă între nivelul presiunii fiscale și rentabilitate. Deci, constatăm că există o corelație strânsă între *presiunea fiscală* și *situația financiară a entităților*, iar managerii financiari trebuie să conceapă acest lucru drept instrument de stimulare a acțiunilor referitoare la folosirea rațională a tuturor resurselor de care dispune entitatea.

Luând în considerare complexitatea analizei fiscale detaliate și efectele economice propulsate de presiunea fiscală, conștientizăm importanța majoră a acesteia atât pentru managerii entității, cât și pentru investitori, deoarece permite scoaterea în evidență a impactului sistemului fiscal asupra finanțelor întreprinderii.

Totodată, autoritățile publice trebuie să determine numai un singur indicator măsurabil, ceea ce

ar permite compararea situației între diferite întreprinderi și industrii, în scopul ajustării politicii fiscale a statului. În opinia noastră, un astfel de indicator sintetic este raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii achitate de întreprindere (cu excepția impozitului pe venit reținut din salariile angajaților) la valoarea veniturilor de vânzări.

3. RAȚIONALIZAREA SISTEMULUI DE IMPUNERE A AGENȚILOR ECONOMICI DIN CADRUL SECTORULUI VITIVINICOL ÎN VEDEREA ATENUĂRII PRESIUNII FISCALE

3.1. Metodologia de determinare a presiunii fiscale asupra subiectului economic – posibilități de modificare în vederea atenuării efectelor negative

Presiunea fiscală, analizată la nivel *micro-*, constituie un subiect care provoacă discuții înverșunate. Întreprinderile pot fi împovărate cu o pondere exagerată de presiune fiscală, comparativ cu nivelul mediu relativ scăzut al acesteia pe țară, iar la un nivel mediu înalt al presiunii fiscale, sarcina fiscală poate fi relativ moderată, în cazul distribuirii corecte a acesteia.

În cercetarea elaborată, am efectuat analiza celor mai răspândite *metode de determinare a presiunii fiscale*, ceea ce a permis identificarea unei opinii comune cu privire la selectarea criteriilor de determinare a ei. Metodele de determinare a presiunii fiscale conțin indici de criteriu ce se deosebesc prin esență, conținut, iar lacunele existente influențează asupra conținutului indicatorului presiunii fiscale, a informației constitutive, limitează posibilitățile folosirii presiunii fiscale în administrarea situației financiare a entității.

În viziunea noastră, nu este relevantă ideea cu privire la identificarea unui criteriu universal destinat comparării nivelului de impozitare în diferite sectoare ale economiei, bazată pe metodele de determinare a presiunii fiscale. Sunt comparabile doar valorile calitative similare. Totodată, necesită a fi respectate cerințele metodologiei unice de calculare a indicatorilor și a componenței acestora.

Pentru obținerea comparabilității indicatorilor presiunii fiscale este importantă nu doar existența unei baze universale integrate față de care se estimează gravitatea presiunii fiscale, ciși unitatea metodelor de recunoaștere și de calculare a factorilor, aplicate de către contribuabili. Acest aspect influențează mărimea bazei de impozitare pentru anumite impozite, coincidența regimurilor fiscale, ceea ce este imposibil în condițiile reale ale activității economice, chiar și în cadrul unui singur sector.

Căutarea criteriului universal de determinare a presiunii fiscale presupune excluderea particularităților specifice ale producției, care influențează asupra rezultatelor evaluării (de exemplu, capacitatea de capital, de materiale). Totuși, aceste particularități constituie o caracteristică importantă a mediului factorial care asigură impozitele pentru plată. Excluderea lor nu permite cercetarea scopului utilizării resurselor, care sunt în raport cu obiectele de impozitare și obligațiile fiscale, nu se concentrează pe căutarea unor modalități optime de administrare a impozitelor în contextul îmbunătățirii stării financiare a entității, ceea ce, în consecință, complică evaluarea obiectivă a

rezultatelor soluțiilor obținute în domeniul planificării fiscale a acesteia.

Pentru a determina impactul impozitelor asupra situației financiare a entității, este recomandat a nu se limita doar la calculul indicelui presiunii fiscale în baza unui singur criteriu. De exemplu, conform metodelor de determinare a presiunii fiscale, orice creștere a indicelui de criteriu reduce nivelul presiunii fiscale, iar creșterea, cauzată de majorarea costurilor, dimpotrivă, ar trebui să o sporească. Este evident că evoluția presiunii fiscale, pe baza criteriului „venit”, a valorii adăugate și a valorii nou create nu poate fi estimată într-un mod unic în ceea ce privește impactul impozitelor asupra situației financiare a întreprinderii.

Astfel, ***propunem implementarea, în sistemul managementului financiar al contribuabilului, a doi-trei indicatori ai presiunii fiscale***, a căror rezultate obținute ar permite:

- descrierea detaliată a activității fiscale la întreprindere;
- identificarea căilor, metodelor de minimizare a nivelului de impozitare a întreprinderii;
- sporirea rolului indicatorului presiunii fiscale în pregătirea soluțiilor privind îmbunătățirea situației financiare a entității.

Implementarea abordării sistematice în determinarea presiunii fiscale permite, pe de o parte, determinarea totală a presiunii fiscale reale asupra subiecților economici, pe de altă parte, identificarea gradului de influență și a factorilor care o influențează. Astfel, rezultatele acestei analize pot fi utilizate în domeniile politicii bugetar - fiscale și a administrării fiscale, și anume în luarea deciziilor.

În această ordine de idei, ***propunem sistemul de determinare a presiunii fiscale și a factorilor principali care influențează asupra nivelului ei, bazat pe determinarea indicatorului presiunii fiscale în funcție de:***

A. *Metoda de determinare a obligațiilor fiscale:*

- *presiunea fiscală nominală* (conform impozitelor acumulate);
- *presiunea fiscală reală* (conform impozitelor plătite);

B. *Structura obligațiilor fiscale:*

- *presiunea fiscală principală* (raportul impozitelor și taxelor acumulate în perioada curentă față de sursa de plată);
- *presiunea fiscală suplimentară* (raportul dintre suma amenzilor și a penalităților pentru încălcarea legislației fiscale față de sursa de plată);
- *povară fiscală totală* (raportul dintre suma impozitelor și taxelor, ținând cont de suma acumulată a datoriei în baza lor, precum și amenzile și penalitățile față de sursa de plată);

C. *Modalitatea de selectare a obiectului impozitării:*

- *presiunea fiscală asupra capitalului;*
- *presiunea fiscală asupra fondului de salarii;*

- *presiunea fiscală asupra consumului.*[144, p.17]

În continuare, vom analiza ***factorii care condiționează presiunea fiscală a întreprinderilor.***

La diferite etape ale planificării fiscale, o atenție deosebită se acordă alegerii ***factorilor externi.*** În acest sens, constatăm că accentul principal este plasat pe alegerea formei organizatorico - juridice a activității economice, utilizarea scutirilor de impozite, elaborarea politicii contabile în scopuri fiscale, utilizarea posibilităților de modificare a termenilor de plată a impozitelor și taxelor, inclusiv amânarea și plata în rate. Indicatorul presiunii fiscale conține factorii menționați, dar administrarea lor este dificilă din cauza restricțiilor legale.

În ceea ce privește presiunea fiscală, nu sunt cunoscute datele despre identificarea și evaluarea valorii ***factorilor interni.*** În opinia noastră, principala atenție în procesul de determinare a presiunii fiscale trebuie acordată factorilor asupra cărora întreprinderea poate influența. Pentru aceasta, este rațional de a lua în considerare:

- natura *extensivă* și cea *intensivă* a utilizării resurselor productive (care sunt în raport direct cu obiectele de impozitare);
- sursele de *intrare* și *ieșire* a mijloacelor bănești (care influențează asupra capacității întreprinderii de a efectua plățile la buget, la timpul potrivit și în măsură potrivită).

Prin acțiunea ***factorilor interni*** poate fi compensată majorarea angajamentelor cu privire la impozite și identificate rezervele de optimizare a impozitării, cu scopul de a îmbunătăți situația financiară a entității. [133, p.11]

Actualmente, sistemul de impozitare joacă un rol important, în special, la determinarea direcțiilor de perspectivă a perfecționării politicii fiscale corporative și la justificarea parametrilor structurali ai funcționării sale. Totuși, *rolul principal al sistemului de impozitare* vizează:

- identificarea rezervelor pentru realizarea obiectivelor - cheie ale politicii fiscale;
- revizuirea cardinală a esenței, rolului și principiilor planificării fiscale, dar și formării direcțiilor de optimizare fiscală.

Unul din principalii indicatori care determină eficiența funcționării sistemului fiscal este *presiunea fiscală*. Comportamentul concret al subiectului economic este determinat de scopul principal al activității antreprenoriale, și anume: de a-și maximiza venitul potențial. Entitățile tind să majoreze *veniturile proprii* nu doar prin îmbunătățirea proceselor de organizare și de administrare, de introducere a tehnologiilor și a echipamentelor noi, ci și prin reducerea presiunii fiscale. [119, p.141]

În procesul calculării presiunii fiscale, au fost analizate toate plățile fiscale, conform cărora subiectul economic acționează în calitate de contribuabil. În acest caz, vom menționa că impozitele indirecte, în special TVA, necesită a fi respectate la calcularea presiunii fiscale, ținând cont de ajustarea coeficientului de elasticitate a cererii și ofertei. [30]

Avantajele abordării propuse constau în obiectivitatea evaluării presiunii fiscale ca urmare a utilizării indicatorului valorii nou create și a exactității lui, deoarece acesta permite calcularea presiunii fiscale reale asupra contribuabilului și reduce erorile de calcul.

Unele sectoare au caracteristici productive și economice diferite. Din acest motiv, considerăm ca fiind pertinentă și rațională elaborarea unei metodologii universale, care ar permite efectuarea analizei oricărui sector al economiei, cu număr aleator de întreprinderi, nivel de monopolizare și capacitate de capital de producție. Cu toată varietatea metodelor folosite, majoritatea lor sunt imperfecte. În acest sens, propunem o abordare proprie pentru determinarea indicatorului presiunii fiscale a entității. Or, analiza literaturii contemporane de specialitate demonstrează că nu există o abordare unică la precizarea listei impozitelor și a taxelor, care trebuie incluse în calculul presiunii fiscale. Cele mai discutate aspecte sunt cele ce vizează includerea în calcul a unor impozite, la plata cărora întreprinderea este doar un agent fiscal (impozitul pe venitul persoanelor fizice, taxa pe valoarea adăugată, accizele). Astfel, *impozitul pe venitul persoanelor fizice* se transferă la buget de către subiecții economici. Contribuabilii acestui impozit sunt angajații companiei. Având în vedere acest lucru, mulți economiști ignoră, la calcularea presiunii fiscale, impozitul pe venit. Alți cercetători îl includ în numărul coeficienților presiunii fiscale, bazându-se pe faptul că impozitul pe venit, la fel ca și taxa pe valoarea adăugată, extrage mijloacele bănești din circulație. Cu alte cuvinte, impozitul pe venit trebuie inclus în calcule dacă estimarea presiunii fiscale se bazează pe datele privind fluxurile de numerar ale entității.

Unul din cele mai controversate momente în procesul de elaborare a unei metodologii de calculare a presiunii fiscale constă în *includerea impozitării indirecte în calcul*. Reieșind din aceasta, considerăm incorectă viziunea potrivit căreia „impozitele indirecte se trec complet la consumatori”. În acest caz, impozitele indirecte trebuie luate parțial în considerare la calculare și ajustate, folosind un coeficient special, bazat pe elasticitatea cererii și ofertei față de produs.

Elasticitatea cererii reprezintă modificarea procentuală a cantității produselor necesare față de modificarea procentuală a prețului. Putem afirma că suma impozitelor indirecte este direct proporțională cu elasticitatea cererii pentru bunuri conform prețului și invers proporțională cu elasticitatea ofertei.

Astfel, propunem să se ia în considerare, la calcularea presiunii fiscale, *impozitele indirecte, ajustate cu coeficientul care este determinat ca elasticitatea privată a cererii pentru produs conform prețului și suma elasticității cererii și ofertei*. În cazul dat, suma impozitelor indirecte, luată în considerare la calcularea presiunii fiscale, va fi egală.

$$CAII = SII * \frac{E_c}{E_c + E_o} \quad (3.1)$$

unde,

CAII este coeficientul ajustat al impozitelor indirecte;

SII – suma impozitului indirect;

Ec – elasticitatea cererii;

Eo – elasticitatea ofertei.

Coeficientul includerii impozitelor indirecte va depinde de elasticitatea ofertei bunului conform prețului. Cu cât indicatorul elasticității va fi mai mare, cu atât mai mic va fi coeficientul, și invers.

Pe piețele unde elasticitatea cererii este înaltă, coeficientul impozitelor indirecte tinde spre 1, adică aceste impozite, aproape în totalitate, sunt prezente în calcularea presiunii fiscale.

O altă diferență între metodele de calculare a presiunii fiscale este *baza indicelui*, cu care se corelează suma impozitelor. Metodologiile analizate folosesc în calitate de bază a calculării valoarea adăugată, „veniturile din vânzări”, „profitul întreprinderii” și „suma profiturilor și plăților fiscale”.

Ținând cont de faptul că suma impozitelor la calcularea presiunii fiscale trebuie corelată cu sursa de plată a ei, în opinia noastră, este incorect de a utiliza „venitul”, „profitul” și „suma profiturilor și a plăților fiscale” ca bază pentru compararea sumelor impozitelor. Uneori, este posibil a se utiliza „valoarea adăugată”, dar corelarea sumei impozitelor cu aceasta nu este universală.

De aceea, considerăm rațională propunerea de a utiliza „valoarea adăugată” pentru deducerile de amortizare, adică valoarea nou creată. O astfel de abordare ar permite echilibrarea diferenței specificului de producție al diferitelor obiecte, ceea ce va permite folosirea ei nu doar la analiza comparativă a diferitelor domenii, ci și la analiza sferelor de producție și socială ale economiei.

În continuare, propunem ***un model adaptat de determinare a presiunii fiscale, în care se ia în considerare influența impozitelor indirecte prin indicatorii elasticității cererii și ofertei.***

În acest context, propunem determinarea indicatorului presiunii fiscale ca raport dintre toate impozitele menționate, după deducerea impozitului pe venitul persoanelor fizice, la valoarea nou creată. Comparativ, în calitate de indicator al presiunii fiscale, este propus următorul coeficient:

$$PF = \frac{SOFC - SIV_{pf} - SII + SII * \frac{E_c}{E_c + E_o}}{V - CM - A} \quad (3.2)$$

unde,

PF este presiunea fiscală;

SOFC – suma obligațiilor fiscale calculate (deoarece calcularea presiunii fiscale conform obligațiilor fiscale achitate subestimează nivelul său real);

SIV_{pf} – suma impozitului pe venit de la persoane fizice;

SII – suma impozitelor indirecte;

CM – costuri materiale;

A – amortizarea.

În continuare, vom prezenta calculele *elasticității cererii și elasticității ofertei produselor fabricate de către subiectul economic* (Tabelul 3.1):

Tabelul 3.1. Calcularea elasticității cererii și ofertei produselor

Indicatorul	Perioada 1	Perioada 2	Perioada 3
Prețul per unitate de producție, mii lei	0,573	0,688	0,812
Cantitatea produselor vândute, buc.	66 532	88 131	100 725
Cantitatea produselor fabricate, buc.	73 000	92 582	105 000
Modificarea prețului per produs, %	–	120,07	118,02
Modificarea cantității produselor vândute, %	–	132,46	114,29
Modificarea cantității produselor fabricate, %	–	126,82	113,41
Elasticitatea cererii produselor = 5) / 4)	–	1,10	0,97
Elasticitatea ofertei produselor = 6) / 4)	–	1,06	0,96

Sursa: Preluat și adaptat de autor în baza [120, p.49]

Astfel, indicatorii elasticității cererii și ofertei produselor în *Perioada 2* depășesc o unitate, constituind 1,10 și 1,06. În *Perioada 3* elasticitatea cererii este de 0,97, iar elasticitatea ofertei – 0,96.

Să abordăm *calcularea nivelului presiunii fiscale a subiectului economic* în Tabelul 3.2.

Pe baza datelor din tabelul 3.2., observăm că, în *Perioada 2*, indicele estimativ al presiunii fiscale a constituit 23%, iar în *Perioada 3* -24%. Astfel, la stabilirea elasticității cererii și ofertei, la nivelul investigat, în plățile fiscale TVA-ul a fost inclus aproximativ cu 50%.

Tabelul 3.2. Determinarea indicatorului presiunii fiscale a subiectului economic

Indicatorul	Perioada 1	Perioada 2	Perioada 3
Suma tuturor impozitelor (SII)	3 590	7 908	11 398
Impozitul pe venit al persoanelor fizice (SIIiv)	657	1 273	1 939
Taxa pe valoarea adăugată (SII ind)	729	2 725	3 694
Elasticitatea cererii (Ec), ponderea	–	1,10	0,97
Elasticitatea ofertei (Eo), ponderea	–	1,06	0,96
Veniturile din vânzarea produselor (V)	49 365	78 231	104 898
Costurile materiale (CM)	35 697	54 592	71 444
Amortizarea (A)	738	812	1 209
Presiunea fiscală (PF)	–	0,23	0,24

Sursa: Preluat și adaptat de autor în baza [120, p.50]

Cu regret, aceste calcule nu pot fi realizate în cazul în care dispunem numai de informații din dările de seamă externe ale entităților, dat fiind faptul că sunt indispensabile informații suplimentare privind datele interne ale unității economice. Reieșind din această situație, nu au fost efectuate calculele

presiunii fiscale conform modelului respectiv, pentru entitățile supuse analizei, din lipsa datelor. Totuși, considerăm că acest model poate fi aplicat cu succes în cadrul entității pentru o analiză fiscală internă.

Avantajele metodologiei de calcul propuse constau în următoarele:

- ✓ determinarea presiunii fiscale este mai obiectivă în rezultatele prezentării ponderii profiturilor generate de întreprindere și cota impozitelor și taxelor transferate la stat;
- ✓ determinarea presiunii fiscale poate fi realizată la nivelurile: *micro-, macro- și mezeconomic*;
- ✓ permite determinarea comparativă a presiunii fiscale asupra subiecților economici din diverse domenii și tipuri de activități.

Beneficiul major al acestui indicator constă în faptul că el poate servi drept indicator de bază pentru determinarea presiunii fiscale asupra întreprinderii și poate fi utilizat cu succes în soluționarea problemelor privind reglementarea presiunii fiscale, în scopul creării condițiilor pentru dezvoltarea producției și sporirii activității investiționale și inovatoare a întreprinderii. În acest scop, considerăm oportun a completa raportul subiecților economici cu indicatorul presiunii fiscale, calculat conform metodologiei propuse.

❖ **Distribuirea presiunii fiscale conform etapelor ciclului productiv și comercial**

În continuare, vom aborda ***etapele ciclului productiv și comercial***:

- 1) *Achiziționarea resurselor economice*;
- 2) *Procesul de producere*;
- 3) *Vânzarea bunurilor și obținerea remunerării*;
- 4) *Stabilirea rezultatelor financiare și distribuirea profitului*.

Totodată, urmează să clarificăm: *Care sunt obligațiunile fiscale ale contribuabilului pentru aceste etape ale procesului de producție? Are loc o distribuire uniformă a presiunii fiscale? și Unde apar impedimente și care sunt măsurile necesare pentru a reduce nivelul presiunii fiscale?*

Prin termenul ***greutate fiscală*** se înțelege *suma totală a tuturor impozitelor, taxelor, contribuțiilor plătite la buget și fonduri extrabugetare speciale (acumulate în perioada de raportare)*.

Procedura de determinare a greutății fiscale și a bazei de atribuire a anumitor impozite diferă de cea precedentă. În literatura de specialitate este abordată problema cu privire la includerea în analiză a impozitului pe venitul persoanelor fizice în mod legal.

Problema cu care ne confruntăm constă în următoarele: impozitul pe venit se deduce din salariul brut, de aceea el nu este în calculul anterior, însă acest impozit este inclus în presiunea fiscală agregată.

Întreprinderea reprezintă agentul fiscal în cazul impozitului pe venit, de aceea este obligată să cunoască scutirile și alte informații, pentru a calcula corect mărimea obligației fiscale. Așadar, ne confruntăm cu o dilemă: impozitul pe venitul persoanelor fizice *nu ar trebui să fie inclus în calculul presiunii fiscale al întreprinderii, și nu poate fi ignorat la determinarea acestei poveri*.

Baza de comparație a impozitelor conform etapelor de producție nu este analizată ca o sursă de plată a impozitului, de aceea, prin implementarea noului termen ***presiunea fiscală***, această contradicție se soluționează. Prin includerea *impozitului pe venit la calcularea greutății fiscale* se realizează principiul evidenței totale a impozitelor, taxelor, contribuțiilor în timpul studierii nivelului de impozitare, însă, nu este încălcat principiul corespunderii bazei de comparație a acelor impozite care formează sarcina fiscală. Așadar, *impozitele* sunt comparate cu *obiectul de impozitare* (cheltuielile).

Să exemplificăm, pe etape, un ***studiu de caz***:

1) Achiziționarea resurselor economice:

La etapa achiziționării resurselor economice apare obligația de plată a TVA de către furnizorul resurselor materiale, calcularea TVA din suma primită în avans și evidența facturilor fiscale.

Achiziționarea materialelor, a plății pentru lucru și servicii a constituit 10620 mii lei, inclusiv TVA 1 770 mii lei, fără TVA costul materialelor a fost de 8850 mii lei. [30]

2) Procesul de producere:

În continuare, prezentăm *sectorul de consum al resurselor achiziționate*.

La cea de-a doua etapă, se calculează impozitul pe venitul persoanelor fizice, contribuțiile de asigurări sociale datorate de angajator.

Cheltuielile referitor la întreținerea mijloacelor fixe includ suma calculată pentru amortizare (1468 mii lei) și impozitul pe bunuri imobile ale organizației (132 mii lei).

Cheltuielile totale de personal au constituit: salarii – 3000 mii lei, contribuții de asigurare – 825 mii lei (23% – asigurări sociale, 4,5% – asigurare medicală) și impozitul pe venit – 250 mii lei (o parte din salariul este impozitat la 7%, altă parte cu 18%).

În total, cheltuielile (fără impozite) în sectorul de producție au fost de 4468 mii lei, iar impozitele – de 1207 mii lei.

3) Vânzarea bunurilor și obținerea remunerării:

La etapa a treia, se calculează TVA conform livrării produselor [30], mărfurilor; se stabilesc sumele TVA restituite de la buget, sunt determinate soldurile producției în curs de execuție (PCE) la sfârșitul perioadei de raportare.

Vânzările fără TVA alcătuiesc 21650 mii lei (25980 – 4330).

Vânzarea bunurilor și obținerea remunerării;

4) Stabilirea rezultatelor financiare și distribuirea profitului:

La etapa a patra, sunt determinate obligațiile fiscale, permanente și amânate, activele și se calculează impozitul pe venit. Profitul, înainte de impozitare, este 7800 mii lei. Impozitul pe venit calculat este de 936 mii lei.

Să prezentăm *distribuirea greutății fiscale pe etapele ciclului productiv – comercial* (Tabelul 3.3). Remarcăm că cel mai înalt nivel de impozitare a fost atestat în sectorul de producție (27%).

Cu toate acestea, *presiunea fiscală* este concentrată pe etapa vânzărilor – 50,6% față de baza de impozitare și 52,5% presiunea fiscală. În condițiile în care 21,5% din presiunea fiscală revine *etapei de achiziționare a resurselor economice*, devine evidentă importanța analizei taxei pe valoarea adăugată.

În această ordine de idei, vom prezenta procesul de producere din alt punct de vedere.

Tabelul 3.3. Calculul indicatorilor privați ai nivelului de impozitare

<i>Etapele ciclului productiv-comercial</i>	<i>Baza de impozitare (cheltuieli)</i>	<i>Structura</i>	<i>Presiunea fiscală</i>	<i>Structura</i>	<i>Presiunea fiscală pe etapele ciclului de producție și comercial, %</i>
	mii lei	%	mii lei	%	
Achiziționarea resurselor economice	8850	20,7	1770	21,5	20
Procesul de producție	4468	10,5	1207	14,6	27
Vânzările	21650	50,6	4330	52,5	20
Distribuirea profitului	7800	18,2	936	11,4	12
Total	42768	100	8243	100	X

Sursa: Preluat și adaptat de autor în baza [144, p.19]

Ciclul financiar este o perioadă a circuitului total al mijloacelor bănești, care avansează în active circulante, începând cu rambursarea datoriei creditare pentru materia primă obținută și terminând cu colectarea creanțelor. Durata ciclului financiar (DCF) este determinată conform formulei:

$$DCF = D_{sm} + D_{pce} + D_{pf} + D_{cc} - D_{dc} \quad (3.3)$$

unde,

D_{sm} este durata ciclului costului mediu al stocurilor de materiale, zile;

D_{pce} – durata ciclului volumului mediu al producției în curs de execuție, zile;

D_{pf} – durata ciclului stocului mediu al produselor finite, zile;

D_{cc} – durata medie de colectare a creanțelor (datorii debitoare), zile;

D_{dc} – durata medie de colectare a datoriilor creditare, zile.

Achiziționarea elementelor mijloacelor circulante și impozabile sunt interdependente.

Livrarea poate fi deja plătită, iar bunurile încă nu sunt primite, întârzierea deducerii fiscale încetinește astfel circuitul fondului de rulment.

Prin urmare, o atenție deosebită este acordată *motivelor de întârzierea restituirii TVA*. [30]

Necesitatea de calculare a impozitului pentru plata în avans încetinește circuitul activelor, deoarece sumele calculate pot fi rambursate din buget numai după expedierea produsului. În final,

creanțele includ suma TVA, ceea ce creează un alt factor negativ, fiind necesară, în acest caz, o monitorizare, totală și la timp, a încasării impozitului de la cumpărător. [30]

Astfel, analiza greutății fiscale în acest compartiment este strâns legată de *procesul real* de calculare și plată a impozitelor, de căutare a modalităților de reducere a impozitelor pe baza utilizării metodelor politicii contractuale, alegerea unei politici contabile pentru recunoașterea cheltuielilor etc. Prin urmare, este logic ca în următoarea etapă a analizei să se compare ***evoluția impozitelor*** cu ***evoluția indicatorilor economici***.

Analiza nivelului de impozitare se termină cu studierea dinamicii indicatorilor capacității de impozitare și a celor economici. Pe parcurs, vor fi supuse evaluării *eficacitatea măsurilor de planificare fiscală, orientate spre reducerea nivelului de impozitare pe baza utilizării tuturor aspectelor fiscale și a dreptului civil*. Totodată, ar putea exista o creștere a impozitelor în valoare absolută, dar, în termeni relativi, aceștia trebuie să scadă, aceasta fiind posibil în condițiile în care creșterea indicatorilor economici depășește creșterea impozitelor. În acest caz, apare problema *transformării* impozitării într-un factor de stimulare a producției. Drept rezultat, obiectivele de reducere a impozitelor sunt în strânsă legătură cu obiectivele de creștere a eficacității și productivității.

Analiza economică folosește atât *abordarea cheltuielilor*, cât și a *resurselor*. Acest principiu ar fi rațional de aplicat la analiza impozitării, deoarece un indicator reflectă ponderea impozitelor în totalul cheltuielilor, iar altul prezintă presiunea fiscală asupra factorului de producție. Particularitățile situației economice a întreprinderii și politicile sale tehnice și sociale dictează raportul admis și acceptabil al anumitor indicatori.

Să analizăm aplicarea metodologiei pe exemplul ***analizei impozitelor, taxelor, calculate în cadrul cheltuielilor pentru personal***.

În sens larg, cheltuielile pentru personal includ nu doar fondul de salarii (FS), dar și alte cheltuieli, fiind asociate cu: îmbunătățirea condițiilor de muncă, asigurări sociale suplimentare, educație, odihnă, tratament etc. (CS).

Conform criteriilor de recunoaștere, se disting *cheltuieli incluse* și *neincluse* în calculul bazei de impozitare pentru impozitul pe venit. Este logic să se evidențieze în calcul și cheltuielile privind scutirile (impozitul pe venitul persoanelor fizice și plățile salariale scutite de impozitare) (CSI).

În acest caz, ***totalul cheltuielilor pentru personal*** va include:

$$CTP = FS + CS + CSI + \text{impozite, contribuții} \quad (3.4)$$

unde,

CTP este cheltuielile totale de personal;

FS – fondul de remunerare a salariaților;

CS – cheltuieli suplimentare legate de îmbunătățirea procesului de muncă;

CSI – cheltuielile privind plățile salariale scutite de impozitare.

Totuși, apare problema privind *indicatorii de resurse și de cheltuieli*, deoarece orice plăți, în favoarea angajaților, îndeplinesc atât funcția de reproducere, cât și cea de stimulare.

Indicatorii, precum: numărul angajaților, componența calificării profesionale, fiind indicatori ai resurselor, își găsesc expresia indirectă în indicatorul „fondul de salarii” și determină mărimea lui. De fapt, *fondul de salarii* deja este un indicator al cheltuielilor. Prin urmare, apar dificultăți la prezentarea raportului rațional între indicatori pe etape.

Politica creșterii raționale a cheltuielilor pentru personal reflectă situația în care o parte din cheltuielile de personal este vizată de cheltuielile ce țin de scutiri, dar care nu sunt luate în calcularea contribuțiilor de asigurare. În acest caz, creșterea producției depășește creșterea cheltuielilor pentru personal:

$$100\% < \text{contribuțiile de asigurare} < \text{cheltuielile totale de personal} < \text{VAB} \quad (3.5)$$

unde, VAB – Valoarea Adăugată Brută.

Deși soluționarea problemelor sociale prezintă o prioritate, totuși, nu toate măsurile politicii de personal beneficiază de scutiri. În acest caz, contribuțiile de asigurare vor depăși creșterea valorii adăugate brute.

Să abordăm *tipurile de politici în managementul personalului, manifestate în domeniul impozitării*:

1) *Politica de creștere rapidă a productivității muncii:*

$$100\% < \text{cheltuielile totale de personal} < \text{VAB} \quad (3.6)$$

unde,

VAB - Valoarea Adăugată Brută.

2) *Politica economiei fiscale:*

$$100\% < \text{contribuțiile de asigurare, impozitul pe venitul persoanelor fizice} \quad (3.7)$$

$$(\text{IVPF}) < \text{FS} < \text{producția finită}$$

unde,

IVPF este impozitul pe venit al persoanelor fizice;

FS - Fondul de remunerare.

3) *Politica de creare a condițiilor confortabile de muncă:*

$$100\% < \text{VAB} < \text{FS (fondul de remunerare)} < \text{CS} < \text{contribuții de asigurare} \quad (3.8)$$

unde,

VAB este Valoarea Adăugată Brută;

FS - Fondul de remunerare;

CS – Cheltuieli suplimentare legate de îmbunătățirea procesului de muncă.

Să prezentăm *metodologia propusă conform unui exemplu condiționat* (Tabelul 3.4):

Tabelul 3.4. Analiza impozitelor și contribuțiilor calculate pentru salarizare

Denumirea indicatorilor	Anul XX, mii lei	Anul X, mii lei	2 față de 3, %
Cheltuieli pentru personal	3000	2700	111,1
inclusiv, cheltuieli suplimentare	400	300	150,0
din ele nu sunt recunoscute în scopul impozitării	60	20	300,0
Impozit pe venit	250	225,5	111,1
Contribuții de asigurare	825	742,5	111,1
Total impozite, contribuții	1075	968	111,1
Cheltuieli totale pentru personal	4075	3668	111,1
Ponderea impozitelor, contribuțiilor (CTP – cheltuielile totale de personal)	0,26	0,26	0
Valoarea adăugată brută, VAB	15600	14100	110,6
VAB per 1 leu de impozite, contribuții	14,5	14,6	99,6
VAB per 1 leu de cheltuieli totale pentru personal	3,83	3,84	99,7
VAB per salariat	1040	940	110,6
Salariul mediu lunar pentru un salariat	14,4	13,9	103,6

Sursa: Elaborat de autor.

Comparând datele din tabel, deducem particularitățile politicii de gestionare a resurselor umane, care pot fi exprimate astfel: $100\% < 102,4\%$ impozite, contribuții $< 108,3\%$ cheltuieli totale pentru personal $< 110,6\%$ VAB $< 150,0\%$ cheltuieli suplimentare pentru personal.

Care sunt rezultatele raportului exemplificat al ritmurilor de creștere și care sunt concluziile conform dinamicii obținute a indicatorilor descriși?

Presiunea fiscală crește neesențial, contribuțiile de asigurare se reduc în mărime absolută, iar creșterea impozitului pe venit se explică prin majorarea salariului mediu lunar, ceea ce mărește baza de impozitare. Creșterea productivității muncii privind valoare adăugată depășește majorarea salariului mediu lunar pe muncitor, respectiv, sunt soluționate problemele sociale esențiale, fapt dovedit de creșterea semnificativă a cheltuielilor suplimentare pentru personal, inclusiv cele care nu au fost recunoscute în scopuri fiscale.

În concluzie, întreprinderea prezintă o politică rațională privind impozitele și cheltuielile de personal, orientată, într-o anumită măsură, spre obținerea unui impact social.

Metodele investigate privind analiza presiunii fiscale la întreprindere se completează reciproc, prezentând presiunea fiscală din diverse puncte de vedere.

Metoda de calculare succesivă din valoarea adăugată brută a cheltuielilor corespunzătoare permite determinarea sursei de plată a anumitor impozite și nivelului de impozitare. Totodată, fiecare *tip de impozit* are o sursă adecvată, cum ar fi: *valoarea adăugată brută, venitul brut, venitul net sau profitul brut și profitul din vânzări*. Această *metodă* poate fi aplicată pentru *a prognoza capacitatea de impozitare a variantelor politicii economice a întreprinderii*.

Cea de-a doua metodă de analiză permite ***distribuirea greutății fiscale conform etapelor ciclului de producție și cel comercial***. Drept bază de distribuire a impozitelor servesc cheltuielile care au tangențe semantice cu obiectele de impozitare. Această metodă permite includerea în analiză a tuturor impozitelor și contribuțiilor, transferate la buget de către întreprindere în calitate de contribuabil, dar și de agent fiscal. Această metodă este strâns legată de planificarea fiscală.

A treia direcție a analizei are ca scop ***compararea indicatorilor capacității de impozitare cu indicatorii care caracterizează eficacitatea utilizării factorilor de producție***. Managementul fiscal este eficient dacă se respectă raportul planificat al dinamicii indicatorilor pe etape.

Prin urmare, devine evidentă orientarea productivității scăzute, cu scopul de a înregistra indicatorii „ideali”, care să reflecte presiunea fiscală.

De fapt, acești indicatori posedă doar o valoare informativă. Fiecare indicator al capacității fiscale are propria sa valoare și nu poate fi calificat drept „negativ” sau „pozitiv”. Deci, este nevoie de un sistem de indicatori care să fie în concordanță cu abordarea conceptuală a problemelor fiscale. Cu alte cuvinte, este necesar de a identifica un indicator care ar reflecta presiunea fiscală în contextul soluționării sarcinilor gestiunii fiscale eficiente. Așadar, principiile și metodele de analiză propuse, bazate pe tipurile de impozite, necesită a fi dezvoltate și implementate în continuare.

Este evident că sistemul fiscal trebuie îmbunătățit și perfecționat.

În acest scop, vom evidenția ***trei direcții principale ale politicii fiscale***, pentru ***a favoriza, tranziția economiei naționale - de la exportul de materie primă la cea inovatoare - orientată spre dezvoltare socială***.

În primul rând, politica fiscală trebuie să faciliteze procesul de creștere a calității capitalului uman și eficacitatea utilizării acestuia, precum și dezvoltarea intensivă a sectoarelor, care asigură dezvoltarea potențialului uman.

În al doilea rând, creșterea stabilității sistemului fiscal în general și a predictibilității impozitării businessului.

În al treilea rând, optimizarea redistribuirii presiunii fiscale între sectoarele economiei.

Este necesar să se asigure o reducere mai intensivă a presiunii fiscale în ceea ce privește sectoarele fără materie primă, cu o componentă sporită inovațională și investițională, asociată cu dezvoltarea piețelor și tehnologiilor noi. Alegerea instrumentelor eficiente și întemeiate ale reglementării și stimulării fiscale are o importanță strategică pentru dezvoltarea continuă a economiei și a societății în ansamblu.

Pe lângă abordările comune conturate anterior, o modalitate mai eficientă de calculare a presiunii fiscale este abordarea individuală (diferențiată) față de diferite grupuri de contribuabili. Însă, luând în considerare faptul că abordarea individuală nu este posibilă, din cauza volumului complex de muncă și lipsa resurselor adecvate, ***considerăm că este oportun ca presiunea fiscală să fie evaluată în baza următorilor factori:***

- *Perioada activității antreprenoriale a contribuabilului;*
- *Volumul activității subiectului economic (business mic, mediu sau mare);*
- *Structura soldului perioadelor anterioare de raportare (de exemplu, în perioada anterioară de raportare, întreprinderea doar și-a început activitatea, fiind orientată, în special, spre investiții, suportând, eventual, și pierderi, pe care entitatea le acoperă, curent, cu profitul obținut);*

Tipul de activitate și particularitățile impozitării în domeniul respectiv. De exemplu, cu referire la TVA, în construcția fondului locativ al constructorului, o parte din TVA apare la sfârșitul construcției, în cota fondului non locativ, care, de regulă, alcătuiește o parte mică din suprafața totală a obiectului de construcție. Respectiv, presiunea fiscală va fi distribuită inegal, de aceea este recomandat de a fi evaluată în perioade diferite de impozitare, în mod diferit. [30]

Ținând cont de distribuirea inegală a presiunii fiscale în sectoarele economiei, dar și de distorsiunile în distribuirea investițiilor către sectoare, nivelul scăzut de satisfacere a cererii de investiții a întreprinderilor autohtone, restricționarea politicii investiționale a diferitor niveluri de dezvoltare a sectoarelor, este necesar să se acorde atenție problemei ce vizează caracterul adecvat al reglementării sectoriale a presiunii fiscale orientată spre echilibrare relativă.

Dependența volumului total al investițiilor brute față de nivelul presiunii fiscale este directă: cu cât este mai mare nivelul presiunii fiscale, cu atât mai puține resurse sunt disponibile pentru subiecții economici la realizarea programelor investiționale.

Reglementarea presiunii fiscale trebuie analizată ca unul din instrumentele de soluționare a problemelor strategice cu care se confruntă societatea și țara. Pentru a rezolva problema cu privire la reglementarea presiunii fiscale, se impune, la nivel național, elaborarea și implementarea unor mecanisme speciale de organizare a respectivului proces, care să asigure distribuirea eficientă a valorii adăugate create între state, întreprinderi și populație. [144, p.19]

În viziunea noastră, ***activitățile ulterioare în domeniul reformei fiscale trebuie orientate, în primul rând, spre:***

- *Implementarea unor măsuri concrete de stimulare fiscală a activității investiționale și inovaționale a întreprinzătorului, esențiale fiind: utilizarea scutirilor fiscale pentru întreprinderile care realizează proiecte investiționale, care au fost apreciate cu evaluări înalte, precum deschiderea noilor direcții de consum, tehnologiilor și economisirea resurselor, scutirea totală sau parțială de impozite pentru o anumită perioadă de timp (2-4 ani) pentru durata implementării proiectului investițional;*
- *Compensarea cheltuielilor asociate cu atragerea resurselor împrumutate pentru realizarea proiectelor investiționale cu prioritate înaltă;*
- *Reglementarea presiunii fiscale în diferite sectoare ale economiei, ținând cont de dezvoltarea prioritară, rentabilitatea, amortizarea mijloacelor fixe și competitivității produselor;*
- *Tranziția de la o organizare neutră de impozite la scutirile fiscale conform regulii: „Obiectivul statului – rezultatul activității contribuabilului”, reglementată activ și stimulată prin diferențierea cotelor fiscale;*
- *Crearea celor mai favorabile condiții contribuabililor pentru plata impozitelor și taxelor prin: simplificarea mecanismului de calculare a bazei de impozitare, reducerea raportării fiscale agregate, simplificarea procesului de prezentare a raportului autorităților fiscale.*

Astfel, propunem sistemul de determinare a nivelului presiunii fiscale a întreprinderii conform diferitor criterii, în baza cărora sunt divizate nivelurile presiunii fiscale: minimal, admisibil, sporit și este justificat impactul presiunii fiscale asupra deciziilor investiționale ale întreprinderilor.[Anexa 41].

De asemenea, *propunem spre implementare metoda autocontrolului intern, pe etape, a presiunii fiscale a subiecților economici pe baza indicatorilor financiari și economici ai dezvoltării lor, mai ales că au fost sistematizate direcțiile de optimizare a presiunii fiscale a entității în sistemul de administrare a ei.*

În scopul pregătirii și creării condițiilor necesare pentru optimizarea fluxurilor fiscale, metodologia cu privire la autocontrolul intern, pe etape, a presiunii fiscale a subiecților economici presupune:

- *analiza modului selectat de impozitare, ținând cont de specificul activității entității;*
- *studiul procedurii de formare a politicii fiscale a entității;*
- *formarea graficului de plăți fiscale;*
- *elaborarea bugetului de plăți fiscale (cheltuieli) ale entității;*
- *cercetarea riscurilor fiscale potențiale;*
- *elaborarea (ajustarea) strategiei de optimizare a plăților fiscale.*

Ca rezultat, sunt sistematizate direcțiile de optimizare a presiunii fiscale a entității în sistemul de

administrare a ei, și anume:

- *reducerea cheltuielilor contribuabilului, asociate cu realizarea politicii fiscale și asigurarea planificării și controlului fiscal al calculelor și achitărilor la timp a plăților fiscale;*
- *creșterea cheltuielilor contribuabililor asociate cu minimizarea impozitelor: optimizarea structurii impozitelor și taxelor achitate, utilizarea outsourcingului și auditului fiscal în activitatea consultingului fiscal;*
- *formarea tendinței conștiente de sporire a disciplinei fiscale, reducerea cheltuielilor de colectare a impozitelor și a controlului extern fiscal.*

În opinia noastră, implementarea recomandărilor metodologice și practice expuse anterior vor contribui la sporirea justificării presiunii fiscale și a eficienței sistemului fiscal în condițiile actuale.

3.2. Perfecționarea planificării fiscale prin prisma optimizării fiscale în vederea reducerii presiunii fiscale a entităților

Analizând presiunea fiscală la unitățile economice din sectorul vitivinicol și identificând relația reciprocă dintre nivelul presiunii fiscale și indicatorii financiari cu privire la activitatea subiecților economici, constatăm că *este necesar să se determine posibilitățile de reducere a presiunii fiscale pentru entități, în vederea majorării profitului net obținut de agenții economici ce activează în sectorul vitivinicol*. Acest fapt este posibil prin așa-numita **planificare fiscală** sau **optimizare fiscală**.

Administrarea procentului de impozitare constituie impactul bine determinat asupra entităților pentru a orienta acțiunile lor, prin intermediul plăților fiscale, către toate relațiile economice și organizațional - legale dintre stat și entități.

Planificarea fiscală este un element - cheie al gestionării instituției, care se realizează prin intermediul reducerii presiunii fiscale cu ajutorul acțiunilor legale în interesul contribuabilului, statului și a altor persoane. Majoritatea specialiștilor în domeniu consideră că direcția principală a planificării fiscale este optimizarea (reducerea) plăților fiscale ale entității.[Anexa 42]

Analizând aceste definiții, putem concluziona că planificarea fiscală constituie elaborarea pe etape și implementarea de către contribuabil a unui sistem legal de măsuri care vizează administrarea presiunii fiscale în entitate, aplicând legislația în vigoare. [48, 51]

Numeroasele definiții existente ale *planificării fiscale* (ca și sinonimele: „minimizarea impozitelor”, „optimizarea impozitării”, „economia fiscală”) necesită o abordare corectă.

În opinia noastră, **planificarea fiscală** reprezintă *doar acțiunile legale ale contribuabilului, inclusiv utilizarea integrală a tuturor facilităților prevăzute de legislație, a scutirilor fiscale și a altor*

posibilități legale care permit contribuabilului să evite sau, într-o anumită măsură, să reducă plățile obligatorii la buget sub formă de impozite, taxe și alte plăți.

În practica contemporană, una din problemele complexe și controversate privind *impozitarea* este definirea *presiunii fiscale* întru obținerea unui echilibru de interese între stat și subiecții activității antreprenoriale. Este evident că impozitarea are o influență semnificativă asupra dezvoltării activității economico - financiare a entităților și asupra formării resurselor financiare.

Dezvoltarea bazei tehnico - materiale a entității depinde de nivelul acceptabil sau optim al sistemului de impozitare pentru contribuabil.

Dicționarul enciclopedic interpretează termenul „optimizare” ca „un proces de selectare a celei mai bune opțiuni din toate cele posibile; procesul de realizare a sistemului până la cea mai buna stare (optimă)”. Interpretarea termenului *optimizare fiscală* permite identificarea caracteristicilor comune ale acestui fenomen economic, și anume:

- ✓ activitatea realizată de către contribuabil în conformitate cu legislația în vigoare;
- ✓ orientarea spre realizarea celei mai avantajoase baze de impozitare pentru impozitele principale (semnificative) pentru întreprindere;
- ✓ legitatea, definită ca „dreptul contribuabilului de a interpreta și de a aplica toate ambiguitățile și contradicțiile unor acte legislative privind impozitele și taxele în favoarea sa. [83]

Cu toate acestea, noțiunea „optimal” nu poate fi redusă la *o soluție organizațională sau tehnică* a unui anumit tip de sarcină.

Principiul optimalității are un înțeles comun, universal și poate fi atribuit atât la organizarea distribuirii resurselor și îmbunătățirea proceselor economice, cât și la forma de organizare a sistemului de relații socio-economice.

În plus, dezvoltarea forțelor de producție ale structurii economice și ale sistemului relațiilor reciproce între unitățile sale determină dezvoltarea corespunzătoare și îmbunătățirea metodelor de luare a deciziilor optime, caracterul utilizării principiului optimalității în practica de administrare.

O condiție obligatorie a utilizării sale constă în posibilitatea de a alege între diferite soluții, diferite moduri de utilizare a resurselor. Astfel, *optimizarea* poate fi analizată ca *adoptarea de anumite decizii, schimbări de situație și alegerea unei singure valori determinate din majoritatea posibilă.*

La baza sistemului de planificare fiscală există anumite ***etape succesive și interdependente***, în vederea reducerii presiunii fiscale a entității: [Anexa 43]

Cea mai eficientă etapă pentru minimalizarea presiunii fiscale se dovedește a fi etapa planificării activităților desfășurate pentru perioada de contractare a acestora. Pe acest segment se evaluează consecințele încheierii diferitelor acorduri și se identifică oportunitățile de reducere a riscurilor fiscale și a ineficienței care apare din cauza formulării incorecte. În vederea determinării corectitudinii proceselor de planificare propunem o structură logic etapizată a etapelor de planificare fiscală a activităților. (Figura 3.1)

Aceste etape vor permite planificarea și optimizarea fiscală a cheltuielilor pentru realizarea contractelor, precum și reducerea riscurilor fiscale.

Riscurile fiscale reprezintă un aspect al planificării fiscale atât la nivelul entităților, cât și în domeniul politicii de stat, la care sunt expuși toți subiecții, participanți în activitatea economică. Eficacitatea rezultatelor tuturor instrumentelor politicii fiscale depinde de eficacitatea planificării fiscale. Activitățile politicii fiscale influențează asupra funcționării întregii economii și, în consecință, asupra rezultatelor planificării fiscale la nivelul subiectului economic.

Planificarea fiscală eficientă reduce riscurile fiscale prin reacționarea operativă asupra factorilor *externi* (schimbări constante în legislația fiscală, un număr mare de ajustări și explicații) și *interni* (schimbarea conducerii companiei, contabililor sau contabilului șef, angajaților necalificați în departamentul contabilitate, în departamentul fiscal).

Contribuabilii au posibilitatea de a identifica, independent și anticipat, riscurile fiscale și de a preveni apariția lor. Astfel, *planificarea fiscală* este un element esențial al gestionării presiunii fiscale la întreprindere. Or, realizarea eficientă a planificării fiscale pe etape va permite îmbunătățirea eficienței activității entității.

I. Etapa de pregătire

- *Analiza legislației privind impozitele și taxele:*
- generalizarea informațiilor (impozitele, cotele, procedura de calcul, modalitățile de plată);
- luarea deciziilor de administrare;
- înregistrarea în documentele corespunzătoare.

II. Etapa primară

- *Evaluarea preliminară a activității antreprenoriale a entității:*
- analiza relațiilor contractuale care urmează a fi încheiate;
- stabilirea volumului total al lor;
- perfecționarea lor continuă.

III. Etapa analitică

- *Analiza scutirilor fiscale adecvate, a regimurilor speciale de impozitare, a zonelor de scutiri fiscale:*
- identificarea instrumentelor fiscale, care pot fi utilizate în procesul de optimizare a impozitării

IV. Etapa finală

- *Elaborarea schemelor de impozitare optimă pentru desfășurarea activității economice:*
- evaluarea instrumentelor selectate și ajustarea relațiilor contractuale.

Fig.3.1. Etapele de planificare fiscală a activităților desfășurate pentru perioada de contractare

Sursa: Elaborată de autor.

Modalitatea principală de reducere a riscurilor fiscale poate fi obținută prin tehnologia *controlului intern al calculelor fiscale*.

Controlul fiscal intern reprezintă o activitate orientată spre verificarea corectitudinii și caracterului complet al conținutului informațiilor în raportul fiscal, calcularea și plata la timp a impozitelor la buget. *Scopul* acestei activități este de a asigura respectarea normelor legislației fiscale și reducerea riscurilor fiscale.

Realizarea controlului fiscal poate fi desfășurată prin utilizarea **metodelor de autocontrol al evidenței fiscale în baza direcțiilor individuale de control** (Tabelul 3.5.):

Tabelul 3.5. Metode de autocontrol al sistemului de evidență fiscală

Direcțiile autocontrolului	Metodele
Fundamentarea informațiilor cu privire la tranzacțiile economice în evidența fiscală	verificarea tranzacțiilor interdependente; organizarea repartizării responsabilităților între angajați la introducerea informațiilor; limitarea accesului la informații.
Corectitudinea informației incluse	prevenirea erorilor de introducere a informației; efectuarea verificărilor aritmetice prin sumarea calculelor fiscale; verificarea corectitudinii sistemelor automatizate; analiza fiabilității informațiilor de intrare.
Corectitudinea lucrului cu registrele de evidență contabilă și fiscală	controlul asupra registrelor de evidență contabilă; controlul asupra registrelor de evidență fiscală; verificarea corectitudinii executării și înregistrării operațiunilor.
Siguranța informației fiscale	limitarea accesului la informații; crearea copiilor la bazele de date ale documentelor; asigurarea confidențialității; utilizarea sursei de alimentare speciale pentru a preveni pierderea de informații în timpul lucrului cu documentele.

Sursa: Elaborată de autor în baza [112]

În viziunea noastră, indicatorul presiunii fiscale deține un avantaj în pregătirea informațiilor, ținând cont de impactul impozitelor asupra situației financiare a entității. Acesta reflectă abordările studierii relațiilor reciproce ale mărimii obligațiilor fiscale și ale sursei de plată a impozitelor prin intermediul bazei de resurse a instituției (factorii de producție).

Raportul obiectelor de impozitare cu factorii de producție trezește interesul contribuabililor în utilizarea intensivă a resurselor, care se manifestă prin faptul că rezultatele producției au crescut mai repede decât cheltuielile. Pentru a implica în producție, comparativ, mai puține resurse este posibil să se obțină rezultate foarte bune și, în consecință, un echilibru stabil între perspectiva creșterii bazei de resurse, pe de o parte, și schimbările apărute, în legătură cu aceasta, a circumstanțelor privind impozitele, pe de altă parte.

Această proprietate a indicelui presiunii fiscale, precum pregătirea informației cu scopul asigurării unui echilibru stabil între influența factorilor externi (incluși în legislația fiscală) și interni (dependenți de întreprinderea propriu-zisă), orientează deciziile administrative nu spre o simplă

reducere a impozitelor, dar spre optimizarea activității întregii întreprinderi. În comparație cu presiunea fiscală, posibilitățile altor modele pentru argumentare a soluțiilor de optimizare fiscală sunt limitate din cauza conținutului și numărului de factori incluși. În această privință, considerăm că *indicatorul presiunii fiscale* necesită a fi implementat în sistemul de indicatori ai managementului financiar.

Studierea fundamentelor teoretice ale planificării fiscale, elucidarea rolului său în optimizarea fiscală a instituției au demonstrat că modalitatea eficientă de creștere a profitabilității nu este reducerea mecanică a impozitelor, ci crearea unui sistem eficient de management al întreprinderii și adoptarea unor soluții financiare care permit să fie optimă întreaga structură (inclusiv impozitele).

Cu alte cuvinte, nu facem referințe la tactica reducerii fiscale, ci la *strategia administrării fiscale optime a întreprinderii* ca urmare a unei planificări fiscale eficiente. În viziunea noastră, *optimizarea fiscală* constă în elaborarea unui complex de măsuri care implică un echilibru cu nivel redus al presiunii fiscale și menținerea riscurilor fiscale la limitele acceptabile, orientate spre raționalizarea impozitelor plătite și reducerea riscurilor fiscale conform legislației în vigoare.

Totodată, considerăm că *utilizarea metodelor de optimizare fiscală* va permite managerilor întreprinderilor să ia decizii de gestiune în timp util în ceea ce privește *evidența, analiza, planificarea, monitorizarea și reglementarea sistemului de impozitare a întreprinderii*.

Metodologia optimizării fiscale la entitate este reprezentată grafic în Anexa 44, Figura A.44.1. [16]

În lucrare este propusă metoda de optimizare a presiunii fiscale a întreprinderii pe baza abordării complexe, în care se efectuează analiza impozitării întreprinderii și se estimează valoarea indicelui presiunii fiscale în limitele optime ale coridorului fiscal.

Coridorul fiscal - în contextul acestei teze - reprezintă *formarea funcției de bază privind optimizarea impozitării întreprinderii cu un risc impozitar minim*.

Scopul metodologiei de optimizare a impozitării întreprinderii constă în reglementarea sistemului de impozitare al întreprinderii în așa fel încât în timpul realizării procedurilor de planificare fiscală, control și reglementare, valoarea indicatorului presiunii fiscale să se afle în limitele „coridorului fiscal”.

Limita inferioară a coridorului fiscal este valoarea minimă acceptabilă a indicatorului presiunii fiscale, când întreprinderea nu apare în grupul de entități cu riscuri maxime fiscale și activitatea întreprinderii este viabilă din punct de vedere economic.

Coridorului fiscal se determină prin formula:

$$L_1 = \frac{S_{tva} + \frac{PN \cdot C_{iv}}{1 - K_{iv}} + FS(K_{cs} + K_{cm}) + S_{bi}}{v} \text{ cu condiția că } L_1 \geq PF_m \quad (3.9)$$

unde,

L_1 este limita inferioară optimă a coridorului fiscal

PFm – presiunea fiscală medie pe sector

Stva – suma TVA

PN – profitul net

Kiv – coeficientul impozitului pe venit (impozitul pe venit de la persoane juridice)

FS – fondul de salarii

Kcs și Kcm – coeficienții contribuțiilor pentru asigurările sociale și medicale

Sbi – suma impozitului pe bunuri imobiliare

V – venitul din vânzare[109, p.14].

Limita superioară a coridorului este valoarea fiscală a indicelui presiunii fiscale, când profitabilitatea activității întreprinderii este comparabilă cu creșterea presiunii fiscale, adică, entitatea își menține poziția financiară stabilă și posedă resurse suficiente pentru dezvoltarea în continuare.

Limita superioară a coridorului fiscal este calculată conform formulei:

$$L_2 = K_{L1} \times R_{ms} \quad (3.10)$$

unde,

L_2 este limita superioară optimă a coridorului fiscal

K_{L1} – coeficientul plăților fiscale marginale

R_{ms} – rentabilitatea medie sectorială a activității întreprinderii.

Optimizarea fiscală trebuie să respecte criteriile care pot fi divizate în *calitative* și *cantitative*.

Optimizarea calitativă (structurală) este alegerea schemei optime sau a schemelor de optimizare fiscală, în funcție de specificul activității entității.

Criteriul cantitativ de optimizare constă în maximizarea venitului net cu condiția restricțiilor coridorului fiscal la limita superioară a coridorului fiscal. Optimizarea cantitativă trebuie efectuată cu condiția ca beneficiile fiscale obținute de către entitate în urma realizării măsurilor privind optimizarea calitativă nu vor provoca apariția riscurilor fiscale maxime și vor permite menținerea unei poziții financiare stabile la întreprindere și a resurselor suficiente pentru dezvoltarea ulterioară de succes.

În continuare, vom elabora *algoritmul de formare a modelelor de optimizare a impozitării entităților, în baza utilizării metodelor propuse*. Având în vedere tendințele actuale de creștere a presiunii fiscale a subiecților economici, elaborarea unui algoritm de formare a modelului de optimizare a impozitării întreprinderii este evidentă: acest algoritm prevede posibilitatea formării unui model de optimizare a impozitării întreprinderii, ținând cont de evaluarea impactului factorilor de mediu extern și intern asupra stabilității financiare a acesteia:[Anexa 45]. Totodată, în timpul monitorizării indicatorilor financiari a întreprinderii, trebuie să se respecte indicatorii: stabilitatea fiscală, metodologia de evaluare a stabilității financiare, precum și presiunea fiscală.

La reflectarea tranzacțiilor economice, care au loc în activitatea întreprinderii, necesită a fi

respectate *normele și drepturile prevăzute de lege*. Selectarea unui mod special pentru reflectarea unei tranzacții economice se aprobă de entitate prin actul normativ intern.

La emiterea acestui ordin și la alegerea unui element concret al politicii financiar - contabile, nu se efectuează calculul impactului acestuia asupra presiunii fiscale și, în general, asupra rezultatului financiar de perspectivă al activității economice a întreprinderii. Această situație poate provoca, ulterior, pierderi financiare suplimentare, care sunt posibile de evitat ca urmare a stabilirii anumitor limite de utilizare a unei modalități individuale pentru fiecare entitate.

Astfel, la elaborarea politicii financiar - contabile a întreprinderii, considerăm oportun a se determina *influența celor mai importante elemente asupra indicatorului complex al situației financiare în perspectivă*.

Aplicarea, metodei stabilite de reflectare a obiectului evidenței contabile are impact asupra presiunii fiscale a entității.

Printre factorii care influențează asupra presiunii fiscale sunt următoarele modalități și metode, utilizate în cadrul politicii financiar - contabile:

- ✓ *evaluarea costului activelor fixe;*
- ✓ *ordinea calculării amortizării conform activelor fixe;*
- ✓ *ordinea calculării amortizării conform activelor nemateriale;*
- ✓ *evaluarea stocurilor de producere și ordinea de casare a lor în producție;*
- ✓ *ordinea rambursării costului obiectelor;*
- ✓ *formarea stocurilor viitoarelor cheltuieli;*
- ✓ *metoda de calculare a „venitului din vânzarea producției” (lucrări, servicii).*

Să prezentăm impactul fiecărui factor menționat asupra bazei fiscale a anumitor impozite și taxe, plătite de întreprindere în procesul de realizare a activității financiare și economice în Republica Moldova (Tabelul 3.6).

Tabelul 3.6. Impactul fiecărui element al politicii financiar - contabile asupra bazei fiscale a anumitor impozite în Republica Moldova

Elementul politicii contabile	TVA	Accizele	Impozitul pe venitul persoanelor juridice
Evaluarea costului activelor fixe	-	-	+
Ordinea calculării amortizării conform activelor fixe	-	-	+
Evaluarea stocurilor de producere și ordinea de casare a lor în producție	-	-	+
Ordinea rambursării costului obiectelor incluse în activele circulante	-	-	+
Formarea stocurilor viitoarelor cheltuieli	-	-	+
Metoda de calculare a Venitului din vânzarea producției	+	+	+

Sursa: Elaborat de autor.

Semnul „+” arată că acest element specificat în politica contabilă influențează baza fiscală, conform plăților fiscale respective, semnul „-” indică absența influenței acestui factor.

Să determinăm *impactul elementelor politicii fiscale asupra situației financiare și a presiunii fiscale a întreprinderii*. [16]

I. Modalitățile rambursării costului activelor fixe și a activelor nemateriale:

Mărimea amortizării variază în funcție de metoda de amortizare utilizată de întreprindere.

Vom aborda *gradul de influență a amortizării asupra situației financiare* în tabelul de mai jos:

Tabelul 3.7. Corelația între metoda de amortizare, presiunea fiscală (PF) și situația financiară a entității (SFE)

Suma deducerilor de amortizare	Impactul deducerilor de amortizare asupra PF	Impactul deprecierei asupra SFE
Creșterea sumei deducerilor de amortizare	se reduce	SFE
Reducerea sumei deducerilor de amortizare	se majorează	SFE se echilibrează

Sursa: Elaborat de autor.

II. Crearea stocurilor pentru cheltuielile viitoare:

În conformitate cu legislația în vigoare, întreprinderea are dreptul de a crea rezerve pentru cheltuielile viitoare. Dacă la întreprindere nu sunt create stocuri pentru cheltuielile viitoare, cheltuielile se atribuie la costul pe parcursul realizării. În acest caz, costul pentru luna de raportare crește enorm, generând astfel un impact negativ asupra situației financiare a întreprinderii.

Tabelul 3.8. Interacțiunea între cheltuielile viitoare, presiunea fiscală și situația financiară a entității

Indicatorul	Impactul cheltuielilor viitoare asupra PF	Impactul cheltuielilor viitoare asupra SFE
Rezerva nu este creată – este majorat costul producției	se reduce	SFE se agravează
Rezerva este creată – includerea echilibrată în costul de producție	se majorează	SFE se echilibrează

Sursa: Elaborat de autor.

III. Recunoașterea venitului din vânzarea produselor (bunuri, lucrări, servicii):

Veniturile din vânzarea produselor (bunuri, lucrări, servicii) sunt înregistrate în evidența contabilă în momentul acceptării uneia din *metode stabilite de legislație*:

- Metoda de casă* – la recunoașterea, în evidența contabilă, a „venitului din vânzări” pe parcursul achitării produselor expediate, produselor finite, lucrărilor executate, serviciilor prestate;
- Metoda de calcul* – la recunoașterea, în evidența contabilă, a „venitului din vânzare” pe parcursul transportării produselor, produselor finite, lucrărilor executate, serviciilor prestate.

Metoda selectată de către întreprindere pentru recunoașterea venitului are un impact direct

asupra indicatorului situației financiare a întreprinderii.

Tabelul 3.9. Interacțiunea dintre metodele de recunoaștere a venitului, presiunea fiscală și situația financiară a entității

Indicatorul	Impactul metodei de recunoaștere a venitului asupra PF	Impactul metodei de recunoaștere a venitului asupra SFE
Creșterea sumei „venitului” la modificarea metodei de casă asupra metodei de calcul	se majorează	SFE se agravează
Reducerea sumei „venitului” la modificarea metodei de calcul asupra metodei de casă	se reduce	SFE se echilibrează

Sursa: Elaborat de autor.

Pentru întreprindere, **ordinul privind politica financiar - contabilă** reprezintă *un plan contabil și financiar pe termen scurt pentru anul fiscal*. Selectarea unui anumit element al politicii contabile trebuie realizată în mod rezonabil, ținând cont de calculele efectuate conform tuturor modalităților și metodelor legale aprobate, deoarece are impact direct proporțional asupra presiunii fiscale și a rezultatelor financiare ale întreprinderii. Metodologia elaborată de justificare a aplicării politicii contabile reglementează etapele politicii financiar - contabile a întreprinderii și permite entității să reglementeze prompt modificările în situația financiară în baza optimizării presiunii fiscale. [16]

3.3. Modelarea interdependenței dintre presiunea fiscală și stabilitatea financiară a întreprinderilor din cadrul sectorului vitivinicol

Determinarea nivelului presiunii fiscale are un rol important în procesul de luare a deciziilor manageriale, cu scopul de a spori nivelul de dezvoltare financiară a acesteia. Cercetările din capitolele precedente ne confirmă următorul postulat: capacitatea întreprinderii de a-și controla și de a-și îmbunătăți performanța financiară depinde, în mare parte, de modul în care aceasta este supusă impozitării.

Astfel, cercetând literatura de specialitate, concluzionăm că, în pofida eforturilor enorme de cercetare, totuși, nu se cunoaște cu exactitate gradul de influență a nivelului presiunii fiscal asupra stabilității financiare a acestora. Nu este dedusă o teorie formală care să explice și să prezică nivelul optim al presiunii fiscale, la nivel microeconomic, și, mai cu seamă, interdependența dintre nivelul principalilor indicatori economico-financiar și nivelul presiunii fiscale.

Totodată, constatăm că, în cadrul legăturilor multiple, variabilele factoriale au influențe diferite asupra variabilei rezultative, respectiv, unele exercită o acțiune semnificativă asupra fenomenului și trebuie să fie luate în considerare la calculul de regresie și corelație, iar altele au o acțiune mai puțin importantă și pot fi omise în acest sens.

Metodele și tehnicile statistice de cuantificare, de analiză factorială, de estimare și testare sunt reprezentate de o serie extinsă și variată de metode și instrumente statistico - matematice.[106, p.79] Cele mai semnificative din aceste metode și instrumente sunt aplicate, sub o formă sau alta, asupra datelor de intrare disponibile, cu scopul explicitării factoriale și, în consecință, a obținerii informațiilor necesare fundamentării deciziilor de acțiune.[72]

Metodele de corelație au ca efect simplificarea calculelor și concluziilor, deoarece este foarte dificil să se cuantifice mulțimea tuturor factorilor cauzali care acționează asupra unui fenomen sau indicator economico - financiar.

În această ordine de idei, am considerat oportun să ne propunem, ca scop pentru acest subcapitol, dezvoltarea unei metodologii de evaluare a stabilității financiare a unităților economice și interdependența acesteia cu nivelul presiunii fiscale, la care este supusă entitatea, prin utilizarea tehnicilor econometrice, care constituie un instrument deosebit pentru identificarea relațiilor cauzale dintre variabila dependentă și cele independente, iar rezultatele obținute sunt demne de încredere pentru luarea deciziilor de către managerii entităților.

În procesul elaborării *modelului factorial predicativ grafic integral*, pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii, este necesar să se determine factorii care formează indicatorul rezultativ: *indexul mediu vectorial al stabilității fiscale, rentabilitatea vânzărilor, rentabilitatea activelor, coeficienții lichidității absolute, coeficienții lichidității curente, gradul solvabilității curente, rezistența fiscală și presiunea fiscală*.

În vederea atingerii acestui obiectiv, vom utiliza ***metoda analizei factoriale***.

Această metodă se aplică în procesul cercetării și evaluării influenței unor indicatori financiari (factoriali, exogeni) asupra indicatorului analizat (rezultat, endogen).

În procesul elaborării modelului financiar propriu, ***sarcinile principale ale analizei factoriale*** sunt:

- ✓ evaluarea impactului modificărilor relative ale factorilor asupra variației relative a indicatorului rezultativ;
- ✓ evaluarea influenței modificării absolute a factorului *i* asupra modificării absolute a indicatorului de performanță;
- ✓ determinarea raportului dintre mărimea modificării indicatorului rezultativ determinat de modificarea factorului *i* față de valoarea de bază a indicatorului rezultativ;
- ✓ determinarea greutății specifice a modificării absolute a indicatorului rezultat, cauzată de variația factorului *i* în modificarea globală a indicatorului rezultat.

Modelul sistemului factorial reprezintă o formulă matematică, ce exprimă legăturile reale dintre indicatorii analizați. În formă generală, relațiile respective pot fi prezentate astfel:

$$Y = f(x_1, x_2, \dots, x_n) \quad (3.11)$$

unde:

y – caracteristică rezultativă,

$x_1, \dots, x_n$ – caracteristică factorială.

În prezenta cercetare, analiza factorială a fost aplicată atunci când au fost studiate relațiile dintre indicatorii analizați în procesul de evaluare a stabilității fiscale, cu scopul:

- de a stabili prezența (absența) legăturii dintre indicatorii analizați;
- de a măsura legătura dintre indicatorii respectivi;
- de a stabili natura legăturilor identificate;
- de a cuantifica impactul modificărilor factorilor asupra modificării indicatorului rezultat;
- de a identifica cei mai importanți factori care determină comportamentul indicatorului rezultat;
- de a determina tipul de dependență.

Există *dependențe aditive, multiplicative, multiple și mixte*.

Cu **dependența aditivă**, factorii formează indicatorul rezultat sub forma unei sume algebrice (de exemplu, pentru a determina indicatorul de acoperire cumulativă a datoriilor fiscale - IACDF).

Vom determina interdependența dintre presiunea fiscală și stabilitatea financiară a întreprinderii:

$$\begin{aligned} &\text{Mijloace fixe} + \text{Creanțe pe termen lung} + \text{Materiale} + \text{Obiecte de mică valoare și scurtă} \\ &\text{durată} + \text{Producția în curs de execuție și produse} + \text{Mărfuri} + \text{Creanțe comerciale} + \\ &\text{Numerar în casierie și la conturi curente} + \text{Investiții financiare curente în părți afiliate} \\ &\geq \text{Credite bancare pe termen lung} - \text{Împrumuturi pe termen lung} - \text{Credite bancare pe} \\ &\text{termen scurt} - \text{Împrumuturi pe termen scurt} - \text{Datorii comerciale.} \end{aligned} \quad (3.12)$$

Determinarea *tipului de dependență* (directă sau indirectă) între indicatorul de acoperire cumulativă a datoriilor fiscale (indicatorul rezultat) și factorii determinanți ai indicatorul de acoperire cumulativă a datoriilor fiscale o vom efectua conform inegalității (Formula 3.12).

Indicatorii factoriali și tipul influenței acestora asupra indicatorului de acoperire cumulativă a datoriilor fiscale ale întreprinderii (tipul de dependență) sunt prezentate în Tabelul 3.10.

În condiții de dependență directă, creșterea mărimii indicatorului factorial îmbunătățește acoperirea cumulativă a datoriilor fiscale, iar în cazul dependenței indirecte creșterea mărimii indicatorului factorial agravează acoperirea cumulativă a datoriilor fiscale.

Tabelul 3.10.Indicatorii factoriali și impactul lor asupra indicatorului de acoperire cumulativă a datoriilor fiscale a întreprinderii

Denumirea indicatorului factorial	Tip de dependență
Mijloace fixe	<u>Directă</u>
Creanțe pe termen lung	<u>Directă</u>
Materiale	<u>Directă</u>
Obiecte de mică valoare și scurtă durată	<u>Directă</u>
Producția în curs de execuție și produse	<u>Directă</u>
Mărfuri	<u>Directă</u>
Creanțe comerciale	<u>Directă</u>
Numerar în casierie și la conturi curente	<u>Directă</u>
Investiții financiare curente	<u>Directă</u>
Credite bancare pe termen lung	Inversă
Împrumuturi pe termen lung	Inversă
Credite bancare pe termen scurt	Inversă
Împrumuturi pe termen scurt	Inversă
Datorii comerciale	Inversă

Sursa: Elaborat de autor.

Așadar, va avea o influență favorabilă asupra creșterii indicatorilor la acoperirea cumulativă a datoriilor fiscale următoarea formulă:

Mijloace fixe + Creanțe pe termen lung + Materiale + Obiecte de mică valoare și scurtă durată + Producția în curs de execuție și produse + Mărfuri + Creanțe comerciale + Numerar în casierie + Disponibilități la conturi curente + Investiții financiare curente.

În această ordine de idei, am considerat oportună elaborarea unei **formule de calcul a indicatorului de acoperire cumulativă a datoriilor fiscale**, și anume:

$IACDF = MF + CTL + ME + OMVSD + PEP + MI + CC + NCC + IFC - CBTL - \hat{ITL} - CBTS - \hat{ITS} - DC$ (3.13)
unde:

MF reprezintă mijloace fixe;

CTL – creanțe pe termen lung;

ME – materiale;

OMVSD – obiecte de mică valoare și scurtă durată;

PEP – producția în curs de execuție și produse;

MI – mărfuri;

CC – creanțe comerciale;

NCC – numerar în casierie și disponibilități la conturi curente;

IFC – investiții financiare curente;

CBTL – credite bancare pe termen lung;

$\hat{ITL}$ – împrumuturi pe termen lung;

CBTS – credite bancare pe termen scurt;

$\hat{ITS}$ – împrumuturi pe termen scurt;

DC – datorii comerciale.

Prin intermediul analizei factoriale este posibilă evaluarea influenței fiecărui factor asupra indicatorului rezultat și prognozarea valorii indicatorului rezultat pentru devierile viitoare a factorilor selectați. Așadar, vom obține indicatorul rezultat folosind modelul dependenței mixte a factorilor. Acest model oferă o combinație diferită a influenței relațiilor factorilor asupra indicelui calculat.

Pentru determinarea indexului mediu vectorial al stabilității fiscale, propunem **un model matematic al relației dintre indicatorul rezultat (Tabelul 3.11) și plățile medii** privind: impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător, contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului, contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului, TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul RM, accizele.

Modelul indexului /indexului mediu vectorial al stabilității fiscale:

Pentru $n > 1$, avem:

$$MIMVSF = X_1 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n IPA\hat{I}_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n IACDF_i}{n} + X_2 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n CAS_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n IACDF_i}{n} + X_3 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n CAM_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n IACDF_i}{n} + X_4 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n TVAPSRM_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n IACDF_i}{n} + X_5 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n A_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n IACDF_i}{n} \quad (3.14)$$

Pentru $n=1$, avem:

$$MIVSF = X_1 \times IPA\hat{I}_i \div IACDF_i + X_2 \times CAS_i \div IACDF_i + X_3 \times CAM_i \div IACDF_i + X_4 \times TVAPSRM_i \div IACDF_i + X_5 \times A_i \div IACDF_i \quad (3.15)$$

unde:

$IPA\hat{I}_i$ – impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, anul i ;

CAS_i – contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului, anul i ;

CAM_i – contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului, anul i ;

$TVAPSRM_i$ – TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul RM, anul i ;

A_i – accizele anului i ;

$IACDF_i$ – indicatorul de acoperire cumulativă a datoriilor fiscale, anul i ;

n – numărul de ani;

X_1, X_2, X_3, X_4, X_5 – coeficienții de fiabilitate (încredere) a datelor privind plățile fiscale determinate prin metoda expert de evaluare.

La formarea coeficienților X_1, X_2, X_3, X_4, X_5 pentru evaluarea fiabilității datelor privind plățile fiscale a fost utilizată metoda expert de evaluare. [Anexele 46, 47]

Cu ajutorul metodei de notare a fost evaluat riscul utilizării datelor statistice eronate privind plățile fiscale ale întreprinderilor vinicole din Republica Moldova.

Ca urmare a implementării acestui model pentru determinarea valorii indexului mediu vectorial al stabilității fiscale, care reprezintă modelul raportului dintre combinația liniară a ratelor relative ale plăților fiscale și a situației financiare a societății, fiecare element primește scorurile respective de la 100 până la 300, în funcție de opinia expertului cu privire la diminuarea obligațiilor fiscale corespunzătoare:

$$X_t = \frac{A_i}{E}, \quad (3.16)$$

$$t \in [1; 5].$$

unde:

X_1, X_2, X_3, X_4, X_5 – coeficienții de fiabilitate (încredere) a datelor privind plățile fiscale;

A_i – numărul de puncte atribuite indicatorului i ;

E – numărul de experți;

Vom prezenta interpretarea finală a modelului indexului mediu vectorial al stabilității fiscale, ținând seama de coeficienții obținuți privind fiabilitatea (încrederea) datelor referitoare la plățile fiscale: [Anexele 46, 47]

Pentru $n > 1$, avem: (3.17)

$$\text{MIMVSF} = 1,85 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n \text{IPA}\hat{A}_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n \text{IACDF}_i}{n} + 1,63 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n \text{CAS}_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n \text{IACDF}_i}{n} + 1,63 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n \text{CAM}_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n \text{IACDF}_i}{n} + 1,05 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n \text{TVAPSRM}_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n \text{IACDF}_i}{n} + 1,01 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n A_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n \text{IACDF}_i}{n}$$

Pentru $n=1$, avem:

$$\text{MIVSF} = 1,85 * \text{IPA}\hat{A}_i \div \text{IACDF}_i + 1,63 * \text{CAS}_i \div \text{IACDF}_i + 1,63 * \text{CAM}_i \div \text{IACDF}_i + 1,05 * \text{TVAPSRM}_i \div \text{IACDF}_i + 1,01 * A_i \div \text{IACDF}_i \quad (3.18)$$

Analiza valorilor rezultatelor, calculate în urma implementării modelului indexului mediu vectorial al stabilității fiscale, se efectuează pe baza următoarelor ipoteze:

- ✓ Când valoarea $0,2 \leq \text{MIMVSF}/\text{MIVSF} \leq 0,9$ – întreprinderea este stabilă în ceea ce privește impozitul, iar cuantumul impozitelor plătite nu are impact grav asupra activităților economice ale întreprinderii în ceea ce privește impozitarea, iar optimizarea ei nu este o sarcină prioritară a subiectului economic.
- ✓ $1 \leq \text{MIMVSF}/\text{MIVSF} \leq 1,4$ – întreprinderea este instabilă din punct de vedere fiscal, iar mărimea impozitelor plătite are un impact semnificativ asupra activității întreprinderii.
- ✓ $\text{MIMVSF}/\text{MIVSF} \geq 1,5$ sau $\text{MIMVSF}/\text{MIVSF} \leq 0$ – se atestă o lipsă acută a mijloacelor proprii,

pentru acoperirea deducerilor fiscale ale întreprinderii.

- ✓ $MIMVSF/MIVSF < 0,2$ este posibilă concluzia că plățile obligatorii la buget nu sunt plătite integral sau întreprinderea are o structură nerațională a activelor.

Acest model, elaborat de autor, poate fi utilizat pentru calcularea indexului mediu vectorial al stabilității fiscale a entității pentru o perioadă de 3, 5, 10 ani, în scopul comparării ramurale a mai multor companii vitivinicole sau pentru identificarea valorii ramurale medii a indicatorului rezultat și pentru determinarea indexului mediu anual al stabilității fiscale a unui singur agent economic.

De asemenea, este calculat indexul mediu vectorial al stabilității fiscale a agenților economici analizați și, în general, pentru sector vitivinicol. [Anexele 48-54].

Analizând evoluția indexului vectorial al stabilității fiscale în sectorul vitivinicol al Republicii Moldova (Tabelul 3.11), putem constata că mărimea acestuia se încadrează în limitele următoare:

- 1) $0,2 \leq MIMVSF/ MIVSF \leq 0,9$ pentru: IMPERIAL VIN SA – în perioada anilor 2009-2011, VINURI DE COMRAT S.A. – în perioada 2014-2016, VINARIA BOSTAVAN S.R.L. – în anul 2014, KAZAYAK-VIN S.A. – în anul 2016, SUVOROV-VIN S.R.L. – în perioada 2012-2016 și pentru întregul sector vitivinicol în anul 2016.

Situația dată se caracterizează prin faptul că întreprinderile sunt stabile în ceea ce privește impozitul, iar cuantumul impozitelor plătite nu are impact grav asupra activităților economice ale organizațiilor în ceea ce privește impozitarea. Optimizarea ei nu este o sarcină prioritară a subiecților economici.

- 2) $0,2 \leq MIMVSF/ MIVSF \leq 0,9$ pentru: IMPERIAL VIN SA – în perioada 2009-2011, VINURI DE COMRAT SA – în perioada 2014-2016, VINARIA BOSTAVAN S.R.L. – în anul 2014, KAZAYAK-VIN S.A. – în anul 2016, SUVOROV-VIN S.R.L. – în perioada 2012-2016 și pentru întregul sector vitivinicol în anul 2016.

Situația dată se caracterizează prin faptul că întreprinderile sunt stabile în ceea ce privește impozitul, iar cuantumul impozitelor plătite nu are impact grav asupra activităților economice ale organizațiilor în ceea ce privește impozitarea. Optimizarea ei nu este o sarcină prioritară a subiecților economici.

- 3) $1 \leq MIMVSF/ MIVSF \leq 1,4$ pentru: SUVOROV-VIN S.R.L., în anul 2011.

Conchidem că întreprinderea este instabilă din punct de vedere fiscal, iar mărimea impozitelor plătite are un impact semnificativ asupra activității întreprinderii.

- 4) $MIMVSF/ MIVSF \geq 1,5$ sau $MIMVSF/ MIVSF \leq 0$ pentru: IMPERIAL VIN SA – în anii 2007-2008, VINARIA BOSTAVAN S.R.L. – în perioada anilor 2007-2009, SUVOROV-VIN S.R.L. – în perioada 2007-2010.

În cazul dat, se înregistrează o lipsă acută a mijloacelor proprii pentru acoperirea plăților fiscale

ale întreprinderilor analizate;

- 5) $MIMVSF / MIVSF < 0,2$ pentru IMPERIAL VIN SA – în perioada 2012-2016, VINURI DE COMRAT SA – 2007-2013, VINIA TRAIAN S.A. – pentru toată perioada analizată, VINARIA BOSTAVAN S.R.L. – în perioadele 2010-2013, 2015-2016, KAZAYAK-VIN S.A. – în perioada 2008-2016, TOMAI-VINEX S.A. – 2009-2016.

În situația respectivă, plățile obligatorii la buget nu sunt plătite integral sau întreprinderea are o structură nerațională a activelor.

Tabelul 3.11. Rezultatele aplicării modelului indexului mediu vectorial al stabilității fiscale la unele întreprinderi din sectorul vitivinicol al Republicii Moldova

Indicatori	Anii										MIMVSF
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
MIVSF, întreprinderi											
IMPERIAL VIN SA	2,92	6,75	0,32	0,56	0,21	0,08	0,09	0,07	0,07	0,04	1,11
VINURI DE COMRAT SA	0,18	0,10	0,09	0,11	0,13	0,19	0,19	0,27	0,27	0,30	0,18
VINIA TRAIAN S.A.	0,02	0,01	0,04	0,03	0,02	0,03	0,03	0,05	0,05	0,03	0,03
VINARIA BOSTAVAN S.R.L.	-7,57	-13,31	-0,95	0,17	0,14	0,15	0,08	0,21	0,11	0,10	-2,09
KAZAYAK-VIN S.A.	0,22	0,16	0,08	0,05	0,07	0,04	0,06	0,10	0,05	0,18	0,10
SUVOROV-VIN S.R.L.	-2,61	-0,32	-0,89	2,53	1,02	0,29	0,46	0,60	0,57	0,41	0,21
TOMAI-VINEX S.A.	0,35	0,35	0,08	0,07	0,04	0,02	0,02	0,03	0,02	0,02	0,10
MIVSF, sectorul vitivinicol	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,20	0,20

Sursa: Elaborat de autor.

Valoarea indexului mediu vectorial al stabilității fiscale, în anul 2016, se încadrează în valorile stabilite numai pentru SUVOROV-VIN S.R.L., VINURI DE COMRAT S.A. și pentru întregul sector vitivinicol al Republicii Moldova.

În urma analizei indexului mediu vectorial al stabilității fiscale, *pot fi selectate trei companii pentru implementarea modelului factorial predicativ grafic integral*, în vederea evaluării stabilității financiare a întreprinderilor:

- 1) VINURI DE COMRAT S.A.;
- 2) VINARIA BOSTAVAN S.R.L.;
- 3) SUVOROV-VIN S.R.L.

Etapa a doua în procesul elaborării modelului factorial predicativ grafic integral, pentru evaluarea stabilității financiare a unei întreprinderi, constă în determinarea presiunii fiscale [Anexe 55-61].

După calcularea tuturor elementelor necesare, se formează modelul factorial predicativ grafic integral pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii.

Conceptul de **model integral** provine dintr-o înțelegere pre-existentă a cuvântului „integral”, care alcătuiește părțile unite ale unui singur întreg. Astfel, în viziunea noastră, este necesar să se utilizeze un model combinat de evaluare complexă pentru un număr limitat de indicatori (de obicei, coeficienți) și un model pentru descompunerea indicatorului rezultat agregat în componentele factoriale.

Modelul factorial predicativ grafic integral (pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii) este un model de *prognoză financiară*, bazat pe analiză dinamică (modelul factorial strict-determinist sau modelul de regresie, bazat pe analiza indicatorilor financiari ai întreprinderilor pe o perioadă de 5-10 ani și pe baza estimărilor experților privind stabilitatea financiară viitoare a companiei).

Tabelul 3.12. Modelul factorial predicativ grafic integral pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii VINURI DE COMRAT S.A.

Denumirea factorilor de influență asupra stabilității financiare a întreprinderii	Valoarea factorului la sfârșitul perioadei de gestiune (anul 2016).	Valorile prognozate ale factorilor de influență pe variante		
		pesimist	invariabil	optimist
Rentabilitatea vânzărilor (comercială brută)	33,99	25,1	33,99	41,2
Rentabilitatea activelor (economică)	8,09	5,6	8,09	11,3
Coeficienții lichidității absolute	0,023	0,01	0,023	0,1
Coeficienții lichidității intermediare	0,39	0,23	0,39	0,72
Coeficienții lichidității curente	1,34	1,1	1,34	2,1
Impozitele directe (rezistența fiscală) calculate la:				
1 leu venit din vânzări	0,06	0,12	0,06	0,05
1 leu profit brut	0,17	0,21	0,17	0,11
1 leu profit net	0,47	0,62	0,47	0,36
Presiunea fiscală a întreprinderii (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	0,17	0,21	0,17	0,15
MIVSF	0,30	0,95	0,30	0,34

Sursa: Elaborat de autor.

Modelul factorial predicativ grafic integral (pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii) se bazează pe **patru direcții principale care formează rezultat**, o reprezentare a situației financiare a întreprinderii prin intermediul cercetării a opt factori: indexul vectorial al stabilității fiscale, rentabilitatea vânzărilor (comercială brută), rentabilitatea activelor (economică), coeficienții lichidității

absolute, coeficienții lichidității intermediare, coeficienții lichidității curente, rezistența fiscală și presiunea fiscală. [68].

În urma analizei efectuate, (Tabelul 3.12; Anexei 63– Tabelul A.63.2), constatăm:

Indicator roșu ≤ 3 ;

Indicator verde $\in [4;5]$;

Indicator albastru ≥ 1 .

Starea stabilă indică că în anul 2016 VINURI DE COMRAT S.A. are suficiente rezerve, ceea ce constituie o protecție față de efectele negative ale factorilor interni și externi.

La întreprinderea SUVOROV-VIN S.R.L. (Tabelul 3.13 și Anexa 63 - Tabelul A.63.3), constatăm:

Indicator roșu ≤ 2

Indicator verde ≥ 6

Indicator albastru ≥ 0

Stabilitatea absolută la SUVOROV-VIN S.R.L. denotă atât existența unor rezerve de menținere a unei situații stabile, cât și prezența unor mecanisme de prevenire a eventualelor consecințe cu impact negativ.

Tabelul 3.13. Modelul factorial predicativ grafic integral pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii SUVOROV-VIN S.R.L.

Denumirea factorilor de influență asupra stabilității financiare a întreprinderii	Valoarea factorului la sfârșitul perioadei de gestiune	Valorile prognozate ale factorilor de influență pe variante		
		pesimist	invariabil	optimist
Rentabilitatea vânzărilor (comercială brută)	30,32	25,3	30,32	35,21
Rentabilitatea activelor (economică)	0,62	0,43	0,62	1,1
Coeficienții lichidității absolute	0,020	0,01	0,020	0,2
Coeficienții lichidității intermediare	1,65	1,4	1,65	1,0
Coeficienții lichidității curente	2,64	2,0	2,64	2,1
Impozitele directe (rezistența fiscală) calculate la:				
1 leu venit din vânzări	0,02	0,08	0,02	0,01
1 leu profit brut	0,05	0,15	0,05	0,03
1 leu profit net	2,17	2,38	2,17	0,9
Presiunea fiscală a întreprinderii (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	0,28	0,33	0,28	0,24
MIVSF	0,41	0,9	0,41	0,3

Sursa: Elaborat de autor.

În urma analizei efectuate (Tabelul 3.14, Anexa 63–Tabelul A.63.4), constatăm:

Indicator roșu ≥ 4

Indicator verde ≤ 4

Indicator albastru ≤ 4

În cazul întreprinderii VINARIA BOSTAVAN S.R.L., orice impact asupra mediului intern și extern al organizației poate conduce la pierderea stabilității, existând riscul de faliment.

Varianta de tip „*optimist*” pentru orice întreprindere presupune cea mai favorabilă manifestare a mediului economic extern (inclusiv, devierile taxelor fiscale).

Varianta de tip „*invariabil*” se concentrează asupra situației economice (fiscale) neschimbate (situația rămâne aceeași ca și în perioada de planificare anterioară).

Varianta de tip „*pesimist*” este proiectată pe ipoteza unei schimbări nefavorabile pentru dezvoltarea întreprinderii [Anexa 63–Tabelele A.63.2- A.63.4].

Tabelul 3.14. Modelul factorial predicativ grafic integral, pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii "VINARIA BOSTAVAN" S.R.L.

Denumirea factorilor de influență asupra stabilității financiare a întreprinderii	Valoarea factorului la sfârșitul perioadei de gestiune	Valorile prognozate ale factorilor de influență pe variante		
		pesimistă	invariabilă	optimistă
Rentabilitatea vânzărilor (comercială brută)	21,25	20,1	21,25	32,1
Rentabilitatea activelor (economică)	-2,44	-3,15	-2,44	0,14
Coeficienții lichidității absolute	0,017	0,011	0,017	0,1
Coeficienții lichidității intermediare	1,32	0,6	1,32	1,5
Coeficienții lichidității curente	3,03	2,3	3,03	2,6
Impozitele directe (rezistența fiscală) calculate la:				
1 leu venit din vânzări	0,03	0,05	0,03	0,02
1 leu profit brut	0,15	0,25	0,15	0,12
1 leu profit net	-0,64	-1,2	-0,64	0,6
Presiunea fiscală a întreprinderii (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	0,05	0,16	0,05	0,02
MIVSF	0,10	0,03	0,10	0,2

Sursa: Elaborat de autor.

Selectarea acestor indicatori pentru evaluarea stabilității financiare este condiționată de mai multe motive:

- pot fi aplicați la întreprinderile cu diferite tipuri de activități economice (inclusiv, în sectorul vitivinicol);
- sunt utilizați de către organele de stat (inclusiv autoritățile fiscale) la evaluarea situației financiare a întreprinderii;
- dețin avantajul simplității de calcul și baza accesibilă de informații;
- permit caracterizarea utilizării eficiente a resurselor disponibile din gestiunea întreprinderii, care nu se dublează.

În viziunea noastră, este o abordare principală nouă a definiției *stabilității financiare a*

întreprinderii, care permite, la calcularea indicelui integral, să se respecte componentele decisive în efectuarea analizei financiare a subiecților economici de către autoritățile de stat, prevăzute în diferite documente legale și care au o influență importantă la luarea deciziilor privind organizațiile din domeniul reglementării bugetar - fiscale (decizii privind inițierea măsurilor de control, procedurile de faliment, lichidarea contribuabilului etc.). În acest caz, un loc important în metodologia propusă spre evaluarea stabilității financiare a instituției îl ocupă *modelul indexului mediu vectorial al stabilității fiscale* în sectorul vitivinicol al Republicii Moldova. [68]

Cu toate acestea, scara propusă pentru evaluarea stabilității financiare a entității, bazată pe esența indexului vectorial al stabilității fiscale, poate fi utilizată, în opinia noastră, doar în cazul în care acesta va fi în intervalul stabilității suficiente. În caz contrar, depășirea indicelui unității indexului vectorial al stabilității fiscale nu va indica evoluția pozitivă a stabilității financiare, ci dimpotrivă, fapt care va fi în raport direct cu lipsa de mijloace pentru achitarea plăților obligatorii la buget.

În cazul în care indexul vectorial al stabilității fiscale va depăși indicatorul din zona stabilității suficiente (caracteristica indicelui stabilității financiare), care este în intervalul valorilor mai mare de 1,5, poate fi interpretată ca o stabilitate critică, iar mai mică de 0,2 – ca pseudo - stabilitate, care se obține, în primul rând, prin evaziunea de la achitarea plăților obligatorii la buget.

Luând în considerare imprevizibilitatea mediului economic al Republicii Moldova, *modelul factorial predicativ grafic integral* – pentru evaluarea stabilității financiare a entităților - se impune ca un demers strategic atât în procesul de planificare strategică (inclusiv planificare fiscală), cât și managementul financiar al întreprinderii.

3.4. Concluzii la capitolul 3

Determinarea efectelor economice ale presiunii fiscale asupra activității agenților economici din sectorul vitivinicol reprezintă unul din obiectivele prioritare, care stabilesc acțiunile ulterioare pe care le vor întreprinde aceștea, precum și direcțiile de management al resurselor financiare, pentru desfășurarea unei activități economice eficiente.

În rezultatul analizei fiscale detaliate a întreprinderilor din sectorul vitivinicol, desfășurată în capitolul al doilea, constatăm o dilemă de natură teoretică: „*Care din indicatori necesită a fi calculați în cadrul acestei analize și care este modul de calcul al acestor indicatori?*”. Există indicatorii logici (raționali) din punct de vedere teoretic, însă, în practică, s-au dovedit a fi destul de ne informativi sau chiar iraționali (aproape toți indicatorii presiunii fiscal asociați cu indicatorii de venit). Această situație se constată în cadrul mai multor întreprinderi supuse analizei.

Cu toate acestea, fiecare *indicator al presiunii fiscale* are propria sa valoare, care, de altfel, nu

este, pur și simplu, „negativă” sau „pozitivă”. În opinia noastră, este nevoie de un sistem de indicatori care ar fi în conformitate cu abordarea conceptuală față de analiza problemelor fiscale. Astfel, propunem o abordare de la empirism spre raționalism, de la căutarea indicatorului, care reflectă presiunea fiscală notorie, spre analiza presiunii fiscale în contextul rezolvării sarcinilor gestiunii fiscale eficiente. Ținând cont de specificul acestui domeniu de cercetare, scopul înaintat întruchipează principiile și metodele de analiză propuse, bazate pe alocarea tipurilor de impozite, dar care mai necesită a fi dezvoltate și implementate în continuare.

Cercetarea efectuată cu privire la subiecții economici din sectorul vitivinicol ne permite să constatăm dependența dintre volumul total al investițiilor brute și nivelul presiunii fiscale, care este una directă: cu cât este mai mare nivelul presiunii fiscale, cu atât mai puține resurse sunt disponibile pentru subiecții economici spre realizarea programelor investiționale. Pentru a rezolva problema reglementării presiunii fiscale, este necesar, la nivel național, de a elabora și de a implementa mecanisme speciale de organizare a respectivului proces, care ar asigura distribuirea eficientă a valorii adăugate create între state, întreprinderi și populație.

Indicatorul presiunii fiscale poate contribui la pregătirea informației, care asigură un echilibru stabil între influența factorilor *externi* (incluși în legislația fiscală) și *interni* (dependenți de întreprinderea propriu-zisă), ghidează deciziile administrative nu spre o simplă reducere a impozitelor, ci spre optimizarea activității întregii întreprinderi. În comparație cu presiunea fiscală, posibilitățile altor modele pentru argumentarea soluțiilor de planificare a optimizării fiscale sunt limitate din cauza conținutului și numărului de factori componenți. În această privință, autorul consideră că este necesar să se includă în sistemul de indicatori ai managementului financiar – *indicatorul presiunii fiscale*.

Studierea fundamentelor teoretice privind planificarea fiscală și clarificarea rolului său în optimizarea fiscală a entității au demonstrat că modalitatea eficientă de creștere a profitabilității nu este, pur și simplu, reducerea mecanică a impozitelor, ci crearea unui sistem eficient de management al întreprinderii și adoptarea unor soluții financiare care optimizează întreaga structură (inclusiv impozitele).

Cu alte cuvinte, nu vorbim despre *tactica reducerii fiscale*, ci despre *strategia administrării fiscale optime a întreprinderii*. În opinia noastră, *planificarea fiscală* vizează elaborarea unor măsuri care să asigure un echilibru cu nivel redus al presiunii fiscale și să mențină riscurile fiscale la limitele acceptabile, orientate spre raționalizarea impozitelor plătite și reducerea riscurilor fiscale conform legislației în vigoare.

Astfel, propunem o *metodă de optimizare a presiunii fiscale a întreprinderii pe baza abordării complexe*, în care se efectuează *analiza impozitării întreprinderii* și se estimează *valoarea indicelui presiunii fiscale în limitele optime ale coridorului fiscal*. **Coridorul fiscal**, în acest context, reprezintă formarea funcției de bază privind optimizarea impozitării întreprinderii cu un risc impozitar minim.

De vreme ce determinarea nivelului presiunii fiscale joacă un rol important în procesul de luare a deciziilor manageriale, aceste decizii vor avea ca scop sporirea nivelului de dezvoltare financiară a entității. Capacitatea întreprinderii de a-și controla și de a-și îmbunătăți performanța financiară depinde, în mare parte, de modul în care aceasta este supusă impozitării.

Studiind literatura de specialitate, conștientizăm că, în pofida eforturilor enorme de cercetare, nu se cunoaște exact gradul de influență a nivelului presiunii fiscale, suportat de unitățile economice, asupra stabilității financiare a acestora. De aceea, considerăm oportună și relevantă dezvoltarea unei metodologii de evaluare a stabilității financiare a unităților economice din sectorul vitivinicol și interdependența acesteia cu nivelul presiunii fiscale, la care este supusă entitatea, prin utilizarea tehnicilor econometrice, care constituie un instrument deosebit pentru identificarea relațiilor cauzale dintre variabila dependentă și cea independentă, iar rezultatele obținute sunt demne de încredere pentru luarea deciziilor de către managerii entităților.

În contextul celor menționate, propunem o abordare principial nouă a definiției *stabilității financiare a întreprinderii*. Precizăm faptul că, pentru determinarea indicelui integral, este necesar de a se lua în considerare componentele decisive în efectuarea analizei financiare a întreprinderilor de către autoritățile de stat, prevăzute în diferite documente legale și care au o influență importantă la luarea deciziilor privind organizațiile din domeniul reglementării bugetar - fiscale. În acest sens, propunem dezvoltarea unui *model econometric de evaluare a stabilității financiare a instituției* în baza modelului indexului mediu vectorial al stabilității fiscale a entităților din sectorul vitivinicol al Republicii Moldova.

În vederea determinării indexului mediu vectorial al stabilității fiscale, propunem un *model matematic al relației dintre indicatorul rezultat și plățile medii* referitoare la: impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător, contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului, contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului; TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul țării, accizele.

Modelul factorial predicativ grafic integral (pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii) este un model de prognoză financiară bazat pe analiză dinamică (modelul factorial strict - determinist sau modelul de regresie, bazat pe analiza indicatorilor financiari ai întreprinderilor pe perioada de 5-10 ani și pe baza estimărilor experților privind stabilitatea financiară viitoare a companiei). Modelul factorial predicativ grafic integral (pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii) se bazează pe *patru direcții principale care formează rezultat*, o reprezentare a situației financiare a întreprinderii prin intermediul cercetării a opt factori (indexul vectorial al stabilității fiscale, rentabilitatea vânzărilor (comercială brută), rentabilitatea activelor (economică), coeficienții lichidității absolute, coeficienții lichidității intermediare, coeficienții lichidității curente, rezistența fiscală și presiunea fiscală).

Cu toate acestea, în urma simulărilor dezvoltate în baza situațiilor economico - financiare a unor întreprinderi concrete din sectorul vitivinicol, scara propusă de evaluare a stabilității financiare a

entității, bazată pe esența indexului vectorial al stabilității fiscale, poate fi utilizată doar în cazul în care acesta va fi în intervalul stabilității suficiente. În caz contrar, depășirea indicelui unității indexului vectorial al stabilității fiscale nu va indica dinamica pozitivă a stabilității financiare, ci dimpotrivă, fiind în raport direct cu lipsa de mijloace pentru achitarea plăților obligatorii la buget.

Oportunitatea cercetării diferitor variante ale modelului factorial predicativ grafic integral pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii este dictată de imprevizibilitatea mediului economic al Republicii Moldova (în procesul de planificare strategică, planificare fiscală, managementul financiar al întreprinderii). Or, mediul economic urmează să fie pregătit adecvat pentru evenimente incerte.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Drept urmare a cercetărilor teoretico - metodologice și studiilor teoretico - aplicative înfăptuite, autorul constată că resursele publice provenite din impozite și taxe au un caracter limitat, iar efectele generate de plata acestora asupra activității entităților din sectorul vitivinicol au creat premisele necesare pentru a lua în considerare indicatorul presiunii fiscale, ca fiind una din cele mai importante restricții externe asupra resurselor financiare ale entităților.

La etapa actuală nu orice stat poate fi caracterizat prin existența unei politici fiscale raționale și a unui mecanism eficient de realizare a acesteia. Unul din indicatorii, care permit evaluarea eficacității realizării politicii fiscale la nivel *macro*- este indicele presiunii fiscale. Analiza indicatorului „presiunea fiscală” asupra economiei țării, care, de sine stătător, caracterizează doar ponderea PIB-ului redistribuită prin intermediul impozitelor și taxelor, și doar în asociere cu alți indicatori importanți ai dezvoltării socio-economice a țării fapt ce ne permite să estimăm nivelul și gravitatea impozitării în țară și eficiența funcționării sistemului fiscal. Atenția cercetătorului este axată pe faptul că în Republica Moldova, presiunea fiscală înaltă este legată de nivelul scăzut al PIB-ului și al PIB-ului pe cap de locuitor în comparație cu alte țări. Prin urmare, presiunea fiscală înaltă în Republica Moldova nu contribuie la creșterea PIB-ului, ci, mai curând, afectează creșterea respectivă. Deși presiunea fiscală în Republica Moldova este similară cu cea din țările europene, ea se impune prin tentă confiscatoare pentru contribuabilul moldovean, în condițiile unei puteri de cumpărare scăzute a monedei naționale, a unei inflații active și a unor venituri mici, obținute de majoritatea contribuabililor. Din acest considerent, similitudinea și compararea ratei fiscalității din Republica Moldova cu ratele țărilor europene este incorectă și prezintă o eroare economică gravă. [18; §1.3, p. 48]

În vederea atingerii obiectivelor propuse în cercetare, autorul a analizat presiunea fiscală la care sunt supuși agenții economici din cadrul sectorului vitivinicol, pe baza situației a șapte întreprinderi din domeniul respectiv, urmărind pe parcursul întregului proces efectele produse de nivelul presiunii fiscale asupra stabilității financiare a entităților. Concluziile și recomandările au fost formulate reieșind din examinarea situației întreprinderilor din cadrul sectorului vitivinicol în domeniul estimării efectelor economice generate de plățile fiscale și parafiscale asupra rezultativității economico - financiare, prin dezvoltarea unei metodologii de evaluare a stabilității financiare a unităților economice și interdependența acesteia cu nivelul presiunii fiscale, la care este supusă entitatea, prin utilizarea tehnicilor econometrice pe o perioadă de zece ani (2007-2016).

Realizarea cercetărilor teoretice, metodologice și analitice referitoare la tema abordată permite formularea următoarelor concluzii:

(1) Studiarea conceptelor privind povara fiscală și presiunea fiscală [p.25-26, A 1], în vederea evidențierii și delimitării asemănărilor și deosebirilor dintre aceste concepte, au permis autorului dezvoltarea și formularea conceptului într-o nouă redacție: ***presiunea fiscală la nivel micro-*** reprezintă cota prelevărilor unei părți din veniturile entității în bugetul public național sub forma impozitelor și taxelor, precum și a altor tipuri de cheltuieli de natură fiscală. În abordarea dată accentul este pus anume pe faptul că în calcul se înscriu nu doar plățile sub formă de impozite și taxe, dar și alte plăți cu caracter fiscal și parafiscal, cum ar fi: contribuțiile de asigurări sociale, primele de asigurări medicale, penalitățile fiscale, amenzile, etc. [§1.1., p.27]

(2) Autorul a cercetat și a dezvoltat conceptul de „planificare fiscală” [§ 3.2., p.130], în vederea elaborării unor măsuri de menținere a echilibrului între reducerea nivelului presiunii fiscale și riscurile fiscale la întreprinderile din sectorul vitivinicol. Astfel, conchidem că *planificarea fiscală* presupune nu doar tactica reducerii presiunii fiscale, ci și strategia gestiunii fiscale optime a întreprinderii. În opinia noastră, planificarea fiscală presupune elaborarea unui complex de măsuri care implică un echilibru cu nivel redus al presiunii fiscale și menținerea riscurilor fiscale la limitele acceptabile, orientate spre raționalizarea impozitelor plătite și reducerea riscurilor fiscale conform legislației în vigoare.

(3) În vederea identificării corelației dintre nivelul presiunii fiscale și stabilitatea financiară a entităților autorul a efectuat o analiză *fiscală* detaliată în cadrul a șapte întreprinderi vitivinicole din Republica Moldova. Determinarea nivelului presiunii fiscale are un rol important în procesul de luare a deciziilor manageriale, iar cuantificarea efectelor economice produse de aceasta este complicată și necesită timp, deoarece același nivel al presiunii fiscale poate fi interpretat în diferite cazuri: benefic și dăunător pentru dezvoltarea economico-financiară a entităților, în dependență de circumstanțe și de obiectivele propuse spre realizare. Capacitatea întreprinderii de a-și controla și de a-și îmbunătăți performanța financiară rezultă, în mare parte, din modul în care aceasta este supusă impozitării. Continuitatea activității întreprinderilor depinde, în mare parte, de rezultatele financiare pe care le obțin și, în special, de profitul net obținut la sfârșitul anului financiar. Aspectul fiscal este unul foarte important, deoarece influențează asupra tuturor laturilor activității unui subiect economic, posedând calități atât stimulative, cât și restrictive. Fiecare agent economic urmărește, în activitatea sa, minimizarea presiunii fiscale, dar și majorarea venitului din vânzări și a profitului realizat. În această ordine de idei autorul a contribuit prin elaborarea unor măsuri de diminuare a nivelului presiunii fiscale a întreprinderilor din cadrul sectorului vitivinicol[§2.2; 19];

(4) De vreme ce determinarea nivelului presiunii fiscale joacă un rol important în procesul de luare a deciziilor manageriale, iar aceste decizii vor avea ca scop sporirea nivelului de dezvoltare financiară a entității, argumentăm necesitatea utilizării indicatorului „presiune fiscală” în raportarea

financiară la nivelul întreprinderii. Presiunea fiscală poate contribui la pregătirea informației, care asigură un echilibru stabil între influența factorilor *externi* (incluși în legislația fiscală) și *interni* (dependenți de întreprinderea propriu-zisă), totodată ghidând deciziile administrative nu spre o simplă reducere a impozitelor, ci spre optimizarea activității întregii întreprinderi. În această ordine de idei, autorul consideră necesară includerea în sistemul de indicatori ai managementului financiar – *indicatorul presiunii fiscale*. [18; § 3.2., p.134];

(5) În vederea optimizării obligațiilor fiscale ale entităților din cadrul sectorului vitivinicol autorul a dedus etapele planificării fiscale, care presupun elaborarea unui complex de măsuri care implică un echilibru cu nivel redus al presiunii fiscale și menținerea riscurilor fiscale la limitele acceptabile, orientate spre raționalizarea impozitelor plătite și reducerea riscurilor fiscale conform legislației în vigoare. Sistemul de planificare fiscală include anumite *etape succesive și interdependente*, ce au ca scop reducerea presiunii fiscale a entităților din sectorul vitivinicol: [16; § 3.2., p.131-132; Anexa 43]

(6) Studiarea metodologiei de determinare a nivelului presiunii fiscale a entităților economice din sectorul vitivinicol în baza mai multor criterii a favorizat decizia autorului de a evidenția metodologia universală, care ar permite compararea nivelului de impozitare în diferitele sectoare ale economiei. În urma aplicării în practică și a determinării, comparării rezultatelor indicatorului presiunii fiscale a entităților din cadrul sectorului vitivinicol în baza mai multor metode de determinare a presiunii fiscale, formulăm următoarele concluzii [18; § 1.2., p.31-40]:

- toate metodele de determinare a presiunii fiscale, diferă ca importanță și conținut, având lacune care influențează conținutul indicatorului presiunii fiscale, informațiile sale, limitează posibilitatea de aplicare a presiunii fiscale în gestionarea situației financiare a organizației;

- diversele metodologii de determinare a presiunii fiscale aplicate la nivel microeconomic diferă în funcție de structura impozitelor, luate în calculul presiunii fiscale; starea impozitelor incluse (plătite sau calculate); indicele integral, cu care se compară suma impozitelor;

- o barieră în a deduce metodologia universală de determinare a nivelului presiunii fiscale la nivel de entitate sunt schimbările frecvente ale legislației fiscale și abordările diferite în mod semnificativ cu privire la metoda de determinare a presiunii fiscale;

- *calculul indicelui presiunii fiscale la întreprindere* trebuie să se desfășoare în cadrul unei metodologii complexe de analiză fiscală. Deci, metoda de calcul al indicelui trebuie să ofere o descriere completă în ceea ce privește presiunea fiscală absolută și relativă asupra întreprinderilor. Calculul indicelui presiunii fiscale nu trebuie să se efectueze doar în baza unei singure formule. Procesul de analiză a metodelor de determinare a presiunii fiscale, cercetate și aplicate în cadrul tezei, ne-a permis să constatăm lipsa opiniei comune a cercetătorilor cu privire la selectarea criteriilor de determinare a ei.

Majoritatea metodelor de determinare a presiunii fiscale la nivel de întreprindere examinate în lucrare pot fi utilizate în practică. Cu toate acestea, pentru selectarea metodei, este necesar să evidențiem faptul că, pentru o analiză exhaustivă, este nevoie de un indice care ar corela mărimea sarcinii fiscale a entității cu posibilitățile de dezvoltare a acesteia pe bază de autofinanțare.

(7) Studiarea efectelor economice a presiunii fiscale asupra activității economico - financiare a entității a încurajat autorul de a elabora și valida modelul econometric de evaluare interdependenței dintre nivelul presiunii fiscale și cel al stabilității financiare a entităților din sectorul vitivinicol [§ 3.3., p.140-148]. În urma rezultatelor obținute, autorul a relevat că modelarea a permis formularea următoarelor concluzii:

- utilizarea tehnicilor econometrice, constituie un instrument veridic pentru identificarea relațiilor cauzale dintre variabila dependentă și cea independentă, iar rezultatele obținute sunt demne de încredere pentru luarea deciziilor de către managerii entităților;

- scara propusă de evaluare a stabilității financiare a entității, bazată pe esența indexului vectorial al stabilității fiscale, poate fi utilizată doar în cazul în care acesta va fi în intervalul stabilității suficiente. În caz contrar, depășirea indicelui unității indexului vectorial al stabilității fiscale nu va indica dinamica pozitivă a stabilității financiare, ci dimpotrivă, fiind în raport direct cu lipsa de mijloace pentru achitarea plăților obligatorii la buget.

Soluționarea problemei științifice importante, care constă în fundamentarea, din punct de vedere științific și metodologic, a importanței presiunii fiscale și a efectelor produse de aceasta asupra indicatorilor financiari și economici ai întreprinderilor, fapt care a confirmat necesitatea elaborării metodologiei de calculare a indicatorului respectiv, cu scopul de a reduce consecințele negative ale efectelor presiunii fiscale asupra entităților din sectorul vitivinicol. Ca rezultat a soluționării acestei probleme autorul tezei a formulat o serie de **recomandări**:

1) Pentru a reflecta și a evalua impactul fiscalității asupra subiecților economici, se propune de a legifera definiția propusă de autor ca fiind „*presiunea fiscală la micronivel, constituind cota de prelevare a unei părți din veniturile subiectului economic în sistemul bugetar sub formă de impozite și taxe, dar și alte plăți cu caracter fiscal*”, prin introducerea unor completări și modificări în Codul Fiscal.

2) Se recomandă entităților din cadrul sectorului vitivinicol, pe lângă metodele tradiționale de determinare a nivelului presiunii fiscale, de a lua în considerare influența impozitelor indirecte care trebuie luate parțial spre calcul și ajustate, folosind un coeficient special, bazat pe elasticitatea cererii și ofertei față de produs. În acest sens, propunem un model adaptat de determinare a presiunii fiscale ce presupune și analiza modificării cererii la produsele întreprinderii în funcție de modificarea prețului, ceea ce va permite determinarea gradului de influență a impozitelor indirecte asupra agentului

economic. [§ 3.1., p.119-121].

3) Pentru asigurarea unei creșteri durabile a entităților din sectorul vitivinicol, pentru a le atribui statutul de întreprinderi competitive, pentru a efectua investiții în dezvoltarea acestora, este recomandabil de evidențiat, influența performanței financiare asupra nivelului presiunii fiscale generat de rezultatele activității economice, și invers, influența generată de nivelul de impozitare asupra rezultatelor activității economico - financiare a entității. În special, se conturează necesitatea de a introduce în metodologia fiscală termenul de „punct critic” al presiunii fiscale optime pentru fiecare ramură, fapt care ar oferi posibilitatea de a rezolva un spectru larg de probleme cu care se confruntă entitățile din sectorul real al economiei în Republica Moldova. Și în cazul în care nivelul presiunii fiscale a întreprinderii depășește punctul critic stabilit pentru sectorul din care face parte această entitate, atunci apare un argument obiectiv pentru solicitarea amânării sau anulării a unei cote părți din obligațiile fiscale.

4) Pentru accentuarea rolului indicatorului presiunii fiscale în cadrul analizei situației financiare a entității, care deține poziții preferențiale în pregătirea informației și care ține cont de impactul impozitelor asupra stării financiare a companiei, propunem o abordare nouă a metodologiei de determinare a stabilității financiare a întreprinderii. Un loc special și important în metodologia propusă de evaluare a stabilității financiare a instituției îl ocupă *modelul indexului mediu vectorial al stabilității fiscale* în sectorul vitivinicol al Republicii Moldova. Oportunitatea cercetării diferitor variante ale modelului factorial predicativ grafic integral pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii este dictată de imprevizibilitatea mediului economic al Republicii Moldova (în procesul de planificare strategică, planificare fiscală, managementul financiar al întreprinderii). Or, mediul economic urmează să fie pregătit adecvat pentru evenimente incerte.

5) *În scopul minimizării presiunii fiscale a întreprinderilor din sectorul vitivinicol, propunem implementarea planificării fiscale. În acest sens, recomandăm introducerea termenului planificare fiscală în legislația Republicii Moldova, și anume în următoarea redacție: „acțiuni legale ale contribuabilului, inclusiv utilizarea integrală a tuturor facilităților prevăzute de legislație, a scutirilor fiscale și a altor metode și tehnici legale, care permit acesteia din urmă să evite sau, într-o anumită măsură, să reducă plățile obligatorii la buget, produse de acestea sub formă de impozite, taxe și alte plăți”.*

6) Pentru procesul de planificare fiscală, propunem a lua în considerare metodologia de optimizare a presiunii fiscale a întreprinderii pe baza abordării complexe, în care se efectuează analiza fiscală a întreprinderii și se apreciază valoarea indicelui presiunii fiscale în limitele optime ale „coridorului fiscal”. Prin noțiunea de *coridor fiscal*, în contextul cercetării în cauză, se înțelege construcția funcției de bază a optimizării impozitării întreprinderii prin reglementarea sistemului de impozitare a întreprinderii în așa fel încât procesul de realizare a procedurilor de planificare fiscală a

valorii indicatorului presiunii fiscale să fie în limitele „coridorului fiscal”.

7) În scopul implementării indicatorului presiunii fiscale - pentru soluționarea problemei în domeniul reglementării economice - se propune a completa „Codul fiscal” cu termenul „presiunea fiscală”, iar metodologia de calculare și scopurile utilizate a se stabili la nivelul organelor executive – Guvern și Ministerul Finanțelor. De asemenea, a fost justificată necesitatea includerii în legislația fiscală a conceptelor: contribuții pentru asigurări sociale și medicale, precum și alte plăți obligatorii, achitate de către întreprinderi (plăți cu caracter fiscal), însă, *de facto*, nu se regăsește în sistemul fiscal, deoarece acestea nu sunt reflectate în „Codul fiscal”. De asemenea, se recomandă stabilirea, la nivel legislativ, a valorilor maxime admise a presiunii fiscale pentru diferite sectoare ale economiei naționale. În această ordine de idei, *indicatorul presiunii fiscale* trebuie să fie reflectat în rapoartele financiare ale întreprinderii.

BIBLIOGRAFIE

În limba română:

1. BANCA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI[online]. [citat 24.08.2018]. Disponibil:www.bnm.md.
2. BĂNCILĂ, N., MIHALACHI, R. *Evaluarea și diagnosticul întreprinderii*. Chișinău: USM, 2015. 108 p. ISBN 978-9975-71-648-2.
3. BATÎRMURZAEV, E. Povara fiscală și dezvoltarea economică. În: *Resurse și politici de dezvoltare: culegere de lucrări științifice*. Chișinău: INEI, 2005, pp. 115-122. ISBN 9975-9871-1-7.
4. *Baza de date a Biroului Național de Statistică a RM* [online]. [citat 25.09.2018]. Disponibil: <http://www.statistica.md/>.
5. BISTRICEANU, Gh.D. *Lexicon de finante, banci, asigurari*. Bucuresti: Economica, 2001, vol. III. 89 p. ISBN 973-590-506-X.
6. BOTNARI, N. Abordări conceptuale privind creșterea sustenabilă a întreprinderii și modele de exprimare a acesteia. În: *Creșterea competitivității și dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere: conf. șt. intern., 28-29 septembrie 2007*. Chișinău: ASEM. 2008, vol. 2, pp. 17-19. ISBN 978-9975-75-401-9.
7. BOTNARI, N. Echilibrul financiar al întreprinderii: probleme și soluții de asigurare a acestuia. În: *Analele Academiei de Studii Economice din Moldova*. Chișinău: ASEM, 2007, ed. a V, pp. 247-252 p. ISBN 978-9975-75-462-0.
8. BOTNARI, N., DANDARA, M. Efectele reformelor fiscale asupra mediului de afaceri. *Fin-Consultant*. 2011, nr. 5, pp. 53-60. ISSN 0015-1947.
9. BOTNARI, N., GRICIUC, P. Utilizarea instrumentelor fiscale ca factor de impulsionalare a creșterii economice. *Economica*. 2008, nr.1(61), pp. 10-12. ISSN 1810-9136.
10. BOTNARI, N., GRICIUC, P. Cadrul analitic de evaluare a impactului instrumentelor fiscale asupra funcționalității economiei naționale. În: *Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii: conf. șt. intern.: culeg. de art. șt., 26-27 septembrie 2014*. Chișinău: ASEM, 2014. pp.21-29. ISBN 978-9975-75-716-4.
11. BOTNARI, N., ȚURCAN, V. Metode de estimare și apreciere a lichidității și solvabilității întreprinderii. În: *Economie și finanțe*. 2001, nr.6-7, pp.47-54.
12. BREZEANU, P. *Fiscalitate. Concepte. Metode. Practici*. Editura Economică, București, 1999.
13. BREZEANU, P. *Fiscalitate: concepte, modele, teorii, mecanisme, politici și practici fiscale*. București: Economică, 1999. 384 p. ISBN 973-590-079-3.

14. BREZEANU, P., MARINESCU, I. *Finanțe publice și fiscalitate între teorie și practică*. București: România de Măine, 1998, 220 p. ISBN 973-582-100-1.
15. BRUMAREL, Iu. *Notă informativă privind implementarea Programului de Restructurare a Sectorului Vitivinicol "Filiera Vinului" la situația din 31.12.2017*. Guvernul Republicii Moldova. Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și a Mediului[online].[citat 27.10.2018]. Disponibil: <http://www.madrm.gov.md/ro/content/rapoarte>
16. BULGAC, C. Eficientizarea gestiunii fiscale a entității în scopul reducerii presiunii fiscale. În: *Competitivitatea și Inovarea în Economia Cunoașterii: Conferința Științifică Internațională din 22-23 septembrie 2017, Volumul III, Academia de Studii Economice a Moldovei, Chișinău, 2017*, pp. 137-144, 0,62 c.a. ISBN 978-9975-75-897-0.
17. BULGAC, C. Mecanismul de evaluare a presiunii fiscale asupra economiei în Republica Moldova = The evaluation mechanism of the tax burden on the economy in the Republic of Moldova. *Economie și Sociologie*. 2017, nr. 1/2, pp. 140-148. ISSN 1857-4130.
18. BULGAC, C. Metodologii de determinare a presiunii fiscale pentru subiecții economici: sinteze și reflecții. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria. Științe exacte și economice: revistă științifică*. Chișinău: USM, 2017, nr.7 (107), pp. 16-24, 0,94 c.a. ISSN 1857-2073.
19. BULGAC, C. Modalități de reducere a presiunii fiscale la nivel microeconomic și la nivel național, practici autohtone și internaționale. În: *Potențialul de finanțare al pieței financiare nebankare și perspectivele dezvoltării acestora*: conf. șt. intern., 27-28 noiem. 2015. Chișinău: ASEM, 2015, pp. 263-267. ISBN978-9975-3018-4-8.
20. BULGAC, C. Politica fiscală a Republicii Moldova și măsuri de optimizare a acesteia. În: *Perspectivile și problemele integrării în Spațiul European al Învățământului Superior: Conferința Științifico-Practică Internațională din 5 iunie 2014, Volumul II, Cahul, 2014*, pp. 104-110, 0,55 c.a. ISBN 978-9975-914-92-5.
21. BULGAC, C. Practici internaționale de perfecționare a sistemului fiscal prin reforma fiscală. În: *Creșterea economică sustenabilă în condițiile actuale*: conf. intern., 08-09 noiem. 2016. Chișinău: ASEM, 2017. pp. 105-110. ISBN 978-9975-75-849-9.
22. BULGAC, C. Strategii de realizare a politicii fiscale eficiente pentru Republica Moldova în etapa actuală. În: *Progrese în teoria deciziilor economice în condiții de risc și incertitudine: Conferința Științifică Internațională din 19 octombrie 2013, Ediția a XXVIII-a, Volumul XXII, Iași, România, 2013*, pp.20-26, 0,60 c.a. ISBN-978-606-687-042-9.
23. BULMAGA, S. Problemele sectorului vitivinicol în Republica Moldova = Problemes dans le secteur du vin dans la Republique de Moldova. *Economica*[online].2008, nr. 4, pp. 64-68. [citat 02.09.2016]. Disponibil: http://ase.md/files/economica/2008/2008_4_001.pdf.

24. CASIAN, A. Abordarea stabilității macroeconomice prin prisma coordonatelor funcționale ale politicii bugetar-fiscale în Republica Moldova. În: *Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii*: conf. șt. intern., 25-26 septembrie 2015. Chișinău: ASEM. 2015, vol. 2, pp.63-71. ISBN 978-9975-75-766-9.
25. CASIAN, A., BAURCIULU, A. *Finanțe publice*. Chișinău: RGP Grup, 2017. 224 p. ISBN 978-9975-4305-8-6.
26. CATANA, O, CULEABINA, N, GANCIUCOVA, A. Direcții de determinare și modalități de reducere a presiunii fiscale. *Economie și sociologie*. 2000, nr. 1, pp. 65-72. ISSN 1857-4130.
27. CIOPONEA, M-C. *Finanțe publice si teorie fiscală*. București: Editura Fundației România de Măine, 2007.388 p. ISBN 978-973-725-757-4.
28. COBZARI, L., ERHAN, L. *Strategii financiare de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii*. Chișinău: INCE, 2014. 200p. ISBN 978-9975-4185-9-1.
29. COBZARI, L., GANEA, V., SANDUȚA, T. Modelarea procesului de prognozare a activității economico-financiare în sistemul cooperăției de consum din Republica Moldova. În: *Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și zonelor transfrontaliere*. Iași: Performantica, 2016, vol. 28, pp. 201-208. ISBN 978-606-685-475-7.
30. COBZARI, L., NOROC, D. Implicațiile taxei pe valoarea adăugată asupra agriculturii în Republica Moldova. În: *Perspectivile și problemele integrării în Spațiul European al Învățământului superior*: conf. șt.-practică intern., 5 iunie 2014. Cahul:Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu”, 2014, vol. 2, pp. 123-126. ISBN 978-9975-914-92-5.
31. Codul Fiscal al Republicii Moldova: nr.1163-XIII, titlurile I-IX din 24.04.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 2007, ed. specială din 08 februarie. [citat 22.06.2018]. Disponibil: <http://www.lex.md/fisc/codfiscaltxtro.htm>
32. COJOCARI, N., BARBACARU, Z. Dezvoltarea și evoluția sectorului viti-vinicol al Republicii Moldova. În: *Economic growth in conditions of globalization= Creșterea economică în condițiile globalizării*: intern. scientific and practical conf., 8-th ed., oct. 17-18, 2013. Chișinău: ASEM, 2013, vol. 1, pp. 416-424. ISBN 978-9975-4185-1-5.
33. CORDUNEANU, C. *Sistemul fiscal în știința finanțelor*. București: Codecs, 1998. 662 p. ISBN 973-98490-9-1.
34. COSTANDACHI, Gh. *Serviciul Fiscal măciuca de distrugere a mediului de afaceri* [online]. [citat 06.01.2019]. Disponibil: <http://www.costandachi.eu/?p=2627>.
35. CRISAN, M.D. *Presiunea fiscală și efectele ei în economia concurențială* [online]. [citat 22.06.2018]. Disponibil: <https://www.scribd.com/doc/129679254/Presiunea-fiscala>.

36. CUSLII, E. *Impozitele*[online].[citat 20.10.2017]. Disponibil:
http://utm.md/meridian/2015/MI_1_2015/18
37. CUSLII, E., MUNTEANU, T. Impozitele ca mecanism de reglare a activității economice. *Meridian Ingineresc*. 2015, nr. 1(56), pp. 108-113. ISSN 1683-853X
38. DABIJA, M., SVERDLIC, V. Problema impozitării businessului mic în Republica Moldova. În: *Antreprenoriat ingineria afacerii*: conf. naț. șt.-practică cu participare intern., 13-14 oct. 2011. Chișinău: Căpățână-Print, 2011, pp. 105-108. ISBN 978-9975-9653-7-8.
39. DAMBISCHI, A. Presiunea fiscală și investițiile corporațiilor multinaționale. *Finanțe, bănci, asigurări*. 2002, nr. 4, pp. 15-16. ISSN 1453-7524.
40. DANDARA, M. *Presiunea-fiscala*. [online]. [citat 28.05.2018]. Disponibil: [html https://biblioteca.regielive.ro/cursuri/finante/](http://biblioteca.regielive.ro/cursuri/finante/)
41. DANDARA, V., SEVERIN, V. Frauda fiscală – esență, cauze și metode de combatere. *Economica*. 2011, nr. 4(78). ISSN 1810-9136.
42. DIMIȘCĂ, C. I. Politici fiscale și bugetare de relansare a economiei României. În: *Colecția de working papers ABC-UL LUMII FINANCIARE* [online]. 2003, nr.1, 326-341 [citat 20.10.2017]. ISSN 2344-1844. Disponibil:http://www.fin.ase.ro/ABC/fisiere/ABC1_2013/Lucrari/2.11.pdf
43. DRACEA, M., CIUREZU, T. Presiunea fiscală în țările membre ale Uniunii Europene: cauzele și efectele reducerii acesteia. *Revista Finanțe publice și contabilitate*. 2004, nr. 2, pp. 31-34. ISSN 1582-9774.
44. DRĂCEA, M., SICHIGEA, N., CIUREZU, T., BERCEANU, D. Presiunea fiscală și efectele sale asupra economiei reale. În: *Analele Universității din Craiova. Seria: Științe economice*. 2004, nr. 32, pp. 30-40. ISSN 1223-365X.
45. GRAUR, A. Planificarea fiscală: instrument de optimizare a datoriilor față de buget. *Economica* [online]. 2017, nr. 1 (99). pp 102-122. ISSN 1810-9136. [citat 04.08.2017]. Disponibil: <http://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/274>.
46. GRICIUC, P. *Rolul instrumentelor fiscale în edificarea economiei de piață funcționale în Republica Moldova*: autoref. tz. dr în șt. econ. Chișinău, 2017. 29 p.
47. FUIOR, E. Însesirile fiscale ca instrument de reglementare a activității economice. În: *Racordarea sistemului financiar la exigențele integrării europene*: conf. intern., 1-2 aprilie 2004. Chișinău: ASEM, 2004, pp. 43-46. ISBN 9975-75-231-4.
48. FUIOR, E. Particularitățile planificării fiscale în condițiile actuale și efectele ei asupra performanțelor financiare a întreprinderii. În: *Dezvoltarea economico-socială durabilă în cadrul euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere. Euroregiunea Siret-Prut-Nistru*. Iași: Tehnopress, 2010, vol.7, pp. 202- 210. ISBN 978-973-702-812-9.

49. FUIOR, E., CUȘNIR, C. Aprecierea impactului impunerii asupra rezultatelor activității întreprinderii din domeniul comerțului. În: *Analele științifice ale Universității Cooperatist-Comerciale a Moldovei*. Chișinău: UCCM, 2012. vol. 11, pp.333 – 343. ISSN-1857-1239.
50. FUIOR, E., CUȘNIR, C. Regimurile fiscale speciale ca instrument al politicii financiare contemporane. În: *Creșterea Economică în condițiile Globalizării*. Chișinău: IEFS, 2012, Ed. a 7-a. pp. 386–392. ISBN 978-9975-4381-1-7.
51. FUIOR, E., MAXIM, I. Viziuni privind bazele teoretico-metodologice ale planificării fiscale în cadrul întreprinderilor cooperatiste din Republica Moldova. În: *Oportunități de dezvoltare a contabilității, auditului și finanțelor aliniate noilor reglementări contabile*: conf. șt.-practică intern. Chișinău, 2015. pp. 139–146. ISBN 978-9975-81-005-0.
52. HÎNCU, R., CLICLIVAIA, D. Reforma sistemului de impunere fiscală- premisă a fluxului de investiții în economia autohtonă. *Economica*. 2007, nr. 3. pp. 26-28. ISSN 1810-9136.
53. HÎNCU, R., CLICLIVAIA, D. Impunerea veniturilor și capitalurilor prin prisma convențiilor cu privire la evitarea dublei impunerii. În: *Economica*. 2008, nr. 1. pp. 5-10. ISSN 1810-9136.
54. HÎNCU, R., CONENCOV, O., BOGHEANU, L. Impactul fiscalității asupra activității investiționale. În: *Economica*. 2012. nr. 3. pp. 88-94. ISSN 1810-9136.
55. HOANȚĂ, N. *Evaziunea fiscală*. Ediția a II-a. București: C.H.Beck, 2010. 264 p. ISBN 978-115-737-5.
56. HOLT, A. G. Politica fiscală – instrument de realizare a echilibrului economic și social. În: *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgul Jiu, Seria Economie* [online]. 2009, nr.3 [citat 20.10.2017]. ISSN 2344-3685. Disponibil: http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2009-03/25_ALINA_GEORGIANA_HOLT.pdf.
57. IAȚIȘIN, T. Analiza sectorului vitivinicol în aspect socio-economic. În: *Universitatea Agrară de Stat din Moldova. Lucrări științifice*. Chișinău: UASM, 2013, vol. 32: Contabilitate, pp. 113-117. ISBN 978-9975-64-244-6.
58. IAȚIȘIN, T. Baze teoretico-metodologice privind eficiența economică în sectorul vitivinicol. În: *Economic growth in conditions of globalization = Creșterea economică în condițiile globalizării* : Intern. scientific and practical conf. 7-th ed., oct. 18-19, 2012. Chișinău: ASEM, 2012, vol. 2, pp. 180-187. ISBN 978-9975-4185-1-5.
59. IAȚIȘIN, T. Sectorul vitivinicol și impactul ei asupra mediului și relațiilor socio-economice. În: *Rolul Euroregiunilor în dezvoltarea durabilă în contextul crizei mondiale. Exemplu : Euroregiunea Siret-Prut-Nistru* : conf. șt. intern., 21 iunie 2013. Iași: Tehnopress, 2013, vol. 17, pp. 53-58. ISBN 978-606-687-025-2.
60. IUSTIN, R. Presiunea fiscală - limite admisibile și „compensarea prin impunere”. *Curentul nou*. 1999, nr. 2, pp. 18-22.

61. KEYNES, John Maynard. *Teoria generală a ocupării forței de muncă, a dobânzii și a banilor*. Ediția I. București: Editura Publică, 2009. 488 p. ISBN 978-973-1931-02-9
62. Legea Viei și Vinului: nr. 57 din 10.03.2006 [online]. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2013, nr. 64-68. Disponibil:
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=347193>
63. Legea pentru punerea în aplicare a titlurilor I și II ale Codului fiscal: nr. 1164-XIII din 24.04.1997 [online]. *Monitorul oficial al Republicii Moldova*. 2000, nr. 127-129. Disponibil:
<http://lex.justice.md/md/312740/>
64. Legea pentru punerea în aplicare a titlului III al Codului fiscal: nr. 1417-XIII din 17.12.1997. *Monitorul oficial al Republicii Moldova*. 2000, nr. 127-129 [online]. Disponibil:
<http://lex.justice.md/md/312740/>
65. Legea pentru punerea în aplicare a titlului IV al Codului fiscal: nr. 1054-XIV din 16.07.2000 [online]. *Monitorul oficial al Republicii Moldova*. 2000, nr. 139-140. Disponibil:
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=313282>
66. Legea pentru punerea în aplicare a titlului V al Codului fiscal: nr. 408-XV din 26.07.2001 [online]. *Monitorul oficial al Republicii Moldova*. 2002, nr. 1-3. Disponibil:
http://lex.justice.md/document_rom.php?id=2C149439%3A762EEB83
67. MANOLE, V., BOBOC, D., ION, R. A. Mecanisme și instrumente economice: Sectorul vitivinicol. *Tribuna economică*. 2009, nr. 18, pp. 55-57. ISSN 1018-0451.
68. MIHALACHI, R., LABLIUC, Sv. Factorii care determină stabilitatea financiară a întreprinderii. În: *Aspecte Economico-Financiare și sociale ale economiei Republicii Moldova în contextul transformărilor sistemice și integrării în spațiul european*: conf. șt. intern. Chisinau: USM, 2010, pp. 476-481. ISBN 978-9975-71-084-8.
69. MIHAILĂ, N. Comportamentul fiscal al agentului economic. Factori de influență [online]. [cit. 24.11.2018]. *Strategii Manageriale*. 2013, nr. 4(22), pp. 33-40. ISSN 2392-8123. Disponibil: http://www.strategiimanageriale.ro/images/images_site/articole/article_fe184ca4de92c2a8c226f74303392676.pdf
70. MUNTEAN, O., ȚIRIULNICOVA, N. Metode de analiză a nivelului tensiunii fiscale. În: *Simpozionul științific al tinerilor cercetători*, (24-25 aprilie 2015). Ed. a 13-a. Chișinău: ASEM, 2015, vol. 2, pp. 129-130. ISBN 978-9975-75-696-9.
71. NICOLĂESCU, E. *Fiscalitatea comparată*. București: Editura PRO Universitaria, 2012. 192 p. ISBN 978-606-647-152-7.
72. NICULA, C. *Econometrie: suport de curs* [online]. 68 p. [cit. 21.07.2017]. Disponibil: <http://www.cnp.ro/user/repository/econometrie.nivel1.v3.2.pdf>

73. PADUREAN, E., LEONIDA, I., PĂDUREAN, A. Presiunea fiscal brută versus presiunea fiscal netă. În: *Economic growth in conditions of globalization = Creșterea economică în condițiile globalizării*: intern. scientific and practical conf. 7-th ed., oct. 18-19, 2012. Chișinău: ASEM, 2012, vol. 2, pp. 293-296. ISBN 978-9975-4185-1-5.
74. PERCIUN, R., POPA, V. Presiunea fiscală un element esențial în asigurarea stabilității financiare a statului. În: *Analele Institutului de Economie, Finanțe și Statistică*. Chișinău: IEFS, 2013. pp. 125-132. ISSN 1857-3630.
75. *Presiunea fiscală și impactul acesteia asupra rezultatelor financiare*. [cit. 21.06.2018]. Disponibil: <http://www.rasfoiesc.com/business/economie/finante-banci/>
76. RĂPIȚEANU, Ș. *Presiunea fiscală și efectele acesteia* [online]. [cit. 25.07.2018]. Disponibil: http://www.fin.ase.ro/ABC/fisiere/ABC4_2016/Lucrari/L14.pdf
77. RICARDO, D. *Principiile de economie politică și de impunere*. București: Antet, 2000. ISBN 9738203775.
78. SECRIERU, A. Regimurile fiscale favorabile pentru procesele inovative la nivelul IMM-urilor abordate din perspectiva UE. În: *Finanțarea întreprinderilor mici și mijlocii din Republica Moldova: probleme, tendințe și perspective* [online]. Chișinău: IDIS „Viitorul”, 2015, pp. 24-44. ISBN 978-9975-80-756-2. [cit. 15.07.2018]. Disponibil: <http://viitorul.org/doc.php?l=ro&idc=294&id=4660&t=/STUDII-IDIS/Economie/Finantarea-intreprinderilor-mici-si-mijlocii-din-Republica-Moldova-probleme-tendinte-si-perspective-III>
79. *Sinteza fiscalitate* [online]. [cit. 05.09.2018]. Disponibil: https://se-b.spiruharet.ro/images/secretariat/licenta/fb/2016-2017/sinteze_an_3_2016_2017/fb_
80. SMITH, Adam. *Avuția națiunilor*. Ediția I. Trad. M. MITARCĂ. București: Publica, 2011. ISBN 978-973-1931-78-4.
81. STRATULAT, O. *Impozitele: Abordare teoretică*. Chișinău: Evrica, 2004. 96 p. ISBN 9975-942-48-2.
82. STRATULAT, O. *Impozitele directe*. Chișinău: Evrica, 2004. 71 p. ISBN 9975-942-61-X.
83. ȘUȘNEA, F. *Optimizare și planificare fiscală la nivel național și al Uniunii Europene* [online]: Rezumatul tz. de dr. București, 2016. 12 p. [cit. 24.08.2017]. Disponibil: http://www.ince.ro/Activitati/Studii_doctorale/Teze_viitoare/FlorentinaSusnea.pdf
84. TROCIN, G. *Planificarea fiscală ca instrument al managementului financiar*: dis. dr. șt. econ. Chișinău, 1997. 117 p.
85. ULIAN, G., CRICLIVAIA, D., BRUMĂ, I. *Fiscalitatea internațională: suport de curs*. Chișinău: USM, 2010. 244 p. ISBN 978-9975-70-577-6.
86. ULIAN, G., ȘESTACOVSCAIA, A. Direcțiile prioritare de investiții în dezvoltarea sectorului vitivinicol din Republica Moldova în contextul globalizării. În: *Politici financiare de*

relansare a creșterii economice în condițiile crizei economice mondiale: conf. șt. intern., (29-30 aprilie 2010). Chișinău, 2010. vol. 2. pp. 7-11. ISBN 978-9975-9956-4-1.

În limba engleză:

87. BULGAC, C. The influence of social and health insurance contribution on the pressure of taxation at national level. În: *Scientific Symposium of Young Researchers*, April 23-24, 2015. Chișinău, 2015. Ed. a 3-a, vol. 1. pp. 20-24. ISBN 978-9975-75-753-9.
88. BUȘMACHIU, E. Property Tax and Inter-Governmental Fiscal Relations in the Republic of Moldova. În: *Property tax in economies in transition: selected case studies*. Bratislava: NISPACEE, 2010. pp. 151-168. ISBN 978-80-89013-49-4.
89. Cambridge Dictionary. *Tax burden*. [online].[citat 24.08.2017]. Disponibil:
<https://dictionary.cambridge.org/ru/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C/%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9/tax-burden>
90. Collins. English Dictionary. *Tax burden* [online].[citat 24.08.2017].
91. DJANKOV and others. *Paying Taxes Methodology*[online]. [citat 6.01.2019]. Disponibil:
<http://www.doingbusiness.org/en/methodology/paying-taxes>
92. Investopedia. *Taxis*[online]. [vizitat 31.01.2019].
Disponibil:<https://www.investopedia.com/terms/t/tax-planning.asp>.
93. Investopedia Academy. *Tax planning*. [online].[citat 24.08.2017].
Disponibil:<https://www.investopedia.com/terms/t/tax-planning.asp>
94. Investor Glossary. *Tax planning*. [online]. [vizitat 10.01.2019].
Disponibil:<http://www.investorglossary.com/tax-planning.htm>.
95. Investor Words: *Biggest Best Investing Glossary* [online]. [vizitat 21.01.2019]. Disponibil:
http://www.investorwords.com/8711/tax_burden.html.
96. GAPENSKI, Louis C., REITER, Kristin L. *Healthcare Finance: An Introduction to Accounting and Financial Management*. 6th Edition. USA: AUPHAHAP, 2016. 603 p. ISBN 978-1567937411.
97. GINTARĖ, Giriūnienė. Analysis of assessment methods of tax burden: theoretical aspect. *Economics and Management*. 2012, nr. 17 (3). pp. 823-828. ISSN 2029-9338. (ONLINE) ISSN 1822-6515.
98. HARENDT, Christoph. *Tax Influence on Financial Structures of M&As*[online]: Discussion Paper No. 18-004. Mannheim: ZEW, 2018. 31 p. [citat 6.01.2019].

Disponibil:<https://www.zew.de/en/publikationen/tax-influence-on-financial-structures-of-mas/?cHash=3cee965728e7e32efec47f8328d7db1e>

99. LAFFER, Ar., MOORE, St., TANOUS, P. *The End of Prosperity: How Higher Taxes Will Doom the Economy--If We Let It Happen*. USA: Threshold Editions, 2011. ISBN 1416592393.
100. *Tax burden. Definition and meaning* [online]. [citat 24.08.2017].
Disponibil: http://www.investorwords.com/8711/tax_burden.html
101. VAN HORNE, James C., WACHOWICZ, John M. Jr. *Fundamentals of Financial Management* [online]. London: Prentice-Hal, 2001. 707 p. ISBN 978-0-273-71363-0. [citat 11.05.2016]. Disponibil: <https://yamanfc.files.wordpress.com/2015/01/fundamentals-of-financial-management.pdf>
102. VOSTRICOV, D., BELOBROV, A., BILOOCAIA, S. *Finance*. Chișinău: ASEM, 2017. ISBN 978-99745-75-880-2.
103. Wikipedia, The Free Encyclopedia. *Tax incidence* [online]. [citat 10.09.2017].
Disponibil: https://en.wikipedia.org/wiki/Tax_incidence
104. WORLD BANK GROUP, *Paying Taxes 2016* [online]. [citat 16.01.2018]. Disponibil: <https://www.pwc.com/hu/hu/kiadvanyok/assets/pdf/paying-taxes-2016.pdf>

În limba franceză:

105. GEFROY, J.-B. *Grands problèmes fiscaux contemporains*. Paris: PUF, 1993. 671 p.
106. PÂRȚACHI, I. L'Econometrie des séries macroéconomiques set financières de la République Moldova. *Revista Română de Statistică*. București, 2011, nr. 3. pp. 78-85. ISSN 1018-046X.
107. SAWADOGO, F.M., DEMBELE, S. *Précis de droit fiscal Burkinabe: collection précis de droit burkinabè*. Université de Ouagadougou, UFR de sciences juridiques et politiques, 2005.

În limba rusă:

108. БАРУЛИН, С.В. *Теория и история налогообложения: учеб. пособие*. М.: Экономистъ, 2006. ISBN 5-98118-150-8
109. БОРОДИН, В.А., МАЛАХОВ, П.В. Налоговая нагрузка как важная составляющая финансовой устойчивости предприятия. *Экономический анализ: теория и практика*, 2010, №2(167), с.13-20. ISSN 2073-039X
110. БРЫЗГАЛИН, А. [и др.]. *Налоги и налоговое право*. Москва: Аналитика-Пресс, 1997. с.54. ISBN 5-7916-0007-0.

111. ГОЛДИН, М. *Обзор налогообложения в странах Таможенного Союза ЕврАзЭС*, [online]. 2018, том 11, № 1.[citat 5.01.2019]. Disponibil: <https://www.iep.ru/ru/publikacii/publication/5980.html>
112. ГОФМАН, А.П. *Методика оценки налоговой нагрузки предприятий малого бизнеса в границах «налогового коридора»*: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. канд. экон. наук. Иваново, 2008. 26 с.
113. ЖЕРНАКОВ, С.А. Корпоративное налоговое планирование: цели и сущность. *Экономика. Налоги. Право*. 2014, №3, с.125-126. ISSN 1999-849X.
114. ИВЛЕВА, О.А. Налоговое планирование как способ управления налоговой нагрузкой организации. *Наука и образование: хозяйство и экономика; предпринимательство; право и управление*. 2015, №1(56). ISSN 2219-0279.
115. КИКУ, Н.Г., КУЗЬМИНА, О.А. *Курс лекций по дисциплине «Основы налогообложения»*. Кишинэу: МЭА, 2006. 158с. ISBN 978-9975-75-341-8.
116. КИКУ, Н.Г. *Курс лекций по дисциплине «Управление налогообложением»*. Кишинэу: МЭА, 2011. ISBN 978-9975-75-581-8.
117. КИРОВА, Е.А. Методология определения налоговой нагрузки на хозяйствующие субъекты. *Финансы*, 1998, №9. с. 32. ISSN 0869-446X.
118. КОБЗАРЬ, Л., ТЮРИКОВ, К., СУВОРОВА, Ю., КОМПАНИЕЦ, М. Современные инструменты и методы управления финансами предприятия. В: *Учебное пособие по курсу мастерата*, Кишинев: Valinex 2012, 224с. ISBN 978-9975-68-207-7.
119. КОРОЛЕВА, Г.А., ТИХОМИРОВА, Е.В. Налоговая нагрузка в системе контроллинговых показателей предприятия. *Вестник ЯрГУ. Серия Гуманитарные науки*. 2014. № 2 (28), с.143-148. ISSN 1996-5648.
120. КОРОСТЕЛКИНА, И.А. Методика расчета налоговой нагрузки экономических субъектов. *Международный бухгалтерский учет*. 2014, №32(326), с.41-51. ISSN 2073-5081.
121. КОЧЕТОВ, Н.О. Об оценке налоговой нагрузки на финансовые потоки предприятий. *Общество и экономика*, 2006, №9, с.149-157. ISSN 0207-3676.
122. КУРОЧКИН, В.В., БАСИЕВ, М.К. Налоговое администрирование как инструмент антикризисного управления. *Финансы*. 2010, №1, с.28-32. ISSN 0869-446X.
123. ЛИСОВСКАЯ, И.А. Управление налоговыми рисками организации. В: *Актуальные проблемы экономики современной России* [online]: Материалы III Всероссийской науч.-практ. конф., Йошкар-Ола, 2011. [citat 21.09.2017]. Disponibil: http://www.konferenc.ru/konferenc24_05_11.html.

124. ЛИТВИН, М. И. Налоговая нагрузка и экономические интересы предприятий. *Финансы*. 1998, №5. с.18-22. ISSN 0869-446X.
125. МАЛАХОВ, П. В. *Совершенствование методов оценки влияния налоговой нагрузки на финансовую устойчивость предприятия*: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. канд. экон. наук. Нижний Новгород, 2011. 26 с.
126. МАККОННЕЛЛ, К.Р., БРЮ,С. Л. *Экономикс*: Учебник. В 2-х томах. Том 2. Москва: ИНФРА-М, 2000. ISBN 5160001220.
127. МАРШАЛЛ, А. *Основы экономической науки*. М.: Эксмо, 2007. 832 с.
128. МИЛЯКОВ, Н.Н. *Налоги и налогообложение*: Курс лекций. М.: ИНФРА-М, 2002. с. 5. ISBN 5-16-001015-7.
129. МИРОНОВА, И.Б. Категории "налоговое бремя" и "налоговая нагрузка": их наличие и применение в налоговой науке и практике. *Инновационное развитие экономики*. 2014, № 5(22), с.5-8.
130. ОНИЛА, О. Топ 20 стран мира по налоговой нагрузке. *BusinessClass*, 2014. №. 4(91). с. 66-67. ISSN 1857-1638.
131. РОГОЖИН, А.Н. *Налоговая нагрузка в системе налоговой политики государства и организаций*: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. канд. экон. наук. Саратов, 2012, 19 с.
132. РОМАНОВСКИЙ, М.В., ВРУБЛЕВСКАЯ, О.В. *Налоги и налогообложение*: Учебник. 6-е изд., СПб: Питер, 2007. 496 с. ISBN 978-5-388-00532-8.
133. САЛЬКОВА, О.С. *Оценка налоговой нагрузки как инструмент управления финансовым состоянием организации*. автореф. дисс. на соиск. уч. степ. канд. экон. наук. Новосибирск. 2012, 25 с.
134. САЛЬКОВА, О.С. *Оценка налоговой нагрузки как инструмент управления финансовым состоянием организации* [online]: дисс. на соиск. уч. степ. канд. экон. наук. Новосибирск. 2012. 148 с. [citat 27.08.2017]. Disponibil: <http://www.dissercat.com/content/otsenka-nalogovoi-nagruzki-kak-instrument-upravleniya-finansovym-sostoyaniem-organizatsii#ixzz3m6oW2pLf>
135. САМУЭЛЬСОН, П. *Экономикс*. Москва: Экономика, 1992, с. 176.
136. СИДОРОВА, Е.Ю. *Налоговое планирование*: Курс лекций. 2006, с.163.
137. СОКОЛОВ, М.М. Об уровне налоговой нагрузки в экономике России и о возможностях по ее снижению без сокращения налоговых поступлений. *Экономика в промышленности* [online]. 2018, том 11, № 1. [citat 5.01.2019]. Disponibil: <https://inecon.org/publikaczii/zhurnalnye-stati.html>.
138. ТЕМРИН, С. Налоговый менеджмент на предприятии. *Бухгалтерские и налоговые консультации*. 2003, №6, с.36-40. ISSN 1857-1697.

139. ТЕМРИН, С., ЛИКИЙ, Ю., ГРИЧУК, П. *Секреты налоговой кухни. Универсальный справочник для бухгалтеров и налоговых служащих: consultații în domeniul Contabilității și Impozitelor*. Chișinău, 2008. ISBN 978-9975-901-84-0.
140. ТРОШИН, А.В. Сравнительный анализ методик определения налоговой нагрузки на предприятия. *Финансы*, 2000, №5, с.44-47. ISSN 0869-446X.
141. ФУЙОР, Е.В. Налоговый механизм и его влияние на деятельность торговых предприятий. În: *Проблеми та перспективи розвитку фінансів у сучасному світі: матеріали Міжнар. науч.-практ. конф. (Полтава, 22–23 жовт. 2015)*. Полтава: ПУЕТ, 2015. с.72–73. ISBN 978-966-184-217-4.
142. ХАНАФЕЕВ, Ф.Ф. *Аналитическое обеспечение управления налоговым потенциалом региона: теория и методология*: Монография. М., 2008, с. 232. ISBN 978-5-98597-102-6.
143. ЮРОВА, М.С. Налоговая нагрузка: сущность, методика расчета. *Инновационные технологии управления и права*. 2014. № 3 (10), с.76-82. ISSN 2226-0056.
144. ЮРЧЕНКО, В.Р. *Регулирование налоговой нагрузки как фактора развития производства*: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. канд. экон. наук. Москва, 2007, с.21.

ANEXE

Tabelul A.1.1. Abordări conceptuale privind interpretarea termenului „presiune fiscală”

Denumirea conceptului	Autor	Definiția termenului
Termenii „povară fiscală”, „sarcină fiscală”, „asuprire fiscală”, „presiune fiscală” sunt analizați ca sinonime	A. B. Laffer	✓ Nivelul valorii maxime admise ale scutirilor fiscale a organizațiilor în bugetul de stat.
	F. Justi, A. Bifeld	✓ Valoarea ponderii venitului liber, care poate fi adresat pentru satisfacerea nevoilor de stat/publice, fără pericol pentru economia națională.
	C. Goc	✓ Evaluarea raportului bugetului de stat față de venitul național, dependent de natura cheltuielilor de stat.
	S. P. Colcin S. G. Pepeliaev	✓ Volumul scutirilor fiscale.
	B. A. Raizberg L. Ș. Lozovschii	✓ Măsura, gradul, nivelul limitelor fiscale, create prin deducerea mijloacelor pentru plata impozitelor, abaterea de la alte direcții posibile de utilizare.
Termenul „sarcina fiscală” este mai vast decât „povară fiscală”	A. V. Levkin	✓ Sarcina fiscală este analizată ca o parte a produsului fabricat de societate, care este redistribuit prin intermediul mecanismelor bugetare, iar presiunea fiscală este un indicator economic care reflectă sarcina fiscală la întreprindere.
	A. B. Poscaciiov F. C. Sadıgov R. S. Saacaiian	✓ Sarcina fiscală este valoarea totală a resurselor impozabile ale întreprinderii, ținând cont de indicatorii macroeconomici ai evoluției regiunii, colectarea impozitelor și taxelor, costurile fiscale medii, iar presiunea fiscală este valoarea maximă posibilă a mobilizării resurselor financiare ale organizației, care, prin intermediul sistemului fiscal și în conformitate cu legislația în vigoare, trebuie să ajungă în bugetele corespunzătoare.
„Povară fiscală” – o categorie economică independentă	L. M. Arhipțeva	✓ Raportul dintre greutatea totală a impozitelor și taxelor, plătite de întreprindere autorităților fiscale, față de indicatorii activităților sale.
	O. V. Bogaciova	✓ Capacitatea impozitelor de a genera venit în buget, utilizând resursele impozabile.
	D. P. Cernic	✓ Indicatorul generalizat ce caracterizează rolul impozitelor în viața societății prin raportul valorilor impozitelor și taxelor față de produsul intern brut.
	A. V. Brîzgalin	✓ Partea PIB-ului, care este distribuită prin intermediul impozitelor: nivelul ei reprezintă evaluatorul sistemului fiscal și asigurarea construcției optime.
	V. G. Panskov	✓ Un indicator al influenței politicii fiscale totale asupra economiei țării în ansamblu, iar pentru subiectul economic sau alt contribuabil, drept cotă parte din venitul lor, achitată statului sub formă de impozite și alte plăți cu caracter fiscal.
	B. N. Toporin	✓ Raportul dintre suma impozitelor și taxelor plătite (acumulate) față de valoarea venitului net, alte venituri ale întreprinderii sau raportul dintre valoarea impozitelor și taxele plătite (acumulate) față de suma valorii adăugate.
	A. N. Țîghiciko	✓ O parte a poverii financiare totale, care limitează resursele pentru extinderea și modernizarea întreprinderilor.

Denumirea conceptului	Autor	Definiția termenului
	D.V. Lazutina	✓ Relațiile dintre subiecții economici și stat privind achitarea plăților fiscale obligatorii, iar pe de altă parte, aceasta este valoarea ce reflectă, în mod potențial, influența posibilă a statului asupra economiei prin intermediul mecanismelor fiscale.
	I.A.Maiburova	✓ Cel mai important indicator fiscal al sistemului de impozite și taxe al țării, ce caracterizează impactul fiscal cumulativ asupra economiei, în general, a entității, individual sau a altui contribuabil, determinat ca ponderea veniturilor acestora, achitată către stat sub formă de impozite și alte plăți de natură fiscală
Termenul de „Presiunea fiscală”	M.V. Romanovski, O.V.Vrublevskaia	✓ Caracteristica generalizată a rolului impozitelor, care indică cota prelevărilor în venitul total al statului, precum și în veniturile anumitor categorii de contribuabili; cel mai frecvent indicator al presiunii fiscale este cota impozitelor în PIB
	A.V. Brîzgalin	✓ Un indicator general ce caracterizează rolul impozitelor în viața societății și este definit ca raportul dintre suma totală a acumulărilor fiscale și produsul intern brut
	N.N. Mileacov	✓ Raportul valorii totale a impozitelor față de valoarea produsului intern brut, în total pe țară, iar pentru un contribuabil particular este raportul dintre suma tuturor impozitelor acumulate și plăților fiscale la venitul din vânzări
	E.I.Sidorova	✓ La nivelul unei entități economice, un indicator relativ ce caracterizează cota impozitelor în venitul brut, calculate, ținând cont de cerințele legislației fiscale privind formarea diferitelor elemente ale impozitului
	M.M. Socolov	✓ O măsură a constrângerilor economice, create prin transferul de fonduri pentru plata impozitelor
	M.S.Iurova	✓ Totalitatea impozitelor, taxelor și altor tipuri de impozite, exprimate în valori monetare sau colectarea plăților, atribuită de legislația în vigoare contribuabilului în legătură cu îndeplinirea tranzacțiilor concrete financiare și economice, care are obligația de a determina valoarea totală a mijloacelor bănești, fiind supuse achitării necondiționate, gratuite, irevocabile la buget pe parcursul perioadei fiscale
	I.A.Lisovskaia	✓ O parte din datoriile fiscale care necesită a fi plătite, efectiv, în mod direct de către contribuabil și nu poate fi transferată altor agenți economici

Sursa: elaborat de autor în baza surselor bibliografice [99, 110, 123,128, 132,136, 137, 143]

Factorii care influențează nivelul presiunii fiscale la nivelul entității

- Oportunitățile de utilizare al angajaților entităților;
- Plasarea organelor de administrare a entităților în ZEL/Offshore, active pe teritoriul țării și în străinătate;
- Posibilitatea de obținere a anumitor facilități concrete pentru diferite impozite, plătite de entități în buget;
- Nivelul de competență al angajaților entităților;
- Elementele și dispozițiile politicii contabile (inclusiv fiscale), contractuale și a politicii de preț a entității.

Figura A.2.1. Factorii care influențează asupra mărimii presiunii fiscale la nivel de entitate

Sursa: Preluată și adaptată pe baza [129, p.6]



Figura A.2.2. Factorii care influențează asupra mărimii presiunii fiscale la nivel de stat

Sursa: Preluată și adaptată pe baza [129, p.6]

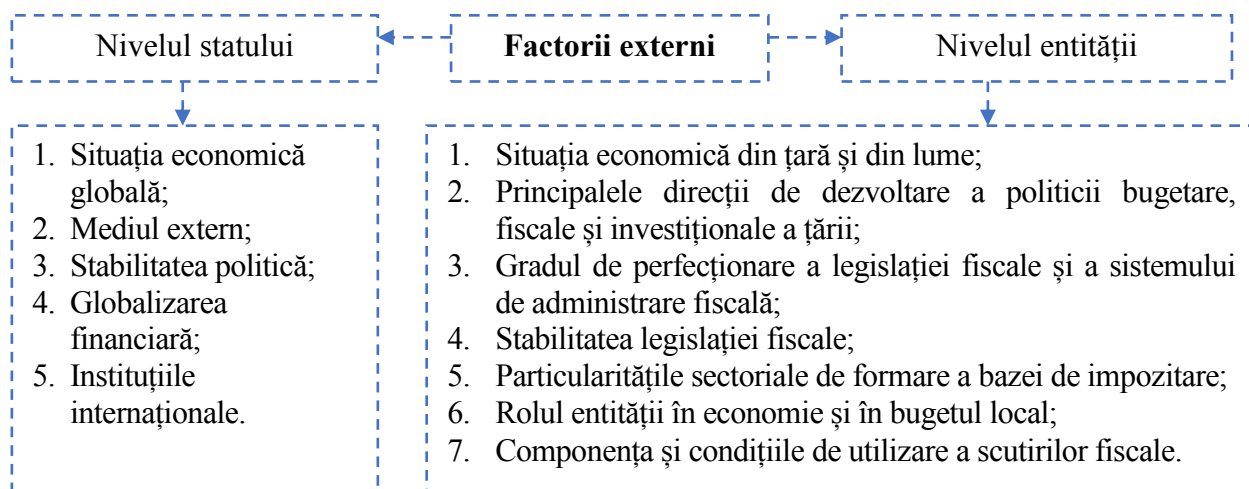


Figura A.3.1. Factorii externi care influențează nivelul presiunii fiscale

Sursa: Preluată și adaptată pe baza [131, p.10]

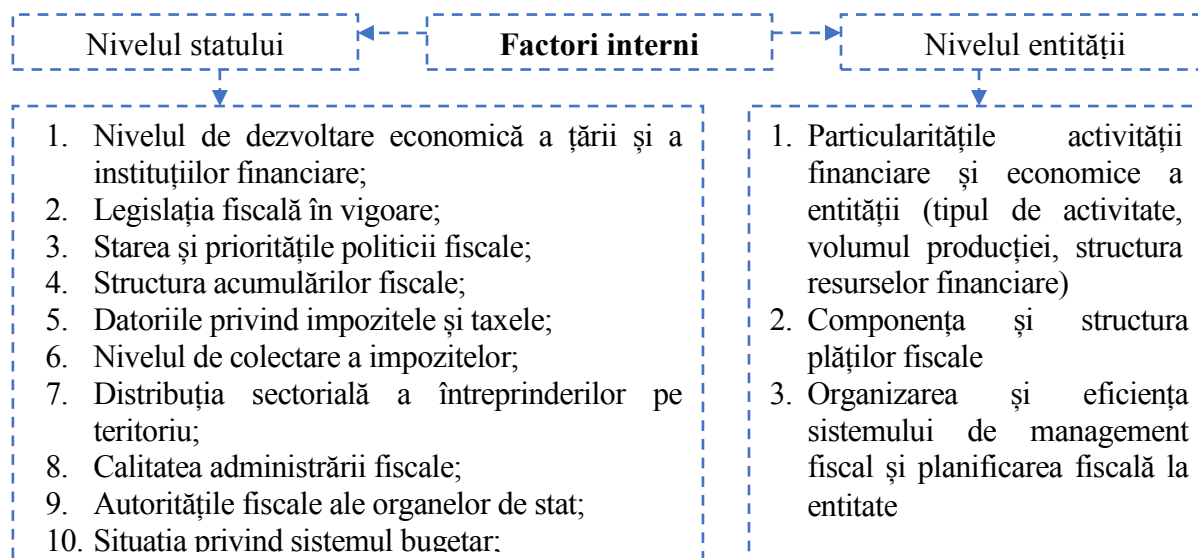


Figura A.3.2. Factorii interni care influențează nivelul presiunii fiscale

Sursa: Preluată și adaptată pe baza [131, p. 10]

Tabelul A.4.1. Sumarul realizărilor din cadrul Programului „Filiera Vinului”

Nr. crt.	Indicatori	2012-2015	2015
1.	Numărul de beneficiari consultați, inclusiv:	2557	1120
	✓ prin seminarele informative în regiunea Valul Traian, Codru, Bălți	1268	540
	✓ prin întâlniri cu beneficiarii potențiali la sediul Unității	365	499
	✓ prin scrisorile de promovare expediate prin Poșta Moldovei	924	81
2.	Numărul de formulare de participare înregistrate la Unitate	82	39
3.	Numărul de planuri de afaceri elaborate și aprobate	63	17
4.	Numărul de Avize de eligibilitate emise de Unitate	78	40
	✓ prin Linia de Credit	45	11
	✓ prin Finanțarea achiziției strugurilor prin MF	25	25
	✓ prin componenta Laboratoare, educație, cercetare etc.	8	4
5.	Numărul de proiecte investiționale aprobate de BEI	53	21
	✓ prin Linia de Credit	31	4
	✓ prin Finanțarea achiziției strugurilor de la MF	14	14
	✓ prin componenta Laboratoare, educație, cercetare etc.	8	3
6.	Valoarea totală a investițiilor 2015 (mil. EUR)	91.7	17.37
	✓ Valoarea contribuției proprii a beneficiarului (mil. EUR)	48.9	9.25
7.	Valoarea finanțărilor aprobate de BEI (mil. EUR)	42.8	8.12
	✓ prin Linia de Credit		0.87
	✓ prin Finanțarea achiziției strugurilor prin MF		5.15
	✓ prin componenta Laboratoare, educație, cercetare etc.		2.09

Sursa: Elaborată de autor în baza sursei [15]

Tabelul A.5.1.Proiecte de asistență externă în sectorul vitivinicol

Proiectele de asistență externă în sectorul vitivinicol – 2017						
Nr. crt.	Denumirea proiectului	Donator	Tip de asistență	Bugetul proiectului	Descrierea activităților	Perioada de implementare
I. Proiecte investiționale						
1.	<i>Programul de Restructurare a Sectorului Vitivinicol</i>	Banca Europeană pentru Investiții	Credit	75 mil. EUR	Contribuirea la redresarea industriei vinului țării și promovarea vinului, denumirea de origine protejată (P.D.O) și indicație geografică protejată (P.G.I)	2011-2016, extins 2017
2.	<i>Proiectul „Livada Moldovei”</i>	Banca Europeană de Investiții	Credit	120 mil. EUR	Dotarea livezilor cu sisteme de irigare și anti-grindină, tehnologizarea proceselor de producție horticola după recoltare, dezvoltarea pepinierelor pentru producerea materialului săditor.	2016-2020
3.	<i>Perfecționarea programelor de viticultură și vinificație în colegiile agricole din Republica Moldova</i>	Agencia de Dezvoltare a Cehiei (CzDA)/ „People in Need”	Grant	287 740 EUR	Dezvoltarea sectorului vitivinicol din Republica Moldova prin perfecționarea educației profesionale în funcție de necesitățile pieței muncii.	2014-2017
4.	<i>Facilitarea programelor în domeniul viticulturii și oenologiei la colegiile agricole din Moldova</i>	Agencia de Dezvoltare a Cehiei	Grant	17 070 EUR	Îmbunătățirea educației în sectorul vitivinicol în conformitate cu obiectivul general de creștere a competitivității și a eficienței în agricultură.	11/2014 – 12/2017
5.	<i>Elaborarea și implementarea Registrului vitivinicol în Republica Moldova</i>	Agencia de Dezvoltare a Cehiei (CzDA)Institutul Național de Supraveghere și Testare în Agricultură / USAID / ACSA	Grant	1,08 mil. USD 496 932 USD USAID - 424 582 EUR CzDA	Dezvoltarea Registrului Vinului (RV) din Moldova. Stabilirea unui RV funcțional contribuie la setarea parametrilor geografici pentru respectarea cerințelor UE de a produce vinuri cu denumire de origine protejată, ce ar permite trasabilitatea produselor vinicole înainte de exportul lor pe piața UE.	2011-2017

6.	<i>Asistență tehnică pentru Unitatea de implementare a Programului „Filierile de vin” și pentru întreprinderile mici și mijlocii</i>	GFA Consulting Group	Grant	1,7 mil. USD	Sprijinirea modernizării și dezvoltării sectorului vitivinicol moldovenesc. Contribuirea la crearea unui cadru administrativ, tehnic, financiar și educațional, care va sprijini părțile interesate și în special producătorii de struguri și vin, pentru a le permite să se refacă după crizele precedente și să stabilească o bază tehnică și economică solidă pentru dezvoltarea viitoare a sectorului cheie al economiei moldovenești.	2014-2016
----	--	----------------------	-------	--------------	--	-----------

Sursa:[15]

**Tabelul A.6.1. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Societații pe Acțiuni
IMPERIAL VIN în anii 2007-2011, acumulate și calculate**

Tipuri de plăți	2007	2008	2009	2010	2011
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	301 153 170 000	10 513 153 006	0 304 022	546 525 3 002	0 0
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	2 237 404 1 700 000	1 600 493 949 999	1 332 952 601 293	1809 751 1373 958	1612 697 1051 000
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	163 547 204 119	130 318 101 094	133 080 80 000	216 375 253 562	250 158 257 500
Impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă -114010	-	-	357 212 259 573	-	-
Impozitul funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă 114020	19 956 26 500	32 225 27 323	42 803 40 231	50 357 47 994	42 620 41 122
Impozitul pe bunurile imobiliare ale persoanelor juridice -114100	46 878 40 300	59 491 52 588	59 429 45 407	58 380 71 500	54 989 45 071
TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul RM 115010	24 419 915 23 813 523	11 527 638 8 803 126	5 600 433 4 461 162	10 826 784 12 893 771	10 628 686 8 422 550
Impozitul privat 115040	-	901 901	-	970 539 1058 324	-
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în RM 115440	-	-	-	-	6 678 6 678
Taxa pentru comercializarea gazului lichefiat 115480	-	-	-	-	2 600 2 000
Accizele la materialele vinicole 115100	382 659 842 897	476 899 43 417	201 015 35 000	283 644 581 203	70 758 104 610
Taxa pentru apă 115510	4 223 0	2 254 800	1 902 0	8 629 10 431	1 159 0
Taxa pentru amenajarea teritoriului 122280	25 927 30 000	26 620 26 905	20 590 12 711	19 210 21 634	17 250 12 500
Taxa de eliberare a licențelor pentru folosirea mărcilor-proprietate de stat 115660	1 933 741 1 996 551	565 033 572 300	70 077 0	-	-
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	--	-	-	-	1 484 205 1 467 193
Taxele percepute de poliția rutieră 122260	12 510 15 186	12 150 14 565	9 450 1 778	6750 2255	-
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	-	-	1 000 2 000	1600 1000	-
Toate plățile obligatorii fără TVA	5 127 998	2 916 897	2 229 510	3 971 760	3 543 114
Toate plățile obligatorii	29 547 913 28 839 076	1 4444 535 1 0746 024	7 829 943 5 843 177	14 758 544 16 318 634	14 171 800 14 410 224

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.6.2.Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Societații pe Acțiuni
IMPERIAL VIN în anii 2012-2016, acumulate și calculate**

Tipuri de plăți	2012	2013	2014	2015	2016
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	0 0	4442 0	0 354 543	319 056 475 921	345 594 0
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	1 520 309 896 688	1 548 645 1 242 963	1 746 889 1 566 002	1 931 252 1 652 792	1 661 196 1 153 908
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	226 126 203 942	236 071 212 899	269 782 295 102	290 659 335 000	290 060 210 000
Impozitul funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă 114020	40 289 40 272	39 228 52 642	39 197 25 491	17 011 10 000	40 533 40 533
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	34 573 46 573	-	9 647 0	56 205 56 205	-
Taxa pe valoarea adăugată la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul RM 115010	8 169 423 7 482 441	9 938 439 11 102 423	9 331 301 12 054 771	11 393 402 11 671 542	4 481 156 1 397 091
Taxa pentru comercializarea gazului lichefiat 115480	3 000 2 800	3 000 3 400	3 000 4 513	1 000 0	1 000 1 000
Accizele la materialele vinicole 115100	435 934 186 508	509 696 21 145	746 038 0	-	-
Taxa pentru apă 115510	2 338 1 081	2 060 600	3 495 3 758	4 094 4 858	2 163 5 458
Taxa pentru amenajarea teritoriului 122280	31 440 28 500	21 340 23 300	19 575 34 001	41 921 40 564	13 246 11 480
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	831 603 931 261	50 734 0	-	-	-
Taxe percepute de poliția rutieră 122260	11 000 11 000	10 500 10 500	15 659 15 659	26 686 26 686	26 980 26 980
Taxa de piață 122270	-	-	-	713 515 711 372	166 263 208 102
Toate plățile obligatorii fără TVA	3 136 612	2 425 716	2 853 282	3 401 399	2 547 035
Toate plățile obligatorii	11 306 035 9 831 066	12 364 155 12 669 872	12 184 583 14 353 840	14 794 801 14 984 940	7 028 191 3 054 552

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.7.1. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Societații pe Acțiuni IMPERIAL VIN în anii 2007-2011, %

Tipuri de plăți	2007	2008	2009	2010	2011
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	5,87	0,36	0	13,76	0
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	43,63	54,87	59,79	45,56	45,52
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	3,19	4,47	5,97	5,45	7,06
Impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă	-	-	16,02	-	-
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă	0,39	1,11	1,92	1,27	1,20
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice	0,91	2,04	2,67	1,47	1,55
Impozitul privat	-	0,03	-	24,44	-
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M.	-	-	-	-	0,19
Taxa pentru comercializarea gazului lichefiat	-	-	-	-	0,07
Accizele la materialele vinicole	7,46	16,35	9,02	7,14	2,00
Taxa pentru apă	0,08	0,08	0,09	0,22	0,03
Taxa pentru amenajarea teritoriului	0,51	0,91	0,92	0,48	0,49
Taxa de eliberare a licențelor pentru folosirea mărcilor-proprietate de stat	37,71	19,37	3,14	-	-
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii	-	-	-	-	41,89
Taxe percepute de poliția rutieră	0,25	0,41	0,42	0,17	-
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale	-	-	0,04	0,04	-
Toate plățile obligatorii, fără TVA	100	100	100	100	100

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.7.2. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Societații pe Acțiuni IMPERIAL VIN în anii 2012-2016, %

Tipuri de plăți	2012	2013	2014	2015	2016
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	-	0,18	-	9,38	13,57
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	48,47	63,84	61,22	56,78	65,22
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	7,21	9,73	9,46	8,55	11,39
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă	1,28	1,62	1,37	0,50	1,59
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice	1,10	-	0,34	1,65	-
Taxa pentru comercializarea gazului lichefiat	0,10	0,12	0,10	0,03	0,04
Accizele la materialele vinicole	13,90	21,01	26,15	-	-
Taxa pentru apă	0,07	0,09	0,12	0,12	0,08
Taxa pentru amenajarea teritoriului	1,00	0,88	0,69	1,23	0,52
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii	26,52	2,09	-	-	-
Taxe percepute de poliția rutieră	0,35	0,44	0,55	0,78	1,06
Taxa de piață	-	-	-	20,98	6,53
Toate plățile obligatorii, fără TVA	100	100	100	100	100

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.8.1. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale ale Societații pe Acțiuni IMPERIAL VIN în anii 2007-2011

Indicatorii	2007	2008	2009	2010	2011
Raportul valorii impozitelor indirecte față de valoarea venitul din vânzări, %	18,24	19,14	19,07	19,85	15,65
Suma tuturor impozitelor directe (impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor, contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor, impozitul funciar, impozitul pe bunurile imobiliare, taxele de drum)	2 768938	1 833040	1 925476	2 636066	1 967142
Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea venitul din vânzări, %	2,04	2,92	6,33	4,71	2,88
Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea venitul din vânzări, %	0,22	0,02	0	0,98	0
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul înainte de impozitare, %	4,59	0	0	27,34	0
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %	1,17	0,10	0	7,93	0
Suma impozitelor și taxelor, incluse în cost	4 431676	2 416434	2 019045	2 164302	3 472356
Raportul sumei impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de prețul de cost, %	3,99	4,60	7,92	4,41	5,72
Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea venitul din vânzări, %	21,73	23,03	25,74	26,36	20,71

Sursa: Calculele autorului.

**Tabelul A.8.2. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale ale Societații pe Acțiuni IMPERIAL VIN
în anii 2012-2016**

Indicatorii	2012	2013	2014	2015	2016
Raportul valorii impozitelor indirecte față de valoarea venitul din vânzări, %	11,12	19,47	13,86	13,85	10,54
Suma tuturor impozitelor directe (impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor, contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor, impozitul funciar, impozitul pe bunurile imobiliare, taxele de drum)	1 821297	1 828386	2 065515	2 614183	2 337383
Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea venitulului din vânzări, %	2,35	3,41	2,84	3,18	5,50
Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea venitulului din vânzări, %	0	0,01	0	0,39	0,81
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul înainte de impozitare, %	0	0,02	0	5,05	8,81
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %	0	0,05	0	1,43	2,14
Suma impozitelor și taxelor, incluse în cost	2 689678	1 901078	2 091585	3 055657	2 174461
Raportul sumei impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de prețul de cost, %	4,34	4,21	3,46	5,10	8,26
Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea venitulului din vânzări, %	14,61	23,05	16,76	17,98	16,54

Sursa: Calculele autorului.

Tabelul A.9.1. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Societății pe Acțiuni de tip Deschis VINURI DE COMRAT în anii 2007-2011, acumulate și calculate

Tipuri de plăți	2007	2008	2009	2010	2011
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	88059 28598	3251 0	666 5856	0 49908	-
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	422672 143766	280716 241560	249654 248215	331282 278504	371624 124656
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	29807 29807	21650 21650	25139 25139	41735 39710	56536 34110
Impozitul funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă 114020	7735 500	7735 7735	7795 8598	9100 8350	9100 0
Impozitul pe bunurile imobiliare ale persoanelor juridice -114100	2089 277	2281 2281	2393 2005	2309 872	2265 565
TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul R.M. 115010	1838763 36219	744020 6400	656356 331826	668419 83648	797662 3410
Accizele la materialele vinicole 115100	-	14964 14223	4335 5317	32131 37679	38444 33779
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	38279 24809	-	-	-	-
Taxa de folosire a drumurilor perceputa de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M. 115440	12779 12779	6228 6228	5256 4534	5256 5288	3924 3602
Taxa pentru apă 115510	6350 0	6050 2450	4750 3250	6166 5185	4119 4041
Taxa de eliberare a licențelor pentru folosirea mărcilor-proprietate de stat	-	8941 0	-	-	-
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	-	-	6963 316	961 3649	10558 0
Taxa pentru amenajarea teritoriului 122280	5240 4614	5210 5210	4130 1880	5640 1921	3520 3460
Alte încasări 122400	180677 9305	303 0	18031 30524	12493 0	
Toate plățile obligatorii fără TVA	793687	357329	329112	447073	500090
Toate plățile obligatorii	2632450 290674	1101349 307737	985468 667460	1115492 514714	1297752 207623

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.9.2. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Societății pe Acțiuni de tip Deschis VINURI DE COMRAT în anii 2012-2016, acumulate și calculate

Tipuri de plăți	2012	2013	2014	2015	2016
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător - 111210	-	26234 21569	98590 72000	56925 56925	404230 139718
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	515921 0	526996 340000	674948 497357	685641 446425	749645 135872
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	68723 50803	80196 88668	102711 75548	104338 68025	130373 40545
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	3038 1519	2582 4207	3038 2535	3038 2996	6097 1528
Taxa pe valoarea adăugată la mărfurile produse si serviciile prestate pe teritoriul R.M. 115010	1188589 100700	1286083 0	2240823 0	2507365 0	2548745 70000
Accizele la materialele vinicole 115100	41858 4800	178537 0	22174 0	27791 0	-
Taxa pentru amplasarea publicității (reclamei) 115410	-	-	2400 2112	1201 1189	1287 643
Taxa de folosire a drumurilor perceputa de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M.	0 6554	5550 0	14251 7987	20645 20645	14675 18558
Taxa pentru apă 115510	5350 2720	4182 5669	4320 3341	3840 3690	2850 2400
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	129653 46242	0 61992	61991 0	-	172640 0
Taxa pentru amenajarea teritoriului 122280	0 0	6430 1155	11610 14506	14480 12977	17360 1052
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	-	9009 4233	44206 11552	53877 46273	65220 11652
Alte încasări 122400	-	-	-	175267 17856	-
Toate plățile obligatorii fără TVA	764543	839716	1040299	1147043	1564377
Toate plățile obligatorii	1953132 213338	2125799 527493	3281122 686938	3654408 677001	4113122 421968

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.10.1. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Societății pe Acțiuni de tip Deschis
VINURI DE COMRAT în anii 2007-2011,%**

Tipuri de plăți	2007	2008	2009	2010	2011
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	11,10	0,91	0,20	-	-
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	53,25	78,56	75,87	74,10	74,31
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	3,76	6,06	7,64	9,33	11,31
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă	0,98	2,17	2,37	2,04	1,82
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice	0,26	0,64	0,73	0,52	0,45
Accizele la materialele vinicole	-	4,19	1,32	7,19	7,69
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon	4,82	-	-	-	-
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M.	1,61	1,74	1,60	1,18	0,79
Taxa pentru apă	0,80	1,69	1,44	1,38	0,82
Taxa de eliberare a licențelor pentru folosirea mărcilor-proprietate de stat	-	2,50	-	-	-
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii	-	-	2,11	0,21	2,11
Taxa pentru amenajarea teritoriului	0,66	1,46	1,25	1,26	0,70
Alte încasări	22,76	0,08	5,48	2,79	-
Toate plățile obligatorii fără TVA	100	100	100	100	100

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.10.2. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Societății pe Acțiuni de tip Deschis
VINURI DE COMRAT în anii 2012-2016,%**

Tipuri de plăți	2012	2013	2014	2015	2016
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	-	3,12	9,48	4,96	25,84
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	67,48	62,76	64,88	59,78	47,92
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	8,99	9,55	9,87	9,10	8,33
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice	0,40	0,31	0,29	0,26	0,39
Accizele la materialele vinicole	5,47	21,26	2,13	2,42	-
Taxa pentru amplasarea publicității (reclamei)	-	-	0,23	0,11	0,08
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M.	-	0,66	1,37	1,80	0,94
Taxa pentru apă	0,70	0,50	0,42	0,33	0,18
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii	16,96	-	5,96	-	11,04
Taxa pentru amenajarea teritoriului	-	0,77	1,12	1,26	1,11
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale	-	1,07	4,25	4,70	4,17
Alte încasări	-	-	-	15,28	-
Toate plățile obligatorii fără TVA	100	100	100	100	100

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.11.1. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale ale Societății pe Acțiuni de tip Deschis
VINURI DE COMRAT în anii 2007-2011**

Indicatorii	2007	2008	2009	2010	2011
Raportul dintre valoarea impozitelor indirecte și suma venitului din vânzări, %	12,84	22,39	22,50	25,53	24,53
Suma tuturor impozitelor directe (impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor, contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor, impozitul funciar, impozitul pe bunurile imobiliare, taxele de drum)	563141	321861	290903	389682	443449
Raportul dintre suma tuturor impozitelor directe și suma venitului din vânzări, %	3,84	9,50	9,90	14,20	13,01
Raportul dintre valoarea impozitului pe venit și valoarea venitului din vânzări, %	0,60	0,10	0,02	-	-
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul înainte de impozitare, %	23,14	-	0,21	-	-
Raportul dintre impozitul pe venit din activitatea antreprenorială față de venitul brut, %	5,26	0,80	0,30	-	-
Suma impozitelor și taxelor, incluse în cost	667349	354078	328446	447073	500090
Raportul dintre sumele impozitelor și tarifelor incluse în cost față de valoarea costului, %	5,14	11,87	12,10	17,27	15,82
Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea venitului din vânzări, %	17,97	32,50	33,55	40,66	38,07

Sursa: Calculele autorului.

**Tabelul A.11.2. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale ale Societății pe Acțiuni de tip Deschis
VINURI DE COMRAT în anii 2012-2016**

Indicatorii	2012	2013	2014	2015	2016
Raportul valorii impozitelor indirecte față de valoarea venitului din vânzări, %	6,37	9,03	9,08	9,95	11,24
Suma tuturor impozitelor directe (impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor, contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor, impozitul funciar, impozitul pe bunurile imobiliare, taxele de drum)	587682	641558	893598	870587	1305020
Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea venitului din vânzări, %	3,04	3,96	3,58	3,42	5,75
Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea venitului din vânzări, %	-	0,16	0,39	0,23	1,78
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul înainte de impozitare, %	-	4,11	16,92	4,75	12,59
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %	-	0,84	2,68	1,16	5,24
Suma impozitelor și taxelor, incluse în cost	764543	813482	911709	1290118	1160147
Raportul dintre sumele impozitelor și tarifelor incluse în cost față de valoarea costului, %	4,84	6,21	4,29	5,29	7,75
Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea venitului din vânzări, %	10,11	13,11	13,16	14,34	18,13

Sursa: Calculele autorului.

**Tabelul A.12.1. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale
Întreprinderii Mixte VINIA TRAIAN S.A. în anii 2007-2011, acumulate și calculate**

Tipuri de plăți	2007	2008	2009	2010	2011
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	435294 178940	21650 0	397841 0	0 0	0 0
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	573169 109309	529795 0	561880 437202	626636 888602	559311 250000
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	42658 16890	39375 9670	55820 38888	71606 108116	86103 75000
Impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă -114010				1979 1979	6087 6087
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă 114020	25367 25367	24877 24877	10893 10893	6087 6087	1979 1979
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	10343 10469	10363 0	8929 10000	8635 12000	8416 0
TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul R.M. 115010		-		1294700 0	889880 0
Accizele la materialele vinicole 115100	138918 382460	348001 0	1660000 1665262	182514 180000	49835 0
Taxa de folosire a drumurilor perceputa de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M.	-	-	9270 9270	0 7383	17085 9702
Taxa pentru apă 115510	5500 4251	5760 9070	2856 10010	3300 8500	2000 0
Taxa de eliberare a licențelor pentru folosirea mărcilor-proprietate de stat 115660	203925 220156	-	-	-	-
Alte încasări 116210		377003 0	383376 350000	1510630 2218212	917598 542164
Taxa pentru amenajarea teritoriului 122280	5130 4537	6516 8951	6285 10010	6320 10000	5181 0
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	-	-	-	1350 1350	3000 3000
Amenzi și sancțiuni - total 123010	-	-	2456 777	0 1679	-
Penalități - total 123300	-	-	1706994 0	-	-
Toate plățile obligatorii fără TVA	1440304	1363340	4806600	2419057	1656595
Toate plățile obligatorii	1440304 952379	1363340 52568	4806600 2542312	3713757 3443908	2546475 887932

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.12.2. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale
Întreprinderii Mixte VINIA TRAIAN S.A. în anii 2012-2016, acumulate și calculate**

Tipuri de plăți	2012	2013	2014	2015	2016
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	0 0	0 0	477903 470000	478483 487903	432166 124000
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	541729 0	446934 0	460551 50000	530136 579500	513802 599517
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	79250 0	67554 0	74318 31900	80673 86613	88398 75000
Impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricola -114010	4048 9447	9362 4163	0 0	200 0	1997 1997
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricola 114020	2071 2071	-	-	-	-
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	4787 11724	5247 5247	4556 0	5519 5519	5874 5474
Impozitele pe averea transmisă și primită prin moștenire, impozite pe donație	-	-	9625 9625	14282 14282	12485 12485
TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul R.M. 115010	2208911 0	2704210 0	3476525 179099	4958489 1168687	2447399 0
Accizele la materialele vinicole 115100	448461 462597	116163 110000	1260117 0	-	-
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M. 115440	15900 15900	16500 16500	21610 21910	42822 42522	42822 41086
Taxa pentru apă 115510	2100 0	2109 4000	2010 0	1329 733	510 5056
Taxa de timbru 115640	-	-	-	-	421693 137706
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	-	-	-	626073 488367	-
Alte încasări 116210	69454 0	-	-	-	-
Taxa pentru amenajarea teritoriului 122280	9500 6931	5948 11009	5480 0	6320 6932	12560 12980
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	4950 4950	3600 5000	5132 1150	15800 18382	21200 18822
Toate plățile obligatorii fără TVA	1182250	673417	2321302	1801637	1553507
Toate plățile obligatorii	3391161 513620	3377627 155919	5787827 763684	6760126 2899440	4000906 1034123

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.13.1. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Întreprinderii Mixte VINIA TRAIAN S.A. în anii 2007-2011,%

Tipuri de plăți	2007	2008	2009	2010	2011
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	30,22	1,59	8,28	-	-
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	39,80	38,86	11,69	25,90	33,76
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	2,96	2,89	1,16	2,96	5,20
Impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă	-	-	-	0,08	0,37
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă	1,76	1,82	0,23	0,25	0,12
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice	0,72	0,76	0,19	0,36	0,51
Accizele la materialele vinicole	9,65	25,53	34,54	7,54	3,01
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M.	-	-	0,19	-	1,03
Taxa pentru apă	0,38	0,42	0,06	0,14	0,12
Taxa de eliberare a licențelor pentru folosirea mărcilor-proprietate de stat	14,16	-	-	-	-
Alte încasări	-	27,65	7,98	62,45	55,39
Taxa pentru amenajarea teritoriului	0,36	0,48	0,13	0,26	0,31
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	-	-	-	0,06	0,18
Amenzile si sancțiunile - total	-	-	0,05	-	-
Penalități - total	-	-	35,51	-	-
Toate plățile obligatorii fără TVA	100	100	100	100	100

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.13.1. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Întreprinderii Mixte VINIA TRAIAN S.A. în anii 2012-2016,%

Tipuri de plăți	2012	2013	2014	2015	2016
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	-	-	20,59	26,56	27,82
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	45,82	66,37	19,84	29,42	33,07
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	6,70	10,03	3,20	4,48	5,69
Impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă	0,34	1,39	-	0,01	0,13
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă	0,18	-	-	-	-
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -	0,41	0,78	0,20	0,31	0,38
Impozitele pe averea transmisă și primită prin moștenire, impozite pe donație 114120	-	-	0,41	0,79	0,80
Accizele la materialele vinicole	37,93	17,25	54,28	-	-
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M. 115440	1,35	2,45	0,93	2,38	2,76
Taxa pentru apă	0,18	0,31	0,09	0,07	0,03
Taxa de timbru	-	-	-	-	27,14
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	-	-	-	34,75	-
Alte încasări	5,87	-	-	-	-
Taxa pentru amenajarea teritoriului	0,80	0,88	0,24	0,35	0,81
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	0,42	0,54	0,22	0,88	1,37
Toate plățile obligatorii fără TVA	100	100	100	100	100

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.14.1. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale a Întreprinderii Mixte VINIA TRAIAN S.A. în anii 2007-2011

Indicatorii	2007	2008	2009	2010	2011
Raportul valorii impozitelor indirecte față de valoarea venitului din vânzări, %	0,25	1,03	3,77	2,85	2,54
Suma tuturor impozitelor directe (impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor, contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor, impozitul funciar, impozitul pe bunurile imobiliare, taxele de drum)	1086831	626060	1044633	714943	678981
Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea venitului din vânzări, %	1,99	1,86	2,37	1,38	1,84
Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea venitului din vânzări, %	0,80	0,06	0,90	-	-
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul înainte de impozitare, %	5,04	0,46	-	-	-
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %	2,19	0,24	4,78	-	-
Suma impozitelor și taxelor, incluse în cost	1440304	1363340	3097150	2419057	1656595
Raportul sumei impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de prețul de cost, %	4,16	5,53	8,68	6,59	7,35
Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea venitului din vânzări, %	2,64	4,05	10,92	7,17	6,89

Sursa: Calculele autorului.

Tabelul A.14.2. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale a Întreprinderii Mixte VINIA TRAIAN S.A. în anii 2012-2016

Indicatorii	2012	2013	2014	2015	2016
Raportul valorii impozitelor indirecte față de valoarea venitului din vânzări, %	6,12	9,84	9,58	8,68	5,29
Suma tuturor impozitelor directe (impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor, contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor, impozitul funciar, impozitul pe bunurile imobiliare, taxele de drum)	647785	545597	1048563	1152115	1097544
Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea venitului din vânzări, %	1,49	1,90	2,12	2,02	2,37
Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea venitului din vânzări, %	-	-	0,97	0,84	0,93
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul înainte de impozitare, %	-	-	10,67	12,00	12,00
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %	-	-	4,09	5,05	4,08
Suma impozitelor și taxelor, incluse în cost	1182250	673417	2321302	1801637	1553507
Raportul sumei impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de prețul de cost, %	4,46	3,35	6,15	3,78	4,36
Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea venitului din vânzări, %	7,81	11,78	11,73	11,83	8,65

Sursa: Calculele autorului.

**Tabelul A.15.1. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Întreprinderii Mixte
VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L. în anii 2007-2011, acumulate și calculate**

Tipuri de plăți	2007	2008	2009	2010	2011
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	10000 72296	0 14395	0 12442	0 0	0 0
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	600330 600330	639442 589643	729996 781000	1016613 990000	901546 785000
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	35425 31670	49188 58463	69081 65014	127694 136293	147215 139823
Impozitul funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă 114020	53386 26945	40386 40813	36463 51051	29394 29394	33990 29285
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	25076 51007	12539 6260	11273 0	13302 10000	13486 10018
TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul R.M. 115010	67233271 72991943	55946392 47053842	5222105 26499	3757898 24775	6646887 21952
Accizele la materialele vinicole 115100	-	-	576123 659726	-	-
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	7115976 12011125	8653882 3527052	-	808554 636473	691347 498059
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M. 115440	94317 99406	41136 43548	37062 33792	40968 39678	40248 41796
Taxa pentru apă 115510	23364 29821	24090 11822	10850 13977	6000 16000	5760 0
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	-	-	-	1988101 2225000	1597151 1257662
Alte încasări 116210	2598681 2713180	875164 1190437	0 43774	43963 0	
Taxa pentru amenajarea teritoriului 122280	19042 19596	16451 11741	9000 13968	12050 10000	12560 15250
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	-	-	900 900	3600 6300	3600 900
Taxa pentru dreptul de a aplica simbolică locală 122320	-	-	1911 108	4163 8000	5052 4116
Alte încasări 122400	4455 9938	690918 273500	1394631 1845171	3100 3000	-
Amenzile și sancțiunile - total 123010	148272 148272	28245 28245	2020 1840	-	0 280
Toate plățile obligatorii fără TVA	10728324	11071441	2879310	4097502	3451955
Toate plățile obligatorii	77961595 88805529	67017833 84592761	8101415 3549262	7855400 4134913	10098842 2777141

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.15.2. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Întreprinderii Mixte
VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L. în anii 2012-2016, acumulate și calculate**

Tipuri de plăți	2012	2013	2014	2015	2016
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	79575 0	0 0	0 0	0 0	0 0
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	1117553 1061873	1241772 1148948	2403068 2070000	2892704 3165000	3588718 3470000
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	171029 192164	188966 174000	333891 337229	441094 505000	615113 607500
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă 114020	37855 37855	77080 51629	77080 63026	77080 65518	77080 65488
Impozitul pe bunurile imobiliare ale persoanelor juridice 114100	3328 2823	-	-	-	-
Impozitele pe averea transmisă și primită prin moștenire, impozite pe donație 114120	4104 4104	4829 4105	4828 4104	4829 4105	4829 4105
TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul R.M. 115010	5473927 60579	5928353 287492	12244358 149253	6550631 73431	5899233 0
Accizele la rachiu, lichioruri și alte băuturi spirtoase 115110	-	-	7196870 1001051	0 6000000	-
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	1006826 672000	1175050 990656	-	-	-
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M. 115440	48200 48400	49850 49704	76373 71570	108230 108230	103610 103610
Taxa de eliberare a autorizației circula vehiculelor cu masă 115450	16457 16858	8620 8219	3260 3260	407 407	734 734
Taxa pentru apă 115510	5041 3000	4980 5000	5655 2000	4440 4000	3885 7000
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	932213 957718	-	-	-	-
Taxa de stat pentru actele notariale îndeplinite de notari și de alte persoane abilitate prin lege 122120	-	-	-	-	1556 1556
Taxa pentru amenajarea teritoriului 122280	25840 13125	28061 35491	31060 27900	42275 57162	42325 43500
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	3600 3600	1520 281	-	-	-
Taxa pentru dreptul de a aplica simbolică locală 122320	1697 2000	-	2023 529	1708 1168	4920 4561
Alte încasări 122400	-	-	-	430797 43303	644273 551348
Amenzile și sancțiunile – total 123010	22232 22232	1597 1597	199088 204936	183405 177557	-
Toate plățile obligatorii fără TVA	3475550	2782325	10333196	4186969	5087043
Toate plățile obligatorii	8949477 3098331	8710678 2757122	22577554 3934858	10737600 10204881	10986276 4859402

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.16.1. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Întreprinderii Mixte
VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L. în anii 2007-2011, %**

Tipuri de plăți	2007	2008	2009	2010	2011
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	0,09	0	0	0	0
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	5,59	5,78	25,35	24,81	26,12
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	0,33	0,44	2,40	3,12	4,26
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă	0,50	0,36	1,27	0,72	0,98
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice	0,23	0,11	0,39	0,32	0,39
Accizele la materialele vinicole	0	0	20,00	0	0
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) si vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon	66,33	78,16	0	19,72	20,03
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M.	0,88	0,37	1,29	1,00	1,17
Taxa pentru apă	0,22	0,22	0,38	0,15	0,17
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii	0	0	0	48,52	46,27
Alte încasări	24,22	7,90	0	1,07	0
Taxa pentru amenajarea teritoriului	0,18	0,15	0,31	0,29	0,36
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale	0	0	0,03	0,09	0,10
Taxa pentru dreptul de a aplica simbolică locală	0	0	0,07	0,10	0,15
Alte încasări	0,04	6,24	48,44	0,08	0
Amenzile si sancțiunile - total	1,38	0,26	0,07	0	0
Toate plățile obligatorii fără TVA	100	100	100	100	100

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.16.2. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Întreprinderii Mixte
VINĂRIA BOSTAVAN S.R.L. în anii 2012-2016, %**

Tipuri de plăți	2012	2013	2014	2015	2016
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	2,29	0	0	0	0
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	32,15	44,63	23,26	69,09	70,55
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	4,92	6,79	3,23	10,54	12,09
Impozitul funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	1,09	2,77	0,75	1,84	1,52
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice	0,10	0	0	0	0
Impozitele pe averea transmisă și primită prin moștenire, impozite pe donație	0,12	0,17	0,05	0,11	0,09
Accizele la rachiu, lichioruri și alte băuturi spirtoase	0	0	69,65	0	0
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon	28,97	42,23	0	0	0
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M.	1,39	1,79	0,74	2,58	2,04
Taxa de eliberare a autorizației pentru circulația vehiculelor cu masă	0,47	0,31	0,03	0,01	0,01
Taxa pentru apă	0,15	0,18	0,05	0,11	0,08
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii	26,82	0	0	0	0
Taxa de stat pentru actele notariale îndeplinite de notari și de alte persoane abilitate prin lege	0	0	0	0	0,03
Taxa pentru amenajarea teritoriului	0,74	1,01	0,30	1,01	0,83
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale	0,10	0,05	0	0	0
Taxa pentru dreptul de a aplica simbolică locală	0,05	0	0,02	0,04	0,10
Alte încasări	0	0	0	10,29	12,66
Amenzile și sancțiunile - total	0,64	0,06	1,93	4,38	0
Toate plățile obligatorii fără TVA	100	100	100	100	100

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.17.1. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale a Întreprinderii Mixte VINĂRIA
BOSTAVAN S.R.L. în anii 2007-2011**

Indicatorii	2007	2008	2009	2010	2011
Raportul valorii impozitelor indirecte față de valoarea venitului din vânzări, %	56,76	64,20	6,02	3,57	6,67
Suma tuturor impozitelor directe (impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor, contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor, impozitul funciar, impozitul pe bunurile imobiliare, taxele de drum)	818534	782691	883875	1227971	1136485
Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea venitului din vânzări, %	0,62	0,78	0,92	0,96	1,03
Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea venitului din vânzări, %	0,01	0	0	0	0
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul înainte de impozitare, %	0	0	0	0	0
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %	0,05	0	0	0	0
Suma impozitelor și taxelor, incluse în cost	850940	823232	906536	3241885	2760608
Raportul sumei impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de prețul de cost, %	0,77	1,08	1,31	3,18	3,76
Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea venitului din vânzări, %	59,51	67,02	8,41	6,14	9,18

Sursa: Calculele autorului.

**Tabelul A.17.2. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale a Întreprinderii Mixte VINĂRIA
BOSTAVAN S.R.L. în anii 2012-2016**

Indicatorii	2012	2013	2014	2015	2016
Raportul valorii impozitelor indirecte față de valoarea venitului din vânzări, %	5,79	6,83	14,19	4,96	4,24
Suma tuturor impozitelor directe (impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor, contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor, impozitul funciar, impozitul pe bunurile imobiliare, taxele de drum)	1478101	1571117	2898500	3524344	4390084
Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea venitului din vânzări, %	1,32	1,51	2,12	2,67	3,16
Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea venitului din vânzări, %	0,07	0	0	0	0
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul înainte de impozitare, %	1,79	0	0	0	0
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %	0,24	0	0	0	0
Suma impozitelor și taxelor, incluse în cost	2446492	1605678	2937238	3572767	4441214
Raportul sumei impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de prețul de cost, %	3,13	1,88	2,41	2,95	4,07
Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea venitului din vânzări, %	7,99	8,38	16,48	8,13	7,91

Sursa: Calculele autorului.

Tabelul A.18.1. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Întreprinderii Mixte Moldo-Franceză KAZAYAK-VIN S.A. în anii 2007-2011, acumulate și calculate

Tipuri de plăți	2007	2008	2009	2010	2011
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	259947 22232	371964 277972	5531 23890	20624 38477	0 0
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	767339 182806	467506 482621	192544 145148	227935 186396	207796 143211
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	56865 35646	36526 31736	19363 7827	26372 28255	31621 32707
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă 114020	2805 2805	4582 4582	4904 4582	4260 4260	4260 4260
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	3830 3858	5010 4313	11750 11175	9438 9507	9945 9986
TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul R.M. 115010	7272910 0	6230037 3784518	2919296 3051149	1599421 2004860	2640701 130256
Accizele la materialele vinicole 115100	-	568841 310405	820927 600017	-	-
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	9366 9366	-	-	497267 237577	771892 461131
Taxa pentru apa 115510	5956 5581	14546 13861	5134 4370	2206 2262	1696 1530
Taxa specială 116040	-	-	-	-	60 509
Alte încasări 116210	-	-	531732 421074	-	-
Taxa pentru amenajarea teritoriului 122280	3728 3384	7047 7417	1150 1760	1120 1110	1090 1070
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	-	-	1680 1260	2000 1920	2000 2000
Alte încasări 122400	-	-	-	36520 146720	-
Amenzi și sancțiuni - total 123010	-	0 1321	-	359 23667	113 113
Penalități - total 123300	33378 0	-	23312 0	-	-
Toate plățile obligatorii fără TVA	1 143 214	1 476 022	1 618 027	828 101	1 030 473
Toate plățile obligatorii	8 416 124 265 678	7 706 059 4 918 746	4 537 323 4 272 252	2 427 522 2 685 011	3 671 174 786 773

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.18.2. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Întreprinderii Mixte Moldo-Franceză KAZAYAK-VIN S.A. în anii 2012-2016, acumulate și calculate

Tipuri de plăți	2012	2013	2014	2015	2016
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	0 0	0 0	10186 100000	112889 0	45815 257697
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	190409 93760	221620 169521	274240 200838	285799 189064	394782 564934
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	28975 25060	33696 28524	41732 40496	43491 46193	68658 113211
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	4301 6225	0 0	0 0	0 0	0 0
Taxa pe valoarea adăugată la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul R.M. 115010	1900225 150972	2527369 2378773	5071126 0	2416912 2497033	7619236 15163611
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	213984 62209	294462 147257	189103 13617	12645 0	1463 0
Taxa pentru apa 115510	1094 1606	2253 1264	1993 1748	1555 1647	2138 2013
Taxa pentru amenajarea teritoriului 122280	1755 1620	2100 1955	3100 2880	3075 3875	4005 2880
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	0 9	-	-	-	-
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	2520 2390	2520 2520	3025 2899	3024 3780	3024 2268
Alte încasări 122400	-	-	-	233235 207987	0 25248
Amenziși sancțiuni - total 123010	0 1453	-	-	-	-
Penalități - total 123300	-	1180 0	-	-	-
Toate plățile obligatorii fără TVA	443 038	557 831	523 379	695 713	519 885
Toate plățile obligatorii	2 343 263 345 304	3 085 200 2 729 814	5 594 505 362 478	3 112 625 2 949 579	8 139 121 16 131 862

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.19.1.Evoluția structurii plăților obligatorii obligatorii ale Întreprinderii Mixte Moldo-Franceză KAZAYAK-VIN S.A. în anii 2007-2011 , %

Tipuri de plăți	2007	2008	2009	2010	2011
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	22,74	25,20	0,34	2,49	0
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	67,12	31,67	11,90	27,53	20,16
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	4,97	2,47	1,20	3,18	3,07
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă	0,25	0,31	0,30	0,51	0,41
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	0,34	0,34	0,73	1,14	0,97
Accizele la materialele vinicole	-	38,54	50,74	-	-
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	0,82	-	-	60,05	74,91
Taxa pentru apă	0,52	0,99	0,32	0,27	0,16
Taxa specială	-	-	-	-	0,01
Alte încasări	-	-	32,86	-	-
Taxa pentru amenajarea teritoriului	0,33	0,48	0,07	0,14	0,11
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	-	-	0,10	0,24	0,19
Alte încasări	-	-	-	4,41	-
Amenzile și sancțiunile - total	-	-	-	0,04	0,01
Penalități - total	2,92	-	1,44	-	-
Toate plățile obligatorii fără TVA	100	100	100	100	100

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.19.2.Evoluția structurii plăților obligatorii obligatorii ale Întreprinderii Mixte Moldo-Franceză KAZAYAK-VIN S.A. în anii 2012-2016 , %

Tipuri de plăți	2012	2013	2014	2015	2016
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	0	0	1,95	16,23	8,81
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	42,98	39,73	52,40	41,08	75,94
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	6,54	6,04	7,97	6,25	13,21
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	0,97	-	-	-	-
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	48,30	52,79	36,13	1,82	0,28
Taxa pentru apă	0,25	0,40	0,38	0,22	0,41
Taxa pentru amenajarea teritoriului	0,40	0,38	0,59	0,44	0,77
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	0,57	0,45	0,58	0,43	0,58
Alte încasări	-	-	-	33,53	-
Penalități - total	-	0,21	-	-	-
Toate plățile obligatorii fără TVA	100	100	100	100	100

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.20.1. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale obligatorii ale Întreprinderii Mixte
Moldo-Franceză KAZAYAK-VIN S.A. în anii 2007-2011**

Indicatorii	2007	2008	2009	2010	2011
Raportul valorii impozitelor indirecte față de valoarea veniturii din vânzări, %	17,42	18,00	19,36	18,54	22,83
Suma tuturor impozitelor directe (impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor, contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor, impozitul funciar, taxele de drum, impozitul pe bunurile imobiliare)	1 090786	885588	234092	288629	253622
Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea veniturii din vânzări, %	2,61	2,34	1,21	2,55	1,70
Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea veniturii din vânzări, %	0,62	0,98	0,03	0,18	0
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul înainte de impozitare, %	64,20	109,17	9,73	5,55	0
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %	3,44	3,77	0,15	0,69	0
Suma impozitelor și taxelor, incluse în cost	849889	1 104058	1 589184	807118	1 030360
Raportul sumei impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de prețul de cost, %	2,48	3,96	10,13	9,69	9,66
Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea veniturii din vânzări, %	20,13	20,40	23,48	21,47	24,57

Sursa: Calculele autorului.

Tabelul A.20.2. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale obligatorii ale Întreprinderii Mixte Moldo-Franceză KAZAYAK-VIN S.A. în anii 2012-2016

Indicatorii	2012	2013	2014	2015	2016
Raportul valorii impozitelor indirecte față de valoarea venitului din vânzări, %	22,80	27,95	32,86	7,73	7,64
Suma tuturor impozitelor directe (impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor, contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor, impozitul funciar, taxele de drum, impozitul pe bunurile imobiliare)	223685	255316	326158	442179	509255
Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea venitului din vânzări, %	2,41	2,53	2,04	1,41	0,51
Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea venitului din vânzări, %	0	0	0,06	0,36	0,05
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul înainte de impozitare, %	0	0	0	47,43	38,34
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %	0	0	0,68	6,13	0,30
Suma impozitelor și taxelor, incluse în cost	443038	556651	513193	582824	474070
Raportul sumei impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de prețul de cost, %	7,10	6,72	3,54	1,97	0,56
Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea venitului din vânzări, %	25,27	30,56	34,95	9,91	8,16

Sursa: Calculele autorului.

Tabelul A.21.1. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Întreprinderii cu Capital Străin SUVOROV-VIN S.R.L. în anii 2007-2011, acumulate și calculate

Tipuri de plăți	2007	2008	2009	2010	2011
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	0 0	0 13986	554480 0	0 0	1603 0
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	894638 839123	715536 649569	917503 814848	1502890 1409035	1684306 1684306
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	63470 63999	55858 55858	91419 91323	198491 199898	270216 270216
Impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă -114010	-	-	-	7833 7059	-
Impozitul funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă 114020		9357 0		29858 29858	8671 8694
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	31824 25904	-	0 8373	-	32041 28230
TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul R.M. 115010	16276512 0	2694044 0	2185185 0	-	-
Taxa pe valoarea adăugată la mărfurile importate 115020	-	35934 0	0 152785	-	17110124 0
Accizele la materialele vinicole 115100	0 21948	0 2014634	1345528 0	1423746 0	18377529 25685
Accizele la rachiu, lichioruri și alte băuturi spirtoase 115110	4275 4275	3 3	-	2696 0	-
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	-	7826 17800	24912 19988	86416 81261	28636 38288
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M. 115440	-	-	-	-	5868 6197
Taxa pentru apă 115510	1398 1668	1326 1326	1270 1085	892 2173	921 392
Veniturile silvice 115530	-	-	-	1298063 0	17632297 0
Taxa de licență pentru practicarea unui anumit gen de activitate 115550	-	-	-	-	1961257 656
Taxa de timbru 115640	-	-	-	-	1579500 0
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	-	-	-	-	2341625 37771
Taxa vamala 116010	-	-	76766 65858	-	-
Taxa pentru amenajarea teritoriului 122280	5630 4655	6190 6280	7280 6992	10840 9895	12510 12440
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	-	-	-	-	0 500
Toate plățile obligatorii fără TVA	1 001235	769096	3 019158	4 561725	43 936980
Toate plățile obligatorii	17 277747 961572	3 526074 2 759453	5 204343 1 161252	4 561725 1 739179	61 047104 2 103375

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.21.2. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Întreprinderii cu Capital Străin SUVOROV-VIN S.R.L. în anii 2012-2016, acumulate și calculate

Tipuri de plăți	2012	2013	2014	2015	2016
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	0 0	0 0	0 209872	520542 0	187161 633358
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	1557872 1196471	1818830 1696819	1872543 1575000	1954405 1792000	1862513 1816697
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	237068 250000	276417 268000	264288 290493	318209 290000	323916 312929
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă 114020	336 286	336 286	336 286	336 286	336 286
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	13538 13260	13855 11757	13832 11757	13832 11757	13832 11757
TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul R.M. 115010	12755781 0	25009484 0	29274973 0	36333420 0	29699112 2999922
Taxa pe valoarea adăugată la mărfurile importate 115020	10938710 0	17251222 0	-	-	-
Accizele la materialele vinicole 115100	33933 1227609	33014 28437	3022169 7559	512623 0	288457 0
Accizele la rachiu, lichioruri și alte băuturi spirtoase 115110	-	37972 0	16663 55480	107 3980	16543 17415
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	34045 32102	16091 16709	11496 3481	14465 15230	30187 37559
Accizele la alte mărfuri 115170	627043 627043	-	-	-	-
Alte încasări 115250	-	963399 963399	1407048 0	409759 0	249418 0
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M. 115440	5450 5450	5874 5550	12481 12481	21232 22527	20290 18276
Taxa pentru apă 115510	664 293	637 520	723 698	968 903	751 840
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	1187923 1742526	-	-	-	-
Alte încasări 116210	-	-	28096280 0	31303628 0	-
Taxa pentru patenta de întreprinzător 121370	1700 1900	-	-	-	-
Taxa pentru amenajarea teritoriului 122280	19422 17544	19490 18895	20900 21170	24679 24027	17385 18795
Alte încasări 122400	-	-	-	1325209 1325140	-
Amenzi și sancțiuni - total 123010	-	8772 16744	8673 0	4600 2300	0 69
Toate plățile obligatorii fără TVA	3 718994	3 194687	3 474432	36 424594	3 010789
Toate plățile obligatorii	27 413 485 5 114 484	45 455 393 3 027 116	64 022 405 2 188 277	72 758 014 3 488 150	32 709 901 5 867 903

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.22.1. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Întreprinderii cu Capital Străin
SUVOROV-VIN S.R.L. în anii 2007-2011,%**

Tipuri de plăți	2007	2008	2009	2010	2011
Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător -111210	0	0	18,36	0	0,004
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	89,35	89,88	30,39	32,35	3,83
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	6,34	7,02	3,03	4,35	0,62
Impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă -114010	-	-	-	0,17	-
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă	-	1,17	-	0,65	0,02
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	3,18	-	0	-	0,07
Accizele la materialele vinicole	0	0	44,57	31,21	41,83
Accizele la rachiu, lichioruri și alte băuturi spirtoase 115110	0,43	0	-	0,06	-
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	-	0,98	0,83	1,89	0,07
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M. 115440	-	-	-	-	0,01
Taxa pentru apă	0,14	0,17	0,04	0,02	0,002
Veniturile silvice	-	-	-	28,46	40,13
Taxa de licență pentru practicarea unui anumit gen de activitate	-	-	-	-	4,46
Taxa de timbru	-	-	-	-	3,59
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	-	-	-	-	5,33
Taxa vamală achitată de persoane fizice 116010	-	-	2,54	-	-
Taxa pentru amenajarea teritoriului	0,56	0,78	0,24	0,24	0,03
Toate plățile obligatorii fără TVA	100	100	100	100	100

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.22.2. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Întreprinderii cu Capital Străin
SUVOROV-VIN S.R.L. în anii 2012-2016,%**

Tipuri de plăți	2012	2013	2014	2015	2016
Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător -111210	0	0	0	1,43	6,22
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	41,89	56,93	5,39	5,37	61,86
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	6,37	8,65	0,76	0,87	10,76
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă	0,01	0,01	0,001	0,001	0,01
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	0,36	0,43	0,04	0,04	0,46
Accizele la materialele vinicole	0,91	1,03	8,70	1,41	9,58
Accizele la rachiu, lichioruri și alte băuturi spirtoase 115110	-	1,19	0,05	0,0003	0,55
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	0,91	0,50	0,03	0,04	1,00
Accizele la alte mărfuri	16,86	-	-	-	-
Alte încasări	-	30,16	4,05	1,12	8,28
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M. 115440	0,15	0,18	0,04	0,06	0,67
Taxa pentru apă	0,02	0,02	0,002	0,003	0,03
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	31,94	-	-	-	-
Alte încasări	-	-	80,86	85,94	-
Taxa pentru patenta de întreprinzător	0,05	-	-	-	-
Taxa pentru amenajarea teritoriului	0,52	0,61	0,06	0,07	0,58
Alte încasări	-	-	-	3,64	-
Amenzile și sancțiunile - total	-	0,28	0,02	0,01	0
Toate plățile obligatorii fără TVA	100	100	100	100	100

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.23.1. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale ale Întreprinderii cu Capital Străin
SUVOROV-VIN S.R.L. în anii 2007-2011**

Indicatorii	2007	2008	2009	2010	2011
Raportul valorii impozitelor indirecte față de valoarea venitului din vânzări, %	15,50	3,55	5,19	1,43	26,91
Suma tuturor impozitelor directe (impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor, contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor, impozitul funciar, impozitul pe bunurile imobiliare, taxele de drum)	989932	780751	1 563402	1 739072	2 002705
Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea venitului din vânzări, %	0,94	1,01	2,23	1,64	1,52
Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea venitului din vânzări, %	0	0	0,79	0	0,001
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul înainte de impozitare, %	0	0	12,51	0	0,01
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %	0	0	2,88	0	0,04
Suma impozitelor și taxelor, incluse în cost	996960	788267	1 017472	3 048867	25 529212
Raportul sumei impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de prețul de cost, %	1,23	1,43	2,00	3,74	28,27
Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea venitului din vânzări, %	16,45	4,57	7,43	4,30	46,25

Sursa: Calculele autorului.

**Tabelul A.23.2. Evoluția indicatorilor presiunii fiscale ale Întreprinderii cu Capital Străin
SUVOROV-VIN S.R.L. în anii 2012-2016**

Indicatorii	2012	2013	2014	2015	2016
Raportul valorii impozitelor indirecte față de valoarea veniturii din vânzări, %	16,50	29,82	19,47	17,89	19,76
Suma tuturor impozitelor directe (impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor, contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor, impozitul funciar, impozitul pe bunurile imobiliare, taxele de drum)	1 814 264	2 115 312	2 163 480	2 828 556	2 408 048
Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea veniturii din vânzări, %	1,26	1,49	1,30	1,37	1,58
Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea veniturii din vânzări, %	0	0	0	0,25	0,12
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul înainte de impozitare, %	0	0	0	32,79	14,63
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %	0	0	0	1,84	0,41
Suma impozitelor și taxelor, incluse în cost	3 023 973	3 098 838	31 688 431	35 372 257	2 488 441
Raportul sumei impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de prețul de cost, %	3,49	2,74	21,70	19,98	2,35
Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea veniturii din vânzări, %	19,04	32,01	38,57	35,32	21,52

Sursa: Calculele autorului.

Tabelul A.24.1. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Societății Comerciale TOMAI-VINEX S.A. în anii 2007-2011, acumulate și calculate

Tipuri de plăți	2007	2008	2009	2010	2011
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	0 50000	117307 40253	227841 332670	0 0	244729 0
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	1139588 931231	1041609 824544	943783 909550	1202867 1179591	736219 582172
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	92659 98555	88874 85250	96733 80320	129871 147306	128452 120062
Impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă -114010	32285 26000	32835 33321	34608 31928	45876 46596	25288 19279
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă 114020	5207 9608	7114 7750	7485 4250	7485 7000	8805 6169
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	5946 9409	7487 12000	8976 2673	11231 11761	11246 9800
TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul R.M. 115010	-	484 72486		2097 102359	-
Accizele la materialele vinicole 115100	339 1000	-	156958 1000	-	1301 7742
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	50897 59197	116320 110869	131100 149678	111984 128593	90435 76000
Taxa pentru amplasarea publicității (reclamei) 115410	-	-	-	0 15120	-
Taxa de folosire a drumurilor perceputa de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M. 115440	14508 10311	13446 13663	14112 14112	0 6408	23670 17262
Taxa de eliberare a licențelor pentru folosirea mărcilor-proprietate de stat 115660	703552 597519	869111 786279	928140 1127236	-	-
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	-	-	-	889325 874082	736897 730853
Taxa pentru apă 115510	5210 7454	5780 5998	6236 2746	8569 14200	3459 0
Taxa pentru amenajarea teritoriului 122280	18990 21846	18888 23495	9095 5400	11744 9700	8259 10600
Taxa pentru dreptul de a aplica simbolică locală 122320	1798 2141	1187 3000	964 0	368 0	171 0
Toate plățile obligatorii fără TVA	2 070979	2 319958	2 566031	2 419320	2 018931
Toate plățile obligatorii	2 070979 1 824271	2 320442 2 018908	2 566031 2 661563	2 421417 2 542716	2 018931 1 579939

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.24.2. Evoluția sumelor tuturor plăților fiscale obligatorii ale Societății Comerciale TOMAI-VINEX S.A. în anii 2012-2016, acumulate și calculate

Tipuri de plăți	2012	2013	2014	2015	2016
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător -111210	0 0	0 0	316085 573421	122263 73000	144569 111800
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	577684 620690	544585 472949	585756 521921	651140 610464	567708 566809
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	98696 108500	75466 76151	94470 97787	98047 100431	100472 106878
Impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă -114010	15478 22000	15478 15000	15478 15000	11949 8800	10141 10613
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă 114020	431 7800	431 500	431 500	142 100	248 240
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	403 7502	399 200	393 500	145 0	4 0
Impozitele pe averea transmisă și primită prin moștenire, impozite pe donație 114120	10885 0	10885 8900	10885 10800	11869 9800	10378 10600
Accizele la materialele vinicole 115100	1093 3500	45351 46000	-	-	-
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	150646 122493	191318 166135	15248 30000	1747 0	2294 0
Taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M. 115440	7128 6628	7450 7585	10608 10607	33036 33035	29330 29329
Taxa pentru apă 115510	2607 4645	4249 4000	-	2586 0	2580 4000
Plata pentru extragerea materialelor de construcție inerte 115540	-	-	2616 3406	-	-
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	258179 244047	-	-	755572 149497	684739 1141224
Taxa pentru amenajarea teritoriului 122280	15640 14700	14890 17000	13460 10600	15520 16100	13700 13100
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	-	-	5400 5400	8516 8600	6000 4500
Taxa pentru dreptul de a aplica simbolică locală 122320	112 0	794 0	202 1600	552 0	137 0
Toate plățile obligatorii fără TVA	1 138982	911296	1 071032	1 713084	1 572300
Toate plățile obligatorii	1 138982 1 162505	911296 814420	1 071032 1 281542	1 713084 1 009827	1 572300 1 999093

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.25.1. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Societății Comerciale TOMAI-VINEX S.A. pentru anii 2007-2011,%

Tipuri de plăți	2007	2008	2009	2010	2011
Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător -111210	0	5,06	8,88	0	12,12
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	55,03	44,90	36,78	49,72	36,47
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	4,47	3,83	3,77	5,37	6,36
Impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă -114010	1,56	1,42	1,35	1,90	1,25
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă	0,25	0,31	0,29	0,31	0,44
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	0,29	0,32	0,35	0,46	0,56
Accizele la materialele vinicole	0,02	-	6,12	-	0,06
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	2,46	5,01	5,11	4,63	4,48
Taxa de folosire a drumurilor perceputa de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M. 115440	0,70	0,58	0,55	0	1,17
Taxa de eliberare a licențelor pentru folosirea mărcilor-proprietate de stat	33,97	37,46	36,17	-	-
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	-	-	-	36,76	36,50
Taxa pentru apă	0,25	0,25	0,24	0,35	0,17
Taxa pentru amenajarea teritoriului	0,92	0,81	0,35	0,49	0,41
Taxa pentru dreptul de a aplica simbolică locală 122320	0,09	0,05	0,04	0,01	0,01
Toate plățile obligatorii fără TVA	100	100	100	100	100

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.25.2. Evoluția structurii plăților obligatorii ale Societății Comerciale TOMAI-VINEX S.A. pentru anii 2012-2016,%

Tipuri de plăți	2012	2013	2014	2015	2016
Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător -111210	0	0	29,51	7,14	9,19
Contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor	50,72	59,76	54,69	38,01	36,11
Contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor	8,66	8,28	8,82	5,72	6,39
Impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă -114010	1,36	1,70	1,45	0,70	0,64
Impozitul funciar pe terenurile cu alta destinație decât cea agricolă	0,04	0,05	0,04	0,01	0,02
Impozitul pe bunurile imobiliare a persoanelor juridice -114100	0,03	0,04	0,04	0,01	0
Impozitele pe averea transmisă și primită prin moștenire, impozite pe donație 114120	0,96	1,19	1,02	0,69	0,66
Accizele la materialele vinicole	0,10	4,98	-	-	-
Accizele la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon 115120	13,23	20,99	1,42	0,10	0,15
Taxa de folosire a drumurilor perceputa de la posesorii vehiculelor înmatriculate în R.M. 115440	0,63	0,82	0,99	1,93	1,87
Taxa pentru apă	0,23	0,47	-	0,15	0,16
Plata pentru extragerea materialelor de construcție inerte 115540	-	-	0,24	-	-
Taxa obligatorie pentru revitalizarea viticulturii 115670	22,67	-	-	44,11	43,55
Taxa pentru amenajarea teritoriului	1,37	1,63	1,26	0,91	0,87
Taxa pentru amplasarea unităților comerciale 122300	-	-	0,50	0,50	0,38
Taxa pentru dreptul de a aplica simbolică locală 122320	0,01	0,09	0,02	0,03	0,01
Toate plățile obligatorii fără TVA	100	100	100	100	100

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.26.1.Evoluția indicatorilor presiunii fiscale a Societății Comerciale TOMAI-VINEX
S.A. în anii 2007-2011**

Indicatorii	2007	2008	2009	2010	2011
Raportul valorii impozitelor indirecte față de valoarea venitului din vânzări, %	0,08	0,21	0,64	0,21	0,22
Suma tuturor impozitelor directe (impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor, contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor, impozitul funciar, impozitul pe bunurile imobiliare, taxele de drum)	1 290193	1 30867	1 333538	1 397330	1 178409
Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea venitului din vânzări, %	2,02	2,32	2,94	2,61	2,84
Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea venitului din vânzări, %	0	0,21	0,50	0	0,59
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul înainte de impozitare, %	0	11,00	213,10	0	0,66
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %	0	0,46	1,19	0	1,28
Suma impozitelor și taxelor, incluse în cost	2 019743	2 086331	2 050132	2 307336	1 682466
Raportul sumei impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de prețul de cost, %	5,83	6,75	7,83	7,06	7,50
Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea venitului din vânzări, %	3,25	4,12	5,66	4,53	4,87

Sursa: Calculele autorului.

**Tabelul A.26.2.Evoluția indicatorilor presiunii fiscale a Societății Comerciale TOMAI-VINEX
S.A. în anii 2012-2016**

Indicatorii	2012	2013	2014	2015	2016
Raportul valorii impozitelor indirecte față de valoarea venitului din vânzări, %	0,50	0,75	0,03	0,003	0,004
Suma tuturor impozitelor directe (impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile pentru asigurarea socială a angajatorilor, contribuțiile pentru asigurarea medicală a angajatorilor, impozitul funciar, impozitul pe bunurile imobiliare, taxele de drum)	710705	654694	1 034106	928591	862850
Raportul valorii tuturor impozitelor directe față de valoarea venitului din vânzări, %	2,33	2,09	1,99	1,48	1,55
Raportul valorii impozitului pe venit față de valoarea venitului din vânzări, %	0	0	0,61	0,20	0,26
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul înainte de impozitare, %	0	0	10,77	5,11	6,02
Raportul impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător față de profitul brut, %	0	0	2,98	1,17	1,05
Suma impozitelor și taxelor, incluse în cost	987243	694627	739699	1 589074	1 425437
Raportul sumei impozitelor și taxelor, incluse în costuri și cheltuieli, față de prețul de cost, %	4,94	2,80	1,79	3,04	3,41
Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea venitului din vânzări, %	3,73	2,90	2,06	2,73	2,83

Sursa: Calculele autorului.

Tabelul A.27.1. Calculul ratelor de rentabilitate ale Societății pe Acțiuni IMPERIAL VIN(2007-2016)

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mijloace fixe	76.041.716	89.752.727	93.898.241	96.933.794	92.043.134	87.329.927	89.178.401	112.218.124	128.827.662	123.967.593
Total active	237.376.160	207.574.166	204.349.393	209.026.792	211.330.308	195.526.725	208.595.371	208.750.237	217.675.491	213.933.912
Capital propriu	29.494.149	18.550.156	21.585.786	26.605.890	65.009.442	140.200.786	159.105.800	163.668.372	169.661.275	173.237.222
Datorii pe termen lung	109.351.867	112.824.406	104.013.506	145.985.950	116.542.382	43.774.231	27.369.153	31.729.889	37.603.008	34.454.020
Venit din vânzări	136.479.246	62.725.861	30.422.914	55.981.048	68.368.012	77.359.437	53.649.518	72.704.418	82.288.882	42.497.878
Costul vânzărilor	110.729.448	52.496.872	25.481.092	49.088.948	60.710.792	62.023.133	45.114.966	60.503.084	59.924.744	26.312.635
Profit brut	25.749.798	10.228.989	4.941.822	6.892.100	7.657.220	15.336.304	8.534.552	12.201.334	22.364.138	16.185.243
Profit până la impozitare	6.557.134	-4.969.332	3.420.699	1.998.803	38.403.554	75.189.578	19.555.613	4.562.572	6.311.959	3.921.541
Profit net	5.320.622	-4.536.673	2.718.888	5.031.331	38.403.554	75.189.578	19.555.613	4.562.572	5.992.903	3.575.947
Rentabilitatea mijloacelor fixe	8,62	-5,54	3,64	2,06	41,72	86,10	21,93	4,07	4,90	3,16
Rentabilitatea resurselor consumate	23,25	19,48	19,39	14,04	12,61	24,73	18,92	20,17	37,32	61,51
Rentabilitatea comercială brută	18,87	16,31	16,24	12,31	11,20	19,82	15,91	16,78	27,18	38,08
Rentabilitatea comercială netă	3,90	-7,23	8,94	8,99	56,17	97,20	36,45	6,28	7,28	8,41
Rentabilitatea capitalului permanent	4,72	-3,78	2,72	1,16	21,15	40,87	10,49	2,34	3,05	1,89
Rentabilitatea financiară	18,04	-24,46	12,60	18,91	59,07	53,63	12,29	2,79	3,53	2,06
Rentabilitatea economică	2,76	-2,39	1,67	0,96	18,17	38,45	9,37	2,19	2,90	1,83

Sursa: Calculele autorului în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.28.1. Calculul indicatorilor lichidității ale Societății pe Acțiuni IMPERIAL VIN(2007-2016)

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Active curente	108.980.168	72.681.735	72.506.431	80.939.472	82.560.520	68.989.395	63.607.392	67.253.345	81.166.020	82.127.180
Creanțe pe termen scurt	46.922.543	27.819.093	24.797.853	21.680.611	28.467.916	30.146.407	20.659.738	21.683.560	24.603.650	29.692.092
Investiții pe termen scurt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mijloace bănești	3.485.181	1.521.352	932,188	1.346.050	4.630.080	3.352.836	1.115.245	4.380.201	9.332.951	7.024.967
Datorii pe termen scurt	98.530.144	76.199.604	78.750.101	36.434.952	29.778.484	11.551.708	22.120.418	13.351.976	10.411.208	6.242.670
Rata lichidității absolute	0,035	0,02	0,012	0,037	0,155	0,29	0,05	0,328	0,896	1,125
Rata lichidității intermediare	0,51	0,39	0,33	0,63	1,11	2,9	0,98	1,95	3,26	5,88
Rata lichidității curente	1,11	0,95	0,92	2,22	2,77	5,97	2,88	5,04	7,8	13,16

Sursa: Calculele autorului în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Calculul ratelor de rentabilitate ale S.A. “VINURI DE COMRAT” S.A. pe perioada anilor 2007-2016

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mijloace fixe	5.690.243	5.081.421	4.546.912	4.108.584	3.674.683	4.223.635	4.778.932	4.693.873	4.899.808	5.202.617
Total active	15.384.236	15.704.265	14.739.862	12.903.259	15.049.420	23.602.560	28.019.739	29.017.139	34.040.599	39.657.370
Capital propriu	12.405.346	12.043.525	11.241.486	10.571.324	10.294.888	10.579.963	11.218.224	11.850.002	12.411.909	15.217.042
Datorii pe termen lung	4.950	4.950	4.950	0	0	0	65.000	0	0	0
Venit din vânzări	14.646.371	3.389.290	2.937.012	2.743.675	3.408.749	19.327.147	16.212.595	24.935.471	25.483.664	22.685.307
Costul vânzărilor	12.972.409	2.983.261	2.714.464	2.589.122	3.160.728	15.799.193	13.095.558	21.255.089	20.596.772	14.975.333
Profit brut	1.673.962	406.029	222.548	154.553	248.021	3.527.954	3.117.037	3.680.382	4.886.892	7.709.974
Profit până la impozitare	380.541	-301.791	317.523	-667.915	-276.436	449.622	638.261	582.544	1.198.157	3.209.363
Profit net	195.431	-301.791	267.615	-662.965	-276.436	449.622	638.261	483.954	1.045.292	2.805.133
Rentabilitatea mijloacelor fixe	6,69	-5,94	6,98	-16,26	-7,52	10,65	13,36	12,41	24,45	61,69
Rentabilitatea resurselor consumate	12,90	13,61	8,20	5,97	7,85	22,33	23,80	17,32	23,73	51,48
Rentabilitatea comercială brută	11,43	11,98	7,58	5,63	7,28	18,25	19,23	14,76	19,18	33,99
Rentabilitatea comercială netă	1,33	-8,90	9,11	-24,16	-8,11	2,33	3,94	1,94	4,10	12,37
Rentabilitatea capitalului permanent	3,07	-2,50	2,82	-6,32	-2,69	4,25	5,66	4,92	9,65	21,09
Rentabilitatea financiară	1,58	-2,51	2,38	-6,27	-2,69	4,25	5,69	4,08	8,42	18,43
Rentabilitatea economică	2,47	-1,92	2,15	-5,18	-1,84	1,90	2,28	2,01	3,52	8,09

Calculul indicatorilor lichidității ale S.A. “VINURI DE COMRAT” S.A. pe perioada anilor 2007-2016

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Active curente	9.341.102	10.011.937	9.008.566	7.517.982	10.097.143	17.051.906	21.675.732	22.073.040	27.257.887	32.707.379
Creanțe pe termen scurt	3.825.309	3.372.617	2.712.354	941.943	1.275.068	6.625.461	5.993.440	7.297.267	7.172.226	9.010.095
Investiții pe termen scurt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mijloace bănești	45.316	23.306	107.741	82.728	18.964	351.067	3.029	143.492	712.678	558.442
Datorii pe termen scurt	2.973.940	3.655.790	3.493.426	2.331.935	4.754.532	13.022.597	16.736.515	17.167.137	21.628.690	24.440.328
Rata lichidității absolute	0,015	0,006	0,031	0,035	0,004	0,027	0,001	0,008	0,033	0,023
Rata lichidității intermediare	1,30	0,93	0,81	0,44	0,27	0,54	0,36	0,43	0,36	0,39
Rata lichidității curente	3,14	2,74	2,58	3,22	2,12	1,31	1,30	1,29	1,26	1,34

Sursa: Calculele autorului în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.31.1. Calculul ratelor de rentabilitate ale Întreprinderii Mixte VINĂRIA TRAIAN S.A.(2007-2016)

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mijloace fixe	23.840.763	24.661.494	25.179.232	23.282.505	24.598.970	27.232.829	28.009.925	29.879.606	30.687.655	29.344.848
Total active	91.830.140	110.171.091	99.150.043	104.168.297	113.622.192	116.747.574	120.576.970	120.432.135	131.386.880	130.005.301
Capital propriu	65.639.052	73.435.891	68.003.189	73.774.255	77.186.690	92.767.988	95.784.127	99.768.381	103.289.363	106.383.626
Datorii pe termen lung	6.389.847	5.039.100	5.039.100	2.471.273	3.263.085	2.476.634	2.476.634	2.371.817	2.651.694	2.167.947
Venit din vânzări	54.496.576	33.642.520	43.999.165	51.777.435	36.967.142	43.400.972	28.676.695	49.427.430	57.126.613	46.232.128
Costul vânzărilor	34.619.090	24.657.994	35.684.603	36.701.546	22.533.906	26.480.755	20.116.408	37.730.085	47.646.960	35.650.003
Profit brut	19.877.486	8.984.526	8.314.562	15.075.889	14.433.236	16.920.217	8.560.287	11.697.345	9.479.653	10.582.125
Profit până la impozitare	8.645.218	4.755.427	-5.424.861	2.271.811	3.613.979	15.581.662	3.016.139	4.480.957	3.987.361	3.601.384
Profit net	7.519.591	4.808.872	-5.424.861	5.771.071	3.613.979	15.581.662	3.016.139	4.003.054	3.508.878	3.169.218
Rentabilitatea mijloacelor fixe	36,26	19,28	-21,54	9,76	14,69	57,22	10,77	15,00	12,99	12,27
Rentabilitatea resurselor consumate	57,42	36,44	23,30	41,08	64,05	63,90	42,55	31,00	19,90	29,68
Rentabilitatea comercială brută	36,47	26,71	18,90	29,12	39,04	38,99	29,85	23,67	16,59	22,89
Rentabilitatea comercială netă	13,80	14,29	-12,33	11,15	9,78	35,90	10,52	8,10	6,14	6,86
Rentabilitatea capitalului permanent	12,00	6,06	-7,43	2,98	4,49	16,36	3,07	4,39	3,76	3,32
Rentabilitatea financiară	11,46	6,55	-7,98	7,82	4,68	16,80	3,15	4,01	3,40	2,98
Rentabilitatea economică	9,41	4,32	-5,47	2,18	3,18	13,35	2,50	3,72	3,03	2,77

Sursa: Calculele autorului în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.32.1. Calculul indicatorilor lichidității ale Întreprinderii Mixte VINĂRIA TRAIAN S.A.(2007-2016)

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Active curente	67.533.571	82.067.829	71.014.288	75.066.922	75.975.396	79.879.832	84.824.154	86.825.155	99.335.037	98.263.083
Creanțe pe termen scurt	27.654.661	28.780.503	28.447.784	28.699.353	30.245.873	37.146.716	32.690.403	29.256.832	42.382.873	56.753.922
Investiții pe termen scurt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mijloace bănești	562,092	3.283.395	1.741.807	1.024.483	1.344.224	3.026.036	3.658.543	3.047.180	2.398.236	810,172
Datorii pe termen scurt	19.801.241	31.696.100	26.107.754	27.922.769	33.172.417	21.502.952	22.316.209	18.291.937	25.445.823	21.453.728
Rata lichidității absolute	0,028	0,104	0,067	0,037	0,041	0,141	0,164	0,167	0,094	0,038
Rata lichidității intermediare	1,42	1,01	1,16	1,06	0,95	1,87	1,63	1,77	1,76	2,68
Rata lichidității curente	3,41	2,59	2,72	2,69	2,29	3,71	3,8	4,75	3,9	4,58

Sursa: Calculele autorului în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Calculul ratelor de rentabilitate ale I.M. “VINĂRIA BOSTOVAN” S.A. pe perioada anilor 2007-2016

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mijloace fixe	42.149.130	49.337.990	55.638.374	65.871.744	71.508.001	84.796.135	104.722.168	111.640.636	111.063.496	106.286.499
Total active	242.448.950	239.895.460	248.362.534	303.194.558	315.506.445	284.889.697	285.291.671	286.935.583	293.095.867	281.556.270
Capital propriu	22.900.132	11.832.201	8.645.461	59.440.119	73.633.034	52.053.093	103.091.953	91.048.722	70.956.769	76.067.643
Datorii pe termen lung	117.640.668	141.172.204	166.117.669	139.148.362	148.111.274	189.479.702	143.708.910	140.037.253	159.093.177	148.745.791
Venitdin vânzări	131.106.219	100.101.938	96.368.784	127.863.763	109.891.764	111.995.907	104.202.461	136.744.027	132.268.101	138.856.234
Costul vânzărilor	110.555.095	75.934.558	69.432.751	101.783.987	73.357.216	78.154.790	85.440.044	122.055.153	120.542.636	109.349.850
Profit brut	20.551.124	24.167.380	26.936.033	26.079.776	36.534.548	33.841.117	18.762.417	14.688.874	11.725.465	29.506.384
Profit până la impozitare	-12.329.341	-9.698.920	-4.111.338	-1.080.410	13.994.817	4.452.882	-5.452.340	-13.878.255	-19.539.194	-6.873.075
Profit net	-12.329.341	-9.606.400	-4.329.404	1.207.102	13.994.817	4.452.882	-5.452.340	-13.878.255	-19.539.194	-6.873.075
Rentabilitatea mijloacelor fixe	-29,25	-19,66	-7,39	-1,64	19,57	5,25	-5,21	-12,43	-17,59	-6,47
Rentabilitatea resurselor consumate	18,59	31,83	38,79	25,62	49,80	43,30	21,96	12,03	9,73	26,98
Rentabilitatea comercială brută	15,68	24,14	27,95	20,40	33,25	30,22	18,01	10,74	8,86	21,25
Rentabilitatea comercială netă	-9,40	-9,60	-4,49	0,94	12,74	3,98	-5,23	-10,15	-14,77	-4,95
Rentabilitatea capitalului permanent	-8,77	-6,34	-2,35	-0,54	6,31	1,84	-2,21	-6,01	-8,49	-3,06
Rentabilitatea financiară	-53,84	-81,19	-50,08	2,03	19,01	8,55	-5,29	-15,24	-27,54	-9,04
Rentabilitatea economică	-5,09	-4,04	-1,66	-0,36	4,44	1,56	-1,91	-4,84	-6,67	-2,44

Sursa: Calculele autorului în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Calculul indicatorilor lichidității I.M. “VINĂRIA BOSTOVAN” S.A. pe perioada anilor 2007-2016

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Active curente	164.927.390	158.745.364	149.273.760	175.054.003	194.713.175	146.225.003	145.611.392	158.119.876	169.914.641	171.755.647
Creanțe pe termen scurt	75.370.010	80.740.936	71.017.221	82.756.766	111.555.068	79.811.175	77.134.356	76.142.487	74.689.969	74.196.471
Investiții pe termen scurt	70.000	118.000	1.034.129	8.955.104	10.219.034	93.529	23.529	0	0	0
Mijloace bănești	724.924	1.163.154	19.641	2.921.809	1.731.405	44.953	2.061.643	1.449.630	954.571	953.632
Datorii pe termen scurt	101.908.150	86.891.055	73.599.404	104.606.077	93.762.137	43.356.902	38.490.808	55.849.608	63.045.921	56.742.836
Rata lichidității absolute	0,007	0,013	0,001	0,028	0,018	0,001	0,054	0,026	0,015	0,017
Rata lichidității intermediare	0,75	0,94	0,98	0,90	1,32	1,84	2,06	1,39	1,20	1,32
Rata lichidității curente	1,62	1,83	2,03	1,67	2,08	3,37	3,78	2,83	2,70	3,03

Sursa: Calculele autorului în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.35.1. Calculul ratelor de rentabilitate ale Întreprinderii Mixte KAZAYAK-VIN S.A.(2007-2016)

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mijloace fixe	15.298.022	19.043.410	18.541.008	16.542.133	15.587.347	15.281.962	14.824.736	15.156.509	15.202.010	14.418.233
Total active	64.861.555	56.416.418	39.138.214	34.478.950	30.997.778	27.353.828	27.961.693	28.334.181	29.680.042	103.823.367
Capital propriu	23.726.830	23.867.768	23.923.182	24.017.987	25.495.807	26.380.123	27.004.014	27.070.647	27.240.981	27.248.086
Datorii pe termen lung	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21.644.188
Venitdin vânzări	41.811.368	37.778.488	19.322.047	11.308.522	14.944.382	9.272.423	10.095.000	16.008.890	31.409.977	99.720.204
Costul vânzărilor	34.264.476	27.904.797	15.686.916	8.329.518	10.671.301	6.238.345	8.279.633	14.514.924	29.569.859	84.382.848
Profit brut	7.546.892	9.873.691	3.635.131	2.979.004	4.273.081	3.034.078	1.815.367	1.493.966	1.840.118	15.337.356
Profit până la impozitare	404,927	340,713	56,845	371,351	1.477.913	884,857	954,495	-381,658	238,032	119,491
Profit net	250,208	156,488	64,784	101,667	1.477.913	884,857	954,495	66,634	214,371	199,799
Rentabilitatea mijloacelor fixe	2,65	1,79	0,31	2,24	9,48	5,79	6,44	-2,52	1,57	0,83
Rentabilitatea resurselor consumate	22,03	35,38	23,17	35,76	40,04	48,64	21,93	10,29	6,22	18,18
Rentabilitatea comercială brută	18,05	26,14	18,81	26,34	28,59	32,72	17,98	9,33	5,86	15,38
Rentabilitatea comercială netă	0,6	0,41	0,34	0,9	9,89	9,54	9,46	0,42	0,68	0,2
Rentabilitatea capitalului permanent	1,71	1,43	0,24	1,55	5,8	3,35	3,53	-1,41	0,87	0,24
Rentabilitatea financiară	1,05	0,66	0,27	0,42	5,8	3,35	3,53	0,25	0,79	0,73
Rentabilitatea economică	0,62	0,6	0,15	1,08	4,77	3,23	3,41	-1,35	0,8	0,12

Tabelul A.36.1. Calculul indicatorilor lichidității ale Întreprinderii Mixte KAZAYAK-VIN S.A. (2007-2016)

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Active curente	42.124.828	34.706.306	20.172.285	16.970.140	14.601.011	11.760.675	13.356.018	8.655.027	14.463.522	84.646.843
Creanțe pe termen scurt	8.237.063	9.969.548	5.646.192	3.735.238	6.527.686	2.639.544	5.231.605	5.211.929	10.968.068	64.497.598
Investiții pe termen scurt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mijloace bănești	860.203	324.584	2.798	8.977	381.096	530.363	40.248	22.726	32.984	57.693
Datorii pe termen scurt	41.134.725	32.548.650	15.215.032	10.460.963	5.501.971	973.705	957.679	1.263.534	2.439.061	54.931.093
Rata lichidității absolute	0,021	0,010	0,001	0,001	0,069	0,545	0,042	0,018	0,014	0,001
Rata lichidității intermediare	0,22	0,32	0,37	0,36	1,26	3,26	5,50	4,14	4,51	1,18
Rata lichidității curente	1,02	1,07	1,33	1,62	2,65	12,08	13,95	6,85	5,93	1,54

Sursa: Calculele autorului în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.37.1. Calculul ratelor de rentabilitate ale Întreprinderii cu Capital Străin SUVOROV-VIN S.R.L.(2007-2016)

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mijloace fixe	19.009.722	19.250.501	17.882.743	19.065.647	20.328.365	20.166.210	20.012.112	21.771.234	22.740.524	21.001.663
Total active	96.611.444	97.896.144	99.219.278	123.702.122	128.889.325	151.086.388	198.016.123	208.795.050	202.559.433	207.888.131
Capital propriu	4.428.212	5.448.706	12.780.426	21.467.631	40.665.687	74.452.733	89.202.051	88.753.308	90.058.098	91.167.840
Datorii pe termen lung	36.559.733	38.065.418	29.397.361	24.404.326	19.382.032	19.344.349	9.238.958	2.219.356	61.618.609	53.993.769
Venit din vânzări	104.807.643	77.120.197	70.037.811	105.967.610	132.075.109	143.906.185	142.004.855	165.768.649	205.537.347	151.745.616
Costul vânzărilor	81.065.331	55.094.346	50.785.648	81.354.319	90.302.561	86.569.918	113.020.799	145.928.699	177.270.354	105.732.061
Profit brut	23.742.312	22.025.851	19.252.163	24.613.291	41.772.548	57.336.267	28.984.056	19.839.950	28.266.993	46.013.555
Profit până la impozitare	1.341.191	898,014	4.430.804	7.802.651	15.362.105	33.594.297	14.749.318	181,92	1.587.519	1.279.715
Profit net	1.184.027	980,546	3.767.674	8.696.853	15.362.105	33.594.297	14.749.318	-449,865	1.304.790	1.109.742
Rentabilitatea mijloacelor fixe	7,06	4,66	24,78	40,93	75,57	166,59	73,7	0,84	6,98	6,09
Rentabilitatea resurselor consumate	29,29	39,98	37,91	30,25	46,26	66,23	25,64	13,6	15,95	43,52
Rentabilitatea comercială brută	22,65	28,56	27,49	23,23	31,63	39,84	20,41	11,97	13,75	30,32
Rentabilitatea comercială netă	1,13	1,27	5,38	8,21	11,63	23,34	10,39	-0,27	0,63	0,73
Rentabilitatea capitalului permanent	3,27	2,06	10,51	17,01	25,58	35,82	14,98	0,2	1,05	0,88
Rentabilitatea financiară	26,74	18	29,48	40,51	37,78	45,12	16,53	-0,51	1,45	1,22
Rentabilitatea economică	1,39	0,92	4,47	6,31	11,92	22,24	7,45	0,09	0,78	0,62

Sursa: Calculele autorului în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.38.1. Calculul indicatorilor lichidității ale Întreprinderii cu Capital Străin SUVOROV-VIN S.R.L. (2007-2016)

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Active curente	57.546.399	58.144.378	59.998.017	81.323.793	87.815.395	108.798.214	157.354.887	162.445.404	160.005.402	165.868.044
Creanțe pe termen scurt	8.761.993	31.111.221	27.596.449	36.694.083	39.817.066	68.378.664	96.141.210	79.172.628	74.622.690	101.945.838
Investiții pe termen scurt	350	350	350	350	370.250	350	350	350	350	350
Mijloace bănești	29.772	1.147	105.521	461.988	461.929	1.301.768	16.837	14.089	4.898.773	1.273.873
Datorii pe termen scurt	55.623.499	54.382.020	57.041.491	77.830.165	68.841.606	57.289.306	99.575.114	117.822.386	50.882.726	62.726.522
Rata lichidității absolute	0,001	0,001	0,002	0,006	0,007	0,023	0,001	0,001	0,096	0,020
Rata lichidității intermediare	0,16	0,57	0,49	0,48	0,59	1,22	0,97	0,67	1,56	1,65
Rata lichidității curente	1,03	1,07	1,05	1,04	1,28	1,90	1,58	1,38	3,14	2,64

Sursa: Calculele autorului în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.39.1. Calculul ratelor de rentabilitate ale Societății Comerciale TOMAI-VINEX S.A. (2007-2016)

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mijloace fixe	12.008.781	13.862.934	16.136.949	18.394.063	21.119.564	23.117.935	23.315.445	22.537.150	25.984.448	29.984.942
Total active	81.731.009	81.657.401	85.018.002	97.040.963	92.627.337	90.074.382	84.302.620	109.436.024	127.571.532	126.956.231
Capital propriu	11.482.052	10.400.107	11.454.865	16.459.926	53.525.645	54.801.056	60.840.924	61.874.942	63.997.897	66.054.975
Datorii pe termen lung	22.478.338	18.604.676	51.880.003	49.799.706	16.693.471	17.462.776	12.340.496	15.070.498	21.187.287	21.841.410
Venit din vânzări	63.791.551	56.301.684	45.352.345	53.458.948	41.488.186	30.528.452	31.397.717	52.029.917	62.646.604	55.597.733
Costul vânzărilor	34.655.545	30.893.911	26.183.575	32.690.683	22.435.431	20.003.407	24.075.194	41.415.152	52.186.389	41.849.634
Profit brut	29.136.006	25.407.773	19.168.770	20.768.265	19.052.755	10.525.045	7.322.523	10.614.765	10.460.215	13.748.099
Profit până la impozitare	1.510.959	1.066.222	106,919	3.839.255	37.000.922	828,496	6.464.430	2.933.542	2.391.322	2.401.987
Profit net	1.362.385	929,99	-111,887	4.986.731	37.000.922	828,496	6.464.430	1.219.665	2.269.059	2.257.418
Rentabilitatea mijloacelor fixe	12,58	7,69	0,66	20,87	175,2	3,58	27,73	13,02	9,2	8,01
Rentabilitatea resurselor consumate	84,07	82,24	73,21	63,53	84,92	52,62	30,42	25,63	20,04	32,85
Rentabilitatea comercială brută	45,67	45,13	42,27	38,85	45,92	34,48	23,32	20,4	16,7	24,73
Rentabilitatea comercială netă	2,14	1,65	-0,25	9,33	89,18	2,71	20,59	2,34	3,62	4,06
Rentabilitatea capitalului permanent	4,45	3,68	0,17	5,79	52,69	1,15	8,83	3,81	2,81	2,73
Rentabilitatea financiară	11,87	8,94	-0,98	30,3	69,13	1,51	10,63	1,97	3,55	3,42
Rentabilitatea economică	1,85	1,31	0,13	3,96	39,95	0,92	7,67	2,68	1,87	1,89

Sursa: Calculele autorului în baza datelor contabile ale întreprinderii.

Tabelul A.40.1. Calculul indicatorilor lichidității ale Societății Comerciale TOMAI-VINEX S.A. (2007-2016)

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Active curente	62.718.604	58.830.030	60.436.993	70.590.348	65.798.335	64.100.867	58.880.129	84.497.174	91.561.778	92.033.412
Creanțe pe termen scurt	21.185.440	26.217.624	26.164.292	26.937.327	20.448.792	23.247.340	16.671.102	23.854.093	23.827.367	27.154.260
Investiții pe termen scurt	23,58	23,58	23,58	23,58	97,14	93,803	200,964	96,022	197,101	184,702
Mijloace bănești	863,576	8,922	84,128	377,693	58,552	74,412	35,033	138,22	133,831	886,359
Datorii pe termen scurt	47.770.619	52.652.618	21.683.134	30.781.331	22.408.221	17.810.550	11.121.200	32.490.584	42.386.348	39.059.846
Rata lichidității absolute	0,018	0,001	0,004	0,012	0,003	0,004	0,003	0,004	0,003	0,023
Rata lichidității intermediare	0,46	0,5	1,21	0,89	0,92	1,31	1,52	0,74	0,57	0,72
Rata lichidității curente	1,31	1,12	2,79	2,29	2,94	3,6	5,29	2,6	2,16	2,36

Sursa: Calculele autorului în baza datelor contabile ale întreprinderii.

**Tabelul A.41.1. Sistemul de evaluare a presiunii fiscale la nivel de întreprindere
după mai multe criterii**

Criterii de evaluare	Nivelul presiunii fiscale		
	<i>minimal</i>	<i>admisibil</i>	<i>sporit</i>
	Deviere cu peste 10% în partea mai mică	Deviere cu 10%	Deviere cu peste 10% în partea mai mare
Stimulente impozitare	Tendința de încălcare a legii, în scopul reducerii bazelor fiscale sau de minimizare a sumei impozitelor, cultură fiscală scăzută a experților, responsabili pentru raportarea fiscală, cheltuieli ineficiente ale resurselor contribuabililor.	Tendința de a interpreta normele dreptului fiscal.	Atitudinea față de plata impozitelor ca participare la administrarea statului, acordul contribuabilului cu ordinea de folosire a impozitelor în cadrul realizării bugetului, tendința de a utiliza normele fiscale în scopul optimizării impozitelor în cadrul activităților profesionale.
Competență	Cunoștințe incorecte despre dreptul fiscal, lipsa experienței practice în aplicarea standardelor legislației fiscale și realizarea procedurilor de control fiscal, atitudinea tolerantă față de situațiile de neplată a impozitelor și taxelor.	Cunoașterea standardelor de bază ale legislației fiscale, necesare pentru activitatea fiscală, abilitatea de a utiliza standardele legislației fiscale în situații nestandarde.	Sistemul de cunoștințe juridice necesare pentru activitatea profesională efectivă, prezența abilităților de aplicare a standardelor legislației fiscale, inclusiv în situații extreme, pentru a contracara încălcările legii.
Responsabilitate	Aplicarea răspunderii penale pentru încălcarea legislației fiscale.	Aplicarea răspunderii și sancțiunilor fiscale administrative pentru încălcarea legislației fiscale.	Lipsa încălcărilor legislației fiscale.
Autocontrol	Lipsa tendinței spre autocontrol pentru respectarea standardelor legislației fiscale, nerespectarea regulamentelor interne privind activitatea de control a autorităților fiscale.	Monitorizarea pe etape a respectării standardelor dreptului fiscal.	Controlul de prognoză și autocontrolul asupra respectării standardelor dreptului fiscal.

Sursa: Adaptare de autor în baza [131, p. 16]

Tabelul A.42.1. Analiza comparativă a definițiilor pentru noțiunea „planificare fiscală”

Autorul	Conținutul definiției
<i>I. I. Bablenkova</i>	Planificarea fiscală este definită ca activitatea organizației, orientată spre minimizarea obligațiilor fiscale fără a încălca legea pentru o anumită perioadă.
<i>Graur Anatol</i>	Planificarea fiscală reprezintă un complex de măsuri, care constă în micșorarea, în baza legii, a plăților fiscale.
<i>Florentina ȘUȘNEA</i>	Planificarea fiscală agresivă prezintă tehnica ce are în vedere exploatarea detaliilor tehnice ale unui sistem fiscal sau neconcordanțele dintre două sau mai multe sisteme fiscale, în scopul reducerii obligațiilor fiscale.
<i>N. A. Platonova, T. V. Haritonova</i>	Planificarea fiscală este o parte a procesului de administrare prin intermediul căreia impozitarea activității întreprinderii este redusă la minimum, cu rezultatele dorite de producere și financiare.
<i>Investopedia on Facebook</i>	Tax planning is the analysis of a financial situation or plan from a tax perspective. The purpose of tax planning is to ensure tax efficiency, with the elements of the financial plan working together in the most tax-efficient manner possible. Tax planning is an important part of a financial plan, as reducing tax liability and maximizing eligibility to contribute to retirement plans are both crucial for success.
<i>Investor glossary</i>	Tax planning is a process individuals, businesses, and organizations use to evaluate their financial profile, with the aim of minimizing the amount of taxes paid on personal income or business profit. Effective tax planning entails analyzing investment instruments, expenditures, and other factors such as filing status for their tax liability impact.
<i>E.S. Vîlcova</i>	Planificarea fiscală este o parte integrantă a administrării unei strategii unice de dezvoltare economică în cadrul activității organizației. Procedul se realizează prin utilizarea modalităților fiscale legitime și a metodelor de stabilire a situației financiare dorite viitoare a obiectului în condițiile de limitare a resurselor și posibilitățile utilizării alternative.

Sursa Adaptare de autor în baza: [92, 94, 113]

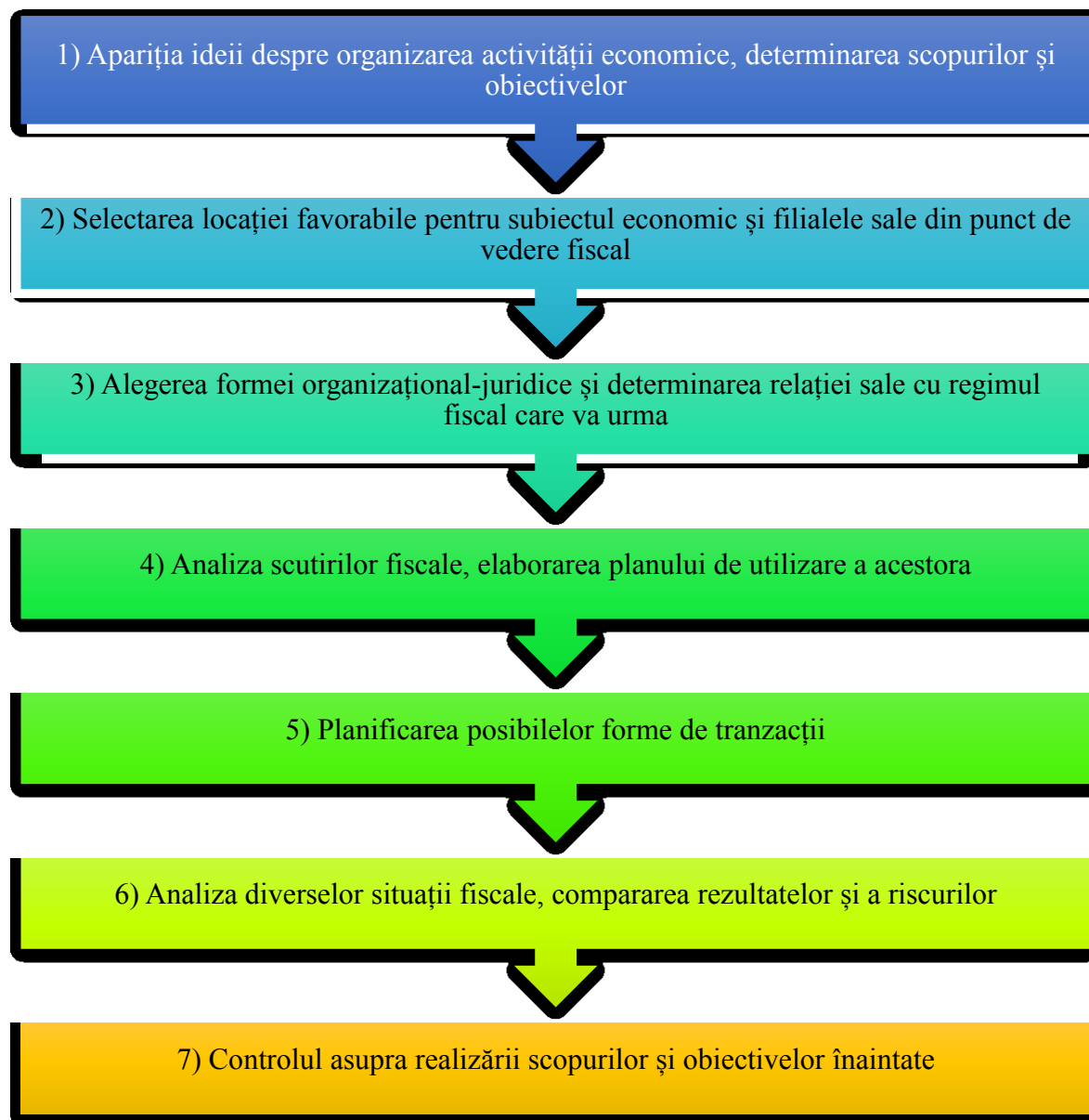


Figura A.43.1. Prezentarea schematică a etapelor planificării fiscale la întreprinderi

Sursa: Elaborat de autor.

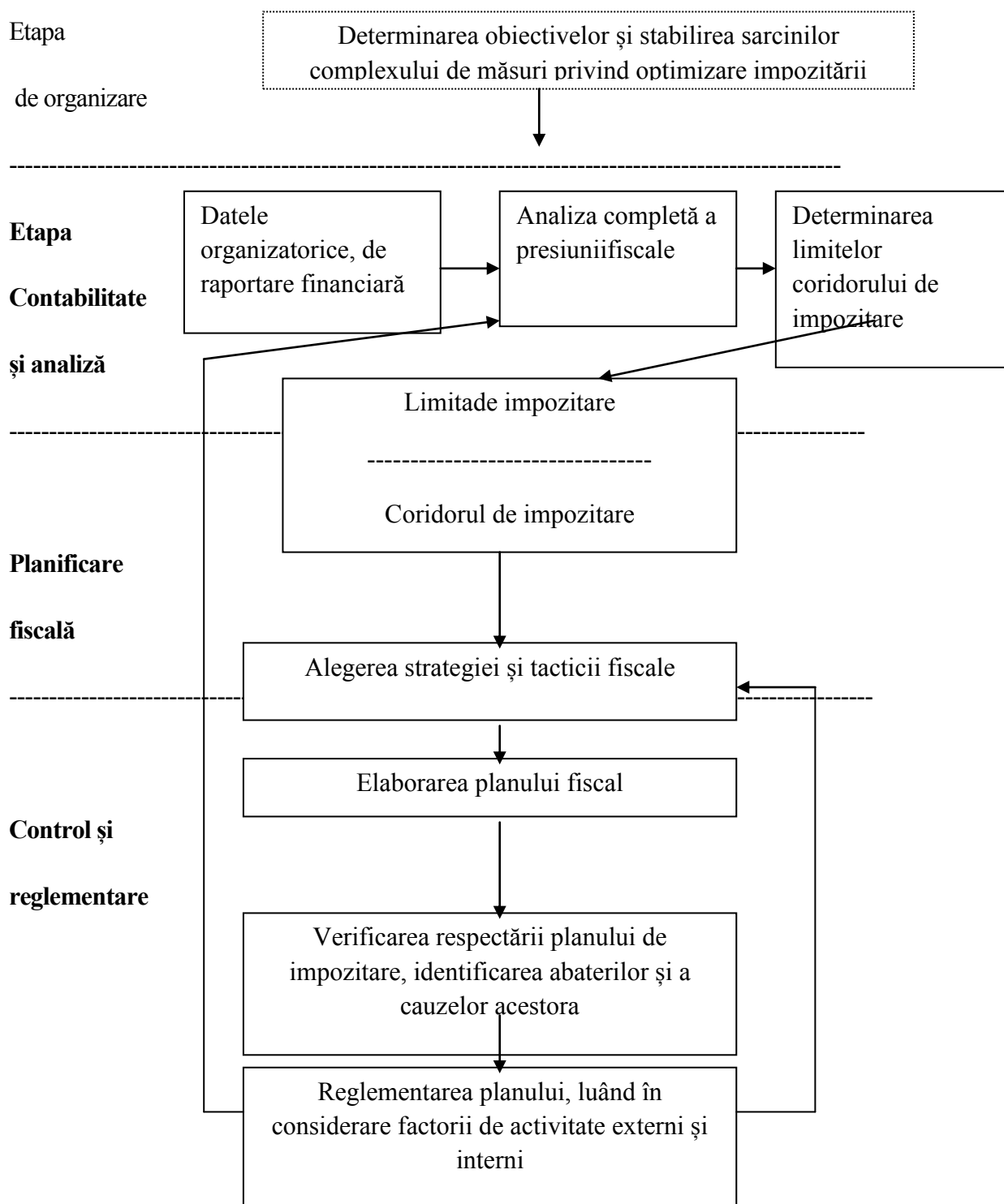


Figura A.44.1. Metodologia de optimizare a fiscalității în cadrul entității

Sursa: Adaptată pe autor în baza [114, p. 15]

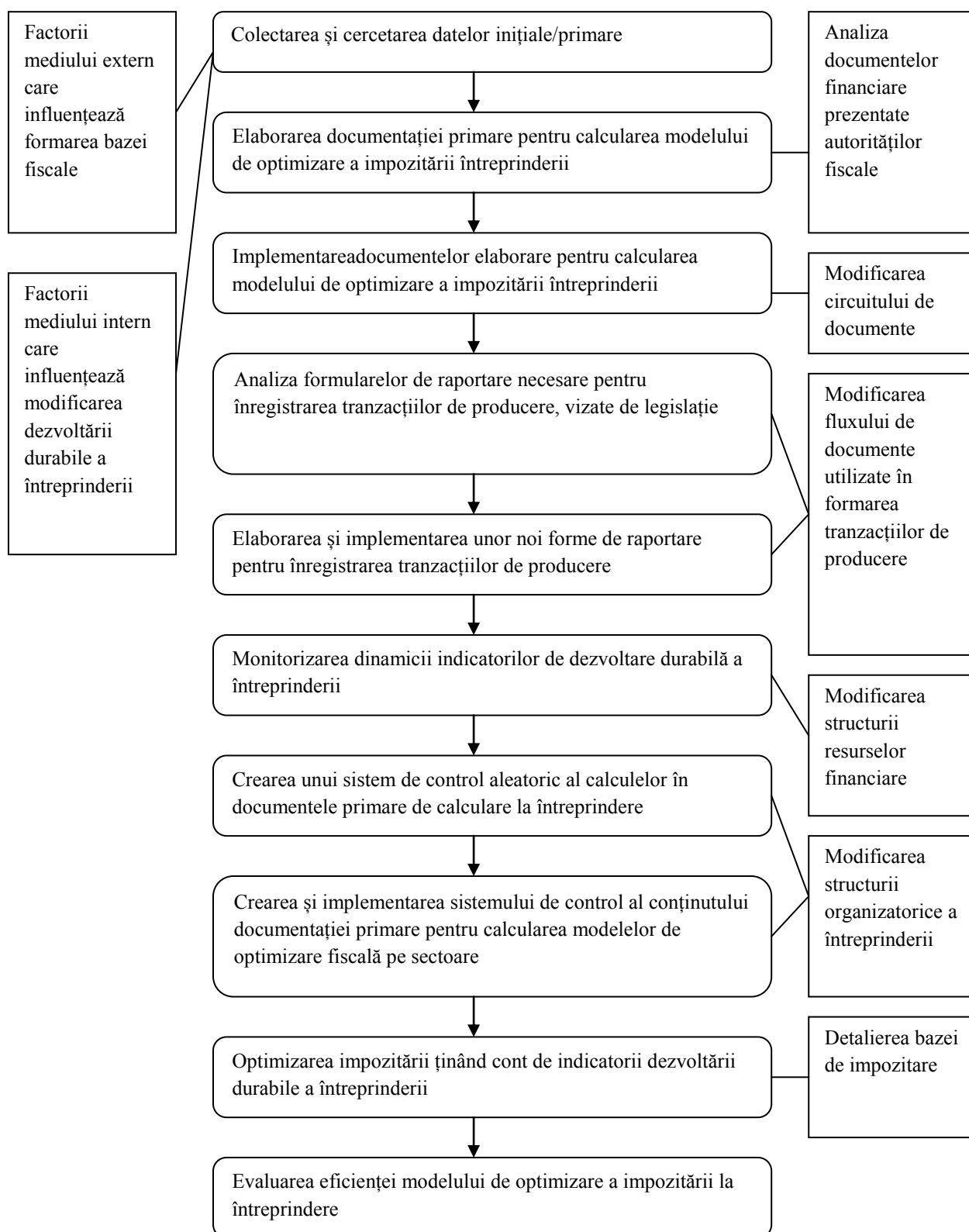


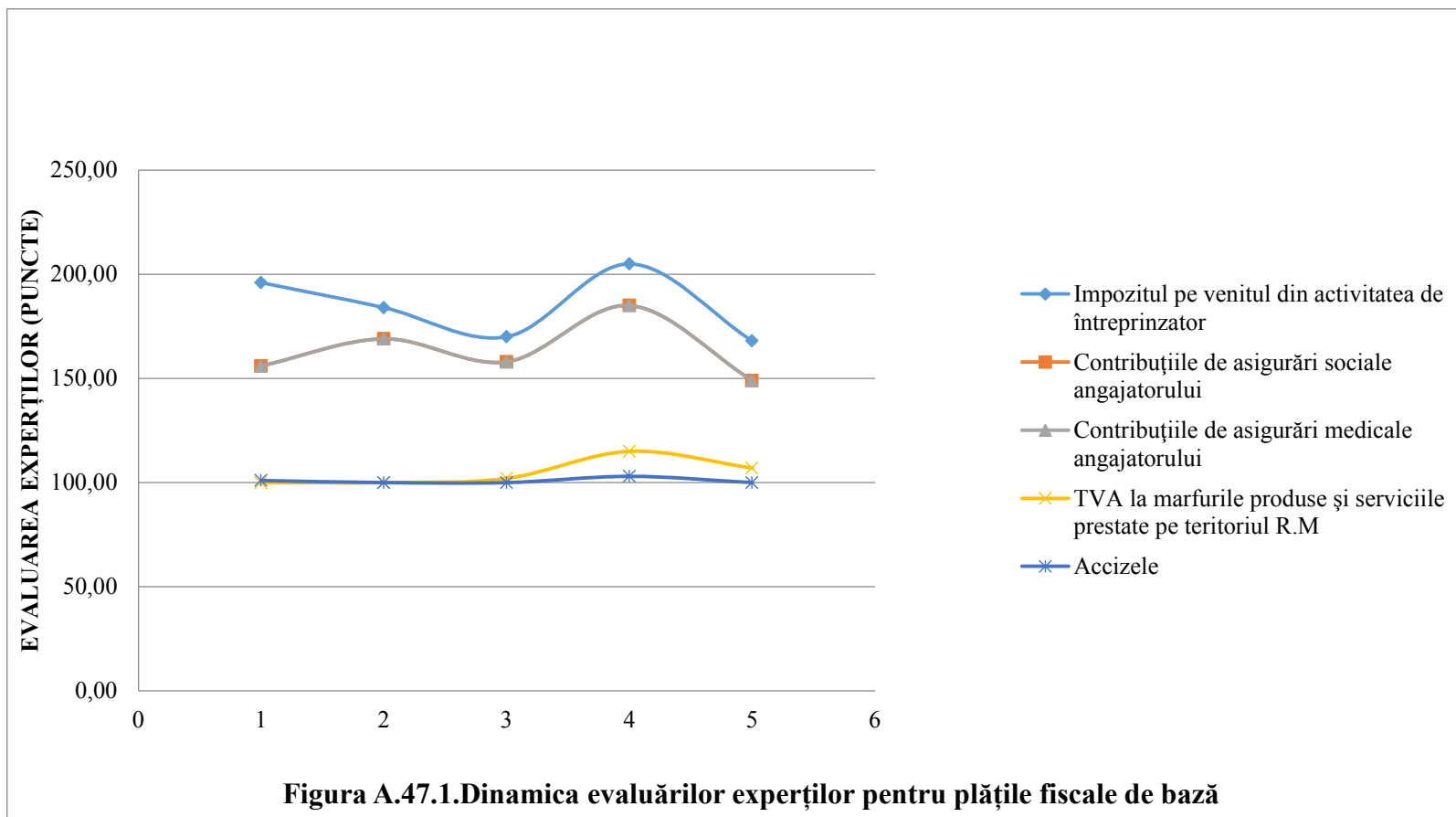
Figura A.45.1. Algoritmul de formare a modelului cu privire la optimizarea impozitării

Sursa: Adaptat de autor în baza [125, p. 18]

Tabelul A.46.1. Utilizarea metodei expert de evaluare pentru determinarea indicatorilor X1....X5

Nr de ordine al expertului	Impozitele, taxe și contribuțiile	Experții					Valoarea media X_t , $t \in [1;5]$
		1	2	3	4	5	
1	Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător	196,00	184,00	170,00	205,00	168,00	1,85
2	Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului	156,00	169,00	158,00	185,00	149,00	1,63
3	Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului	156,00	169,00	158,00	185,00	149,00	1,63
4	TVA la marfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M.	100,00	100,00	102,00	115,00	107,00	1,05
5	Accizele	101,00	100,00	100,00	103,00	100,00	1,01

Sursa: Elaborat de autor.



Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.48.1. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Societatea pe Actiuni de tip Deschis IMPERIAL VIN)

Indicatori	Anii										Sumă
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
<i>Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător</i>	301 153	10 513	0	546 525	0	0	4 442	0	319 056	345 594	1 527 283
<i>Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului</i>	2 237 404	1 600 493	1 332 952	1 809 751	1 612 697	1 520 309	1 548 645	1 746 889	1 931 252	1 661 196	17 001 588
<i>Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului</i>	163 547	130 318	133 080	216 375	250 158	226 126	236 071	269 782	290 659	290 060	2 206 176
<i>TVA la mărfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M.</i>	24 419 915	11 527 638	5 600 433	10 826 784	10 628 686	8 169 423	9 938 439	9 331 301	11 393 402	4 481 156	106 317 177
<i>Accizele</i>	382 659	476 899	201 015	283 644	70 758	435 934	509 696	746 038	-	-	3 106 643
IACDF	10 454 867	2 285 681	26 583 436	28 473 773	66 722 814	147 291 674	157 080 295	205 310 779	222 162 956	234 658 738	1 101 025 013

Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.49.1. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Societatea pe Actiuni de tip Deschis VINURI DE COMRAT)

Indicatori	Anii										Sumă
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
<i>Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător</i>	88 059	3 251	666	0	-	-	26 234	98 590	56 925	404 230	677 955
<i>Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului</i>	422 672	280 716	249 654	331 282	371 624	515 921	526 996	674 948	685 641	749 645	4 809 099
<i>Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului</i>	29 807	21 650	25 139	41 735	56 536	68 723	80 196	102 711	104 338	130 373	661 208
<i>TVA la mărfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M.</i>	1 838 763	744 020	656 356	668 419	797 662	1 188 589	1 286 083	2 240 823	2 507 365	2 548 745	14 476 825
<i>Accizele</i>	38 279	14 964	4 335	32 131	38 444	41 858	178 537	22 174	27 791	-	398 513
IACDF	16 356 535	13 621 194	12 656 587	12 360 992	12 339 033	11 534 032	13 626 563	14 415 822	15 016 211	161 656 14	138 092 583

Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.50.1. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Întreprinderea Mixtă VINIA TRAIAN S.A.)

Indicatori	Anii										Sumă
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
<i>Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător</i>	435 294	21 650	397 841	0	0	0	0	477 903	478 483	432 166	2 243 337
<i>Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului</i>	573 169	529 795	561 880	6 266 36	559 311	541 729	446 934	460 551	530 136	513 802	5 343 943
<i>Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului</i>	42 658	39 375	55 820	71 606	86 103	79 250	67 554	74 318	80 673	88 398	685 755
<i>TVA la mărfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M.</i>	-	-	-	1 294 700	889 880	2 208 911	2 704 210	3 476 525	4 958 489	2 447 399	17 980 114
<i>Accizele</i>	138 918	348 001	1 660 000	182 514	49 835	448 461	116 163	1 260 117	-	-	4 204 009
IACDF	84 821 871	88 496 990	83 302 348	85 638 495	88 259 977	109 931 643	119 516 379	131 334 690	136 354 304	139 920 184	1 067 576 881

Sursa: Elaborat de autor.

Anexa 51

Tabelul A.51.1. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Întreprinderea Mixtă VINARIA BOSTAVAN S.R.L.)

Indicatori	Anii										Sumă
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
<i>Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător</i>	10 000	0	0	0	0	79 575	0	0	0	0	89 575
<i>Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului</i>	600 330	639 442	729 996	1 016 613	901 546	1 117 553	1 241 772	2 403 068	2 892 704	3 588 718	15 131 742
<i>Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului</i>	35 425	49 188	69 081	127 694	147 215	171 029	188 966	333 891	441 094	615 113	2 178 696
<i>TVA la mărfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M.</i>	67 233 271	55 946 392	5 222 105	3 757 898	6 646 887	5 473 927	5 928 353	12 244 358	6 550 631	5 899 233	174 903 055
<i>Accizele</i>	7 115 976	8 653 882	576 123	808 554	691 347	1 006 826	1 175 050	7 196 870	0	-	27 224 628
IACDF	-10 409 685	-5 149 837	-7 668 965	38 183 718	67 485 872	57 820 988	113 368 936	117 085 425	106 846 145	125 441 067	603 003 664

Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.52.1. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Întreprinderea Mixta Moldo-Franceză KAZAYAK-VIN S.A.)

Indicatori	Anii										Sumă
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
<i>Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător</i>	259 947	371 964	5 531	20 624	0	0	0	10 186	112 889	45 815	826 956
<i>Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului</i>	767 339	4 67 506	192 544	227 935	207 796	190 409	221 620	274 240	285 799	394 782	3 229 970
<i>Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului</i>	56 865	36 526	19 363	26 372	31 621	28 975	33 696	41 732	43 491	68 658	387 299
<i>TVA la mărfurile, produse le și serviciile prestate pe teritoriul R.M.</i>	7 272 910	6 230 037	2 919 296	1 599 421	2 640 701	1 900 225	2 527 369	5 071 126	2 416 912	7 619 236	40 197 233
<i>Accizele</i>	9 366	568 841	820 927	497 267	771 892	213 984	294 462	189 103	12 645	1 463	3 379 950
IACDF	43 418 993	52 400 895	54 787 513	55 003 523	59 140 680	61 547 251	61 032 318	59 482 634	65 427 528	50 153 495	562 394 830

Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.53.1. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Întreprinderea cu Capital Strain SUVOROV-VIN S.R.L.)

Indicatori	Anii										Sumă
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
<i>Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător</i>	0	0	554 480	0	1603	0	0	0	520 542	187 161	1 263 786
<i>Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului</i>	894 638	715 536	917 503	1 502 890	1 684 306	1 557 872	1 818 830	1 872 543	1 954 405	1 8625 13	14 781 036
<i>Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului</i>	63 470	55 858	91 419	198 491	270 216	237 068	276 417	264 288	318 209	323 916	2 099 352
<i>TVA la mărfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M.</i>	16 276 512	2 694 044	2 185 185	-	-	12 755 781	25 009 484	29 274 973	36 333 420	29 699 112	154 228 511
<i>Accizele</i>	4 275	7 829	1 370 440	1512858	18 406 165	695 021	87 077	3 050 328	527 195	335 187	25 996 375
IACDF	-7 135 418	-12 850 983	-7 111 545	1703399	21 383 220	5 9015 716	64 008 922	61 812 699	75 825 439	85 948 722	342 600 171

Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.54.1. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Societatea Comercială TOMAI-VINEX S.A.)

Indicatori	Anii										Sumă
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
<i>Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător</i>	0	117 307	227 841	0	244 729	0	0	316 085	122 263	144 569	1 172 794
<i>Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului</i>	11 395 88	1 041 609	943 783	1 202 867	736 219	577 684	544 585	585 756	651 140	567 708	7 990 939
<i>Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului</i>	92 659	88 874	96 733	129 871	128 452	98 696	75 466	94 470	98 047	100 472	1 003 740
<i>TVA la mărfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M.</i>	-	484	-	2 097	-	-	-	-	-	-	2 581
<i>Accizele</i>	51 236	116 320	288 058	111 984	91 736	151 739	236 669	15 248	1 747	2 294	1 067 031
IACDF	5 910 616	6 178 976	31 142 811	32 135 338	44 745 791	56 909 726	62 881 477	65 614 083	64 157 623	71 892 315	441 568 756

Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.54.2. Datele inițiale ale modelului MIVSF/MIMVSF (Sectorul vitivinicol)

Indicatori	2016
<i>Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător</i>	24 076 757,39
<i>Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului</i>	91 926 299,87
<i>Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului</i>	27 935 644,21
<i>TVA la mărfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M.</i>	-
<i>Accizele</i>	158 049 890,8
IACDF	2 021 600 106

Tabelul A.55.1. Analiza presiunii fiscale a Societății pe Actiuni IMPERIAL VIN

Indicatori	Anii									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Venitul din vânzări	136 479 246	62 725 861	30 422 914	55 981 048	68 368 012	77 359 437	53 649 518	72 704 418	82 288 882	42 497 878
Costul vânzărilor	110 729 448	52 496 872	25 481 092	49 088 948	60 710 792	62 023 133	45 114 966	6 050 3084	59 924 744	26 312 635
Profitul brut	25 749 798	10 228 989	4 941 822	6 892 100	7 657 220	15 336 304	8 534 552	12 201 334	22 364 138	16 185 243
Profitul net	12 906 313	-453 6673	2 718 888	5 031 331	38 403 554	75 189 578	19 555 613	4 562 572	5 992 903	3 575 947
Impozitele directe, total	2 768 938	1 833 040	1 925 476	2 636 066	1 967 142	1 821 297	1 828 386	2 065 515	2 614 183	2 337 383
Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător	301 153	10 513	0	546 525	0	0	4 442	0	319 056	345 594
Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului	2 237 404	1 600 493	1 332 952	1 809 751	1612 697	1520309	1 548 645	1 746 889	1 931 252	1 661 196
Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului	163 547	130 318	133 080	216 375	250 158	226126	236 071	269 782	290 659	290 060
Impozitele indirecte, total	24 802 574	12 004 537	5 801 448	11 110 428	10 699 444	8605357	10 448 135	10 077 339	11 393 402	4 481 156
TVA la mărfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M	24 419 915	11 527 638	5 600 433	10 826 784	10 628 686	8169423	9 938 439	9 331 301	11 393 402	4 481 156
Accizele	382 659	476 899	201 015	283 644	70 758	435 934	509 696	746 038	-	-
Impozitele directe(rezistența fiscală)calculate la:										
1 leu venit din vânzări	0,02	0,03	0,06	0,05	0,03	0,02	0,03	0,03	0,03	0,05
1 leu profit brut	0,11	0,18	0,39	0,38	0,26	0,12	0,21	0,17	0,12	0,14
1 leu profit net	0,21	-0,40	0,71	0,52	0,05	0,02	0,09	0,45	0,44	0,65
Presiunea fiscală a companiei (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	0,22	0,23	0,23	0,23	0,18	0,14	0,23	0,17	0,19	0,17

Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.56.1. Analiza presiunii fiscale a Societății pe Actiuni de Tip Deschis VINURI DE COMRAT

Indicatori	Anii									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Venitul din vânzări	14 646 371	3 389 290	2 937 012	2 743 675	3 408 749	19 327 147	16 212 595	24 935 471	25 483 664	22 685 307
Costul vânzărilor	12 972 409	2 983 261	2 714 464	2 589 122	3 160 728	15 799 193	13 095 558	21 255 089	20 596 772	14 975 333
Profitul brut	1 673 962	406 029	222 548	154 553	248 021	3 527 954	3 117 037	3 680 382	4 886 892	7 709 974
Profitul net	195 431	-301 791	267 615	-662 965	-276 436	449 622	638 261	483 954	1 045 292	2 805 133
Impozitele directe, total	563 141	321 861	290 903	389 682	443 449	587 682	641 558	893 598	870 587	1 305 020
Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător	88 059	3 251	666	0	-	-	26 234	98 590	56 925	404 230
Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului	422 672	280 716	249 654	331 282	371 624	515 921	526 996	674 948	685 641	749 645
Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului	88 059	3 251	666	0	-	-	26 234	98 590	56 925	404 230
Impozitele indirecte, total	1 877 042	758 984	660 691	700 550	836 106	1 230 447	1 464 620	2 262 997	2 535 156	2 548 745
TVA la mărfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M.	1 838 763	744 020	656 356	668 419	797 662	1 188 589	1 286 083	2 240 823	2 507 365	2 548 745
Accizele	3 8279	14 964	4 335	32 131	38 444	41 858	178 537	22 174	27 791	-
Impozitele directe(rezistența fiscală)calculate la:										
1 leu venit din vânzări	0,04	0,09	0,10	0,14	0,13	0,03	0,04	0,04	0,03	0,06
1 leu profit brut	0,34	0,79	1,31	2,52	1,79	0,17	0,21	0,24	0,18	0,17
1 leu profit net	2,88	-1,07	1,09	-0,59	-1,60	1,31	1,01	1,85	0,83	0,47
Presiunea fiscalăa companiei (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	0,14	0,25	0,24	0,27	0,26	0,08	0,11	0,11	0,12	0,17

Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.57.1. Analiza presiunii fiscale a Întreprinderii Mixte VINIA TRAIAN S.A.

Indicatori	Anii									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Venitul din vânzări	54 496 576	33 642 520	43 999 165	51 777 435	36 967 142	43 400 972	28 676 695	49 427 430	57 126 613	46 232 128
Costul vânzărilor	34 619 090	24 657 994	35 684 603	36 701 546	22 533 906	26 480 755	20 116 408	37 730 085	47 646 960	35 650 003
Profitul brut	19 877 486	8 984 526	8 314 562	15 075 889	14 433 236	16 920 217	8 560 287	11 697 345	9 479 653	10 582 125
Profitul net	7 519 591	4 808 872	-5 424 861	5 771 071	3 613 979	15 581 662	3 016 139	4 003 054	3 508 878	3 169 218
Impozitele directe, total	1 086 831	626 060	1 044 633	714 943	678 981	647 785	545 597	1 048 563	1 152 115	1 097 544
Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător	435 294	21 650	397 841	0	0	0	0	477 903	478 483	432 166
Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului	573 169	529 795	561 880	626 636	559 311	541 729	446 934	460 551	530 136	513 802
Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului	42 658	39 375	55 820	71 606	86 103	79 250	67 554	74 318	80 673	88 398
Impozitele indirecte, total	138 918	348 001	1 660 000	1 477 214	939 715	2 657 372	2 820 373	4 736 642	4 958 489	2 447 399
TVA la mărfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M.	-	-	-	1 294 700	889 880	2 208 911	2 704 210	3 476 525	4 958 489	2 447 399
Accizele	138 918	348 001	1 660 000	182 514	49 835	448 461	116 163	1 260 117	-	-
Impozitele directe(rezistența fiscală)calculate la:										
1 leu venit din vânzări	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02
1 leu profit brut	0,05	0,07	0,13	0,05	0,05	0,04	0,06	0,09	0,12	0,10
1 leu profit net	0,14	0,13	-0,19	0,12	0,19	0,04	0,18	0,26	0,33	0,35
Presiunea fiscală a companiei (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	0,004	0,01	0,05	0,04	0,04	0,10	0,14	0,13	0,10	0,07

Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.58.1. Analiza presiunii fiscale a Întreprinderii Mixte VINARIA BOSTAVAN S.R.L.

Indicatori	Anii									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Venitul din vânzări	131 106 219	100 101 938	96 368 784	127 863 763	109 891 764	111 995 907	104 202 461	136 744 027	132 268 101	138 856 234
Costul vânzărilor	110 555 095	75 934 558	69 432 751	101 783 987	73 357 216	78 154 790	85 440 044	122 055 153	120 542 636	109 349 850
Profitul brut	20 551 124	24 167 380	26 936 033	26 079 776	36 534 548	33 841 117	18 762 417	14 688 874	11 725 465	29 506 384
Profitul net	-12 329 341	-9 606 400	-4 329 404	1 207 102	13 994 817	4 452 882	-5 452 340	-13 878 255	-19 539 194	-6 873 075
Impozitele directe, total	818 534	782 691	883 875	1 227 971	1 136 485	1 478 101	1 571 117	2 898 500	3 524 344	4 390 084
Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător	10 000	0	0	0	0	79 575	0	0	0	0
Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului	600 330	639 442	729 996	1 016 613	901 546	1 117 553	1 241 772	2 403 068	2 892 704	3 588 718
Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului	35 425	49 188	69 081	127 694	147 215	171 029	188 966	333 891	441 094	615 113
Impozitele indirecte, total	74 349 247	64 600 274	5 798 228	4 566 452	7 338 234	6 480 753	7 103 403	19 441 228	6 550 631	5 899 233
TVA la mărfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M.	67 233 271	55 946 392	5 222 105	3 757 898	6 646 887	5 473 927	5 928 353	12 244 358	6 550 631	5 899 233
Accizele	7 115 976	8 653 882	576 123	808 554	691 347	1 006 826	1 175 050	7 196 870	0	-
Impozitele directe(rezistența fiscală)calculate la:										
1 leu venit din vânzări	0,006	0,008	0,009	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,03	0,03
1 leu profit brut	0,04	0,03	0,03	0,05	0,03	0,04	0,08	0,20	0,30	0,15
1 leu profit net	-0,07	-0,08	-0,20	1,02	0,08	0,33	-0,29	-0,21	-0,18	-0,64
Presiunea fiscală a companiei (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	0,67	0,85	0,08	0,04	0,10	0,08	0,08	0,16	0,05	0,05

Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.59.1. Analiza presiunii fiscale a Întreprinderii Mixte Moldo-Franceze KAZAYAK-VIN S.A.

Indicatori	Anii									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Venitul din vânzări	41 811 368	37 778 488	19 322 047	11 308 522	14 944 382	9 272 423	10 095 000	16 008 890	31 409 977	99 720 204
Costul vânzărilor	34 264 476	27 904 797	15 686 916	8 329 518	10 671 301	6 238 345	8 279 633	14 514 924	29 569 859	84 382 848
Profitul brut	7 546 892	9 873 691	3 635 131	2 979 004	4 273 081	3 034 078	1 815 367	1 493 966	1 840 118	15 337 356
Profitul net	250 208	156 488	64 784	101 667	1 477 913	884 857	954 495	66 634	214 371	199 799
Impozitele directe, total	1 090 786	885 588	234 092	288 629	253 622	223 685	255 316	326 158	442 179	509 255
Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător	259947	371 964	5 531	20 624	0	0	0	10 186	112 889	45 815
Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului	767 339	467 506	192 544	227 935	207 796	190 409	221 620	274 240	285 799	394 782
Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului	56 865	36 526	19 363	26 372	31 621	28 975	33 696	41 732	43 491	68 658
Impozitele indirecte, total	7 282 276	6 798 878	3 74 0223	2 096 688	3 412 593	2 114 209	2 821 831	5 260 229	2 429 557	7 620 699
TVA la mărfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M	7 272 910	6 230 037	2 919 296	1 599 421	2 640 701	1 900 225	2 527 369	5 071 126	2 416 912	7 619 236
Accizele	9366	568841	820 927	497 267	771 892	213 984	294462	189 103	12 645	1 463
Impozitele directe(rezistența fiscală)calculate la:										
1 leu venit din vânzări	0,03	0,02	0,01	0,03	0,02	0,02	0,03	0,02	0,01	0,01
1 leu profit brut	0,14	0,09	0,06	0,10	0,06	0,07	0,14	0,22	0,24	0,03
1 leu profit net	4,36	5,66	3,61	2,84	0,17	0,25	0,27	4,89	2,06	2,55
Presiunea fiscală a companiei (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	0,21	0,24	0,24	0,25	0,32	0,34	0,34	0,36	0,08	0,09

Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.60.1. Analiza presiunii fiscale a Întreprinderii cu Capital Strain SUVOROV-VIN S.R.L.

Indicatori	Anii									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Venitul din vânzări	104 807 643	77 120 197	70 037 811	105 967 610	132 075 109	143 906 185	142 004 855	165 768 649	205 537 347	151 745 616
Costul vânzărilor	81 065 331	55 094 346	50 785 648	81 354 319	90 302 561	86 569 918	113 020 799	145 928 699	177 270 354	105 732 061
Profitul brut	23 742 312	22 025 851	19 252 163	24 613 291	41 772 548	57 336 267	28 984 056	19 839 950	28 266 993	46 013 555
Profitul net	1 184 027	980 546	3 767 674	8 696 853	15362 105	33 594 297	14 749 318	-449 865	1 3047 90	1 109 742
Impozitele directe, total	989 932	780 751	1 563 402	1 739 072	2 002 705	1 814 264	2 115 312	2 163 480	2 828 556	2 408 048
Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător	0	0	554 480	0	1 603	0	0	0	520 542	187 161
Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului	894 638	715 536	917 503	1 502 890	1 684 306	1557872	1 818 830	1 872 543	1 954 405	1 862 513
Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului	63 470	55 858	91 419	198 491	270 216	237 068	276 417	264 288	318 209	323 916
Impozitele indirecte, total	16 280 787	2 737 807	3 555 625	1 512 858	35 516 289	24 389 512	42 347 783	32 325 301	36 860 615	30 034 299
TVA la mărfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M.	16 276 512	2 694 044	2 185 185	-	-	12 755 781	25 009 484	29 274 973	363 33 420	29 699 112
Accizele	4 275	7 829	1 370 440	1512 858	18 406 165	695 021	87 077	3 050 328	527 195	335 187
Impozitele directe(rezistența fiscală)calculate la:										
1 leu venit din vânzări	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02
1 leu profit brut	0,04	0,04	0,08	0,07	0,05	0,03	0,07	0,11	0,10	0,05
1 leu profit net	0,84	0,80	0,41	0,20	0,13	0,05	0,14	-4,81	2,17	2,17
Presiunea fiscalăa companiei (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	0,20	0,05	0,07	0,02	0,39	0,28	0,37	0,22	0,21	0,28

Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.61.1. Analiza presiunii fiscale a Societății Comerciale TOMAI-VINEX S.A.

Indicatori	Anii									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Venitul din vânzări	63 791 551	56 301 684	45 352 345	53 458 948	41 488 186	30 528 452	31 397 717	52 029 917	62 646 604	55 597 733
Costul vânzărilor	34 655 545	30 893 911	26 183 575	32 690 683	22 435 431	20 003 407	24 075 194	41 415 152	52 186 389	41 849 634
Profitul brut	29 136 006	25 407 773	19 168 770	20 768 265	19 052 755	10 525 045	7 322 523	10 614 765	10 460 215	13 748 099
Profitul net	1 362 385	929 990	-111 887	4 986 731	37 000 922	828 496	6 464 430	1 219 665	2269 059	2 257 418
Impozitele directe, total	1 290 193	130 867	1 333 538	1 397 330	1 178 409	710 705	654 694	1 034 106	928 591	862 850
Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător	0	117 307	227 841	0	244 729	0	0	316 085	122 263	144 569
Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului	1 139 588	1 041 609	943 783	1202 867	736 219	577 684	544 585	585 756	651 140	567 708
Contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului	92 659	88 874	96 733	129 871	128 452	98 696	75 466	94 470	98 047	100 472
Impozitele indirecte, total	51 236	116 804	288 058	114 081	91 736	151 739	236 669	15 248	1 747	2 294
TVA la mărfurile, produsele și serviciile prestate pe teritoriul R.M.	-	484	-	2 097	-	-	-	-	-	-
Accizele	51 236	116 320	288 058	111 984	91 736	151 739	236 669	15 248	1747	2294
Impozitele directe(rezistența fiscală)calculate la:										
1 leu venit din vânzări	0,02	0,002	0,03	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02
1 leu profit brut	0,04	0,01	0,07	0,07	0,06	0,07	0,09	0,10	0,09	0,06
1 leu profit net	0,95	0,14	-11,92	0,28	0,03	0,86	0,10	0,85	0,41	0,38
Presiunea fiscală a companiei (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	0,001	0,004	0,01	0,003	0,004	0,008	0,01	0,0004	0,00003	0,00005

Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.62.1. Aplicarea modelului indexului mediu vectorial al stabilității fiscale în sectorul vitivinicol al Republicii Moldova

Indicatori	Anii										Valoarea medie
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
MIVSF/MIMVSF, întreprinderilor											
"IMPERIAL VIN" SA	2,92	6,75	0,32	0,56	0,21	0,08	0,09	0,07	0,07	0,04	1,11
"VINURI DE COMRAT» SA	0,18	0,10	0,09	0,11	0,13	0,19	0,19	0,27	0,27	0,30	0,18
"VINIA TRAIAN" S.A.	0,02	0,01	0,04	0,03	0,02	0,03	0,03	0,05	0,05	0,03	0,03
"VINARIA BOSTAVAN" S.R.L.	-7,57	-13,31	-0,95	0,17	0,14	0,15	0,08	0,21	0,11	0,10	-2,09
"KAZAYAK-VIN" S.A.	0,22	0,16	0,08	0,05	0,07	0,04	0,06	0,10	0,05	0,18	0,10
"SUVOROV-VIN" S.R.L.	-2,61	-0,32	-0,89	2,53	1,02	0,29	0,46	0,60	0,57	0,41	0,21
"TOMAI-VINEX" S.A.	0,35	0,35	0,08	0,07	0,04	0,02	0,02	0,03	0,02	0,02	0,10
MIVSF/MIMVSF, sectorul vitivinicol	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,20	0,20

Sursa: Elaborat de autor.

Tabelul A.63. 1. Modelul factorial predicativ grafic integral, pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii X.

Nr. crt.	Denumirea factorilor de influență asupra stabilității financiare a întreprinderii	Valoarea factorului la sfârșitul perioadei de gestiune.	Valorile prognozate ale factorilor de influență pe varanta:		
			pesimist	invariabil	optimist
1.	Rentabilitatea vânzărilor (comercială brută)	x	x	x	x
2.	Rentabilitatea activelor (economică)	x	x	x	x
3.	Coeficienții lichidității absolute	x	x	x	x
4.	Coeficienții lichidității intermediare	x	x	x	x
5.	Coeficienții lichidității curente	x	x	x	x
6.	Impozitele directe(presiunea fiscală) calculate la:	x	x	x	x
	1 leu venit din vânzări	x	x	x	x
	1 leu profit brut	x	x	x	x
	1 leu profit net	x	x	x	x
7.	Presiunea fiscală a companiei (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	x	x	x	x
8.	MITVSF	x	x	x	x

Sursa: Elaborat de autor.

Indicator roșu ≥ 4

Indicator verde ≤ 4

Indicator albastru ≤ 4

Starea instabilă – se manifestă în cazul în care oricare impact asupra mediului intern și extern al entității va conduce la pierderea stabilității și va amenința cu perspectiva de faliment.

Indicator roșu ≤ 3

Indicator verde $\in [4;5];$

Indicator albastru ≥ 1

Starea stabilă – indică că entitatea are suficiente rezerve, care constituie o protecție față de efectele negative ale factorilor interni și externi.

Indicator roșu ≤ 2

Indicator verde ≥ 6

Indicator albastru ≥ 0

Stabilitatea absolută demonstrează nu doar existența unor rezerve pentru a menține o stare stabilă, dar, de asemenea, prezența unor mecanisme care permit companiei să ia măsuri preventive pentru a preveni posibilele consecințe ale impactului negativ.

Tabelul A.63.2. Modelul factorial predicativ grafic integral, pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii VINURI DE COMRAT SA.

Nr. crt.	Denumirea factorilor de influență asupra stabilității financiare a întreprinderii	Valoarea factorului la sfârșitul perioadei de gestiune.	Valorile prognozate ale factorilor de influență pe variante		
			pesimist	invariabil	optimist
1.	Rentabilitatea vânzărilor (comercială brută)	33,99	25,1	33,99	41,2
2.	Rentabilitatea activelor (economică)	8,09	5,6	8,09	11,3
3.	Coeficienții lichidității absolute	0,023	0,01	0,023	0,1
4.	Coeficienții lichidității intermediare	0,39	0,23	0,39	0,72
5.	Coeficienții lichidității curente	1,34	1,1	1,34	2,1
6.	Impozitele directe(presiunea fiscală) calculate la:				
	1 leu venit din vânzări	0,06	0,12	0,06	0,05
	1 leu profit brut	0,17	0,21	0,17	0,11
	1 leu profit net	0,47	0,62	0,47	0,36
7.	Presiunea fiscală a companiei (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	0,17	0,21	0,17	0,15
8.	MITVSF	0,30	0,95	00,30	0,34

Sursa: Elaborat de autor.

Indicator roșu ≤ 3

Indicator verde $\in [4;5]$;

Indicator albastru ≥ 1

Starea stabilă – indică că entitatea are suficiente rezerve, care constituie o protecție față de efectele negative ale factorilor interni și externi.

Tabelul A.63.3. Modelul factorial predicativ grafic integral, pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii SUVOROV-VIN S.R.L.

Nr. crt.	Denumirea factorilor de influență asupra stabilității financiare a întreprinderii	Valoarea factorului la sfârșitul perioadei de gestiune.	Valorile prognozate ale factorilor de influență pe variante		
			pesimist	invariabil	optimist
1.	Rentabilitatea vânzărilor (comercială brută)	30,32	25,3	30,32	35,21
2.	Rentabilitatea activelor (economică)	0,62	0,43	0,62	1,1
3.	Coeficienții lichidității absolute	0,020	0,01	0,020	0,2
4.	Coeficienții lichidității intermediare	1,65	1,4	1,65	1,0
5.	Coeficienții lichidității curente	2,64	2,0	2,64	2,1
6.	Impozitele directe (presiunea fiscală) calculate la:				
	1 leu venit din vânzări	0,02	0,08	0,02	0,01
	1 leu profit brut	0,05	0,15	0,05	0,03
	1 leu profit net	2,17	2,38	2,17	0,9
7.	Presiunea fiscală a companiei (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	0,28	0,33	0,28	0,24
8.	MITVSF	0,41	0,9	0,41	0,3

Sursa: Elaborat de autor.

Indicator roșu ≤ 2

Indicator verde ≥ 6

Indicator albastru ≥ 0

Stabilitatea absolută demonstrează nu doar existența unor rezerve pentru a menține o stare stabilă, dar, de asemenea, prezența unor mecanisme care permit companiei să ia măsuri preventive pentru a preveni posibilele consecințe ale impactului negativ.

Tabelul A.63.4. Modelul factorial predicativ grafic integral, pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii VINARIA BOSTAVAN S.R.L.

Nr. crt.	Denumirea factorilor de influență asupra stabilității financiare a întreprinderii	Valoarea factorului la sfârșitul perioadei de gestiune.	Valorile prognozate ale factorilor de influență pe variante		
			pesimist	invariabil	optimist
1.	Rentabilitatea vânzărilor (comercială brută)	21,25	20,1	21,25	32,1
2.	Rentabilitatea activelor (economică)	-2,44	-3,15	-2,44	0,14
3.	Coeficienții lichidității absolute	0,017	0,011	0,017	0,1
4.	Coeficienții lichidității intermediare	1,32	0,6	1,32	1,5
5.	Coeficienții lichidității curente	3,03	2,3	3,03	2,6
6.	Impozitele directe(presiunea fiscală) calculate la:				
	1 leu venit din vânzări	0,03	0,05	0,03	0,02
	1 leu profit brut	0,15	0,25	0,15	0,12
	1 leu profit net	-0,64	-1,2	-0,64	0,6
7.	Presiunea fiscală a companiei (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	0,05	0,16	0,05	0,02
8.	MITVSF	0,10	0,03	0,10	0,2

Sursa: Elaborat de autor.

Indicator roșu ≥ 4

Indicator verde ≤ 4

Indicator albastru ≤ 4

Starea instabilă – se manifestă în cazul în care oricare impact asupra mediului intern și extern al entității va conduce la pierderea stabilității și va amenința cu perspectiva de faliment.

**Tabelul A.64.1.Evoluția structurii plăților obligatorii la întreprinderile din eșantion
în perioada anilor 2007-2016**

Evoluția structurii plăților obligatorii	Anii									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
IMPERIAL VIN										
CAS	43,63	54,87	59,79	45,56	45,52	48,47	63,84	61,22	56,78	65,22
CAM	3,19	4,47	5,97	5,45	7,06	7,21	9,73	9,46	8,55	11,39
Accizele	7,46	16,35	9,02	7,14	2,00	13,90	21,01	26,15	-	-
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	5,87	0,36	0	13,76	0	-	0,18	-	9,38	13,57
VINURI DE COMRAT										
CAS	53,25	78,56	75,87	74,10	74,31	67,48	62,76	64,88	59,78	47,92
CAM	3,76	6,06	7,64	9,33	11,31	8,99	9,55	9,87	9,10	8,33
Accizele	-	4,19	1,32	7,19	7,69	5,47	21,26	2,13	2,42	-
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	11,10	0,91	0,20	-	-	-	3,12	9,48	4,96	25,84
VINIA TRAIAN										
CAS	39,80	38,86	11,69	25,90	33,76	45,82	66,37	19,84	29,42	33,07
CAM	2,96	2,89	1,16	2,96	5,20	6,70	10,03	3,20	4,48	5,69
Accizele	9,65	25,53	34,54	7,54	3,01	37,93	17,25	54,28	-	-
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	30,22	1,59	8,28	-	-	-	-	20,59	26,56	27,82
VINĂRIA BOSTAVAN										
CAS	5,59	5,78	25,35	24,81	26,12	32,15	44,63	23,26	69,09	70,55
CAM	0,33	0,44	2,40	3,12	4,26	4,92	6,79	3,23	10,54	12,09
Accizele	66,33	78,16	0	19,72	20,03	28,97	42,23	0	0	0
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	0,09	0	0	0	0	2,29	0	0	0	0
KAZAYAK-VIN										
CAS	67,12	31,67	11,90	27,53	20,16	42,98	39,73	52,40	41,08	75,94
CAM	4,97	2,47	1,20	3,18	3,07	6,54	6,04	7,97	6,25	13,21
Accizele	0,82	-	-	60,05	74,91	48,30	52,79	36,13	1,82	0,28
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	22,74	25,20	0,34	2,49	0	0	0	1,95	16,23	8,81
SUVOROV-VIN										
CAS	89,35	89,88	30,39	32,35	3,83	41,89	56,93	5,39	5,37	61,86
CAM	6,34	7,02	3,03	4,35	0,62	6,37	8,65	0,76	0,87	10,76
Accizele	0	0	44,57	31,21	41,83	0,91	1,03	8,70	1,41	9,58
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	0	0	18,36	0	0,004	0	0	0	1,43	6,22
TOMAI-VINEX										
CAS	55,03	44,90	36,78	49,72	36,47	50,72	59,76	54,69	38,01	36,11
CAM	4,47	3,83	3,77	5,37	6,36	8,66	8,28	8,82	5,72	6,39
Accizele	2,46	5,01	5,11	4,63	4,48	13,23	20,99	1,42	0,10	0,15
Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	0	5,06	8,88	0	12,12	0	0	29,51	7,14	9,19

Sursa: Elaborat de autor.

MINISTERUL
AGRICULTURII,
DEZVOLTĂRII REGIONALE
ȘI MEDIULUI
AL REPUBLICII MOLDOVA



МИНИСТЕРСТВО
СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА,
РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ И
ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ РЕСПУБЛИКИ
МОЛДОВА

MD-2005 mun. Chișinău, str. Constantin Tănase, 9
Tel. 20 45 81; Fax 22 07 48, E-mail: mdrc@mdrc.gov.md, WEB: www.mdrc.gov.md

20.03.2018 Nr. B-45/18

La nr _____ din _____

AVIZ

de implementare a rezultatelor științifice, obținute în teza de doctor în economie cu tema
„Efectele economice ale presiunii fiscale în sectorul vitivinicol”,
specialitatea 522.01-Finanțe,
elaborată de către drd. Corina BULGAC în cadrul catedrei „Finanțe și Asigurări”, ASEM

Prin prezentul aviz se confirmă faptul că în cadrul Ministerului Agriculturii Dezvoltării Regionale și a Mediului, în urma examinării rezultatelor cercetării, expuse în teza de doctorat cu genericul „Efectele economice ale presiunii fiscale în sectorul vitivinicol” (specialitatea 522.01-Finanțe), în scopul susținerii reformelor sectorului vitivinicol din Republica Moldova și dezvoltarea durabilă a entităților din acest domeniu s-a constatat că cercetarea prezintă un interes sporit pentru sectorul vitivinicol, în special următoarele recomandări și propuneri:

- recomandarea autorului tezei cu privire la identificarea „punctul critic” al presiunii fiscale pentru fiecare sector al economiei. Identificarea „punctului critic” al presiunii fiscale optime poate fi direcționată către elaborarea standardelor și strategiei sectoriale a presiunii fiscale marginale prin fundamentarea cotei salariilor, amortizării și a profitului net în valoare adăugată. Normele presiunii fiscale pot avea valoare minimă și maximă. Dar, în cazul depășirii poate exista un argument obiectiv pentru cererea de amânare sau anulare a plăților fiscale. Evident, indicatorii presiunii fiscale trebuie reflectați și în rapoartele entității.

- propunerea autorului de optimizare a redistribuirii presiunii fiscale între sectoarele economiei. Este necesar să se asigure o reducere mai intensivă a presiunii fiscale în ceea ce privește sectoarele fără materie primă cu o componentă sporită inovațională și investițională, care va fi asociată cu dezvoltarea piețelor și tehnologiilor noi. În condițiile crizei economice, alegerea instrumentelor eficiente și întemeiate ale reglementării și stimulării fiscale are o importanță strategică pentru dezvoltarea în continuare a economiei în general, dar și a sectorului vitivinicol în particular.

- recomandarea autorului de a se ține cont de distribuția inegală a presiunii fiscale în sectoarele economiei, dar și de distorsiunile în distribuția investițiilor către sectoare, nivelul scăzut de satisfacere a cererii de investiții a entităților autohtone, restricționarea politicii investiționale pentru diferite nivele de dezvoltare a sectoarelor. Este necesar să se acorde atenție problemei ce vizează caracterul adecvat al reglementării sectoriale a presiunii fiscale orientată spre o echilibrare relativă a acesteia.

- propunerea autorului cu privire la analiza reglementării presiunii fiscale ca unul dintre instrumentele de soluționare a problemelor strategice cu care se confruntă societatea și țara. Rezolvarea problemei reglementării presiunii fiscale necesită, la nivel național, elaborări și implementări ale mecanismelor speciale de organizare a respectivului proces, care asigură distribuția eficientă a valorii adăugate create între state, entități și populație.

Ministru



Liviu VOLCONOVICI

ICS "Suvorov-Vin" S.R.L Adresa Juridica: Republica Moldova, MD 2012, m.Chisinau, str. Columna 108, Adresa Postala: Republica Moldova, m.Causani, str.Tighina 8A, MD 4301, Tel.:(37322) 229139; 229193; fax: 223254, Email: suvorovvin@driada-wine.com
BCA "Moldindconbanka", filiala Centru, MOLDM2X309, c/f 1002600000803, TVA 0204793, IBAN: MD25ML000002224325005115



Suvorov Vin
Wine production

ПИК "Суворов-Вин" ООО Юр. адрес: Республика Молдова, MD 2012, г.Кишинев, ул. Колумна108, Почтовый адрес: Республика Молдова, г.Каушаны, ул.Тигина 8А, MD 4301, Тел.:(37322) 229139; 229193; Факс 223254, Емэйл: suvorovvin@driada-wine.com
BCA "Moldindconbanka", filiala Centru, MOLDM2X309, c/f 1002600000803, TVA 0204793, IBAN: MD25ML000002224325005115

Confirmare

de implementare a rezultatelor științifice obținute de către
Doamna Corina BULGAC în teza de doctor în științe economice cu tema
„Efectele economice ale presiunii fiscale în sectorul vitivinicol”,
specialitatea 522.01-Finanțe.

Prin prezenta, se confirmă, importanța și actualitatea problemelor abordate în teza de doctorat cu genericul „Efectele economice ale presiunii fiscale în sectorul vitivinicol” elaborată de dna Corina BULGAC:

În același timp, susținem propunerile autorului și confirmăm intenția de a implementa în activitatea ÎCS SUVOROV VIN SRL a următoarelor recomandări formulate în lucrare:

- utilizarea indicatorului presiunii fiscale în gestiunea financiară pentru asigurarea deciziilor luate privind îmbunătățirea situației financiare a entității;
- efectuarea calculelor și evaluarea presiunii fiscale la diverse entități în interdependență cu indicatorii dezvoltării economice a sectorului și impactul nivelului presiunii fiscale asupra creșterii economice și posibilităților de extindere a producției în condițiile actuale, ceea ce va permite crearea premiselor pentru sporirea eficienței activității economice și financiare a entității, fără a reduce plățile la buget;
- calculul indicelui presiunii fiscale asupra entității trebuie să se desfășoare în cadrul unei metodologii complexe de analiză fiscală, din care reiese necesitatea includerii în sistemul de indicatori ai managementului financiar – a indicatorului presiunii fiscale;
- În condițiile unui nivel ridicat al concurenței între producătorii autohtoni și cei de talie mondială, entitățile din sectorul vitivinicol din Republica Moldova trebuie să țină cont de procesul de optimizare fiscală (elaborarea de măsuri care implică un nivel redus al presiunii fiscale și menținerea riscurilor fiscale la limitele acceptabile, orientate spre raționalizarea impozitelor plătite și reducerea riscurilor fiscale conform legislației în vigoare).



GALINA DIAUR,

doctor in stiinte tehnice

Sef sectiei

ÎCS SUVOROV VIN SRL

MINISTERUL EDUCAȚIEI,
CULTURII ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA



MINISTRY OF EDUCATION,
CULTURE AND RESEARCH OF
THE REPUBLIC OF MOLDOVA

ACADEMIA DE STUDII
ECONOMICE A MOLDOVEI



ACADEMY OF ECONOMIC
STUDIES OF MOLDOVA

Str. Mitropolit G. Bănulescu-Bodoni, 61
MD – 2005, Chișinău
Tel. (022) 22-41-28, fax 22-19-68

14.05.18 nr. 02/431

La nr. _____ din _____

61, Mitropolit G. Bănulescu-Bodoni Street
Chișinău, MD – 2005,
Tel. (022) 22-41-28; fax (022) 22-19-68



CERTIFICAT

de implementare a rezultatelor cercetărilor științifice din cadrul tezei,
elaborate de dna Bulgac Corina în vederea obținerii titlului de doctor
în științe economice cu tema „Efectele economice ale presiunii fiscale
în sectorul vitivinicol”

Rezultatele cercetărilor științifice, obținute în procesul elaborării tezei de doctor în științe economice cu tema „Efectele economice ale presiunii fiscale în sectorul vitivinicol”, elaborate de dna Bulgac Corina în cadrul departamentului Finanțe și Asigurări, Academia de Studii Economice a Moldovei, prezintă interes teoretic și aplicativ și pot fi utilizate în procesul de instruire a studenților și masteranzilor:

- la ciclul I, licență, facultatea Finanțe, în cadrul disciplinelor „Finanțe” și „Fiscalitate”;
- la ciclul II, masterat, programele de masterat „Finanțe Publice și Fiscalitate”, „Finanțe Corporative și Asigurări”, „Administrare financiar-bancară”, în cadrul disciplinelor „Strategii bugetar-fiscale”, „Gestiunea și planificarea fiscală”, „Fiscalitate și administrarea fiscală”, „Gestiunea fiscală”, „Regimuri fiscale și vamale”, „Planificarea fiscală”.

Rezultatele cercetărilor științifice obținute de către dna Bulgac Corina reprezintă un material științific actual prin genericul și pot fi preluate pentru fundamentarea necesităților de aprobare în planul de studii a noilor discipline de instruire, la:

- la ciclul I, licență, specialitatea Finanțe și Bănci;
- la ciclul II, masterat, pentru programele de masterat gestionate de departamentele din cadrul facultății „Finanțe”.

Prim-prorector cu activitate
didactică, ASEM



A. COTELNIC
profesor universitar, doctor habilitat

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, Corina Bulgac, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teză de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele legislației în vigoare.

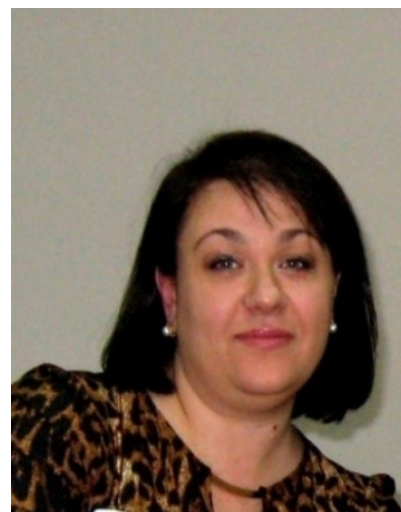
Bulgac Corina

.....
Semnătura

Data

CURRICULUM VITAE

1. Numele și prenumele:
BULGAC CORINA
2. Cetățenia: moldoveancă



3. Studii

<i>Studii universitare:</i>	1994-1999 - Academia de Studii Economice din Moldova, Facultatea „Finanțe”, specialitatea „Finanțe și Credit”.
<i>Studii postuniversitare:</i>	
1. <i>Masterat</i>	2015 – 2017 – Universitatea de Studii Politice și Economice Europene, programul de studii „Business și administrare”.
2. <i>Doctorat</i>	2000 - prezent Facultatea „Finanțe”, ASEM.

4. Activitatea profesională	2007 – până în prezent – lector universitar, facultatea „Finanțe”, Departamentul „Finanțe și Asigurări” A.S.E.M.
5. Participări la stagieri și foruri științifice naționale și internaționale: 24-26 ianuarie 2018 - Școala Jean Monnet de Studii Europene " Managementul Inovațional al UE"/EU2INNO ; 25 – 29 decembrie 2017 - Programul de instruire „Metode inovative de predare-învățare-evaluare în învățământul profesional”, organizat de Departamentul Studii, Dezvoltare Curriculară și Management al Calității, ASEM; 23 decembrie 2017 - Conferința Științifică Internațională “Rolul investițiilor în dezvoltarea economiei digitale în contextul globalizării financiare”; 22-23 septembrie 2017 - Conferința științifică internațională "Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii", ASEM, Chișinău, Moldova; 02 februarie 2017 - Workshop H2020 pentru dezvoltarea IMM-urilor inovatoare; 16-28 ianuarie 2017 - Stagiul de documentare/perfecționare în cadrul SRL Faunus Vladnic;	

09-13 ianuarie 2017 - Programul de instruire ”Aplicarea tehnologiilor informaționale de comunicare în instruire. Sistemul Moodle”, organizat de Departamentul Studii, Dezvoltare Curriculară și Management al Calității, ASEM;

26– 30 decembrie 2016 - Programul de instruire ”Psihologie. Dezvoltarea personală a cadrului didactic”, organizat de Departamentul Studii, Dezvoltare Curriculară și Management al Calității, ASEM;

24-25 noiembrie 2016 - Modern issues of UE development and relations between UE and Moldova: EUREM Conferința științifică internațională. Chișinău: ASEM;

8-9 noiembrie 2016 - Conferința internațională științifico-practică: Creșterea economică sustenabilă în condițiile globalizării, Chișinău;

23-24 septembrie 2016 - Conferința Științifică Internațională: 25 de ani de reformă economică în Republica Moldova: prin inovare și competitivitate spre progres economic. Chișinău: ASEM, 2016;

14-15 aprilie 2016 - Colocviul științifico-practic regional din Europa Sud-Est privind bunele practici de promovare a bugetării sensibile la gen în curricula academică, organizată de ASEM în parteneriat cu Agenția UN Women și cu suport financiar generos din partea Agenției Austriace de Dezvoltare, în cadrul Proiectului pentru promovarea politicilor și bugetelor sensibile la dimensiunea de gen în Europa de Sud-Est, faza II;

11- 25 aprilie 2016 - Stagiul de perfecționare didactică și științifică în cadrul Universității Lucian Blaga din Sibiu;

11-12 februarie 2016 - Ediția a II Forumului Anual „Fostering the Knowledge Triangle in Moldova”, organizat de Centrul de Studii în Integrarea Europeană, Academia de Studii Economice;

19 ianuarie 2016 - Seminarul ”Earned Income Tax Credit (EITC)/Child Tax Credit (CTC) and its Impact on Income Redistribution in Korea” organizat în cadrul ULIM;

11– 15 ianuarie 2016 - Programul de instruire ”Deontologia și eficiența comunicării didactice”, organizată de Departamentul Studii, Dezvoltare Curriculară și Management al Calității, ASEM;

21 decembrie 2015 - Cursul de instruire ”Modul de utilizare și aplicare a serviciilor electronice fiscale”, organizat de Î.S. Fiscservinform;

27-28 noiembrie 2015 - Conferința Științifică Internațională: Potențialul de finanțare al pieței financiare nebancale și perspectivele dezvoltării acesteia. Chișinău: ASEM;

25-26 iunie 2015 - Cursul de instruire la Trainingul ”Bugetarea Sensibilă la Gen”, Chișinău, ASEM;

16-20 februarie 2015 - Perfecționarea la Modulul: Aplicarea Tehnologiilor Informaționale de Comunicare în Instruire organizat de Centrul de Instruire și Consultanță în afaceri MACIP;

19-24 ianuarie 2015 - Formarea continuă la cursul „Evaluarea Academică” organizat de Departamentul Studii, Dezvoltare Curriculară și Management al Calității al ASEM;

24-25 aprilie 2015 - Conferința Internațională a Tinerilor Cercetători , ASEM;

5 iunie 2014 - Conferința științifico-practică internațională: Perspectivele și problemele integrării în Spațiul

European al Învățământului superior, Universitatea de Stat " B. P. Hașdeu " din Cahul;

15 octombrie-08 noiembrie 2013 - Stagiu în cadrul Inspectoratului Fiscal Principal de Stat;

19 octombrie 2013 - Conferința științifică internațională „Progrese în teoria deciziilor economice în condiții de risc și incertitudine” „Sisteme fuzzy în economie” , ediția a XXVIII-a;

11-12 octombrie 2013- Congresul I al Asociației Europene a Cadrelor Didactice;

27-28 septembrie 2013 - Conferința Științifică Internațională: 60 de ani de învățământ economic superior în Republica Moldova: prin inovare și competitivitate spre progres economic, ASEM;

05-09 octombrie 2009 - Cursuri de perfecționare în cadrul proiectului „ Managementul Finanțelor Publice”, modul „Elaborarea și pregătirea bugetului”;

11-15 mai 2009- Cursuri de perfecționare în cadrul proiectului „ Managementul Finanțelor Publice” din modulul „Comunicarea și negocierea în procesul bugetar”;

30 martie- 03 aprilie 2009-Cursuri de perfecționare în cadrul proiectului „ Managementul Finanțelor Publice”, modulul „Clasificarea bugetară și planul de conturi”;

12-16 ianuarie 2009-Cursuri de perfecționare în cadrul proiectului „ Managementul Finanțelor Publice” .

6. Principalele domenii de activitate științifică: Efectele economice ale presiunii fiscale în sectorul vitivinicol. Participări la stagieri și foruri științifice naționale și internaționale, peste 22 de publicații în reviste de specialitate din Republica Moldova.

7. Limbi posedate:

<i>Limba</i>	<i>Citit</i>	<i>Scris</i>	<i>Vorbit</i>
<i>Româna</i>	Fluent	Fluent	Fluent
<i>Engleza</i>	Mediu	Mediu	Mediu
<i>Franceza</i>	Mediu	Mediu	Mediu
<i>Rusa</i>	Fluent	Fluent	Fluent

8. Competențe de comunicare:

- Abilități excelente de lucru în echipă;
- Abilități de comunicare deosebite;
- Capacitatea de a lucra în mod cooperant și flexibil în cadrul unei echipe;
- Capacitatea de inițiativă și capacitatea de a răspunde pozitiv la schimbări;
- Capacitatea de a evalua și a-și asuma riscuri în diverse situații.

9. Competențe organizaționale/manageriale:

- Spirit organizatoric;
- Leadership.

10. Cunoștințe IT: MS Word, Excel, Access, PowerPoint, Internet.

11. Telefon: +37369907599

12. E-mail: bulgac.corina@ase.md